

וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֶיךָ (דברים ד ט)

ההתעוררות

גליון 19
כ"תמוז תשפ"ז

יום השנה הפ"ה
לעקירת ישיבת טעלז

גליון תורני לבוגרי וידידי ישיבת עטרת שלמה

והיה בית המדרש להבה

תגליות חדשות
מראשית ימי הישיבה
בטעלז, ועד פליטת
סופריה בערבות סיביר

יריעת זיכרון מיוחדת
לישיבת טעלז וקדושיה הי"ד

עמ' 36-48

'קבר האחים' לקדושי טעלז הי"ד ביער ריון הסמוך לטעלז

50

ותן חלקינו בתורתך

מסע מרתק לקורות הדפסת
התלמוד וצורת הדף | סדרה חדשה

56

וכשנים קדמוניות

התעלומה והסערה סביב
השריד לבית המקדש

26

וערבה לה מנחת יהודה

מסע ומשא רבינו רה"י שליט"א לגולה
למען עולם התורה | סיקור מיוחד

**על זאת שבחו אהובים ורוממו ידידים
ונתנו שירות זמירות ותשבחות**

עטרת זהב מעטרים אלפי בני הישיבה הקד חכמיה ורבניה לראש משביר
שמו מפארים ואורחותיו משבחים, יראת ה' היא אוצרו, ותורה ועמליה משוש ליבו
הוא הגבר הוקם עול לשאת בעול הנהלת הישיבה הקד ומוסדותיה
ובמעשיו חקק ושזר פרקי זהב בפאר פריחת הישיבה הקדושה, הישיבות לצעירים
כוללי האברכים ותלמודי התורה, בכל רחבי הארץ
בדאגה תמידית ובמסירות לכל צורכי עמלי התורה

אוהב יושבי האוהל, מנכ"ל הישיבה ומוסדותיה

הרב יהודה סרברניק שליט"א

בונה הישיבה הקד' בעבר בהווה ובעתיד

שבידיו אמונות העמיד וקומם לתלפיות היכלי התורה שע"י הישיבה הקד זה י"ב שנים
ניצב על משמרת ניהול הישיבה הקד ביד רמה ותבונה
ובעוז ותושיה ביצר שעריה, חיזק בריחיה, העצים וביסס איתן עמודיה
והשכיל לנווט ספינת ממלכתה של תורה כצור איתן בעת סער ומשברי תבל

**בצאתך את הקודש, מבקשים אנו להביע מעט יקר הערכתינו הרבה
והכרת הטובה העצומה, ומודים בקול גדול, יישר כוחך!**

הישיבה ה' לטובים ולישרים ימלא ה' כל משאלי לבבך לטובה כל הימים, ברך ה' חילו ופעל ידיו
תרצה, מאילנא דחיי יושפע עליך ועל ביתך שפע ברכה וטובה ששון ושמחה במעונך ואושר
והצלחה בכל מעשה ידיך בריות גופא ונהורא מעליא, אורך ימים ושנות חיים ותזכה להמשיך
במעשיך הטובים והנפלאים להגדיל תורה ולהאדירה ותורק עליכם הברכה עד בלי די

בהערכת אמת והוקרה עצומה

צוות ההנהלה
והעובדים

המנהלים וצוות המלמדים
תלמודי התורה

חכמי ורבני ובאי הבית
כוללי הישיבה הקד

רבני הישיבה ותלמידיה
ישיבות לצעירים

רבני הישיבה ותלמידיה
קרית הישיבה

הנטפל לעמלי תורה
שלו בער סורוצקין

שמחים להוביל את המותג העולמי ומודים על הזכות לשרת את לומדי התורה

תמוז

Tawins
מותג יוקרה תואם

ועד הדיור
דבנורי ישיבת עמדת שלמה
קרית הישיבה

תמוז תשפ"ו

הודעת עדכון

בהודאה על הזכות הגדולה למתן אפשרות למשפחות עמלי
התורה בוגרי ורבני ישיבת עטרת שלמה שיחי' לרכישת דירה
במחיר מוזל מאוד בקריית 'תפארת' המוקמת במרכז הארץ,
הננו לעדכן כי:

בימים אלו מושלמת רכישת הקרקע בסייעתא דשמיא.

במקביל הוגשו התוכניות ובקשות ההיתר לוועדה.

בימים אלו הפרוייקט עבר את אישור הבנקים והלקוחות
החלו בקבלת המשכנתא.

אנו משתדלים לתת את מירב המענה לפניות הלקוחות,
בעקבות העומס תיגברנו את השירות.

ניתן לפנות ב: 02-6280605

מענה בעניני קבלת ושליחת מסמכים והשלמות לצורך קבלת

משכנתא בדוא"ל: gvia.tiferet@mimushim.net

נציג מכירות אישי, למכירת דירות לבוגרי הישיבה בלבד,

ניתן לפנות ב: 053-5378000

בברכה מרובה

מימושים

דבר המערכת

בכבוד וביקר מגישים אנו בפני בוגרי וידידי הישיבה הקד', את גיליון 'כ' תמוז' – יום העקידה הפ"ה לישיבת טעלז, בו נעקדו ביום אחד על קדושת השם אלפים מבני הישיבה והעיירה טעלז, ובראשם ראש הישיבה הגה"ק רבי אברהם יצחק בלוך הי"ד, ושאר רבני הישיבה הי"ד, שמסרו נפשם בגבורת נפש עילאית לקדש שמו יתברך.

כמידי שנה פורסים אנו, בגיליון זה יריעת זיכרון נרחבת לזכר הישיבה דטעלז וקדושיה הי"ד, בגיליון זה מביאים אנו זכרונות מימי ראשיתה ואחריה ממש. כתבה מיוחדת מזכרונותיו ורשימות בניו של תלמיד הישיבה, משנותיה הראשונות, הגרב"צ פלמן מזאגר זצ"ל, מחכמי ליטא ותלמיד מובהק למרן הגר"ח מברייסק זצ"ל, באסופת זכרונות מרתקת שנשמרה בידי בני המשפחה לצד רשימות תמונות ותגליות המתפרסמות לראשונה בגיליון מהישיבה בטעלז ומרבו מרן הגר"ח זצ"ל, ומעניקות חרך נדיר לעולמם של בני הישיבות בדור ההוא. את היריעה חתמנו מסוף ימיה של הישיבה בטעלז, בתיאורו המפעים והאותנטי של הגרנ"צ ברון זצ"ל תלמיד הישיבה בטעלז שהיה מניצוליה הבודדים, בשיחה מיוחדת המתפרסמת כלשונה ובתיאורו המדוייק, הוא שב לרגעי סגירת הישיבה, ולסיפור הצלתו שלו ושל קבוצה מבני הישיבה, שלוה בניסי ניסים.

יה"ר שזכות צדקתם וטהרתם של קדושי עליון שניטלה נפשם באחד, תעמוד לישועת כלל ישראל בעת הזאת, ויליצו טוב בעד כיסא הכבוד לזכות עולם על הישיבה הקד' שלא תיפסק התורה מהיכלה, ובזכות אותה קדושת השם בשעת נטילת נפשם נזכה לשמוע בקרוב 'התעוררי התעוררי כי בא אורך, עורי עורי שיר דברי כבוד ה' עליך נגלה'.

ימים מורכבים עוברים על עולם התורה. עיר האלוקים מושפלת, גיבורי הכוח נזרי הבריאה ומעמידי העולם, עוברים אנו תקופת רדיפה והצקה מרושעת מאחים טועים ה", איננו חוששים ולו במאומה על עתידו עולמה של תורה ובניה כאן בארה"ק, יודעים אנו כי לא יוכלו לנו – כי לא תשכח מפי זרעו עד עולם. אך על אחינו אנו חוששים, על תלישתם מלהישען על עץ החיים ועל מיעוט זכותם, בזכות התורה המצלת את כל הארץ כולה.

תקופה זו תקופת ניסיון עבורינו ותקופת חיזוק בגאוותינו כבחירי האומה ואמיתות דעתנו, בהכרה יום יומית ובהודאה כל כניסה לבית המדרש: 'מודים אנחנו לך ששמת חלקינו מיושבי בית המדרש', ברי לנו כי קשיים זמניים אלו תפקידם לנשא ולרום את ערך עמלה של תורה בעינינו ואת אושר עמליה.

בגיליון זה מביאים אנו את קול יושבי היכלי התורה של הישיבה הקד' בכל רחבי הארץ, המודים בכל חותמי הברכות למנכ"ל הישיבה הרב יהודה סרברניק שליט"א על י"ב שנות ניהול ביד רמה – כשבנעז"ה ימשיך גם הלאה ללוות את הישיבה הקד'.

במשך למעלה מ"ב שנה, נושא איש האשכולות – ר' יהודה שליט"א בעול הישיבה הקד' בתושיה ובדעת, עומד בעוז לימין רבינו רה"י שליט"א, ומנהל ומנווט את הממלכה כשחלקו בתלפיותיה – חקוק לדורות. ובתוך עמל העמדת הישיבה ומוסדותיה, זכינו גם אנו – מערכת גיליון והודעתם – לטובת עין מיוחדת ומאור פנים. בעומדך לימינינו בדאגה להצלחת הגיליון בכל עת בעצה טובה בחן ונעימות. כה יתן ה' וכה יוסיף, וברכת התורה ולמעלה מרבבת עמליה בני הבית הגדול והקדוש הזה, תלווהו בכל אשר יפן, ילך מחיל אל חיל, ויזכה להצלחה בכל מעשה ידיו ולברכת ה' עליו ועל ביתו לטוב כל הימים, בנחת ובריאות ושמחה תמידית.

נחתום בתפילה שתעמוד לנו זכות אדירי התורה הקדושים והטהורים, לראות בישועת ה' עמו, ולזכות בקרוב לימים אשר לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע דבר ה', וייהפכו ימים אלו לימי ששון ושמחה בב"א.

תוכן העניינים

6	דבר המערכת	56	אל מקום טהור הפולמוס והסערה סביב השריד לבית המקדש ועבודת הקורבנות
7	על משכנות הרועים ממעין הדעת של רבותינו רועי ישיבת טעלז זיע"א בעיני בעיני חורבן הבית וזכרוננו	63	תדשן עצם חיבורי חכמי ורבני הישיבה הקד'
11	מנהגי הישיבה ימות החול צומות ובה"ב	64	יפה שעה אחת הרב אהרן זוננפלד
11	מפיהם אנו חיים משולחנם של רבותינו ראשי הישיבה שליט"א	65	תא שמע הרב מנחם אנגל
18	ויש לעיין מתוך הסוגיות הנלמדות בין כותלי בית המדרש - תשובות על המדור בגיליון 'הודעתם' 18 - ניסן תשפ"ו	65	תשובה פשוטה הרב בנימין כץ
23		66	לכתך אחרי במדבר יומן הקמת הישיבה הקד' תשנ"ה - תשפ"ו פרק ה' בסדרת כוללי הישיבה הקד', תולדות הקמת הכולל באופקים
24	חכמתא לחכימין הרב ל. יעקובזון		הרב י. קלמן
26	וערבה לה' סיקור ורשמים ממסע רבינו רה"י הגרח"מ שליט"א למען עולם התורה הרב א. שפירא		
36	והיה בית המדרש להבה תגליות מראשית ימי ישיבת טעלז מזכרונות הגרב"צ פלמן זצ"ל תלמיד מרן הגר"ח מברייסק זצ"ל הרב מנחם פינסקי	70	בני עמודי סיקור קצר על פריחת הישיבה הקד' א. רוזן
82	לראש פינה: הצלחה היסטורית לקריית 'תפארת' הרב א. שפירא	84	לוח מודעות 'זה מזה'
44	סדר טהרות' בערבות סיביר עדות מפעמי'ה מגלגלי הצלת כמה מתלמידי טעלז בימי הזעם מהגרנ"צ ברון זצ"ל הרב י. קלמן	88	וזאת הברכה שהשמחה במעונם
93	אותיות פורחות מסע מרתק בעקבות רדיפות ושריפות התלמוד פרק ראשון מסדרת 'סיפורו של דף הגמרא' הרב אהרן זוננפלד	94	הודעתם לבניך מוסף ילדי תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' נ"י
50		96	• כבוד חכמים ינחלו
		98	• שמע בני
		108	• סיפור מצוייר
			• וראי את גדיותיך

תמונת שערי: קבר האחים לראשי ובני הישיבה דטעלז הי"ד שנעקדו עקדה"ש ביום כ' תמוז תש"א, ביער ריין הסמוך לטעלז.

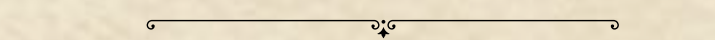
יוצא לאור ע"י: ישיבת עטרת שלמה ידיעות ותמונות: ארכיון ישיבת עטרת שלמה כתובת להערות ולשליחת חומרים: gilyon@asi.org.il עיצוב ועימוד: שייע ברים - סטודיו אורגינל 052-716-7080

העליון העומד בכח פעולותיהם של כלל ישראל, וכשחוטאים ישראל אין קיום לבית המקדש של מעלה, וממילא מתמוטט בית המקדש של מטה.

ובזה יתבאר שאף שמצינו בדברי הזהור שבניינו של בית המקדש של מטה היה על ידי הכללת והכנסת השכינה ביסודו, מכל מקום קיומו של בית המקדש של מטה תלוי בעמידתו של בית המקדש של מעלה, ומשבטל בית מקדש של מעלה, מתמוטט בית מקדש של מטה.

(מרן הגאון רבי חיים מרדכי קאץ זצ"ל)

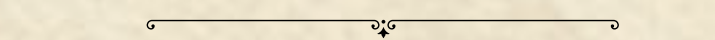

חטאה, לקתה, ומתנחמת ככפליים

שמעתי בענין זה מאאמו"ר (שליט"א) [צוק"ל] בענין הגאולה. על מה שאמרו במדרש (איכ"ר א, נז) "חטאה בכפלים" שנאמר (איכה א, ח) חטא ירושלים, "לקתה בכפלים" שנאמר (ישעיהו מ, ב) כי לקחה מיד ד' כפלים בכל חטאתיה. ו'מתנחמת בכפלים" שנאמר נחמו נחמו עמי (שם פסוק א). שלכאורה צריך ביאור מה שייך לחטוא בכפלים וללקות ולהתנחם בכפלים.

והביאור בזה שהנה כשברא ד' את האדם צוה אותו על ז' מצות בני נח כי זהו נצרך לשם "אדם". ואח"כ השלים עד תרי"ג כי זהו הנצרך לשם "ישראל". וזהו הביאור במדרש, חטאו הן מצד צורת אדם והן מצד ישראל, ולקו מצד הפגם בישראל ואדם, ואף הנחמה תהיה בשתי בחינות אלו גאולה דאדם וגאולה דישראל. גאולה אמיתית היא גאולה בתור ישראל, אמנם חיים אנו בתקופה שהיתה להיראות כתקופה של גאולה ונראה כי כבר פסק השעבוד, אבל גם אם היו הדברים נכונים היתה זו גאולה רק בתורת "אדם", אך הגאולה לה אנו מקווים היא גאולה שעדיין לא נגאלנו, גאולה בתורת "ישראל".

(מרן הגאון רבי ברוך סורוצקין זצ"ל)

חורבן המקדש - נטילת משכון לזמן בלבד

בפרשת פקודי כתיב "אלה פקודי המשכן משכן העדת" וגו'. [שמות

איך נחרב הבית שהשכינה הוכללה בבניינו

איתא בזוהר: "ואתה תצוה את בני ישראל וגו' ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו' אמר רבי חייא מאי שנא הכא מכל אתר דכתיב ואתה הקרב אליך, ואתה תדבר אל כל חכמי לב, ואתה תצוה את בני ישראל (שמות ל), ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור, אלא כלא ברזא עלאה איהו לאכללא שכינתא בהדיה" (זוהר פרשת תצוה דף קעט עמוד ב).

ביאור הדברים, דבעצם מעשה הבנין של המשכן ובית המקדש כוונו הבונים שיהיו לשם ה', והכלילו את השכינה במהות הבנין וביסודותיו. לכן היה נחוץ שבצלאל ושאר חכמי לב המלאים חכמה ויראה יהיו הבונים, מאחר שהיו צריכים לכוון שהבנין יהיה לשמו ולשתף את השכינה עצמה ביסודות הבנין.

ויש להתבונן בדברים. דהנה בפשטות היה מקום להבין שהשכינה שהוכללה ביסוד הבנין היא סיבת קיומו. אולם אם כן אין מובן ענין החורבן, דמאחר שהשכינה נמצאת ביסוד הבנין, ושכינה אינה בטלה (וכמו שכתב הרמב"ם פ"ו מהל' בית הבחירה הט"ז), איך הצליחו נבוכדנצר וטיטוס להחרוב את בית המקדש. [ואין לומר שזה ענין עונש, שהרי עונשים שייכים רק לאנשים ולא בשכינה עצמה].

והדברים יתבארו על פי דברי הנפש החיים. וז"ל: "ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתתו, לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל ח"ו, הרבה יותר ממה שהחריב נבוכדנצר וטיטוס. כי הלא נבוכדנצר וטיטוס לא עשו במעשיהם שום פגם וקלקול כלל למעלה כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים שיהו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם. רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה. את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון. ועי"כ היה להם כח לנבוכדנצר וטיטוס להחרוב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה כמו שארז"ל (איכה רבתי) קמחא טחינא טחינת. הרי כי עונותינו החריבו נווה מעלה עולמות עליונים הקדושים והמה החריבו רק נווה מטה. וזהו שהתפלל דוד המע"ה יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות, ביקש שיחשב לו כאלו למעלה בשמי מרומים הרס, אבל באמת לא נגעו שם מעשיו כלל" (נפש החיים שער א פרק ד).

הרי בדבריו, שקיומו של בית המקדש התחתון הוא מכח בית המקדש

מפשטות לשון הכתוב משמע שהנביא מבשר את אוהבי ירושלים והמתאבלים על חורבנה כי יזכו לראות בבניינה ולשמוח בה.

אבל חושבני שאין זו בשורת העתיד אלא דרישה בהווה. כי דוקא זה האוהב את ירושלים ומתאבל על חורבנה הוא יכול לשמוח בה גם בשעת חורבנה. כי לכאורה למה יתאבל וישומם עליה, האם אין ערים אחרות הבנויות על תלן, הלא רק מפני שידוע להעריך את חשיבותה וגודל ערכה של עיר הקודש ואת כוחה הרב להשפיע אור וחיים. אם כה רב כוחה אזי אין חורבנה לעולם, כח החיים אשר בה יעודדה ויקימנה לשוב ולהבנות בנין עדי עד, ולכן כל היודע יותר להתאבל עליה יכול ג"כ לשמוח גם עתה בשמחתה ולחזות בעיני רוחו את בנינה.

(מרן הגאון רבי אליהו מאיר בלוך זצ"ל)

הבכיה אינה על האסון אלא על סיבתו

ירמיהו הנביא בקינתו על חורבן בית ישראל מקונן: "כה אמר ה' צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה ואל החכמות שלחו ותבואנה: כי קול נהי נשמע מציון איך שודדנו בושנו מאד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו" (ירמיהו ט, טז – יח).

פעמים מגיע אסון גדול מאד ותמוט כל הארץ. אף שהאסון מצד עצמו נורא הוא והשבר קשה מאד, פעמים יגדל הכאב ויכבד הצער מפני הסיבה על ידה בא האסון הגדול. לא על עצם השוד והשבר בחורבן בית ישראל יעורר המקונן תמרורים, לא על עצם הגלות המרה קונן הנביא ירמיהו, אלא על העילה והסיבה מקונן. על מה אבדה הארץ, מפני מה השליכו משכנותינו, קול נהי נשמע מציון איך שודדנו, איך בא השוד, איך הגענו למצב זה שהלכנו קודר והשברנו נורא, על מה קרה לנו זאת. בושנו מאד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו. ועל זה ענה ה': "על עזבם את תורת".

(מרן הגאון רבי חיים מרדכי קאץ זצ"ל)

חטאי החורבן יסודם בשורש חטא מוקדם

הגם שאין מאתנו, לפי מצבנו הירוד, שידע לקבוע חטא ועונשו, אבל ברור לנו שכל החורבן, לכל תוצאותיו, אינו אלא פרי המרי. וכשמסתכלים אנו בדברי רז"ל לעמוד על השקפת התורה לשרש המרי מתגלה לפנינו דבר נפלא בנבכי נפשי האדם. הנה הנביאים הזכירו בדבריהם העוונות שגרמו לחורבן והם הרחבת דברים במה שכבר למדה תורה בפרשיות התוכחה בס' ויקרא ובס' דברים, בין חטאים גלויים בין חטאים שאינם גלויים. ואעפ"כ שרש הדבר עמוק הוא יותר, שכל אלה החטאים הגורמים יש להם שרש מוקדם, שלמדונו רז"ל: כשנשא שלמה בת פרעה – תקופת רום הפסגה במלכות ישראל, תקופת שלום ושליו מכל צר ואויב, תקופת השראה נפלאות תחת הנהגת–המלך החכם מכל אדם שניתנה לו חכמת התורה הקדושה לכל מכמני' במתנה – ירד המלאך גבריאל – סניגורם של ישראל – ונעץ קנה בים ועליו נבנה כרך גדול של רומי. חורבן בית שני בידי מלכות רומי נעוץ הוא בסתרי מהלכי ההשגחה העליונה בתקופת

הזהר שבבית ראשון.

והדברים יותר עמוקים, הנביא ירמי' קונן ואמר: בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחי' וגו' (איכה א' ב') מהיכן נובעת אותה בכי' של ליל תמרורים, שלעולם אין דמעתה פוסקת מלחי' של כנסת ישראל – אף בשעה שאינה עוסקת בבכי – ולמדונו רז"ל, כיון שבכו ישראל בכיות חנם בליל תשעה באב, בחטא מרגלים, נגזר עליהם בכי' לדורות. חטאי דור המדבר לא היו חטאים זמניים וחולפים, אלא שפעלו רשמייהם על נפש האומה בעמעום אור האמונה המביא לידי מרי. אחר שזכו ישראל ליטהר מחטא עץ הדעת בקבלת התורה, חזרו ונפלו בחטא העגל והוסיפו סרה בחטא מרגלים, ובהיות החטא טמון בנבכי הנפש, מביא לידי מרי בצורות שונות מדור לדור.

(מרן הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל)

קרא עלי מועד

לא היציבות של קיום מורה על נצחיות, אלא דוקא כוח הקימה משפל המדרגה והחזרה לתחיה. אומות העולם מונין לחמה, לעולם היא מאירה בשמים, אבל ישראל מונין ללבנה, היא הולכת וכהה כל חודש וחודש, ודווקא בשקעה לגמרי זהו זמן היולדה, שהיא מתחדשת להאיר.

בתשעה באב, יום המר והנמהר יום החורבן, בוכים אנו ומתענים, אבל מועד הוא ואין בו נפילת אפיים, כי קרא עלי מועד לשבור בחורי, כי דוקא כוח הקימה מחורבן זהו כוח ישראל ובתשעה באב נולד משיח, כלומר כח התחיה המשיחית בא לידי גילוי דוקא בזמן חורבן אומתנו (ירושלמי, ברכות ב).

(מרן הגאון רבי אליהו מאיר בלוך זצ"ל)

אם ראית עיירות נתלשות בארץ ישראל

למדונו רז"ל בפתיחתא למדרש איכה: ראב"כ פתח מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' – תני רשב"י אם ראית עיירות נתלשות ממקומן בא"י דע שלא החזיקו בשכר סופרים ובשכר משנים שנ' על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורת ר' הווה משלח לר' אסי ולר' אמי דיפקון ויתקנון קרייתא דארעא דישראל והוויין עלין לקריתא ואמריין להון אייתו לן נטורי קרתא והוון מיייתון לון ריש מטרתא וסנטרא והוון אמריין להן אילין נטורי קרתא אילין חרובי קרתא אמרו להון ומאן אינון נטורי קרתא א"ל אלו סופרים ומשנים שהם הוגים ומשמנים ומשמרין את התורה ביום ובלילה ע"ש שנאמר והגית בו יומם ולילה וכה"א אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר (תהלים ככ"ז א').

וכוונת המדרש לפרש לנו, שהחורבן נובע לא מביטול התורה בלמודה, אלא מחוסר הכרה בערכה של תורה, שלא יכירו שאך ורק בתורה נמצא משיש לבנו ומגן ישענו, ומתוך כך לא ידעו להחזיק ולהוקיר סופרים ומשנים שבדור, שאמנם לומדים תורה, אבל לא כנתינתה מסיני. (והם הם דברי רבינו יונה ז"ל שהביא הר"ן בנדרים פ"א א' ד"ה דבר זה).

(מרן הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל)

מפיהם אני חיים

משולחנם של דבותינו
ראשי הישיבה שליט"א
בענינא דיימא

בענין אשר נשבעתי באפי

דבינו ראש הישיבה
הגאון רבי בנימין סודיצקין שליט"א

מצינו שנסתלק החרון אף אלא גזירת ארבעים נתקיימה בהם, וכתב דמזה היה נראה דקרא דאשר נשבעתי באפי לא קאי כלל על דור המדבר רק על העתיד נאמר, שהקב"ה נשבע שכ"ז שתהיו באף עמי ויעמדו במריבתם לא יבאו אל מנוחתי. ושוב הביא די"מ דבאמת קאי הכתוב על דור המדבר שאף הם אם היו חוזרין בתשובה שלימה היה הקב"ה מבטל גזירתו אלא שעמדו במריים עד כלותם, עי"ש.

ונראה דיש להוסיף בזה עוד, דהנה באמת מצינו דהוי שם שתי שבועות, בדבמדבר (יד, כא) כתיב "ואולם חי אני [ופרש"י דהוא לשון שבועה כשם שאני חי וכו'] וגו' אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל מנאצי לא יראוה". ואילו לקמן שם (בפסוק כח) כתיב "אמר אליהם חי אני נאם ה' במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' מבן עשרים שנה ומעלה וגו' אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי וגו'". ונראה הביאור בזה עפ"י דאיתא במדרש (במדב"ר טז, כג) "מבן עשרים שנה ומעלה בין שהיה עמהם בעצה בין שלא היה עמהם בעצה לא היה נכנס, פחות מבן כ' ולא הביא שתי שערות בין שהיה עמהם בעצה בין שלא היה עמהם בעצה היה נכנס, ואם הביא שתי שערות והוא פחות מבן כ' אם היה עמהם בעצה לא היה נכנס" יעו"ש.

והנה בספרא (סוף ברייתא די"ג מדות) איתא, וכך הפסוק אומר (תהלים צה, יא) "אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתי", כשישוב אפי יבואון אל מנוחתי. ופי' הראב"ד דהתו"כ מפרשא הך "באפי דהוא גבול לשבועה, שכל זמן שיהיה 'אף' לא יבואו אבל אם יסתלק האף יבואו". והקשה ע"ז, דהרי לא

מפיהם אני חיים

משולחנם של דבותינו ראשי הישיבה שליט"א בענינא דיימא

מנהגי הישיבה

ימות החול צימזימ ובה"ב

א. אין אומרים קרבנות וכן 'איזהו מקומן', אלא מתחיל ב'מזמור שיר'.
ב. לאחר 'מזמור שיר' אומר קדיש רק אם יש חיוב.
ג. שליח ציבור מסיים לבדו באהבה רבה 'הבוחר בעמו ישראל באהבה' והקהל עונה אמן. וכן בתפילת ערבית ב'אהבת עולם'.

ד. נהגו לומר מוריד הגשם בקמ"ץ תחת הג'.

ה. באסרו חג דשמחת תורה אין אומרים תחנון אך בשאר ימי השבוע עד ר"ח חשוון אומרים. בחודש ניסן אין אומרים תחנון בכל החודש. בי"ד אייר אין אומרים תחנון אך אם הוא בשני אומרים סליחות כרגיל. בט"ו אייר אומרים תחנון. מר"ח סיון ועד אסרו חג אין אומרים תחנון.

ו. בפתיחת הארון שליח ציבור הוא מוציא ומכניס הס"ת אא"כ יש צורך לכבד אחר.

ז. נוהגים שהבעל קורא וכן העולים, המגביה והגולל, מתעטפים בטלית.

ח. המשאיל טלית מהישיבה כדי להתפלל בה מברך, דהישיבה מקנה לו הטלית.

ט. נוהגים להתפלל מנחה קצרה, מלבד בערב ר"ה ובעש"ת וימי צום.

י. בשבת שלאחר ר"ח חשוון אומרים מי שברך למתענים בה"ב וכן בשבת שלאחר ר"ח אייר.

יא. אומרים סליחות בבה"ב ובשני קמא אומרים 'ישראל נושע' ובחמישי 'מלאכי רחמים'.

יב. בשני קמא מדלגים הסליחה 'אלוקים בישראל' ובחמישי מדלגים 'תענית ציבור קבעו' ובשני מדלגים 'אפפנונו מים עד נפש' ובכל אלה מדלגים הפסוקים שלפניהם.

יג. אומרים בבה"ב 'אבינו מלכנו'. אם חל ברית מילה אומרים סליחות ואבינו מלכנו.

יד. קדיש יתום נהגו שרק אחד אומר.

טו. החיוב אומר קדיש שאחרי 'מזמור שיר' וכן אחרי 'עלינו' ושש"י. ורה"י אומר קדיש דרבנן.

טז. נהגו שחיוב ניגש בשחרית וכן בחלק מתפילות המעריב ואינו ניגש במנחה.

יז. באם יש שני חיובים הדין כדלהלן: אם יש בן ל' ובן יב', נהגו דבן ל' מתפלל עד אשרי ובן יב' מאשרי ואילך. ולענין קדישים: בן יב' אומר הקדיש שאחר מזמור שיר ובן ל' אומר הקדיש שאחר עלינו ושש"י ואם יש בן ל' ויארציט דין היארציט כדין בן יב'.

יח. תפילת מנחה ומעריב יתפלל היארציט.

יט. באם יש יארציט ובן יב', מתפלל היארציט עד אשרי וכן הקדישים שאחרי עלינו ושש"י, ובן יב' מתפלל מאשרי ואומר הקדיש שאחר מזמור שיר.

כ. בצומות נהגו דיש שיעור דעת כשלושים רגעים לפני מנחה גדולה.

כא. בצומות מתפללים מנחה גדולה, ולא קצרה, והכהנים נושאים כפים.

כב. בצומות מתפללים ערבית עשרים רגעים אחר השקיעה.

כג. ביום כ' תמוז יום שבו נעקדו עקדה"ש תלמידי וראשי ישיבת טלו בשנת תש"א, נהגו דאחד מראשי הישיבה אומר שיעור לע"נ.

ולכן לא הוזכר כלל בשבועה זו מנין שנותיהם. אולם השבועה השנייה היתה על אלו שהיו מבן כ' ולמעלה דגם אם לא היו עמהם בעצה מ"מ היו בכלל הגזירה, וזהו דכתיב בקרא דבמדבר הזה יפלו פגריכם וגו' וכל פקודיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה, יעו"ש.

ונראה דהא דלא נכללו באותה שבועה, הוא משום דבאמת חלוקים הם שתי השבועות, דהנה מדברי הספרא מבואר דהך דבאפי הוא גבול לשבועה שכל זמן שיהא אף לא יבואו אבל כשיסתלק האף יבואו, וי"ל דהך תנאה דבאפי נאמר רק בשבועה הראשונה על אותן הפחותים מבן כ' אלא שהיו עמהם בעצה, ועליהם הוא דנאמר הגבול דבאפי שכ"ז שיהיו באף לא יבואו וכשיסתלק יבואו. אולם שבועה השניה שנאמר על אלו שהיו מבן כ' ולמעלה, באמת לא נאמר בה שום גבול ותנאי.

והנה הרמב"ן בפרשת דברים (א, מה) כתב דמה שלא הועילה תשובתם לבטל הגזירה הוא מפני שהיה גזר דין שיש עמה שבועה שאינו נקרק. וצ"ע לכאורה דהרי מדברי התו"כ מבואר להדיא דרק כ"ז שהיו באף לא יבואו אבל אם היו חוזרים בתשובה שלימה היה הקב"ה מבטל גזרתו אלא שעמדו במריין עד כלותם [וי"ל דס"ל להרמב"ן דאשר נשבעתי באפי קאי על דור העתיד וכמש"כ הראב"ד שם]. אולם לפמש"נ אתיא היטב, דבאמת לענין שבועה זו שנשבע הקב"ה על אלו שהיו מבן כ' ולמעלה לא הועילה תשובתם כלל כיון דהוי גז"ד שיש עמה שבועה, ורק לענין השבועה שנשבע הקב"ה על אלו שהיו פחותים מבן כ' אלא שהיו עמהם בעצה הוא שמועילה תשובה, דמתחילה נאמרה השבועה בגבול ובתנאי דרק כ"ז שהיו באף לא יבואו אבל אם יחזרו בתשובה ויסתלק החרון אף יבואו [ונתעוררתי לכ"ז מדברי

מרן רי"ז הלוי עה"ת (פרשת ואתחנן דברים ג, כג) יעו"ש]. וזהו דכתיב כל מנאצי לא יראוה, כלומר כל זמן שיהיו באף עמי וכדאיתא בפרש"י דברים (לא, כ) דכל ניאוץ לשון כעס הוא.

והנה הרמב"ן שם (במדבר יד, כג) כתב דקרא דוכל מנאצי לא יראוה ירמוז לדורות הגולים ממנה כדברי רבותינו וכאן קבע להם בכייה לדורות בלילה הזה שיזכור להם עונשם הראשון יעו"ש. ולפי"ז מבואר דבשבועה וגזירת חורבן הבית והגלות שבו אנו נמצאים עכשיו נאמר גבול להשבועה, ועליהו קאי קרא דאשר נשבעתי באפי, דרק כ"ז שיהיה אף לא יבואו אבל אם יסתלק החרון אף יבואו אל מנוחתו.

לפי"ז נראה, דזהו הביאור בהמזמור (תהלים צה, א) לכו נרננה לה'. ובמצודת דוד שם כתב דלשון 'לכו' היינו דלעתיד יזרזו זא"ו ויאמרו לכו וכו'. ולפמש"נ נראה דקאי על אלו שבגלות אדום, דהיינו בגלות של עכשיו, שבבוא הזמן ויתאוו להגאולה ולבנין בית המקדש, יאמרו איש לאחיו שכבר הגיע הזמן שנוכל להריע לצור ישענו, שנוכל לקדם פניו בתודה ובזמירות, ר"ל בשיר על הקרבנות, באו נשתחוהו ונכרעה וכו' דכל אלו הדברים תלויים בבנין המקדש, דהקרבת הקרבנות שירה והשתחויה הם דברים שצריכים לבנין בית המקדש. ואם תאמר אין הדבר תלוי בנו, זה אינו, ד"היום אם בקולו תשמעו", דשאני בזה גלות אדום מגלות מצרים ובבל דנאמר בהם זמן כמה יהיו בגלות, אולם גלות אדום אם עושים תשובה מיד הם נגאלים, וכדמבואר בסנהדרין (נח, א) ריב"ל אשכח לאלהו וכו' א"ל אימת קאתי משיח וכו' א"ל לאימת קאתי מר אמר ליה היום וכו' א"ל שקורי קא משקר בי דאמר לי היום אתינא ולא אתא א"ל הכי קאמר לך היום אם בקולו תשמעו, והיינו כמש"כ דרק כ"ז שיהיו

בכלל מנאצי ה' לא יראוה ולא יבאו אל המנוחה והנחלה, אבל אם יעשו תשובה מיד הם נגאלים דהגאולה העתידה תלויה בתשובה, ו'היום' אם בקולו תשמעו.

וכל זה הוא משום "דנשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתו", דאף דאמנם נשבע הקב"ה להפיל זרעם בגויים, שגזר עליהם שביהמ"ק יחרב ושיגלו לבין העמים, מ"מ נאמר כ"ז בתנאי ובהגבלה דבאפי, ואם יחזרו בתשובה שלימה לשמוע בקולו תתבטל הגזירה. וזהו שאמר הכתוב אל תקשו לבבכם כמריבה כאבותיכם, אלא עשו תשובה למען ישוב אפי מכם כי אני נשבעתי באפי, דרק כ"ז שיהיה אף לא יבאו, וע"כ הוא מזהיר את הדורות האחרונים שלא יקשו ערפם כאבותם וכמש"כ הראב"ד. וזהו שאחד מזרז את חבריו ב'לכו נרננה', דהרי גזירת הגלות והחורבן תלויין בקיום המצות ותשובה, ואם יסתלק האף יבואון אל מנוחתו וכדמבואר בתרגום דאז יעלון לניח בית מקדשי, כלומר דאז תחזור השכינה לציון בבנין בית במקדש ונוכל להריע לצור ישענו.

מעתה מבואר היטב דברי חז"ל דכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו, שהרי בגזירה של חורבן הבית נאמר גבול דאפי, ואם היו עושים תשובה שלימה היה הקב"ה מבטל גזרתו, ומזה שלא נבנה בימיו בע"כ דעמדו במריים והקשו ערפם כאבותיהם שנגזר עליהם חורבן הבית. ויש להוסיף בזה, כיון דגזירת דור המדבר וגזרת חורבן הבית והגלות של עכשיו שניהם כאחד נאמרו בשבועה אחת, על כן כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו הוו בכלל כל מנאצי לא יראוה וכמש"כ הרמב"ן, ועל אלו הרי נגזרה הגזירה של חורבן הבית, הוי אומר דהוי כאילו נחרב בימיו דהרי ראויים הם להגזירה של חורבן הבית וכמש"נ.

החליף, מ"מ בר קמצא עצמו הרי ידע שהוא שונא של ההוא גברא, וא"כ היה עליו להבין שההזמנה היא טעות, ולמה הוא בא לסעודה.

וביאר המהרש"א דיש לומר דבר קמצא הוא בנו של קמצא, ולכן סבר בר קמצא דהגם דמצד עצמו הוא שונא של ההוא גברא, אבל סבר דמחמת שאביו הוא אוהבו על כן בא ההוא גברא להשלים עמו ולכן מזמינו לסעודתו.

ונראה להוסיף בזה בדרך דרוש, שאקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, הכוונה אינה רק שהוא החטא שבסיבתו נחרבה ירושלים, אלא נכלל בזה שעל ידי הנהגתם במעשה זה קבעו אנשי ירושלים בעצמם את גזר דינם, ובמה שנהגו עם בר קמצא פסקו את דין עצמם וקבעו את הנהגת הקב"ה עמהם, וכמו שמצינו הנהגה זו (שמואל ב', י"ב) שהקב"ה שלח את נתן הנביא לדוד המלך לשאול אותו מהו דינו של הגוזל כבשת הרש, וכשאמר דוד שהכבשה ישלם ארבעתים, אמר לו נתן הנביא כי אתה האיש ודוד גזר את דין עצמו, הרי שיש הנהגה כזו אצל הקב"ה שהוא נותן לאדם שבעצמו יפסוק את הדין, וכך גם כאן הקב"ה שלח לאנשי ירושלים שהם בהנהגתם בעצמם יפסקו את דינם.

דהנה באמת בדין ודברים שטען ההוא גברא לבר קמצא לא טען עליו שהוא גזלן במה שאוכל ושותה, ולא טען עליו מידי של ממון, אלא טענתו הייתה 'מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא, מאי בעית הכא', היינו דכיון דהוא שונא של בעל הסעודה, על כן אין מקומו בסעודה, כי הסעודה היא להשביע מטובו ועושרו של בעל הסעודה לאוהביו, ובעל דבבא אינו שייך למקום זה, אם הוא שונא שלו אין מקומו בסעודה שהוא עורך, אין לו מקום בביתו, זהו טענת ההוא גברא, ולכן לא הועילה טענת בר קמצא שהוא ישלם דמי מה שאוכל ושותה ודמי הסעודה, כי אין זה ענין של ממונות ותשלומין כלל, אלא היא טענה שלא יתכן שהשונא יקבל מטובו של בעל דבבא.

האחרונים פסקו מלהיות אוהביו של מקום, הם כבר אינם עושים רצונו של מקום, הם העמידו צלם בהיכל ונסתלקה שכינה מזוית היכל, ואם כן אינם בכלל אוהביו של מקום, וכמו שהנביא אומר ואנוכי נטעתין כולך שורק כולו זרע אמת ואיך נהפכת לי סורי הגפן נכריה, וכיון שאינם בכלל אוהביו של מקום, ממילא מתעוררת עליהם הטענה 'מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא מאי בעית הכא', כיון שאתם בעלי דבבא של הקב"ה אין ראוי שתהיו סועדים בשולחנו, ואין לכם מקום בביתו, ואותה הטענה שטען ההוא גברא לבר קמצא שייכת על ישראל ובית המקדש.

ובזה יבואר איך החליף השליח וקרא לבר קמצא, שבאמת קמצא זה דורות הראשונים, ובר קמצא זה בנו של קמצא היינו שזה דורות האחרונים, וקמצא כבר אינו קיים, ומ"מ הוא הזמין את בר קמצא, כי בכלל ההזמנה לאב נכללת גם הזמנה לבן, כי הבן עומד במקום אביו, ועל כן גם אם קמצא אינו, בנו ממלא מקומו אחריו והוא נכלל בכלל ההזמנה, ועל כן קרא השליח לבר קמצא. אבל האמת היא שבעל הבית הזמין בדוקא את קמצא, אבל את בנו את בר קמצא הוא אינו מזמין כי הוא בעל דבבא שלו.

ובזה קבעו אנשי ירושלים את ההנהגה של הקב"ה עמהם, שבאמת הקב"ה הזמין לסעודתו את דורות הראשונים שהם אוהביו, ודורות האחרונים נמצאים בסעודה מכח הזמנת אביהם, ובזה שקיבלו את טענת 'מכדי בעל דבבא הוא' ולא הועילה זכות אבותיו של קמצא לבנו, הכא נמי יהא הנהגת הקב"ה עמהם, שלא תועיל להם זכות אבותם, וכיון שהם כבר אינם אוהביו של מקום, אלא הם בעלי דבבא אינם יכולים להיות עמו בסעודתו, וזהו הכונה שעל קמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, היינו שלפי הנהגתם במעשה דקמצא ובר קמצא נקבע ונפסק איך תהיה ההנהגה עמהם מאת הקב"ה.

ויש לומר דבהנהגה זו של אנשי ירושלים ובטענה זו שטען ההוא גברא לבר קמצא בזה נפסק דינם של ישראל, שעל ידי מעשה זה נקבע איך תהיה הנהגת הקב"ה עם ישראל, וביאור הענין, דבית המקדש הוא ביתו של הקב"ה, והקב"ה עושה שם סעודה לאוהביו, כי בבית המקדש מתקיים הענין של תערוך לפני שולחן נגד צוררי, והתמידים והקרבנות תכלית עניינם היא להשפיע שפע טובה לכלל ישראל ולכל העולם, וכמו שהגמ' אומרת אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות, והביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות אילן, ונסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ובלחם הפנים הדין הוא שיהיה ערוך לחם פנים לפני תמיד, ולא יהיה הפסק של רגע בעריכת הלחם, וכתוב בזוהר הק' שהקפידא בזה היא בשביל שלא יחסר מזון לישראל רגע אחד. ובגמ' בכתובות איתא דהמזבח נקרא כן על שם שהוא מזין, הרי מבואר שמעיקר עניינו של המזבח הוא להביא מזון לישראל.

ובתהילים כתוב כטל חרמון היורד על הררי ציון, והרי הטל יורד בחרמון, ואיך כתוב שהוא יורד בהררי ציון, והביאור הוא דכשיוורד טל בחרמון, הוא רק מכח הברכה שיש בציון, וכמו שכתוב בהמשך הפסוק כי שם צוה ה' את הברכה, הברכה נמצאת בהררי ציון, ומכח הברכה הזו יורד הטל בחרמון, והטל שיוורד בחרמון הוא מכח ברכת ציון, הרי מבואר דבית המקדש הוא מקור השפעת השפע והטובה וברכה.

ובגמ' בברכות איתא דבית המקדש נקרא שולחן וישראל הם יושבים בשולחנו של הקב"ה, ובחורבן הבית גלו ישראל מעל שולחן אביהם.

והנה מי מוזמן וקרוא לשולחנו של מקום, אוהביו של מקום, ואוהביו של מקום הם ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, הם המה אוהביו של מקום והם הראויים להיות מסבים וסמוכים על שולחנו וניזונים מסעודתו, אמנם כל זה הוא בדורות הראשונים, אבל בדורות

גייטין נ"ה "אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, דההוא גברא דרחמיה קמצא ובעל דבביה בר קמצא, עבד סעודתא, אמר ליה לשמעיה זיל אייתי לי קמצא, אזל אייתי ליה בר קמצא, אתא אשכחיה דהוה יתיב, אמר ליה מכדי ההוא גברא בעל דבבא דההוא גברא הוא מאי בעית הכא, קום פוק, אמר ליה הואיל ואתאי שבקן ויהיבנא לך דמי מה דאכילנא ושתינא, אמר ליה

לא, אמר ליה יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתיך, אמר ליה לא, אמר ליה יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך, אמר ליה לא, נקטיה בידיה ואוקמיה ואפקיה וכו'.

ובגמ' ביומא דף ט' איתא דחורבן הבית היה משום שנאת חנם, וצ"ל דמעשה דבר קמצא הוא אופן מיוחד של שנאת חנם, ולכן הוא

סיבת החורבן. והנה יש להעיר איך החליף השליח בין קמצא לבר קמצא, והרי חזקה שליח עושה שליחותו, וגם איך אירע שאוהבו ושונאו שניהם נקראו

האחד קמצא והשני בר קמצא, וכבר עמד בזה המהרש"א.

עוד הקשה המהרש"א דאפילו אם השליח

בדין ברכה ארוכה וקצרה ובענין ברכת השכיבנו

רבינו ראש הישיבה
הגאון רבי שלום בער סוודניקין שליט"א

בגוונא דהיא קצרה.

ובאמת שכן זה מוכח בדברי רבינו יונה בביאור דברי תוס' דהנה הרבינו יונה על אתר הביא דברי התוס' בסוגי' וביאר שדברי תנני' שאחת ארוכה ואחת קצרה היינו או"א והשכיבנו ובזה נאמר שבין יאריך בה ובין יקצר בה היינו כדביארנו שיש שני סוגי מטבעות של ברכות ורק הוסיף בביאור דברי המשנה דמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר כגון ברכת בורא פרי הגפן וכדומה שאין לו להאריך והוסיף וז"ל ומה שאמר אח"כ לחתום אינו רשאי שלא לחתום הוא פירוש מה שאמר בתחילה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר וכל ברכה שהיא ארוכה וצריכה חתימה אינו רשאי לקצר כלל מהמטבע כולה מפני דאם יקצר לא יצטרך לחתום בה ואינו רשאי שיעשנה בענין שלא לחתום וברכה שהיא קצרה ואין לו לחתום בה אינו רשאי הוא להאריך במטבע ולהוסיף בה אחר כך שאם כן יצטרך לחתום ומקום שאמרו שלא לחתום אינו רשאי לחתום, עכ"ל.

ולכא' דבריו צ"ע דהנה במקום שהיא ברכה ארוכה כתב אינו רשאי לקצר מפני שאם יקצר 'לא יצטרך לחתום' והיינו דאי בעי יכול לחתום אלא שלא יצטרך לחתום. אולם בסיפא כתב וברכה שהיא קצרה 'ואין לו לחתום' והיינו שאסור לו לחתום והדברים צ"ע.

אלא המוכח והמבואר בזה דברכה ארוכה שיקצר בה יכול לחתום רק שלא יצטרך לחתום אולם בזה שהיא ביסודה קצרה אין לו לחתום בשום אופן מתי שהיא קצרה.

והביאור בזה כך הוא דדינא דברכה ארוכה וברכה קצרה אין זה שם הברכה אלא שם הברכה הוא שמה כגון ברכת הגפן שמה ברכת הגפן ורק לזו הברכה תיקנו מטבע קצר אולם שם הברכה הוא ברכת הגפן וכן גבי דין ברכה ארוכה כגון הבדלה דתיקנו לה נוסח ומטבע ארוכה אולם אין שמה ארוכה אלא שמה הוא ברכת הבדלה ורק דתיקנו לה נוסח ארוך וא"כ ברכת הגפן נתקנה ומהותה בלא חתימה וזהו תיקנה 'ואין לו לחתום' כיון שנתקנה ומהותה ללא חתימה, משא"כ ברכה ארוכה כגון הבדלה שם הברכה הוא הבדלה ומהותה נתקנה עם חתימה ושיקצר בה לא שינה את שם הברכה בזה אלא רק מטבע הברכה וא"כ הבדלה אפשר שיחתום בה כיון שבהבדלה שייך חתימה מצד שם הברכה ורק דאינו צריך לחתום כיון שעצם הצורך לחתום בהבדלה הוא מלתא דהיא ארוכה וכל שעשה לברכת הבדלה לקצרה אין צריך חתימה אולם יכול לחתום בה משא"כ בברכת הגפן שמהותה היא קצרה בזמן שמקצר בה לא שייך בה בשום אופן שבעולם חתימה כיון ששם הברכה נתקנה ללא חתימה.

מטבע ארוך ויש בהם מטבע קצר והקשה דבאמת ואמונה מצינו בה מטבע קצר ואין שייך לומר כרש"י דאמת ואמונה ארוכה היא דהרי יש בה מטבע קצר וכן גבי דינא דהשכיבנו. והיוצא מזה דלדעת התוס' סוגיין איירי בדינא דמטבע ברכות דיש בהם מטבע ארוך יש בהם מטבע קצר ובכל אופן אסור לשנותו דהוא מטבע של ברכה ולעשות ארוכה קצרה הוא שינוי מהמטבע ודין הברכה ורק דמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לאו בדיני ברכות קרי"ש איירי דהרי ברכות קרי"ש אין בהכרח שיהיו ברכות ארוכה או קצרה דהרי מצאנו באו"א ארוכה וקצרה וכן בהשכיבנו קצרה וארוכה.

ואם כנים אנו בדברינו יוצא דאו"א דבכל יום ואו"א דפרק היה קורא דלקמן אינו חד דינא, והיינו דיש ברכת או"א ורק שמזכיר פרשת ציצית אומרים כך ושלא מזכיר פרשת ציצית אומרים כך את הברכה דאו"א, זה אינו אלא דהם תרי דיני והם שני מטבעות אחרים של ברכה דיש מטבע שהותקן מתי שמזכיר פרשת ציצית ויש ברכה אחרת ומטבע אחר במקום שאין מזכיר פרשת ציצית, היינו למאן דאמר שאינו מזכיר פרשת ציצית בלילה, וזה מוכרח בדברי תוס' דברכה ארוכה וקצרה הוא שני מטבעות של ברכות וכדהוכחנו מדברי התוס' ודברי המשנה דאו"א והשכיבנו פעמים שמאריך בה ופעמים שמקצרים בה הוא חידוש דין דלברכה שלאחריה של ערבית יש שני מטבעות שונים, ויש אפשרות גם למטבע ארוך וגם למטבע קצר והם שני סוגי דיני ברכות וא"כ כשאדם אמר בהשכיבנו אור יום הינך אינו שאמר השכיבנו דבכל יום ורק שהוסיף בה אור יום הינך אלא הוא מטבע חדש ודין ברכה אחרת ומחודשת מהשכיבנו שבכל יום.

ולכא' דברים אלו צ"ע דהרי זה ברור דברכה קצרה אין בה חתימה והנה יעוי' בסוגי' דהיה קורא ומדייק שם שפיר למ"ד שאין אומרים פרשת ציצית בלילה ואומרים אמת ואמונה קצר ובכ"א חותם בברוך ובשם גאל ישראל, ואם נימא דברכת או"א הקצרה היא חידוש שברכה בפנ"ע היא ולא אותה הברכה דנאמר באו"א כבכל יום אלא הוא דין מחודש של ברכה קצרה א"כ מה לזה ולחתימה בברוך דהרי ברכה קצרה לית ליה חתימה בברוך.

אלא הצ"ל בזה דדינא דברכה חתימה וקצרה אין חותמין בה נאמר דלארוכה בעינן לעיכובא חתימה וברכה קצרה 'אין צריך בה חתימה' אולם אין איסור ודין שלא לחתום רק שנאמר שברכה קצרה 'לא צריך' בה חתימה ואין החתימה הפקעה על שם מטבע קצר, אולם בארוכה מעצם המטבע שלה נאמר שצריך לחתום בה וזה לעיכובא. וזה מוכח ממה שהוכחנו לעיל בברכת או"א לתוס'

ברכות י"א ע"א. מתני' בשחר מברך שתיים לפנייה ואחת לאחריה ובערב מברך שתיים לפנייה ושתיים לאחריה אחת ארוכה ואחת קצרה מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אינו רשאי להאריך לחתום אינו רשאי שלא לחתום שלא לחתום אינו רשאי לחתום. ע"כ.

והנה יעוי' בדברי רש"י ד"ה אחת ארוכה ואחת קצרה וז"ל אשתים דלאחריה דערבית קאי ארוכה אמת ואמונה קצרה השכיבנו עכ"ל.

ויעוי' בתוס' שהקשו עליו וז"ל ותימה דהשכיבנו נמי ארוכה הרבה ותעד מדלא חשיב ליה בתוספתא בהדי הקצרות ועוד שפעמים מאריכים הרבה בתוספת כמו אור יום הינך ועוד אמת ואמונה פעמים שמקצרים בה מאוד כדאמרין לקמן למאן דאמר אין אומרים פרשת ציצית בלילה הא קא מסיים מודים אנחנו לך שהוצאתנו ממצרים וכו' בפרק היה קורא. ונראה לר"ת דהכל קאי אאמת ואמונה אחת ארוכה ואחת קצרה כלומר בין יאריך בה ובין יקצר בה כדלקמן. עכ"ל.

והיינו דפליגי רש"י ותוס' בביאור מתני' דלרש"י אחת ארוכה ואחת קצרה הוא אאמת ואמונה והשכיבנו והמשך המשנה דמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר וכו' הוא מענין אחת ארוכה ואחת קצרה שאמרו להאריך וכו' לא מענינא דרישא אלא מילתא באנפי נפשה היא אלא דאחת ארוכה ואחת קצרה הוא לומר דבין באו"א ובין בהשכיבנו שייך שפיר בין להאריך ובין לקצר.

אולם כ"ז דאמרין לעיל על שתיים דלאחריה דערבית היא דווקא לשיטת רש"י ותוס' אולם שיטת הר"מ בפ' המשנה וביד החזקה פ"א מהל' קרי"ש ה"ז דמתני' דאחת ארוכה ואחת קצרה ומקום שאמרו להאריך וכו' הוא על ברכות שלפניה בין ביום ובין בלילה והיינו דיוצר אור ומעריב ערבים היא ארוכה ואהבת עולם בין ביום ובין בלילה קצרה היא.

והנה בדברי תוס' יש לדייק טובא דהנה תוס' שהקשה דהשכיבנו נמי ארוכה היא ועוד שפעמים מאריכין בה יותר בתוספת כמו אור יום הינך ועוד אמת ואמונה פעמים שמקצרים בה מאוד וכו' לא הקשו דהשכיבנו יותר ארוכה מאמת ואמונה או דאמת ואמונה יותר קצרה מהשכיבנו אלא הקשה כ"א לגופו דהשכיבנו מיקרי ארוכה ואמת ואמונה פעמים שקצרה היא ולא שזה יותר קצר מזה או שזה יותר ארוך מזה.

והמבואר מזה דכל קושיית התוס' הייתה דהרי דינא דארוכה וקצרה אינה שאלה יחסית אלא בדין דיש דין של ברכה ארוכה ויש דין של ברכה קצרה והוא מדיני הברכות שיש בהם ברכה ארוכה ויש בהם ברכה קצרה והוא דין בעצם דין הברכה ולכן כל שאלת התוס' הוא לגופן של ברכות דיש בהן

לי לא תליא בחלוקה ופשוט ודו"ק.

בענין מש"כ רש"י דהגורל היה כ"ב פתקין

פסוק נ"ד ברש"י וי"ב גבולין בי"ב פתקין כו' מבואר דכל הי"ב חלקים נתחלקו בגורל, וגם חלק בני גד ובני ראובן, וכ"כ הרשב"ם בב"ב דף קכ"ב. ויל"ע בזה דבפרשת מסעי פל"ד כתיב זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ופרש"י שם דקאי על חלוקה בגורל וכתוב שם גבולות הארץ של תשעת המטות ושם מסיים זאת הארץ אשר נתנחלו וגו' תשעת המטות וחצי המטה כי לקחו בני גד וגו' ע"ש דמשמע דלא היו בגורל אלא תשעת המטות וצ"ע. וע' עוד חי' רבנו חיים הלוי פ"ו מהל' אישות דמיד שאמר להם משה שיקבלו חלקם בעבר הירדן זכו בו, הרי דלא הוצרכו לגורל, [ואף שכ' אח"כ דלא זכו עד אח"כ, היינו משום התנאי, אבל עכ"פ מוכח דלא בעי גורל וצ"ע], וע' רש"ש שם בב"ב דף קכ"ב שהעיר מפסוקים בספר יהושע.

ולכא' י"ל בפשיטות עפ"ד הרמב"ן בפרשת מטות פל"ב פסוק כ"ט ד"ה אם יעברו כו' וטעם אם יעברו בני גד ובני ראובן רגו' ונתתם להם את ארץ הגלעד כי עתה לא מסר להם משה כל ארץ סיחון ועוג רק קצת ערים בארץ גלעד שהוא מקום המקנה והם עטרות ודיבון והנוזרים כאן שבנו בהם מבצרים לשבת בהם טפס ומקניהם ושאר הארץ הניחוה חרבה ולכן צוה ליהושע והנשיאים אם יעברו אתכם תנו להם כל הארץ לאחוזת עולם כו' עכ"ל, ומבואר דשתי נתינות היו, דמשה נתן להם קצת ערים ויהושע נתן את השאר, ומעתה נ"פ דאותן ערים שנתן משה היה בלא גורל, כמפ' בקרא שנתן ערים אלו לבני גד ואלו לבני ראובן וגו', [וגם דעיקר הגורל נאמר על זמן חלוקת הארץ ע"י יהושע, ובזמן משה עדיין לא נאמר דין זה לכא'], אבל מה שהוסיף יהושע אח"כ אחר כיבוש וחילוק היה ע"י גורל וע"ז קיימי ד' רש"י שהיה י"ב פתקין בגורל.

בעניני חלוקת הארץ

רבינו ראש הישיבה

הגאון רבי חיים מרדכי אזכנדי שליט"א

ויש להוסיף, דהנך תרי חלוקים ביסודם,

דמה דלא נתחלקה אלא לאותם שנמנו אינו דין בעיקר הזכייה, כ"א דהוא היה מדין החלוקה, שכן נעשית החלוקה בין אותם המנויים, וכמו הא דפליגי תנאי בב"ב דף קי"ז אם ליוצאי מצרים נתחלקה או לבאי הארץ, דאי"ז דין דאין זכייה בא"י אלא ליוצאי מצרים, וכדחזינו מהא דלדורות אמרין אשר נתת לי ה', והיינו שכל אחד מ ישראל יש לו דין וזכות לקבל חלק בא"י, ופשוט דגם מי שאינו מיוצאי מצרים יש לו דין זה, ורק דהוא דין בעצם החלוקה, דהחלוקה נעשית ביניהם, ולפי יוצ"מ, והרי למ"ד לבאי הארץ אמרין שם בדף קי"ז דמתים יורשים את החיים, והיינו דהחלוקה היתה לפי חשבון של באי הארץ, ומ"מ עיקר הזכייה היתה ליוצאי מצרים, דהרי הך ירושה דמתים יורשים את החיים הוא דין מסויים בחלוקת א"י, דאף דמתחלקת לפי חשבון של באי הארץ, אבל אינם זוכים בה בחלוקה, ולא זכו בה אלא בירושה מיוצאי מצרים, ונמצא דזכייה היתה של יוצאי מצרים, ורק החלוקה היתה לפי חשבון של באי הארץ ודוק, [וגם בחלוקת יורשים אשכחן גוונא דהחלוקה והזכייה מתחלקים זמ"ז בטומטום שאע"פ שירוש אינו ממעט בחלק בכורה כדאמר' בב"ב דף קס"ב וכן נולד אחר מיתת אביו שם דף קמ"ב ב', ובכה"ג הירושה לחוד והחלוקה לחוד ודוק] והכ"נ דין זה דלאלה תחלק, דנתחלקה רק לאלה שנמנו, דאי"ז דין בזכייה, דבעיקר דין זכייה יש לכל ישראל דין [לבר מכהנים ונשים], ורק דלא נתחלקה אלא לאותם שנמנו, וע"כ אין כ"ז נוגע למקרא ביכורים, דלענין מקרא ביכורים לא בעינן מי שנתחלקה לו, כ"א מי שיש לו עיקר הזכות וכש"נ.

והכי מוכח גם מבני קיני חותן משה דאמרין שם בירושלמי דקורין כיון שנטלו, מקרא דלכה אתנו והטבנו לך, שנתנו להם דושה של יריחו, והרי בני קיני לא היו בכלל החלוקה, דהחלוקה היה ע"פ גורל ורק י"ב חלקים וי"ב פתקין, ואין בני קיני בכלל זה, והם קבלו במתנה מדין אחר, ולא מדין חלוקה, ובע"כ דהך שם דאשר נתת

בענין פחות מבן כ' בביכורים

במדבר פכ"ו פנ"ג "לאלה תחלק הארץ" ולא לפחותים מבן עשרים כו'. בביכורים פ"ק תנן האשה מביאה ואינה קוראה משום שלא נטלה חלק בארץ, ויל"ע מ"ש פחות מבן כ' דקורא, דהא גם פחותים מכ' לא נטלו חלק בארץ.

ונראה דבחלוקת הארץ לא נאמר דין בן כ' כ"א מי שהיה בכלל מנין, והך שיעורא דבן כ' אינו אלא במנין, דרך בן כ' נמנה ולא פחות, אבל בחלוקה לא נאמר שיעור כלל כ"א דלא נתחלקה אלא למי שנמנה, וזהו גם מה דכתיב איש לפי פקודיו יותן נחלתו, והכי מסתברא שהרי כתב רש"י דד"ז תלוי בשעת מנין, ומי שלא היה בן כ' כשנמנו לא נטל אף על פי שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ, ואילו היה דין דלא נתחלקה אלא לבני כ' הול"ל דתלוי בשעת חלוקה, ובע"כ דלא היה תלוי בזה כלל כ"א במי שנמנה, ומש"ה גם פחות בן כ' מביא וקורא, דשפיר קרינן ביה אשר נתת לי, דגם פחות מבן כ' היה ראוי לחלוק אילו היה נמנה. ואין להק' דאכתי אינו קורא כיון שאינו במנין, דזה ודאי אינו, דהא ודאי דליכא דין דמי שלא נמנה אינו קורא, דהא מצות מקרא ביכורים הוא לדורות, ומנין לא היה אלא באותה שעה, ובע"כ דזה לא בעינן במקרא ביכורים, ורק הנך דנתמעטו מצד גופם כגון נשים וכהנים, דהוא דין בפ"ע, דנשים אינן נוטלות חלק בארץ, וכדתניא בספרי לאלה תחלק הארץ וגו' הכל במשמע כהנים לויים וישראלים גרים נשים כו' כשאמר ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל יצאו כהנים, בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה יצאו לויים, לשמות מטות אבותם ינחלו יצאו גרים ועבדים, איש לפי פקודיו יותן נחלתו יצאו נשים טומטום ואנדרוגינוס עכ"ל הרי דנשים נתמעטו מחלוקת א"י מדינא, ולא רק מפני שלא נמנו. [ובאמת דד"ז צ"ב, דמה הוצרך למעטם תפ"ל שלא היו בכלל מנין, וע' ספרי דבי רב שהביא דהרש"ס תמה בזה] וע' ירושלמי ביכורים פ"א ה"ד כלום נשבע הקב"ה אלא לזכרים שמא לנקבות כו' וכש"נ.

שורש הטא ההורבן - לב רע

מורינו המשנה הנה"צ רבי יוסף דיווס שליט"א

גבורת נפש קדושי טעלו ביום העקידה

אנחנו עומדים בכ' תמוז, יום העקדה, של קדושי טלז באמת זה התחיל כמה ימים לפני זה. זה התחיל בערב שבת. זה סיפור מבהיל על כל רעיון.

זה התחיל בערב שבת קודש, שהגרמנים הוציאו את ראש הישיבה הגאון ר' אברהם יצחק הי"ד, מביתו, והובילו אותו למרכז השוק של טלז. שמה היו שורות שורות של יהודי טלז. והם העמידו את ר' אברהם יצחק והרבנים, בשורה ראשונה. והגרמנים התחילו ללגלג בו, וללגלג לכל היהודים שם.

ור' אברהם יצחק, הסתובב כלפי הציבור, ופנה אליהם, ועורר אותם לתשובה שלמה. הוא עורר אותם להגיד וידוי, שיהיו מוכנים למסור את נפשם על קידוש השם. ובאמת כל הקהל, כולם אמרו וידוי מילה במילה.

סמוך לכניסת השבת, שוב אנשי האס-אס הגרמנים ימ"ש התעללו בהם. ושוב, הרב, רה"י, ר' אברהם יצחק פנה לקהל, ואמר שאנחנו עומדים בסכנה נוראה. והוא התחנן בפניהם שובו בנים, לאבינו שבשמיים. ורק 'תשובה, תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה'. והוא אמר לכל היהודים, עתה עלינו לקבל על עצמנו, שאם נזכה לחיות, שאנחנו נשמור שבת, כשרות, וטהרת המשפחה. וכולם ביחד ענו ואמרו, שהם מקבלים על עצמם לקיים עול המצוות ולשמור אותם.

ואז התחילה תפילת מנחה. וכולם ביחד קיבלו קבלת שבת. והוא ציווה לכולם להגיד תהילים, ולאחר מכן תפילת מעריב.

ואחר כך הגרמנים ציוו על הנשים לחזור הביתה. באמת הם גם הרשו לר' אברהם יצחק לחזור לביתו. אך הוא סירב. הוא אמר 'אהיה עם עדתי, אני נשאר כאן ביחד עם כל העדה. ביום שני, י"ט תמוז, הגרמנים ריכזו את כל הגברים, והם ציוו עליהם לרוץ. להתעלל בהם. וכמובן שאלו שלא יכלו לרוץ, הם התעללו בהם, והיכו אותם.

בתוך כל זה, רבי אברהם יצחק ביחד עם אחיו, המשגיח רבי זלמן הי"ד, הם נשאו את השווער של רבי אברהם יצחק, רבי משה קפלן על כתפם. הוא היה אז איש זקן, ולא היה שייך שהוא ירוץ. והם רצו ביחד איתו. זה כוחות הנפש.

אחר כך הם חזרו לצריף שבתוך היער, שם

ריכזו את כולם. הם חזרו ממש מותשים עד

כלות הנפש. מותשים אחרי הריצות ואחרי שביחד הם הסיעו עוד משהו. יכול להיות שהם היו מותשים פיזית אבל נפשית הם היו במצב רוממות ממש.

כשרבי אברהם יצחק נכנס לצריף, הוא הרים את ידיו אל השמיים, ואמר 'רבש"ע גרויס ביסט דו, און גרויס זענען דיינע מעיישים' "גדול אתה וגדולים מעשיך." זה מה שהוא אמר כשהוא הגיע אחרי ההשפלות, הלעג, והריצות הפיזיות.

הוא היה כל כך חלש אחרי כל הריצות. וביחד איתו, הוא הביא כמה ספרים. לא היה שייך שהוא יסתכל בפנים. הוא ביקש מהבת שלו הרבנית אוזבנד ע"ה אימו של יבדלח"ט רה"י שליט"א – פשוט לא היה לו כוח – לקרוא רמב"ם הלכות קידוש השם. והיא קראה, הלכה ועוד הלכה, מהלכות קידוש השם.

ביום שלישי, כ' תמוז תש"א, הגיעו השוטרים ימ"ש, בחמש לפנות בוקר. והם הוציאו את כולם, והוציאו את הרב, רה"י ר' אברהם יצחק, וכל הציבור, כאילו לצאת לעבודה.

רה"י נטל את הידיים שלו, והוא אמר וידוי, והוא יצא לדרכו למסור את נפשו בקדושה וטהרה.

וכעבור כמה דקות, כבר נשמעו היריות. ונשמע מתוך הקבר קולו המהדהד של רבי אברהם יצחק: "שמע ישראל, השם אלוקינו, השם אחד."

מבהיל על כל רעיון כוחות הנפש, איפה שהבן אדם היה. פשוטו כמשמעו כשהוא מסר נפשו על קידוש השם ביחד עם כל הקדושים. התעצומות נפש, השלווה, כל מחשבתו, כל כולו עסק בקידוש השם. זה ממש מבהיל על כל רעיון.

עלינו להתבונן, איך מגיעים לכזאת דרגה ?

כל הצרות והיסורים של ישראל יסודם בחורבן

אנחנו נמצאים בימי בין המצרים. זה הזמן שאנחנו מתאבלים על חורבן בתי המקדש. חז"ל מספרים על אליעזר זעירא, שהוא לבש נעליים שחורות בשוקא דנהרדעא. ופגש אותו דבי ריש גלותא, ושאלו אותו: "למה אתה לובש אותם, נעליים שחורות."? אמר להו: "דקא

מאבילנא על ירושלים" (שאני מתאבל על ירושלים). אמרו ליה: "ואתה חשוב? אתה יכול להתאבל על ירושלים."? היינו שזה איזשהו יוהרה. וחבשו אותו בבית האסורים.

אמר להם אליעזר זעירא: "גברא רבא אנא" אז ביקשו ממנו שישאלו על דברי תורה. והוא שאל אותם, מי שקוצץ תמרה כופרי, מי שקוצץ תמרים. רש"י מסביר: כופרי זה כמו בוסר בענבים. אז הוא שאל: מה הוא חייב לשלם? כופרי, או תמר? האם הוא צריך לשלם כופרי כפי המצב הנוכחי, או אולי תמרים משובחים?.

כי כך בעצם היה יכול לצאת מזה.

שקלו וטרו בזה, וכולם דנו בזה, ולבסוף אמר להם את ההלכה, אמר להם בשישים. רש"י מסביר: עם הקרקע, דהכל בכלל. שהקונה קרקע בפירותיה, נושא עיניו קצת בשבח של לאחר זמן. ממילא הוא חייב את התמרי, הוא חייב את התמרים.

הדברים אינם כפשטם, מונחים כאן דברים עמוקים.

מה זה קשור לאבלות ירושלים זה ששאל מתמרי כופרי, מה כן חייב לשלם? על העתיד? אלא, אליעזר בא להורות, שהאבלות על חורבן בית המקדש זה לא רק על החורבן דאז, שהיה לפני אלפיים שנה, אלא שכל הצרות, כל הייסורים שכלל ישראל עוברים, הכל השורש מאותו חורבן.

כמו שבדקל, מי שגונב כופרי – זה נחשב שהוא לקח תמרים משובחים, כי כך היה יכול לצאת ממנו. כמו כן, חורבן ביהמ"ק, כל מה שיצא מזה, כל הצרות, וכל הייסורים, וכל הסבל, הכל בכלל החורבן.

ר' אהרון כותב, שמשחרב בית המקדש, שרוי בעולם חושך ושברון דעת עד למאוד. והוא מביא את המשנה בסוף סוטה, שהמשנה שם מונה הרבה ענייני ירידות מיום שחרב בית המקדש, עד שבעצם אפילו ענייני הטבע ירדו. דברים טבעיים, ניטל טעם וריח הפירות אנחנו רואים מזה עד היכן אנחנו מושפעים עד היום הזה, עד ימינו אנו מחורבן ביהמ"ק.

חורבן בית ראשון - סילוק השכינה מטומאת החטאים

כולם יודעים את הגמרא, הגמרא ביומא 'מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלושה דברים ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים'.

והגמרא ממשיכה 'אבל מקדש שני, שהיו עסוקים בתורה, מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חינם. ללמדך ששקולה שנאת חינם כנגד שלושה עבירות עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים'.

ומדויק בזה 'מפני שהייתה בו'. מפני שהייתה בו. יש לדייק הלשון מה זה 'בו'?

ומבואר בגמרא, דלמעשה אין הכי נמי, שני החורבנות, שניהם נגרמו על ידי עבירות שונות, כל מיני עבירות. אבל שניהם, שני החורבנות הם שווים בחומרתם. השנאת חינם, שגרמה חורבן בית שני, הייתה שקולה כנגד ג' עבירות חמורות שהם ביהרג ואל יעבור.

ולכאורה זה תמוה, צריכים להבין: איך שנאת חינם שקולה כנגד השלוש עבירות חמורות שהם ביהרג ואל יעבור?

המהר"ל כותב כך 'ויש לך לשאול, למה חרב בית המקדש הראשון בעוון אלו ג' עוונות, ואילו מקדש השני בשביל שנאת חינם'? והפירוש הוא לפי פשוטו כי במקדש ראשון, היתה השכינה ביניהם. וזה מעלת בית המקדש הראשון, שהיה מיוחד במעלה שהייתה השכינה שורה בו. ולפיכך, חורבן שלו, כאשר לא היה ראוי שתשרה שכינה ביניהם'. והיינו, מה זה כשהם לא היו ראויים, ולא היה ראוי שתשרה שכינתו? כשטימאו את בית המקדש. ואין ה' יתברך שורה בתוך טומאתם. אם לא כאשר היה החטא בשוגג, ואז כתיב "וכן יעשה לאוהל מועד השוכן איתם בתוך טומאתם", אבל זה רק בשוגג. ואילו ג' חטאים נקראו טומאה. ולפיכך, בשביל אלו ג' טומאות חרב הבית.

כתוב כאן, אולי זה הסיבה למה זה יהרג ואל יעבור, שג' עבירות כולם נקראו טומאה, והקב"ה אינו משרה שכינתו בטומאה. וזה הסיבה שחורבן בית ראשון זה בגלל הטומאה, שהקב"ה לא יכול להשרות שכינתו על טומאה.

ממשיך המהר"ל: אבל מקדש שני, שלא הייתה השכינה שורה בו, כמו שכתוב בגמרא ביומא, שלא הייתה השכינה שורה בו כמו במקדש ראשון, ולכן לא נחרב בשביל אלו ג' עבירות. זה לא היה סיבה. אפילו שיכול להיות שהיה ג' עבירות, אבל זה לא הסיבה לסילוק שכינה כי לא היה השראת השכינה ומפני כך נחרב הבית, בשביל שנאת חינם, שנחלק לבבם והיו מחולקים ולא היו ראויים למקדש, אשר הוא אחדות ישראל. [וביאור הדברים הוא על פי המבואר בכמה מקומות שבית שני לא היה גאולה שלימה ואכ"מ].

אבל למעשה כתוב, שמקדש שני נחרב בעוון שנאת חינם. ושנאת חינם שקולה כנגד הג' עבירות חמורות. ולכאורה, נכון, שנאת חינם זה דבר חמור מאוד, זה השחתה גמורה. אבל שיהיה שקול כנגד הג' עבירות

חמורות? אלא העניין הוא כך, וזה לימוד חשוב מאוד לעבודתנו היום יומית, ממש.

חורבן בית שני - לב רע

כתוב במשנה באבות, 'אמר להם רבן יוחנן בן זכאי צאו וראו, איזו היא דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר: עין טובה. רבי יהושע אומר: חבר טוב. רבי יוסי אומר: שכן טוב. רבי שמעון אומר: הרואה את הנולד. ורבי אלעזר אומר: לב טוב. אמר להם רואה אני את דברי אלעזר בן ערך, שבכלל דבריו דבריתם'. והמשנה ממשיכה אותו דבר גם הפוך על דרך רעה.

היסוד הזה, אומר המהר"ל, המידה הזו של 'לב טוב' שרוצה בטוב חבריו ואף אם רואה דבר רע הוא דן לכף זכות וכל זה הוא מפני שרוצה בטובתו, ולהיפך זה בעל לב רע שדן את חבריו לכף חובה. והמידה הזאת היא מידה גדולה.

ממשיך המהר"ל, רואה אני את דברי ר' אלעזר שבכלל דבריו דבריתם, כי מי שיש בו לב טוב נכללו בו כל השלימות שכולו טוב, ולהיפך מי שהוא בעל לב רע, כולו רע ונכלל בו הכל. וממשיך, והיוצא מן המידה הרעה הזאת – לב רע – שנאת הבריות, וכאשר חלק ליבם בשנאת חינם שהיה ביניהם בטל כוח זה שהם עם אחד, וחרב בית המקדש וגלו מן הארץ.

כתוב כאן שני יסודות. הראשון, מי שהוא בעל לב טוב הוא כולו טוב, יש לו שלימות. ולהיפך בעל לב רע כולו רע. והדבר השני שכתב המהר"ל שחורבן בית המקדש השני השורש שלו היה בזה. שלב רע הוא הגורם לחורבן. מה עומק הדבר?

יסוד כל המידות הרעות הוא הזנחת החיים

החזון איש באמונה וביטחון מסביר, שחכמי היראה יסדו כמה וכמה עניני מידות כמו כעס גאווה ותאוה אהבת הכבוד וכו', ואנחנו רגילים שהאדם השלם הוא מי שהוא שלם בכל מידה בנפרד. אומר החזון איש יסוד גדול: אבל בשורשם אין כאן רק מידה אחת טובה ואחת רעה. המידה הרעה היא הזנחת החיים הטבעיים על מהלכם הטבעי, ובלי כל השתדלות השתלם במידות הרעות ולא יחסר לו מכל מידות הרעות שמנו חכמים, והמידה הטובה היא ההסכמה המוחלטת לבכר את הרגש המוסרי על הרגש התאווני, ומנקודה זו הוא לוחם נגד כל המידות הרעות יחד.

המידה טובה, זה מי ששואף ולוחם להיות טוב, ללחום בחומר, ואם זה הגישה, אז אפילו אם עובד רק על מידה אחת, הוא יושלם בכל הענינים, כי שורש הכל הוא להיות יותר טוב,

להיות יותר רוחני, לאהוב חיי עולם ולזנוח חיי שעה. וזה הביאור בדברי ר"א בן ערך, שבכלל דבריו דבריתם.

וזה הביאור ששנאת חינם – שקולה כנגד ג' עבירות חמורות, כי שורשה הוא לב רע, מי שיש לו לב רע והוא לא שואף להיות יותר טוב, הוא יהפוך בקלות לרע, ויפול לחמורות. אבל מי שיש לו לב טוב, יש לו הכל, הוא יגיע לכל המידות הטובות.

השראת השכינה כלב כל אחד ואחד

ידוע דברי האלשי"ך 'ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר כי אם בתוכם בתוך כל אחד ואחד' השראת השכינה שייך אצל כל אחד, והנפש החיים מאריך בזה. אבל כל זה הוא בתנאי, שיהיה לנו לב טוב! שאנחנו רוצים ושואפים ועובדים להיות טובים יותר, לחיות חיים מרוממים, להיות יותר איכותיים. אז יש השראת השכינה. אבל אם יש שנאת חינם ח"ו ששורשה הוא לב רע, אז זה שקול כנגד ג' עבירות חמורות, וזה גורם לסילוק השכינה שבתוכנו. זה מסלק את השכינה.

'איזוהי דרך ישרה' – מלשון ישר, להיות ישר בכל מהלך החיים. על החורבן כתוב 'בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחייה' ראיתי מפרשים, ש'בכה' מל' מבוכה, נבוכים הם במדבר, אין בהירות בדרך להיכן ללכת, אין קו ישר, 'דמעתה' מלשון דימוע, מלשון עירבוב, הוא חי חיים מעורבים פעם כך פעם כך. מזה מגיע חורבן.

לב טוב זה מי ששואף ופועל להיות בכל חלקי החיים יותר טוב, והמבט שלו הוא על עצמו, אני צריך להיות אדם יותר טוב, לא כלפי אחרים. מי שחי חיי לב טוב והולך ב'דרך ישרה', וממילא הוא יכול ללכת, כמו שהם הלכו לקדש שם שמים בשלוות נפש בלא פחד, כי כל מהותו היא טוב וכולו כבוד שמים. הי"ד. זוהי עבודתינו בימים אלו, לחזק לב טוב, לשאוף בכל עת להיות יותר טוב בכל תחומי החיים. וממילא הופכים להיות טובים יותר, כי ממילא לא מתאים לו להתנהג בצורה זולה, ובפרט כמו שהביא האוה"ח הק' שהגאולה העתידה תהיה בזכות התורה, ותורה בלא מידות מתקנות זה לא תורה. כי אי אפשר להפריד תורה ממידות וזה מה שעשו בבית שני שעסקו בתורה אבל היה שנאת חינם, וכמו שכתב הגר"א באבן שלמה שתורתם לא היתה אלא בשביל שם.

אם נעבוד על הנקודה הזאת, נזכה להשראת השכינה בתוכינו, בתוך כל אחד ואחד, ונזכה לבניין בית המקדש בירושלים הבנויה, בב"א.

(שיעור דעת שנמסר בישיבה הקד', ע"ד הכותב בלבד)

עניני תשעת הימים

א. "באיסור כיבוס" בתשעת הימים

ברמ"א (או"ח סי' תקנ"א ג') מבואר, דלפי מנהג בני אשכנז אסור לכבס מר"ח אב עד ת"ב. ויש לחקור, במי שמדליק מכונת כביסה בערב ר"ח אב סמוך לשקיעה, והמכונה ממשיכה לכבס בליל ר"ח אב, האם מותר לעשות כן (ויש לדון, אם זהו דומה לנמוקי יוסף ב"ק כ"ב א' שהקשה, איך מדליקים נר בערב שבת למ"ד אשו משום חציו, הרי כשהאש ממשיכה לדלוך בשבת זהו חציו ונחשב כמדליק אש בשבת, ותירץ הנמוק"י דכל מעשה ההדלקה מתייחס אחרי ההתחלה שהיה בערב שבת, ויל"ע כאן לגבי כיבוס אם הנידון דומה)?

ב. "תוספת שבת" של ר"ח אב

יש לדון, בערב שבת ר"ח אב, במי שקיבל מבעוד יום תוספת שבת בלי תוספת ר"ח, האם בזמן התוספת מותר לו ללבוש בגדים חדשים כי

עניני תשעה באב

ד. בנוסח קינות "עשרה הרוגי מלכות"

בקינות של ת"ב (אות כ"א – עשרה הרוגי מלכות) מבואר, דכאשר הרגו את רבן גמליאל נטל רבי ישמעאל כה"ג את ראש רבן גמליאל ובכה וכו'. וצ"ע, איך רבי ישמעאל כהן גדול נטמא בנגיעה בראשו של רבן גמליאל (יעויין בדעת נוטה למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל פרשת אמור)?

ה. דין "עוסק במצוה" בעוסק בצער החורבן

בגמ' (סוכה כ"ה א') מבואר, דאבל הטרוד באבלו זהו טירדה דרשות, ואין לו דין עוסק במצוה פטור מן המצוה. ופרש"י שם "שאע"פ שהוא חייב לנהוג אבלות של נעילה ורחיצה וסיכה להראות כבוד מתו, אינו חייב להצטער" עכ"ל. ולכאו' בתשעה באב זהו חמור יותר מאבל,

השאלות (מאות א' עד ט"ז), מהרה"ג ר' יעקב ישראל יונגרמן שליט"א, (מאות י"ז עד ל"ג), מהרה"ג ר' אהרן חיים הופנר שליט"א

מתוך הסוגיות הנלמדות בין כותלי בית המדרש, להתכשם מאוויר הפסגות ולצלול לעמקי ההוויות

יושבי בית המדרש מוזמנים להציע את תשובותיהם בלשון קצרה וברורה ולשולחם בפקס 1533-6164903 או בדוא"ל: gilyon@asi.org.il חלק מהתשובות יפורסמו אי"ה בגליון הבא.

ז. חיוב תשלום "במעשה דבר קמצא"

במעשה דבר קמצא (גיטין נ"ה ב') מבואר, דבר קמצא הסכים לשלם את דמי כל הסעודה כדי שלא יוציאו אותו, אך בעל הסעודה הוציא את בר קמצא, ומכיון שבר קמצא נתבייש הלשין על היהודים ונגרם

ח. במצוה להיות "רחום" כמו הקב"ה

הרמב"ם (סה"מ מ"ע ח') הביא מהספרי (סוף פרשת עקב) דמהפסוק "והלכת בדרכיו" נלמד מצווה ללכת בדרכי הקב"ה, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום וכו'. ומרן רה"י הגרי"ג אדלשטיין זצ"ל (בפניני חיזוק על ארחות צדיקים) הקשה, איך יש מ"ד בגמ' (ב"מ ל"ב ב') דצער בעלי חיים אסור רק מדרבנן, הרי נצטווינו מהתורה מדין "והלכת בדרכיו" להיות רחום כמו הקב"ה, והקב"ה מרחם גם על בעלי חיים כמו שכתוב ורחמיו על כל מעשיו?

י. האם בכל תיבה יש איסור "לשון הרע"

נודע דברי הגר"א (שנות אליהו ריש פאה) דבמצוות ת"ת בכל תיבה יש מצוה בפני עצמה. ויש לדון, באיסור "לשון הרע" האם בכל תיבה יש איסור בפני עצמו?

יא. המדבר "לשון הרע" על מאה אנשים

מטו בשם הגר"א גנחובסקי זצ"ל (אגן הסהר ח"א עמ' 170) דמי ששונא קבוצה של מאה אנשים עובר במאה איסורים של "לא תשנא" (ומרן הגר"ח ק"צ"ל בדעת נוטה פרשת קדשים נסתפק בזה) ויש לדון, במי שמדבר "לשון הרע" על מאה אנשים, האם עובר במאה איסורים?

יב. "דבר שאינו מתכון" בלשון הרע

בח"ח (הל' לשה"ר כלל ו' אות ה') מבואר, דבלשון הרע יש היתר של "אינו מתכון" באופן מסויים ובתנאים מסוימים, יעו"ש. ויש להתבונן בזה, דהנה יסד הקובץ שיעורים (ח"ב סי' כ"ג סק"ו) דמצינו ב' סוגי איסורים, א. האיסור "במעשה" כגון מלאכת שבת. ב. האיסור "בתוצאה" כגון חלבים ועריות שהעיקר שלא יהנה, ודין דבר שאינו מתכון שייך רק כשהאיסור "במעשה" דאם אינו מתכון אזי המעשה לא מתייחס אליו, אבל כשהאיסור "בתוצאה" גם אם אינו מתכון אסור דסו"ס

חורבן ביהמ"ק. ויש לדון, אילו בעל הסעודה לא היה מוציא את בר קמצא, האם בר קמצא היה צריך לשלם דמי כל הסעודה כפי שנתחייב, או דלמא בר קמצא יכול לטעון "משטה הייתי בך" דבין כך על פי דין היה אסור לך להלבין את פני ברבים (יעויין בנתיבות סי' פ' סק"א)?

עניני בין אדם לחבירו

ט. "מחילה לאחרים" גורמת אריכות ימים

בגמ' (מגילה כ"ח א') מבואר, דרבי נחוניא בן הקנה אמר שהאריך ימים בזכות שמחל כל יום לכל אדם שציער אותו. והריטב"א (ר"ה י"ז א') תמה, דממה נפשך אם האנשים ציערוהו במילי ידיה מה הרבותא שמחל, הרי מדין "לא תטור" אסור לשמור טינא בלב, ואם האנשים ציערוהו במילי דשמיא ולא פייסוהו אסור למחול כמבואר בגמ' (יומא כ"ג א') כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח (יעו"ש בריטב"א, ויש להתבונן בכוונת דבריו)?

עניני לשון הרע

נהנה, עכ"ד, ולכאו' לפי"ז באיסור לשון הרע לא שייך ההיתר של "אינו מתכוון", דבאיסור לשון הרע יש ב' ענינים, א. עצם הדיבור של גנות על חבירו גם כשלא גורם נזק. ב. התוצאה שנגרם נזק לחבירו, ולפי"ז כלפי החלק של "התוצאה" לא שייך היתר אינו מתכוון לקוב"ש הנ"ל?

יג. "לשון הרע" על אשתו של רב

בגמ' (יבמות ס"ג ג') מבואר, דאשתו של רב היתנה מצערת אותו. ומטו בשם הגרי"מ רובין שליט"א (בעמח"ס ארחות שבת) להקשות, מדוע אין בזה איסור לשון הרע על אשתו של רב (והיה אפשר"ל, דאין לשה"ר על מתים, אכן יעויין בספר שיעורי מרן הגריש"א זצ"ל ברכות י"ט ב' שדן אם יש לשה"ר על מתים. ויש מבני החבורה שתירצו, דהגמ' קמ"ל לדורות דאין בזה הפרעה לצמוח גדול הדור, וזהו לשה"ר לתועלת)?

יד. לשה"ר בשאלת "מצא או מוצא"

בגמ' (ברכות ח' א') מבואר, דבמערבא כשאדם נשא אשה שאלוהו מצא או מוצא, "מצא" דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה, "מוצא" דכתיב מוצא אני מר ממות את האשה וגו'. וצ"ע, איך שאלוהו ולא חששו ללשון הרע אם יענה "מוצא" (יעויין בח"ח לשה"ר כלל א' במ"ח י"ג, ומש"כ מוח"ז הגאון זצ"ל בברכת אברהם ברכות ח' א').

ענייני כיבוד אב

טו. "כיבוד אב" של ר"א בן רשב"י

בגמ' (שבת ל"ג ב') מבואר, דרבי אלעזר בן רשב"י ברח עם אביו למערה והיו שם י"ג שנים. ומרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצ"ל (אילת השחר וישלח ל"ב י"א) הקשה, דהנה רשב"י ור"א בנו לא קיימו במערה הרבה מצוות כגון לולב מצה וכו', ובשלמא רשב"י היה לו אונס של פקו"נ, אבל ר"א בנו לא היה אנוס ומדוע נשאר במערה (והיה אפשר"ל דעסק במצות כיבוד אב ונפטר משאר מצוות, אך בגמ' (קידושין ל"ב א') מבואר דכיבוד אב לא דוחה מצוה עוברת. אכן יעויין מש"כ מו"ז הגאון זצ"ל בקובץ שיטות קמאי ב"מ ל"ב א' בשם הריא"ז, דדווקא באופן שעדיין לא התחיל לעסוק בכיבוד אב אזי מצוה עוברת עדיפה, אבל באופן שכבר התחיל בכיבוד אב יש לו דין עוסק במצוה לדחות מצוה אחרת, ועי' בברכת פרץ למרן

ענייני מסכת שבת – מלאכות שבת (אינו מתכוון ופסיק רישא)

יז. דבר שאין מתכוון לרבי יהודה

בתוס' יומא לד: (ד"ה הני) מבואר בהא דס"ל לרבי יהודה דדבר שאין מתכוון אסור, היינו מדאורייתא. (מלבד במלאכות שבת דאינו אלא מדרבנן).

ולכאורה קשה, הרי איירי באופן שאינו פסוק רישא שיעבור על האיסור, וא"כ מה שייך לומר שאסור מדאורייתא לפי הראשונים דס"ל שדין ספיקא דאורייתא לחומרא אינו מדאורייתא אלא מדרבנן, (עי' ס' ש"ש ש"א פ"א) וא"כ מה"ת מותר להכניס עצמו לספק איסור. וצ"ע.

יח. דבר שאין מתכוון

בפרשת קדושים עה"פ (י"ט י"ד) "ולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלקיך", פי' רש"י: "לפי שהדבר הזה (אם נתן עצה הוגנת) אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להישמט ולומר לטובה נתכוונתי, לפיכך נאמר בו 'ויראת מאלקיך' המכיר מחשבותיך. וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו, נאמר בו 'ויראת מאלקיך'". ע"כ.

וכיור' ב פירש"י עה"פ "והדרת פני זקן": (שם ל"ב) "יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו, לכך נאמר 'ויראת מאלקיך', שהרי דבר זה מסור ללבו של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא, וכל דבר המסור ללב נאמר בו 'ויראת מאלקיך'". וכן פירש"י בדין אונאת דברים (שם כ"ה י"ז) ובאיסור ריבית (שם ל"ו) ובדין "לא תרדה בו בפרך". (שם מ"ג)

ויש להעיר, דלכאוי' גם גבי חילול שבת הוי דבר המסור ללב, דהא קיי"ל (טוש"ע או"ח סי' של"ז ס"א) כר"ש דאמר דבר שאין מתכוון מותר, ולכן גורר אדם מיטה כסא וספסל אע"פ שעושה חריץ, וא"כ יכול לעשות כן כשבאמת כוונתו לעשות חריץ ויאמר שכוונתו לגרירת המיטה, והדבר מסור לליבו, ולמה לא נאמר בו 'ויראת מאלקיך'. ועי'.

הקה"י זצ"ל פרשת ויגש)?

טז. הוצאת ממון "לכיבוד אב"

בשו"ע (יו"ד סי' ר"מ ה') מבואר, דחייב כיבוד אב הוא רק "משל אב", ואין חיוב לבן להוציא ממון לצורך כיבוד אב. וצ"ע, א. מאי שנא מכל מצוה דיש חיוב לבזבז עד חומש מממונו כמבואר ברמ"א (או"ח סי' תרנ"ו). ב. גם אם מצד כיבוד אב אין חיוב להוציא ממון, מ"מ שיהיה חיוב מצד "הכרת הטוב" להורים שבזכותם הוא חי וטרחו הרבה למענו (הגרב"צ פלמן זצ"ל יעץ לבחור אחד ללמוד הלכות כיבוד אב בשו"ע יו"ד סי' ר"מ, והבחור אמר שלא ידע שהלכות אלו נוהגות בזמן הזה...)?

כא. פסיק רישא ולא ימות

יל"ע בהא דאמרו בכמה מקומות: "אביי ורבא דאמרי תרוויהו, מודה ר"ש בפסיק רישא ולא ימות" דחייב, דמשמע שמה שחותך ראש העוף לצורכו חשיב שאינו מתכוון, דאין כוונתו להמית העוף, ואילו היה חולק ר"ש גם בפסיק רישא דמותר (כדוהו ס"ל לאביי קודם שחזר בו, עיי' שבת קלג.) היה מותר.

וצ"ב, דנהי דחשיב אינו מתכוון כלפי נטילת נשמה, אמאי לא יהיה חייב משום גוזז, וכמו דאיתא (שם עד:): "התולש את הכנף וכו' חייב משום גוזז", ובזה הוי מתכוון, דכוונתו לגזוז וליטול הראש. וצ"ע.

כב. פסיק רישא ומשאצ'ג

כ' הכס"מ בפ"א מהל' שבת ה"ז: "מצאתי כתוב: 'ההפרש שיש בין מלאכה שאינה צריכה לגופה ובין פסיק רישא ולא ימות הוא, דגבי פסי"ר אינו מכוון למלאכה כל עיקר, אלא שהיא נעשית בהכרח וכו', אבל משאצ'ג הוא מתכוון לגוף המלאכה אלא שאינו מתכוון לתכליתה'. מיסוד ה"ר אברהם החסיד בשם אביו ז"ל". עכ"ל.

ודבריו צ"ב, דאם הטעם במשאצ'ל"ג שפטור לר"ש כיון שאינו מתכוון לתכלית המלאכה, כ"ש באינו מתכוון והוא פסי"ר שצריך להיות פטור, כיון שאינו מתכוון לעצם עשיית מלאכה כלל, ואמאי מודה ר"ש בפסי"ר שחייב. וצ"ע. (עי' כפות תמרים לג:, מחצית השקל סי' רע"ח ס"ק א', מרכבת המשנה פ"א מהל' שבת ה"א)

כג. פסיק רישא דלא ניחא ליה

יל"ע לדעת הערוך (שהביאו התוס' בשבת קג. ד"ה לא צריכא) שפסיק רישא דלא ניחא ליה מותר, דלכאוי' כמעט לא משכחת לה היכי תמציי שפסיק רישא יהיה אסור לר"ש, דאנן סהדי דלא ניחא ליה במלאכה הנעשית, דמסתמא אין רצונו לעבור איסור. וכגון במלקט ענבי ההדס לאכילה, דאסרינן ליה בסוכה לג: כשאין לו הושענא אחריתי משום דניח"ל בתיקון ההדס, נימא דכיון שכוונתו לאכילה אינו רוצה בתיקון ההדס, דלא ניח"ל למעבד איסורא, ושוב הו"ל פסי"ר דלא ניח"ל.

ואמנם היה מקום לדון דאחר שהדבר מותר שוב ניח"ל בתיקון, ומעתה הו"ל פסי"ר דניח"ל ואסור. אלא דאי נימא כך שוב י"ל דלא ניח"ל בעבירה ושרי, וחוזר חלילה. ויל"ע איך לדון הדבר. וצ"ע. (ועי' תוס' ב"מ ל. ד"ה אף, וראשונים שם, ויל"ע האם לדמות להתם).

כו. בישול הסממנין במלאכת המשכן

מבואר ברש"י שבת עג. שכל המלאכות שהן מסידורא דפת היו במלאכת המשכן לצורך בישול הסממנין של הצבע. וכן מבואר שם מט: בגמ' וברש"י.

ויל"ע בזה, דהא בפרשת ויקהל מבואר שלמחרת יום הכיפורים שהוריד משה את הלוחות השניות צויה על נדבת המשכן, ומיד לשני

כד. ספק פסיק רישא לשעבר

בשו"ע או"ח סי' שכ"ו ס"ט איתא: "מותר לרחוץ פניו ידיו ורגליו בדברים שאינם משירים שיער" וכו'. ופי' המ"ב: (ס"ק כ"ו) "ר"ל, שאינם ודאי משירים, אף דלפעמים הם ג"כ משירים, אפ"ה מותר, כיון דהוא אינו מתכוון לזה אלא לצחצח עצמו בלבד, וקיי"ל כר"ש דדבר שאין מתכוון מותר".

והוסיף הבאה"ל שם: (ד"ה בדברים) "ונראה דבמינים שאינו יודע את טבעם ואולי הם משירים, בודאי יש לאסור מלרחוץ בהם".

והדברים צ"ב, דכיון שאינו יודע טבעם, ושמא אינם משירים שיער, שוב אין זה פסיק רישא, ולמה אסור.

ואמנם נראה שהדבר תלוי במחלוקת הפוסקים שהביא הבאה"ל סי' שט"ז (ס"ג ד"ה ולכן יש) האם ספק לשעבר אינו נחשב לפסי"ר, אבל צ"ב שכאן סתם לאיסור, ולעיל לא הכריע לאיסור, ואדרבה בסוף דבריו הוכיח מהרמב"ן שיש להתיר כהט"ז. (עיי"ש) וצ"ע. (ס' נתיבות שלום שבת סי' י' ס"ק ו')

כה. בדיקת עד בשבת

בשו"ע או"ח סי' ש"כ סע' כ' איתא: "יש מי שאומר שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים, צריך לזהר שלא יגע בידיו צבועות בבגדיו או במפה משום צובע".

והנה בספר לקט יושר (הל' מלאכות שבת סי' מ"ז, עמ' 65) כתב: "ושאלתי לו (היינו לרבו בעל תרומת הדשן) היאך הנידוּת בודקות בשבת, ואמר לי, שמא לא מוצאות דם". ע"כ.

ומשמע דכוונתו לומר שאינו פסיק רישא, דשמא אין דם.

ולכאוי' קשה מכאן על הפוסקים שספק לשעבר מיקרי פסי"ר, (עי' באה"ל סי' שט"ז ס"ג ד"ה ולכן יש) דא"כ גם כאן הוא פסי"ר, דאם יש דם ודאי יצבע העד. (ואין לומר שלפעמים יש דם ואינו צובע, דא"כ לא תועיל הבדיקה).

ויותר קשה מה בכך שאין כאן פסי"ר, הרי לכאורה הוי מתכוון, דכוונתן לצבוע העד.

עוד קשה, לרבי יהודה דס"ל דבר שאין מתכוון אסור, איך תוכלנה לבדוק. וצ"ע בכ"ז. (עי' שו"ת אבני נזר או"ח סי' קע"ה, ס' חוט שני נדה סי' קצ"ו שער הציון ס"ק פ"ו)

ענייני מסכת שבת – מלאכות שבת (המלאכות במשכן, בונה ומכה בפטיש)

ימים הביאו ישראל את כל הנצרך, כולל התכלת והארגמן ותולעת השני, ומשמע שהביאו הצמר צבוע, וא"כ נמצא שלא זרעו וקצרו לצורך המשכן, אלא שכבר היה מוכן להם הכל מקודם, ואיך נחשב שהיו כל המלאכות במלאכת המשכן. וצ"ע. (עי' פתיחה לס' אגלי טל)

כז. תולעים בקרשי המשכן

יומא עב. "מאי דכתיב 'עצי שטים עומדים' וכו', שמעמידין את

ציפויין", ופי' רש"י (בלשון אחר) "שלא התליעו ולא נפל ציפויין".

ומבואר מהגמ' לפי' רש"י שהיה נס בקרשי המשכן שלא התליעו.

ולכאור' קשה ע"ז משבת קב: דתנן: "הבונה, כמה יבנה ויהא חייב, הבונה כל שהוא". ומפרש בגמ': "שכן בעה"ב שיש לו נקב בבירתו וסותמו. דכוותה גבי משכן, שכן קרש שנפלה בו דרנא, (תולעת. רש"י) מטיף לתוכה אבר וסותמו". ומבואר שאירע שתולעים פגמו בקרשי המשכן. וצ"ע בסתירת דברי הגמ'.

כח. בישול המן בשבת

כתיב: (שמות ט"ז כ"ג) "הוא אשר דיבר ה' שבתון שבת קודש לה' מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו" וגו', ומבואר ברש"י שנצטוו לאפות ולבשל הכל לשני ימים, והיינו שהיה אסור לבשל המן בשבת.

ויל"ע בזה, שהרי הרמב"ם בפ"ט מהל' שבת ה"ג פסק: "המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל, פטור", ולכאור' המן נאכל חי בלא בישול, וא"כ למה נאסר לבשלו.

והיה מקום לדון שיש בזה משום מכה בפטיש, להסוברים שבאוכלין איכא משום מכה בפטיש, אלא שמהרמב"ם הנ"ל נראה שגם משום מכה בפטיש אין לחייבו. וצ"ע בכ"ז.

כט. בנין כלי המשכן

הפנ"י בשבת עד: הקשה בהא דאין בנין בכלים, אמאי לא ילפינן בנין בכלים מבנין כלי המשכן, ותי', "דבארון ושולחן וכל כלי משכן לא שייך בהו חיובא דבונה, כיון דלא חזי לתשמישן אלא כשתגמר מלאכתן, ואהאי שעתא ודאי מיחייב משום מכה בפטיש". ועיי"ש עוד.

ולכאור' כל תירוצו ניחא אליבא דרש"י (מז. ד"ה חייב) דס"ל שמכה בפטיש הוא בגמר הבנין עצמו, אולם לשיטת היראים (סי' רע"ד) דס"ל שחיוב מכה בפטיש הוא על תוספת שעשה לאחר שנגמר הבנין, א"כ אכתי קשה קושיית הפנ"י דמצינו בנין בכלי המשכן. (והיראים גם ס"ל דאין בנין בכלים בכל גווני, כמבואר שם). וצ"ע.

ל. בנין אבן בלא טיט

המנ"ח (מוסד השבת כותב אות י') כ' לחדש: "עי' בחלקת מחוקק סי' קכ"ד ס"ק כ"ד דמביא בשם המרדכי, דדיו כל זמן שהוא לח הו"ל דבר שאינו מתקיים, ומה"ט צריך ליתן הגט לאחר שנתייבש. א"כ בשבת אינו חייב תיכף בכותב, רק לאח"כ כשנתייבש, והו"ל כמו אפיה ובישול. ועיי"ש בב"ש ס"ק כ"א, וצ"ע". עכ"ל המנ"ח.

ויש לדון בהמבואר בשבת קב: לענין בונה שבשורות האמצעיות שבבנין אינו חייב על נתינת אבן בלא טיט, ויל"ע כשנותן טיט האם

חייב מיד אף קודם שנתייבש הטיט, או דהחיוב חל רק אחר שנתייבש הטיט.

וכמו"כ יל"ע אם המסיר את האבן קודם שיבש הטיט חייב משום סותר. ועיין.

לא. מלאכת שבת הנועשית מעצמה

כתב האבן העוזר, (אור"ח סי' שכ"ח) "דלטחון בריחים של מים בשבת, אף שהמים טוחנין, אעפ"כ אסור ליתן חיטין לתוך הריחיים מה"ת וכו', וזה לא כמג"א סי' רנ"ב שכתב שם דלא אסור רק מדרבנן, ועיי"ש, וזה אינו דלכו"ע חייב מדאורייתא כטוחן ממש". עכ"ל. (והביא דבריו הבאה"ל סי' רנ"ב ד"ה להשמעת).

ולכאור' קשה ממה שפי' רש"י בשבת עד: (ד"ה תנור חייב) בהא דהעושה חבית של חרס "ליכא משום מכה בפטיש, דמאליה נגמרה מלאכתו בתנור". ומבואר שאם נעשתה המלאכה מאליה אין חיוב עליה, ושלא כדברי האבן העוזר. וצ"ע. (ס' משמרת חיים ח"ב שבת סי' ה')

לב. דין תיקון כלי

בשבת מח. מבואר שמוכין שנשרו מהכר, אם הם עתיקים, שכבר היו בכר ונפלו, מותר להחזירם, אבל אם לא היו בכר, אסור להכניסם משום גמר מלאכה.

ומשמע שדבר שכבר נגמרה מלאכתו והיה ראוי לשימוש והתקלקל, לא שייך מלאכת מכה בפטיש בתיקונו.

ויל"ע ממה שהביא המג"א סי' ש"מ ס"ק י"א בשם ספר הזכרונות שמחט שנתעקמה אסור לפושטה, ומבואר שיש איסור מכה בפטיש בכלי שהיה בשימוש והתקלקל. וצ"ע.

ויל"ע לדינא בדין מגבעת שנמעכה, האם יש איסור מכה בפטיש בהחזרתה. וצ"ע.

לג. מכה בפטיש באוכלין

דעת הבאה"ל סי' שי"ח (ס"ד ד"ה והדיחתן) שלא שייכא מלאכת מכה בפטיש באוכלין, יעוי"ש.

ויש להקשות ע"ז מדברי המאירי שבת ק"ד: בשם חכמי הדורות שהקשו על מלאכת קוצר, למה לא יתחייב בה משום מכה בפטיש. (ומזה הוכיחו שלא נאמר מכה בפטיש אלא במלאכה שנשלמה כולה, עיי"ש ואכמ"ל). ואי נימא דאין מכה בפטיש באוכלין, לא שייך מכה בפטיש בקוצר שהוא באוכלין. ועי'.

(והי' אפש"ל דכוונת המאירי בעצי סרק וכיו"ב, אכן הו"ל לפרש זאת).

מכתב א'

בענין בורר בתלישת שיער

בענין שאלה כ"ז מה שהקשו האחרונים אמאי בלוקט שערות לבנות מתוך שחורות עובר משום תולש ואינו עובר משום בורר שהוא כבורר פסולת מאוכל.

לכאורה גדר 'בורר' הוא תיקון האוכל עצמו ע"י הפרדתו מהפסולת, ובתולש שערות לבנות משחורות אין כאן תיקון בשערות השחורות כלל שהרי אין לו שימוש בהם, אלא רק התיקון הוא ייפוי הגוף בהסרת השערות הלבנות. (כלומר דהשערות עצמן אינן מתוקנות יותר משום תלישת הלבנות שהרי אינן עומדות לשימוש ומשא"כ פסולת מתוך אוכל שהאוכל מתוקן יותר).

ישר כוח יואל צחנוביץ כולל ירוחם

מכתב ב'

בענין בל יראה בכזית ובענין מכת דם

א] בענין שאלה ט', ע"ד התנחומא שטעם עונש דם היה בגלל שהמצרים לא הניחו לישראל לטבול מטומאתם, והקשתם שהרי מבואר בתנחומא בפרשת מצורע שלא ראו דם במצרים. ולכאורה סתרי אהדדי.

ויש לבאר על פי תוס' קידושין ל"ט ד"ה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה, ובעובדי כוכבים איפכא מחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב מחמס אחיך יעקב תכסך בושה ונכרת לעולם, ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה אלא מחשבתו הרעה אשר חשב עליו מצרפה הקב"ה למעשה ולכן נענש, ואולי לפי זה מובן מדוע המצרים נענשו למרות שלמעשה הנשים לא היו רואות דם כי מספיק זה שחשבו לא להניח להם לטבול מטומאתם. [וכן זה אולי הביאור בתנחומא שהנשים לא ראו דם מפני שפחדו שהמצרים לא יתנו להם לטבול.]

ב] בענין שאלה ג' איך איכא איסור בכזית והא בעומד לשריפה אין שיעור כזית. נראה לומר דדין שריפת חמץ הוא משום תשביתו שאור מבתיכם ואותו עושים עוד לפני שחל האיסור [בדרך כלל מבטלים ואז אין איסור וכל השרפה זה רק מדרבנן כדי שלא יאכל].

אבל אם מדובר בחמץ שלא ביטל או שהחמיץ במועד אז עובר על איסור בל יראה ואין לומר שכיון שעומד לשרפה כתותי מיכתת שיעוריה ולא יעבור על איסור שהרי עצם טעם השרפה הוא כדי שלא יראה את החמץ אז כל עוד שלא שרף יעבור על איסור ולכן ישרוף [או יססה] וכן באשרה של משה אין לומר שכתותי מיכתת שיעוריה יאמר לי שאני יכול למסור זאת לגוי שיעבוד עם זה שהרי עצם שריפתו הוא כדי שלא יעבדו עם זה.

מצ. מייערס

מכתב ג'

בענין ליל שימורים ובענין ברכת אדני השדה
ראשית יישר כח על הגליון.

תשובות למדור ייש לעיין גיליון והודעתם 18 - פסח תשפ"ו

הזוהר נאמר רק לישראל דאין להחזיק פקדון אצלו, אבל פקדון של נכרי מותר להחזיק אצלו תמורת החוב.

עוד אפשר דכיון ושאלת כלי כסף וכלי זהב היתה מצוה, לכן היו חייבים לעשות כן, ולא היה לזה דין פקדון או משכון שאסור לקחת בתורת פרעון חוב, אלא קיום מצות ה'.

בברכת חג כשר ושמח פנחס זעליג בלויא בית שמש

מכתב ו'

גלות בלא כוונה

בענין שאלה ב' הביאו מה שכתב הפלא יועץ שיכוון אדם בעת שמטלטל חפציו לנקות את הבית בערב פסח שיהיה לגלות מכפרת עוונות, והקשו הרבנים שליט"א דהנה כפשוטו גלות מכפרת הוא הגלות עצמה מכפרת ואין צריך לזה כוונה ואמאי אמר שיכוון, והלא אם יש כאן גלות הרי סובל מכך וממילא צריך להתכפר לו. ונראה לומר דאה"נ באמת הגלות מכפרת לו גם בלא כוונה וכן מסתבר דעצם הסבל הוא כפרה בפני עצמו, אלא דכוונת הפלא יועץ דבלא שיתכוון הרי יש כאן יסורים, ויש ב' דרגות יסורים יסורים שמקבלם באהבה ויסורים שאין מקבלם באהבה, ואם מכוון הוא לשם כפרה הרי הוא מקבלם באהבה וא"כ משום מעלת היסורים שפיר איכא כאן מעלה גדולה יותר ובאמת יהיה לו כפרה במעלה גדולה יותר לכאורה, אבל מ"מ אין כאן נידון של כוונה לכפרה עצמה.

ישר כוח ד.דרבקין

מכתב ז'

בענין חיוב נשים בביעור מעשר

א) הנה בנידון שהעלתם בענין האם נשים חייבות "בביעור מעשר" או שחשיב זמן גרמא, הנה יעויין בחזון איש דמאי סי' ב' סק"ז דכיון דנשים חייבות בכלל של תרומות ומעשרות הם חייבות ממילא גם בפרט של ביעור מעשר, ואע"פ שהפרט הוי מ"ע שהזמן גרמא מ"מ מכיון שחייבות בכלל חייבות נמי בפרט. יעו"ש.

והנה יסוד זה המבואר בחזון איש דכיון דנשים חייבות בכלל ה"ה שחייבות בפרט אע"פ שהפרט הוי זמן גרמא ומצד עצמו לא היה מחייבם אלא רק מחמת הכלל שאינו זמן גרמא, יש להביא לכאורה ב' ראיות כדבריו. א) יעוי' בר"ן שבת קי"ז ב' דמבואר שם דכיון דנשים חייבות בשבת הן חייבות גם בעשה התלוי בזמן, כגון ג' סעודות בשבת, והרעק"א במשניות רפ"ה דשבת למד מדברי הר"ן לחייב נשים נמי בעשה דבהמתו, ולכאורה הוא כסברת החזו"א.

ב) בשו"ת מהרי"ל דיסקין קו"א סי' ה' סקכ"ו כתב דנשים חייבות בברכת החמה, ואמנם זהו תלוי בזמן דהברכה פעם בכ"ח שנים מ"מ כיון שהברכה היא עושה מעשה בראשית ובברכה זו בכלל נשים חייבות א"כ ה"ה גם בברכת החמה. יעו"ש.

בברכה שתזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה יהושע הלוי זינגר

תכמיהא לחכימין

דברי חידוד ומליצה מגדולי הדורות

הרב ל. יעקובזון

במופלא ממך

רבינו המלבי"ם נשאל פעם מדוע התעסק רבות כל כך עם דקדוקי הלשון וביארם והעמידם בתורה שלימה. והלא רבינו הנודע ביהודה אמר על עצמו "ואין לי עסק בחכמת הדקדוק כלל" [בתשו' ב']. המלבי"ם הוציא מהארון את אחד מכתבי האריז"ל ומעתיקי שמועתו בו הוא כותב על עצמו את הלשון "אין לנו עסק בנסתרות", אמר המלבי"ם כמו שהעיד האריז"ל שאין לו "עסק בנסתרות" כך העיד הנודע ביהודה ש"אין לו עסק בחכמת הדקדוק"...

קפיצת הדרך

האדמו"ר רבי יואל מסטמאר זצ"ל נסע פעם ברכבת עם הגאון רבי אליעזר סילבר זצ"ל נשיא אגודת הרבנים בארה"ב, במהלך הנסיעה פנה רבי אליעזר לאדמו"ר בחיוך ואמר לו: נו, אולי הרב'ה, קפיצת הדרך... האדמו"ר השיב מיד בחריפות: הדרך להר המוריה לקחה לאברהם אבינו ג' ימים, משום שאליעזר היה שם...

עיניו צופיות

ידוע שהאדמו"ר רבי יעקב יצחק הלוי הורביץ זצ"ל כונה החוזה מלובלין, ונקרא כך על שם שהיה רואה (חוזה) מתחילת עולם

ועד סופו ברוה"ק, ומספרים כי זכה לכך היות ובצעירותו קיבל על עצמו כמה וכמה שנים שלא לראות מאומה והיה נזהר על עיניו. מספרים שחסיד אחד עשה גם הוא כן, אלא של"ע משום הבד ששם על עיניו לכסותם נעשה חולה בעיניו ונחלשה ראייתו. שאל החסיד את החוזה, מאי שנא? השיב החוזה: אני עצמתי את עיני שלא לראות, אתה עצמת עיניך לראות.

כחצי הדרך

ואגב, מספרים כי בעת חתונתו של החוזה אמורה היתה להיות החתונה במדינה אחרת, ובעת שהחתן הגיע למעבר הגבול לא נתנו לו לעבור במעבר הגבול. בעקבות כך הועבר מקום החתונה לעיר בה עבר הגבול. אמרו אז, כי בהיות וליצחק אבינו הגיעה רבקה לביתו, ואילו יעקב נסע לבית לבן ללאה ורחל, א"כ החוזה שנקרא 'יעקב יצחק', ממילא חתונתו אמורה להיות באמצע הדרך...

יטול הציצית בידו

בחור רפה שכל ל"ע הגיע לכ"ק האדמו"ר מגור זצ"ל בעל ה"פני מנחם", עת כיהן כראש ישיבת שפת אמת. ושאלה 'אונות' בפיו: שנינו במשנה 'שנים אווזין בטלית וכו' יחלקו', וכי מה יש לעשות עם חצי טלית בעלת שתי

ציציות?

הפני מנחם החשיב את שאלתו, וענה לו לאחר 'עיון' בשאלה הקשה: היא ראויה לאחזה בעת אמירת 'ברוך שאמר'...

הוה אמינא בשמים

מספרים על האדמו"ר הדברי חיים' מצאנו זצ"ל, שהיה נוהג לתת כסף לכל מי שמציע שידוך לבתו אפילו בהצעה בעלמא.

הדברי חיים הסביר זאת, שבשמים יושבים הזיידע'ס ומדברים ביניהם אולי נשיא את נכדתי לנכדך, ויש הרבה הווא אמינא בבית דין של מעלה עד שנקבע בסוף ארבעים יום קודם יצירת הוולד, בת פלוני לפלוני. אבל כל הצעה יתכן שהיא הוה אמינא בשמים, ולכן היה נוהג לשלם לכל אחד שהציע הצעה. כמוכן שהעניינים היו מנצלים זאת, ובערבי שבתות וחגים היו מגיעים עם הצעות 'בפיהם' ומקבלים על כך מתת יד הגונה, בה היו מכלכלים את ביתם בצורכי השבת.

פעם אחת, ערב שבת קודש, הגיע תמהוני אחד לדברי חיים, וכשפתח לו הדברי חיים ושאלו מה בפיו, לא היה לו באותו רגע הצעה, לכן חשב רגע ו"תקע" איזה הצעה משונה לשידוך לבתו של הדברי חיים, אמר לו הדברי חיים: לא רק בארץ אין הווא אמינא כזאת אלא ברי לי שאפילו בשמים לא היה כזה הווא אמינא.

בור ועם הארץ

מספרים על הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל, שעם הארץ אחד שחיבר ספר 'חידושים' על התורה הביא את ספרו לעיון הגאון המפורסם. רבי אייזל עלעל ממושכות בספר והפטיר "אה, גאונות".

כששאל המחבר איזה חידוש הרב נהנה כ"כ? השיב הרב: הגאונות היא שהדפסת את הפירוש ביחד עם החומש ככה שזה חייב בגניזה...

נגד המזיקים

סיפור אחר מספרים, על מחבר אחר שהגיע לרבי אייזל לבקש הסכמה לחיבורו, כשביקרו אצל רבי אייזל נמשך עד הלילה. בעת שרצה ללכת, ביקש המחבר מרבי אייזל שישלח עימו את משמשו ללוותו בדרך. אמר רבי אייזל, בטח חושש אתה שנאמר עליך 'תלמיד חכם אל יהלך יחידי בלילה' מפני המזיקין, אולי תיקח את חיבורך איתך,

וכשהמזיקים יראו את החיבור כבר לא תצטרך לחשוש מהם...

כי השוחד יעוור

מסופר על דיין אחד שהתחרש, באו והציקו לו, מן הסתם אירע כך למר משום שנטל שוחד, והלוא נאמר כי השוחד יעוור ומדוע נתחרש? ענה להם הדיין כאיוולתם, הבעיה היא שאני רק שמעתי את ההבטחות, אך כסף לא ראיתי...

ציפית לישועה

מספרים שמרן הגר"ח מבריסק זצ"ל נסע פעם ברכבת, באחד הספסלים יושב משומד שניסה לשכנע יהודי כפרי להמיר את דתו רח"ל, כשהוא טוען ללא הרף שאותו האיש הוא המשיח.

הקשה עליו הכפרי: הלא חכמי ישראל טענו שהוא רשע, והוא אינו המשיח בוודאי!

השיב המשומד: הלא אתה רואה שחכמי ישראל טעו בזהותו של המשיח, והראיה מרבי עקיבא שטעה בכך כוויבא וחשב שהוא משיח. לא היה מענה בפי הכפרי.

כשראה הגר"ח שלכפרי נסתמו תשובותיו, התערב רבי חיים בויכוח ושאל את המשומד: מנין לך באמת שרבי עקיבא טעה בכך כוויבא? ייתכן וכן כוויבא הינו המשיח באמת, השיב לו המשומד: והראיה שבן כוויבא מתו. אמר רבי חיים: הנה כי כן הלא תראה בעיניך שאדם שנרצח אינו המשיח...

אשת חבר כחבר

במשך תקופה רבי אלעזר רוקח זצ"ל [בעל השמן רוקח] נחלש והיה סגור בביתו. הגיעו הגבאים למפתן בית הרב ושאלה דחופה בפיהם, האם למנות פרנס חדש השנה, או שמא להשאיר את הפרנס של שנה שעברה. השיבה הרבנית "אמר רבי אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו..."

לשליחת עובדות ופנינים

מחכמי הדורות המתאימים למדור, ניתן לשלוח לפקס: 15336164903 או למייל: GILYON@ASI.ORG.IL

רבינו ראש הישיבה שליט"א במשאו בכינוס האלפים במונסי

בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע

ועלו מושיעים בהר ציון | בצל הרדיפה הקשה כנגד לומדי התורה בארץ הקודש הבעירו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א את כל הגולה כמדורת אש לרומם קרנה של תורה | לראשונה הצטרף רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א למסע ההיסטורי של 'קרבן עולם התורה' והרטיט את ליבות יהודי ארה"ב בזעקת הישיבה הקדושה – מרכז עמלי התורה בארץ ישראל | **למען פליטת סופריהם**

הרב י. קלמן

צילומים: דניאל נפוס, אלי קובין, קרבן עולם התורה

אין לנו שיוז רק התורה הזאת: המסע ההיסטורי

מראות שכאלו לא ראתה ארה"ב מעולם. מוסרי התורה מרנן ורבנן גדולי ישראל ומרביצי התורה שליט"א טרחו ובאו להרים קרנה ולהשיב את כבודה של תורה, במסע 'קרבן עולם התורה' ממדינה למדינה מעיר לעיר ומקהילה לקהילה בכל רחבי היבשת.

בסדרת ענק של מעמדות, עצרות, וכינוסי ענק התכנסו בני היהדות החרדית מטף ועד זקן לבושי חג לכבוד התורה, בכל רחבי אמריקה כשמרנן ורבנן שליט"א ממרומי גילם מכתנים את רגליהם במסירות נפש, בעצרות הענק חיקו מרנן ורבנן שליט"א את בני היהדות החרדית וקהילות בני התורה, הרימו קרנה של תורה, והרעידו את לבבות יהודי ארה"ב כולה.

שנה זו הינה השנה השלישית מעת הפסקת תקציבי הישיבות והכוללים בארץ הקודש והרדיפות הקשות, כשמיד עם הקמתה הוקמה 'קרבן עולם התורה' העומדת בראשות ידיד הישיבה הרב ראובן וואלף שליט"א, ובשלוש השנים האחרונות התקיימו מסעות חזוק על ידי מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א לעורר הלבבות לעמוד לימין עולם התורה בהחזקת הישיבות והכוללים, כששנה זו המסע היה הגדול ביותר מאז הקמת הקרבן.

דברים היוצאים מן הלב

לבקשת מרן הגרמ"ה הירש שליט"א שזימנו לביתו – הצטרף רבינו רה"י שליט"א – עת ביקשו לאחר ששמע מפי ראשי הקרבן כי הגעת רבינו רה"י שליט"א ודבריו היוצאים מליבו יעוררו ויפתחו

הלבבות. על מנת להשמיע את קול בני ואברכי הישיבה הקד' – מרכז התורה בארץ הקודש.

כל זאת בשל רדיפת עמלי התורה המסולאים בפז ומשפחותיהם בזדון הזדים להמעיט חלילה וחס מקול התורה הישיבות והכוללים בארץ הקודש, יצוין כי בשנה שעברה השתתף רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א במשלחת מרנן ורבנן יחד עם מרן המשגיח הגר"ד סגל שליט"א ומרן הגרמ"ה הירש שליט"א שהביא את קולם של עמלי התורה בני הישיבה ואברכיה.

במהלך המסע השמייע רבינו ראש הישיבה שליט"א בפני אלפים ורבבות מאחינו שבגולת ארה"ב את זעקת אברכי הישיבה ובניה גיבורי כוח עמלי תורה בטהרתה, בכמה מהמשאות אף פרץ בבכי עת הזכיר את הרדיפה החמורה כנגד לומדי התורה בארץ ישראל ואת הקשיים

רבינו ראש הישיבה שליט"א במשאו בכינוס האלפים בשיקגו

ועמליה, שמהדהדת מקצה העולם ועד קצהו.

בדבריו אמר רבינו ראש הישיבה שליט"א: **ברשות ראשי הישיבה וראשי הישיבות שליט"א. התבקשתי לדבר על הבקשה של גדולי הדור שליט"א שכל יהודי ויהודי ללא יוצא מן הכלל יקבל על עצמו להחזיק לכל הפחות חודש של אברך אחד, לא הייתי שם, וחשבתי לעצמי מאי טעמא? הרי מסתמא כל הכסף שיקבלו מזה יכול גביר אחד לכסות הכל, ולכאורה לא התכוונו לכסף. וחשבתי לעצמי שיש כאן שתי דברים.**

המשגיח שליט"א אמר מקודם שהמלחמה נעשית בשמים, היא לא כאן, זה קדושה מול טומאה, והדרך לנצח מלחמה של קדושה הוא ברוחניות. שמעתי בשם הגאון ר' אביעזר פילץ שיהיה בריא, כתוב בפסוק **"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה"**, לכאורה איפוא נמצאת המלחמה מול הר עשיו? כשהולכים לכבוש את עשיו איפוא עושים את המלחמה? אם היו שואלים אותי הייתי אומר בהר עשיו, והיה צריך להיות כתוב ועלו מושיעים בהר עשיו.

כתוב לא כך, כתוב 'ועלו מושיעים בהר ציון', כי כשאנחנו נעשה מה שצריך ב'הר ציון', אזי יהיה 'לשפוט את הר עשיו', ככה מנהלים מלחמה, צריך שיהיה כסף, זה השתדלות טבעית, אבל הכוח שמנצח את הטומאה זה זה שיש כל כך הרבה יהודים שמשתתפים במצוה. חז"ל אומרים 'אין דומה מועטים העושים את המצוה למרובין העושים את המצוה', זה שכל יהודי שומר תורה ומצוות משתתף במצוה הזאת, אין לשער ואין לתאר הכוח והזכות של זה, חלילה שיהיה רק ליחידים חלק במצוה הזה. יש לנו את הכוח של ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו, וכשכל יהודי יצטרף נוכל לנצח את כוח הטומאה.

ועוד, כמדומני פשוט הוא, שאנחנו עומדים בעיקבתא דמשיחא. חז"ל הק' מגלים לנו את מה שאנו רואים לנגד עינינו, כל מה שכתוב בגמ' בסוף סוטה, מתקיים לעינינו ביתר שאת רח"ל, חכמת סופרים תסרה, יראי חטא ימאסו, האמת תהא

נעדרת, והמלכות נהפך למינות. רואים את זה לנגד עינינו. זה אומר שרגע לפני שמשיח מגיע, שאנחנו אוחזים ממש בימות המשיח, אז כוח הטומאה מתגבר והולך, כי זה ההזדמנות האחרונה שלו לעשות מלחמה. אנחנו ממש לפני ביאת גואל צדק, שהשם יעזור שזה יהיה הפעם האחרונה שנצטרך לדבר על קרן עולם התורה, ובקרב בימינו יתקיים ממקומך מלכינו תופיע שלא נצטרך להילחם נגד מלכות שנהפך למינות.

אבל מה יקרה כשמשיח יגיע? כל יהודי יקרע מעצמו חתיכות למה לא היה לי חלק במצוה זו, במלחמה הזו, ובעול מושיעים בהר ציון הזה, גדולי ישראל שליט"א רוצים שלא יהיה נידח ממנו נידח שכל יהודי יוכל לקבל מפני משיח ולומר גם לי היה חלק במצוה זו.

יהי רצון שבאמת נזכה שכל יהודי יהיה לו חלק במצוה זו ולא יהיה נידח ממנו נידח, וכוח הקדושה יתגבר וינצח את כוח הטומאה, ונזכה בקרוב לראות לעינינו ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה.

בשיקגו – עיר נעורים

בסדרת כינוסים בעיר שיקגו, בכינוסים לנדיבי עם ובכינוס אלפי בני היהדות החרדית בעיר, נשא דברים נרגשים רבינו ראש הישיבה שליט"א כשבראשית דבריו ציין בהתרגשות רבה את זכרונותיו, מעת שעזב את הישיבה דטעלו סניף שיקגו בעת לומדו שם אצל ראש הישיבה הגאון רבי אברהם חיים לוין זצוק"ל כנער צעיר, בדבריו סיפר כי מאז לא הזדמן לו להיות בעיר שוב עד עתה כשההתפעלות כה גדולה ממראה ההתפתחות התורנית הגדולה בעיר.

לאחר הכינוס הגדול בשיקגו, מסר רבינו ראש הישיבה שליט"א 'שיעור כללי' עמוק בפני אלפי בני ישיבות ואברכים מהעיר, כשבסימו עוררם בדברי חיזוק.

גם לאחר תום המסע ושובם של גדולי התורה

בקבלת פנים

שליט"א משיקגו, נשאר רבינו רה"י שליט"א ללון בעיר, כהכרת הטוב ליישובתו של רבו ראש הישיבה הגרא"ח לוין זצ"ל ולמקום תלמודו בשנות נעוריו בטעלו בשיקגו, שם נערך ביקור חיזוק מיוחד בראשות ראשי הישיבה שליט"א ותלמידיה, שיעור כללי מיוחד בסוגיא הנלמדת מסר רבינו רה"י שליט"א לאחר תפילת שחרית בהיכל הישיבה. מחזה מרגש נראה ב"פייב טאונס" על יד ניו יורק, לשם הגיעו רבינו רה"י שליט"א והגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א שמסרו שיעורים ושיחות חיזוק בקהילות הקודש, כשבסיום המעמד הגיעו אברכי המקום שביקשו גם הם לשאת ולו במשהו בעול התורה בארץ ישראל.

ביטול יישוב הדעת לבני הישיבות והאברכים

דברים נוקבים על כובד הגזירה על בני התורה בארץ ישראל, נשא רבינו רה"י שליט"א בכינוס האלפים במונסי, ובראשית הדברים פתח אין מטרת האסיפה לאסיפת כספים אף שגדולי ישראל ביקשו מכל אחד ואחד, אלא כאן מדובר לחזק כבוד התורה ויקר של בן תורה, והזכיר את הרדיפה הנוראה שחווים בני התורה, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך כפשוטו ממש.

בהמשך עמד על השפעת הגזירות על אברכי הכוללים ובני הישיבות, שהשפעתם על עולם התורה ממש: **אנחנו מדברים שהגזרות האלו**

עם יו"ר קרן עולם התורה הרב ראובן וואלף שליט"א

מבטלים תורה, אני רוצה לומר משהו שעדיין לא אמרתי ויצא לי לדבר הרבה- והיה כי ישאלך בנך, וכי באמת זה מבטל תורה? כמה אברכים באמת סגרו את הגמרא בגלל הגזרות והדחק שלהם.

אנחנו יודעים שברוך ה' שרובא דרובא של האברכים מוכנים ללמוד עד מסירות נפש, הם תמיד למדו מתוך הדחק והם ממשיכים ללמוד מתוך הדחק, על איזה ביטול תורה אנחנו מדברים? שתי תשובות בדבר. הא' שמספיק שיש מספר אברכים שסגרו את הגמרא, וזה כבר קרה, יש לדאבוננו ולצערנו ולבוסשתנו ולחרפתנו, כאלה שעזבו את הישיבות והלכו למסגרות של הצבא, הם עושים את זה קשה ללמוד בישיבות, ואם הולכים למסגרות שלהם נותנים להם כל הון שבעולם, ורח"ל זה קרה, ואנחנו יודעים שנפש אחת מישראל זה עולם מלא זה מספיק שיש ביטול תורה של עשר אברכים ומסתמא שיש הרבה יותר מזה.

אבל כמדומה שיש דבר שאפשר לדבר אל בני הישיבות, וזה הנקודה השניה, אפילו לא יסגרו את הגמרא אבל הדחק זה ביטול תורה, הגמרא בחגיגה אומרת שכיוון שגלו ישראל ממקומם אין לך ביטול תורה גדול מזה, המציאות הוא שיש צרה והולכים לגלות לומדים פחות בכמות ופחות באיכות.

חז"ל אומרים שמעתתא בעי צילותא כיומא דאסתנא, מי שעסוק ודחוק בעול הפרנסה לא יכול להיות לו הישוב דעת שצריך לתורה, אני לא זוכר איפוא ראיתי את זה מובא, עכ"פ המעשה הוא,

בלימוד בטיסה

שהט"ז תבע את הב"ח חותנו לדין תורה מכיוון שהיה סיכום שיפרנסו בבשר והגיע זמן שלא נתן לו בשר וע"ז תבעו לדין תורה שאמר שמרגיש את זה בלימודו מה שלא אוכל בשר.

כולם יודעים את הגמ' בבב"ק בסוגיא דחמשה חצאי בקר שאמר שמכיוון שלא אכל בישראל תורא אינו מבין לימודו, עכשיו איננו מדברים על חסרון בבישראל תורא, כי אם הלחץ זו הדחק, מדברים על אברכים שלא יודעים מה יהיה למחר בבוקר, הם לא יודעים מה יהיה עם אוכל הם לא יודעים כלום. וודאי וודאי שזה מפריע ללימוד.

יש מימרא נוראה מר' חיים וולוז'ינער "כל תפילותי מעודי הייתי נותן עבור דין מחודש אחד בגמרא", כדי שיהיה סייעתא דשמיא לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בהלכה אחת, מוכן לוותר על תפילותיו זה הרבה יותר ממיליונים ומילארדים – התפילות של ר' חיים וולוז'ינער.

מה זה אומר שלוקחים מאברך את הישוב הדעת? מה זה אומר שמלחיצים ישיבע בוחער? שבחור ישיבה חי בלחץ ופחד שישימו אותו בכלא, חי בפחד שידפקו בבית באמצע הלילה ויקחו אותו לכלא – והם עשו את זה, בחור אצלנו בישיבה באו לבית שלו באמצע הלילה ושמו אותו בכלא, מה זה אומר?

זה אומר, ביטול תורה גדול, והס"מ מתכוון לזה, אם הציונים מבנים מה שהם עושים זה שאלה אבל הס"מ ודאי מתכוון לזה שהיונגערמאן יוכל פחות

בשיעור כללי בשיקגו

רבינו ראש הישיבה שליט"א במשאיו בפני הרבבות במעמד כבוד התורה בליקווד

כזה של כבוד התורה. ושנזכה שיתגדל בעולם שמו יתברך במהרה.

הכרת טובה אישית

בעת שהותו ובמהלך הכינוסים נפגש רבינו ראש הישיבה שליט"א עם רבים מנדיבי עם תמכין דאורייתא ידידי הישיבה הקד' שיח' ומסר בפניהם

ללמוד! שלא יוכל להבין לימודו ולכוון לאמיתתה של תורה! זה הכוונה כשמדברים על ביטול תורה וביטול מצוות.

זה חלק מהדבר. וגדולי ישראל התאמצו ולקחו על עצמם במסירות נפש ממש כדי להרבות תורה ולחזק את התורה. הקב"ה יעזור שהמעמד הזה של כבודה של תורה, כבודה של עמלי ויגיעי התורה, יביא כבוד שמים ושיבטל הגזרות בזכות מעמד

רבינו רה"י שליט"א במשא המרכזי באסיפת ראשי הכוללים בארה"ק במעון מרן הגרמ"ה שליט"א

נמצאים אנו בזמן ובתקופה, שאין יום שאין קללתו גרועה מחברתו ברדיפה. אבל לעומת זאת גם בגאווה של תורה, יש התגברות מאוד גדולה בבית פנימה, בכבודה של תורה.

רבינו שליט"א הולך לצאת עתה למסע למען בני התורה יחד עם מרנן ורבנן גדו"י שליט"א שנמצאים כבר שם, כמדומה שהנסיעה הזו היא לא רק לסייע בפן הכלכלי לעמלי תורה, אלא יותר מכך, ידוע ש'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה', וצריך להבין מה הפירוש מתקיימת? מה זה ה'קיום' הזה?.

הדברים יתבארו על פי דברי חז"ל במכילתא בטעם מה שלא נכנסו ישראל לארץ מיד אחרי קבלת התורה, "אמר הקב"ה אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ מיד מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והם בטלים מן התורה אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר והתורה נכללת בגופן".

וודאי שהקב"ה רוצה שנחיה בעוה"ז כדרך הבריאה, ועל כן צריך להתעסק במה שצריך להתעסק, וזה פשוט שגם במציאות הזאת לומדים בתורה, אבל כתוב כאן, שקבלת התורה צריכה להיות "שהתורה נכללת בגופן", וזה הפשוט גם שם 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן ושיינים להם אוכלי תרומה', קבלת התורה צריכה להיות באופן שאין שום דבר אחר ושום התעסקות אחרת חוץ מתורה. ואפשר שזה גם

הרצקא שליט"א על מנת לחזק את חברי הכולל ולהביע את ההכרת הטוב הגדולה למחזיקי הישיבה הקד' ולר' אלחנן שליט"א.

בדבריו שנשא בכולל, ביקש רבינו רה"י שליט"א, להקיף ולהמחיש את הצער של כל תלמיד חכם ותלמיד חכם כאן, הצער של היחיד, ומינה נלמד לצערם של קרוב למאה אלף עמלי תורה בארץ הקודש. כי זה מאז ומעולם שלמדו כאן בארץ ישראל האברכים בצער ובתורה מתוך דחק ועוד בהיותו אברך צעיר בכולל פונביץ', היה קשה מאוד לאברך לקנות דירה באר"י, והאברכים עסקו כך בתורה תמיד.

אבל עתה זה קושי שמתגבר מאוד, ברדיפה באכזריות על אכזריות על אכזריות ממש. שהם מכנים בכל מיני טענות, אבל האמת היא שזה משנאה, שנאת חורמה לתלמידי חכמים. שמחפשים כל הזמן מה לקחת עוד ועוד, מהאברכים שאין להם, זה אכזריות ממש והכל משנאה.

וכנגד הרדיפה הזו בני התורה מתגברים ולומדים במסירות, מדובר באברכים שנותנים חייהם על התורה מתוך דחק. הרב ראובן וואלף שליט"א סיפר לי, שהגיע גביר לאיזה כולל ואמר לאברכים לפני יום טוב שישאלו הנשים איזה רהיטים חסר והוא יתן, והאברכים חזרו ואמרו שהנשים אומרות שיש להם כל, רק שהבעל יישב וילמד.

בהמשך הוסיף, גדולי ישראל שליט"א מבקשים שכל אחד יהיה שותף, כי בדרך הטבע המצב הולך ונהיה גרוע יותר, והכוח שכל כלל ישראל משתתפים במצוה זו הוא כוח שמרבה זכויות, כל המשתתף בצערו של ישראל זוכה ורואה בנחמתו, כן הביא את דברי הגאון על הפסוק 'וישאלו איש מאת רעהו כסף וזהב' והא עכו"ם אינם בכלל רעהו, ואלא שקודם ישאלו איש מאת רעהו, שיעשו חסד איש לרעהו, אז יתהפך ליבב העכו"ם על ישראל ואח"כ ישאליו העכו"ם להם. וזה ודאי שבזכות ההשתפות בקושי האחרים נזכה גם שיתהפך לבבם.

מחייב את כולנו

בתום שבועיים בגולה, רצופים בעשרות מסעות ומשאות חיזוק, דינרים כינוסי והתאספויות קודש, שהקיפו את כל רחבי היבשת, שב רבינו רה"י שליט"א לארץ ישראל, כשרשמי המסע מותירים רושם עז בכל שדרות היהדות החרדית בארה"ב, ומוסיפים חיזוק עצום לכבודה של תורה ועמליה.

בשיחה שנשא רבינו ראש הישיבה שליט"א בהיכל הישיבה הקדושה במוצאי שבת פרשת חוקת עמד רבינו רה"י שליט"א על חובת החיזוק, לנו תלמידי הישיבות ואברכי הכוללים בארץ ישראל מהמסע וממסירות נפש גדולי ישראל שליט"א למען עמלי התורה:

הייתי עכשיו כשבועיים בחו"ל, וראיתי איך שגדולי ישראל, ובכלל עולם התורה שמה, עושים הרבה מעבר ליכולתם. היו מהם שאין להם כוח על הרגליים, והיו מהם חולים ממש כידוע בדין שמותר לחלל עליו את השבת, על אחד מהתלמידי חכמים הגדולים אמרו בני משפחתו ששלוש שנים לא

יוצא מביתו ואם מוסר שיעורים זה בביתו. המילה מסירות נפש משתמשים בה היום מאוד בזול, אבל כמדומה שמה שהם עשו זה קרוב למסירות נפש.

הם נסעו ממקום למקום. גם לאדם רגיל זה לא קל, אבל לאנשים כאלו... אמרו לי שמה ששאלו את מרן רבי דוב שליט"א באחד הנסיעות האם יש לו כוח אז הוא אמר אין לי טיפת כוח, אבל אולי בגלל זה יתנו יותר כסף. באפס כוח הוא מוכן לעשות כל דבר שאומרים לו שיכול לעזור.

עולם התורה שם, יש בו בעלי ממון יש להם ניסיון מאוד גדול של להוציא ממון, חז"ל אומרים מי שיש לו מנה רוצה מאתיים. עולם התורה כולו, אברכים שם עומדים בתור כדי לתת את מה שהם יכולים – וכל זה בשביל שלא תשתכח תורה מישראל.

ואני חושב לעצמי, הם עושים שמה כל כך הרבה, האם אנחנו עושים את מה שמוטל עלינו כראוי? האם אנחנו מתאמצים לעשות את מה שבידינו לעשות.

יש שם גם כאלו שאינם בני תורה אבל כל כך מסורים לזה, עושים ומעשים, ועוסקים בזה, אבל גם הציבור של בני התורה באלפיהם ממש, באים ורוצים לעזור מה שניתן לעשות לעולם התורה, זה מחייב אותנו שניזכר יותר, להתנהג אחרת, פחות להתעניין במה שקורה בחוץ. ומה שיותר עוד לימוד דף גמרא ועוד תוס'.

המלחמה בבית מדרש

עוד עמד רבינו רה"י שליט"א בשיחתו על התפקיד וגודל האחריות המוטלת על כתפינו בשעה זו:

אנו מאמינים בני מאמינים, הגזירה והמלחמה היא בין הקדושה לטומאה, זה לא מתנהל במקום המשפט והרשע זה הכל כאין וכאפס נחשבו, המלחמה מתנהלת בשמים, זה ברור שזה מלחמה גדולה מהטומאה לקדושה. והרשעים שעליהם אנו מתפללים 'והזדים במהרה תעקר ותשבר ותמגר' עושים כל מה שביכולתם כדי לעקור תורה, כל רעיון שאפשר כל כוחם ומוחם המעוות הוא לה, איך יוכלו להחרیب ולעשות יותר קשה ללמוד תורה ולקיים מצוות.

אם המלחמות של שדה קרב, מדינות שלוחמות זו בזו בכלי זיין, אחז"ל ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו, הכל תלוי כמה עושים את המצוות. אם המלחמות האלה מתנהלות פה בבית מדרש, אז קל וחומר שהמלחמה הזו מתנהלת על ידי ריבוי תורה ומצוות. ואני אומר לעצמי, שמה היה התעוררות גדולה וכולם רוצים להטות שכם, ודיברו על זה בכל מקום וראשי הישיבות והרבנים שם מדברים לעשות מעבר ליכולתם, ושכלל ישראל תלוי בזה, הכל סביב התורה, ואם יופחת תורה זה ישפיע על הכל.

יש עתה כל הרבה חילול ה', שכופרים בעיקר,

וכופרים בתורה בריש גלי, היכי דמי אפיקורס, מאי אהני להו רבנן, אפיקורסות שזה חוק המדינה. כל הרבה חילול ה' יש כאן, אז מוטל עלינו לקדש שמו יתברך שיהיה מידת הקידוש לפחות כמידת החילול.

זה זמן שאנו צריכים לרחמים עצומים, לכל טיפה של תוספת מצוה, תוספת קדושה, אנחנו צריכים את זה כאויר לנשימה, להטות את הכף, להכריע את הועלו מושיעים בהר ציון, שיעביר את רוח הטומאה מן הארץ.

שמה מדברים הרבה, אבל פה אנחנו צריכים למעשה, שיהיה מורגש עתה אצל כל אחד את המצב. כל אחד לפי דרגתו, איזה תוספת על המצב הקיים של תוספת עסק התורה, ודקדוק במצוות. אי אפשר שינוי מקצה לקצה, אבל לכל הפחות לשנות את הכיוון במשהו.

מה נענה לאחותינו ביום שידובר

מתרי הטעמא האלו, חדא, במקום שיש מלחמה אנחנו צריכים לעשות את החלק שלנו שזה באמת מה שקובע ומה שעושה את השינוי, החזון איש אמר שכל זמן שרבי ברוך בער ורבי שמעון היו הנאצים לא יכלו להיכנס, וזה כתוב בהרבה מקומות. לימוד התורה מונע את הגזירות.

והשנית, מה נענה לאחותינו ביום שידובר. ביום שבני חוצה לארץ יאמרו אנחנו עשינו כל כך הרבה בשביל שתשבו ותלמדו, כדי שילמדו ויקנו חלקים בתורה, והיו יותר תלמידי חכמים דבוקים בתורה ובמצוות ותפילה, ויתבעו ממני ומכולנו.

מן הראוי לשים על הלב בזמן הזה, כתוב במגן אברהם שבערב שבת חוקת יש מתענים בגלל שנשרף התלמוד בצרפת ע"י המלכות, ויש קינה ע"ז מהראשונים שאלי שרופה באש, קבעו את זה בזאת חוקת התורה דא גזירת אורייתא, אנו עומדים בזמן של זאת חוקת התורה, דא גזירת אורייתא, שגוזרים על אורייתא גזירה, והדרך להילחם זה על ידי שנילחם כאן. אף אחד לא יודע מה יולד יום, הם גוזרים וגוזרים וגוזרים, אסור לנו להתעצל ולעמוד על נפשינו, להיקהל ולעמוד על נפשינו כפשוטו, כל רגע שאנחנו דבוקים בתורה, שאנחנו לומדים, זה להיקהל ולעמוד על נפשינו.

אני לא ראוי, אבל צריכים מישוהו שידבר על זה. יתן ה' שכולנו, כל אחד מאיתנו יעשה איזה משהו לפי דרגתו, בתורה, בתפילה, בחזיון סדרי הישיבה, כל פעולה שעושים משפיע על הרבים, זה המציאות, אנחנו נעשה את שלנו, הקב"ה מדבר איתנו ואנחנו שומעים ועושים, אולי יחוס עם עני ואביון, אולי ירחם, אם יראה שכל עולם התורה שם ופה מתחזקים ומתפללים על המצב, ונזכה בקרוב ועלו מושיעי בהר ציון לשפוט את הר עשוי והיתה לה' המלוכה.

רבינו רה"י שליט"א מודה למרן המשגיח שליט"א על המסירות העצומה למען עולם התורה

אשרי העם שככה לו

עם שובר של מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א לארץ הקודש לאחר המסע, עלה רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א למעונו להודות בשם אלפי עמלי התורה בני הישיבה הקד' רבניה ואברכיה, על המסירות הגדולה להעמדת עולם התורה, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו.

מראות מהמסע

בדינר בליקווד

בדינר בבולטימור

בלימוד בבית יחיד הישיבה הרב יצחק רקובסקי שליט"א

בשיעור כללי בשיקגו

בדינר בשיקגו

בדינר בשיקגו

באסיפת ראשי הקרן

עם הגר"י הלל שליט"א ונדיבי הקרן

בשיחה בפרוספקט ויינס, ליקווד

בכינוס אברכים ובני ישיבות בליקווד

בהתייעצות וברכה

בשיעור כללי בהיכל ישיבת טעלז בשיקגו

בדינר בשיקגו

האלפים בריתחא

ביומו הראשון של המסע התקיים בעיר ליקווד מעמד אדיר של "ריתחא דאורייתא" בראשות מרן הגר"ד לנדו שליט"א שהעמיד קושיות ותמיהות בפני מרביצי התורה ורבני ליקווד שליט"א וסביבותיה, במעמד נשוא ונחן רבינו רה"י הגר"ח מ' שליט"א עם מרן שליט"א בעומק הסוגיות, והבאנו לשמחת לב עמלי התורה מעיקרי המו"מ.

הריתחא שהרעידה את ליקווד

זה שמי וזה זכרי

קושיית מרן הגר"ד שליט"א

הגמרא בקידושין דף ע"א אומרת, כתיב זה שמי וכתב זה זכרי, אמר הקדוש ברוך הוא לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ק"י ונקרא באל"ף דל"ת. והיינו שאת השם המפורש כותבים הויה, והאמירה היא אדנות. הרב מבריסק, מרן ר"ז הלוי, בספר חידושי מרן ר"ז הלוי הלכות ע"ז, [ובתוספת דברים בפירוש על התורה פרשת ואתחנן], כתב שאין זה קרי וכתב דעלמא, ששם היא אמירה בעל פה. כאן נאמרה הלכה מיוחדת, לקרוא את הכתב שכתוב הוי', באמירה של אדנות.

בזה הוא מפרש את הדעה שמגדף חייב רק כשאמר שם הוי' ממש, כי רק בקריאת התורה נאמרה הלכה זו שכן קוראים. אבל בדיבור רגיל לא יחשב שאמר את השם אלא כשאומר שם הוי' ממש. כך אומר הרב מבריסק.

ולכא' יש בזה שאלה, בגמרא שבועות דף ל"ה ב' יש מחלוקת תנאים אם שמות האמורים במיכה, בספר שופטים פרק י"ז, אם הם קדוש או חול. והרמב"ם פוסק שכל השמות הם חול, גם שם הוי', כך כתוב בכס"מ שם. וצ"ע איך קוראים את שם הוי' שבפרשה, הרי זה לא קרי וכתב רגיל. אלא הלכה מיוחדת בקריאת השם, זה שמי וזה זכרי, שכשמזכירים אדנות נחשב שקראו את הכתוב. אבל בשם הוי' של ע"ז ודאי הלכה זו לא קיימת.

וכי אילו היו קוראים הפטרה בפרשה זו בנביא, היו קוראים לדברי הגר"ז, הוי', אתמהא.

רבינו רה"י שליט"א: ובלי הברסקער רב זו לא שאלה? וכי זה קרי וכתב רגיל? כתוב בפסוק זה שמי, נקרא אני בא' ד', הם שני שמות. אומרים תמיד את השם של אדנות. בעבודה זרה אין שני שמות.

מרן שליט"א: בלי הגר"ז זה קרי וכתב רגיל. כך מתפרש הפסוק זה שמי וזה זכרי. שיש כתיבה ויש אמירה.

רבינו רה"י שליט"א: אבל יש שם כזה אדנות, גם בלי קריאה, כשמתפללים בעל פה גם כן אומרים את השם אדנות, עיקרו של דבר הוא שיש שני שמות, וזה השם של אמירה. זה אותו דין של קרי וכתב, כי כך אומרים. אבל זה לא קרי וכתב בעלמא. יש שבע שמות.

מרן שליט"א: בלי דברי הגר"ז, זה כלל של קרי וכתב, נאמר שם גילוי, שכל מקום שכתוב הוי' אומרים אדנות.

דין תורה אצל הקצות [תפיסה בבר]

קושיית מרן הגר"ד שליט"א

בשור"ע סי' נ"ט איתא, דמלוה שהוציא שטר חוב מקויים, וטוען הלוה שהוא פרוע, והמלוה אומר איני יודע, אינו גובה בו. והנה בא דין תורה לפני הקצה"ח

מעמד הריתחא דאורייתא

רבינו רה"י שליט"א והגאון הגדול רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א בריתחא דאורייתא

רבינו רה"י שליט"א בסיום המעמד נו"נ עם מרן הגר"ד שליט"א

בדינר בפלטבוש

בדינר בליקוד

באסיפה עם הגאון הגדול ר"ב שרייבר שליט"א

בכינוס האלפים בשיקגו

עם מרן המשגיח שליט"א.

בקבלת פנים בקהילת שומר ישראל, בולטימור.

עם נדיבי עם

שחרית בשדה התעופה

במשא במונסי

בדינר בבולטימור

בשיעור בשיקגו

בעצרת הרבבות בליקוד

בדינר בשיקגו

בפייל טאונס ניו יורק

במשא במונסי

עם מרן ורבני שליט"א

באסיפה בליקוד

בכנס קיום התורה - שיקגו

בשיעור ב'כולל רבנים' של ידיד הישיבה הרבני אלחנן הרצקא שליט"א

בקבלת פנים בפילדלפיה

בהתייעצות וברכה

בהתייעצות וברכה

וזהיה בית המדרש להבה

בחדש שבו מבכים את חורבנה של ישיבת טלז דליטא, שבנו אל אוצרות מופלאים שנתגלו בזיכרונותיו של אחד מאריותיה של טלז בימי תפארתה הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל, רבה של "זאגור" שהביא עמו את תורת רבו מרן הגר"ח מבריסק להיכלה של טלז • מה אמר מרן הגר"ח על ראש ישיבת טלז? • איך הגיע רבי אלחנן וסרמן מטלז לבריסק • מה הריח ש"הריח" הגדול ממינסק באגם שליד הישיבה • מדוע בעל המרחשת ביקש להביא 'שחמט' ליד בית המדרש ומה הביא את רבי אליעזר לסיים את השיעור לאחר חמש דקות • וגם: מה עשה מרן הגר"א גורדון בעת שנעצרו תלמידי הישיבה בידי המשטרה הצבאית? • מימיהם של אבותינו

מאז ועד היום

וגדולי בני הישיבה הילכו אחרי רבותינו זצוק"ל באהבת תורה עד אין קץ.

כך, בימים אלו משהגיעו לידינו קורותיו המופלאות של הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל, רבה של זאגור, מאריותיה של טלז וגאונותיה של ליטא, ובהם גילויים מרגשים על הלמדנות הטלזאית ותיאורים מרשימים על האווירה בישיבה בשנות קדם, המתפרסמים כאן לראשונה. אין מתאים מן התמוז הדואב כדי לחזור אל הזיכרונות הללו.

דורות באים, דורות זורחים, גוזרי גזירות משתנים אלו באלו, תמורותיהם כיוצא בהם או לאו, אולם השקיעות בלימוד, ההתמדה, השקידה, האחידה בתורה בבחיים, הם אינם משתנים לעולם.

דין תרנ"ו, בדין תשפ"ו.

אותה תורה, אותו שטייגן, אותה שאגה מתוקה ממעמקי הלב כי 'אין לנו שיעור רק התורה הזו'.

לאורך הדורות שאחר תקומת עולם התורה מאפרו, בשלהי זמן קיץ, בפתח שערי בית השם, יושבים היו אלו שראו חמה ביקידתה ומבכים את התמוז. אותו תמוז בו נתקדו השמים בעבים מלאי תרעלה ובית היוצר העצום לגאונים ותלמידי חכמים אשר בטלז, היה לנהרות של דם וחורבן. אלו שחזו בעולם שבו השמש שזורחת אחרי שהישיבה בעקידתה, כבר אינה אותה השמש. ואין לנו אלא להתרפק על ימי קדם, לשוב אל הזיכרונות מימי תפארתה של הישיבה ולשאוב ממנה הוד קדומים החובר בקו רצוף אל היכל הישיבה המעטירה שמאירה את העולם מחדש, כמו כל בלי יוצר לא יצלח על בית המדרש הטלזאי שקם מחדש לתפארת גם אחרי חורבן החורבנות.

לעיתים, גם בחלוף דורות, לפתע מתקבצים פיסות פיסות, פתיתי נופת צופים שמלמדים אותנו על ימים מלאי אהבת תורה ועמלה, בעת שהארץ הייתה לא זרועה

ילמדו את התורה הזו".

מרן רבי ישראל סלנטר, היה מהראשונים שראו בו ב'ר' לייזר' עתיד גדול בהנהגת עולם הישיבות והפציר בו מספר פעמים לומר את שיעוריו לפני בחורים צעירים, כשהוא מסביר לרבי אליעזר כי "בפלפול הקרוב לאמת ובעמל להבין כל דבר בשכל ישר ועמוק ובסברות ישרות, והערות נכונות עד מאוד ניתן לפעול הרבה על בני הנעורים".

אם כן, תחילת דרכה של ישיבת טלז הייתה באותו גרעין תלמידי קיבוץ שנוצר בקלם והיה לישיבה. שם גם התגלתה מנהיגותו של רבי אליעזר במלוא הדרה, כשהוא משמש עבור התלמידים גם רב, גם אב ואם וגם מורה דרך רוחני.

לימים, אחרי עשור בקלם ותקופה קצרה ברבנות סלבודקא, הפך הקיבוץ לישיבת טלז, הישיבה הגדולה והמשפיעה ביותר בליטא בה הוגים בשקדנות מאות בחורים על תלמודם. העומס הרב הביא לכך שהישיבה נאלצה להגביל את קבלת התלמידים כשבין היתר נקבעו מכסות לפי ערים. אם מעיר מסוימת הגיעו כמות גדולה של תלמידים, הרי שהמקומות הבאים נשמרו לבחורים מערים אחרות. כך נוצר מצב שבו בחורים מערים מסוימות שכבר נתמלאה ה"מכסה" שלהם לקבלה לישיבה בטלז, היו מבררים מאיזה ערים עדיין לא הגיעו בחורים רבים ומכנים את עצמם ככאלה שהגיעו מאותה עיר, ולו כדי שזכו להיות בין תלמידי טלז.

"לזוותר על כוס שיכר?"

היכל הישיבה בטלז רעד מקולות הלימוד. כך הייתה התביעה של ראש הישיבה, מרן רבי אליעזר, מתלמידיו, להיות שקועים בלימוד, ולהיות עסוקים בלימוד. "ליגט אין לערנען און דינגען אין לערנען". חקית הזו של הלימוד, הייתה אחד הדברים שבלטו למרחוק בבית המדרש.

הישיבה הייתה כל חייו של ר' לייזר טעלזער' עד שגם בני ביתו חיו עמו את הישיבה ואף ידעו

הרב מנחם פינסקי

קלם, תרל"ח, תחת שלטון האימפריה הרוסית. גזירת הגיוס שקיימת הייתה כבר עשרות שנים בדרכים כאלה ואחרות עוד מימי הקנטוניסטים, עדיין ריחפה על פני עולם הישיבות. לעיתים, בני ישיבות שהלכו לתומם ברחובה של עיר בדרך לישיבה או אליה, היו מעוכבים על ידי חיילי הצאר שהיו מעבירים אותם למפקדים האחראיים על גיוס לצבא למען גיוסם המהיר.

באחד הימים, עצרה המשטרה הצבאית שני בחורים מהקיבוץ של הרב דקלם מרן הגאון רבי אליעזר גורדון, והעבירו אותם לגיוס. הצורך בחיילים, מעולם לא היה באמת העניין, שכן גם כשמספר היהודים המשרת היה גדול באופן יחסי לשאר האוכלוסייה, עדיין היו אי אלו אנטישמים שהיו מדברים על ההשתמטות היהודית מלקחת חלק במערכה. אולם לא רק רדיפת יהודים הייתה זאת כי אם אפשרות להתעשרות מהירה. בין המפקדים היו כאלה שהודיעו בדרכם למי שצריך שתמורת הון, יסכימו לפטור משירות את בני הישיבה שנעצרו. אולם הסכום שנדרש כדי לשחרר את אנשי הצבא לשחררם היה גדול מכדי שניתן להשיג.

לראש הישיבה רבי אליעזר בכלל לא היה ספק. הוא ניגש אל בית הכנסת הגדול, ובלא היסוס נטל את כלי הכסף של בית הכנסת בהם גם עטרות ספרי התורה, משכן אותם כדי לקבל תמורתם סכום כסף שסייע להגיע לממון הגדול שנדרש, ומשהשיג את הסכום הלך לשחרר את הבחורים ולהשיבם להיכל הישיבה. גבאי בית הכנסת הביעו מרמור על התנהלות הרב. הם לא הצליחו להבין איך אפשר לקחת את העטרות המעטרות את ספר התורה בשביל כזה דבר כשמן הסתם לא ישובו לעולם, "העטרה הכי יפה לתורה", השיב להם בנחישות, "זה שעוד שני בחורים משוחררים

הנהר בפאתי העיר זאגור
שהפריד בין הייטש' לחדש'

תלמידי הישיבה תרפ"ה. מרן הגר"ל בלוח זצוק"ל במרכז, לצידו מרנן הגר"י הי"ד והגר"ח רבינוביץ זצוק"ל

המלחמה. הפעם, הבחורים כולם עמדו בסיכום, אולם כמה רגעים לאחר תחילתו, משראה שאין שום שאלה והתערבות מצד הבחורים, סגר ראש הישיבה את הגמרא ואמר: "אינני רגיל למסור שיעורים בבית החיים, מחילה". וירד ממקומו.

רבי אליעזר עצמו, לצד היותו ראש הישיבה על כל המשתמע מכך, היה גם רב ואב"ד טעלז, כזה שיוצא בעצמו לעקוב אחר דיוק המידות והמשקלות בחנויות – עד שגם הגויים היו באים אל הרב ומבקשים לשקול ולהתקין דברים על פי המשקולות המדויקות והמוקפדות שלו – וגם אחד מהעומדים בהנהגת הדור.

חתנו מרן הגאון רבי זלמן סורוצקין סיפר כי באחד הימים, בעוד ראש הישיבה טרוד היה בעניין ציבורי חשוב ביותר שעסק בדברים שנוגעים לכלל

לעיתים מי מגיע להיבחן וכיצד עברה הבחינה. כך סיפרו למשל כיצד הגיע בחור בשם "יוסל קול"ר" מן העיריה קוהל, ועורר התפעלות כה רבה בזמן המבחן עד שראש הישיבה אמר כי הוא בטוח שבחור זה יהיה גדול הדור. ברבות השנים נודע הבחור הלזה כמרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן מפוניבז'.

לימים, כשביקש הרב מפוניבז' לתאר את משמעותה של החיות הטעלזאית, סיפר כיצד באחת הפעמים החליטו קבוצת בחורים לפני אחד השיעורים כלליים, כי הפעם, בניגוד לשאלות הקוטעות את רצף הדברים, הם ידאגו לכך שראש הישיבה ימסור את השיעור ללא כל הפרעות שיעצרו את מהלכו. בשיעוריו היה רבי אליעזר כמצביא בקרב, היכל בית המדרש היה לשדה

מרן הגר"ש כהנמן זצ"ל עם בן הרב דזאגר הגר"ר שמואל פלמן זצ"ל

מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל

מרן הגאון רבי אליעזר טעלז'ער זצ"ל

מרן רבי חיים הלוי מבריסק זצ"ל

של שני הבחורים. הם עמדו שם ושוחחו בלימוד והדקות נוקפות. שעה ועוד אחת, והם שקועים בהבנת הסוגיא עד למסקנה הבהירה ביותר. רק אז, משהגיעו להסקמות על הדיוקים בדברי הגמרא והראשונים, נחה דעתם. שלושה נסוכה הייתה על פני ראש הישיבה והבחורים יצאו מלאי אושר בדרכם חזרה אל בית המדרש.

רבי אליעזר סובב את פניו אל חתנו שישב שם עם חיוך מלא תמיהה על כך שאכן הזמן קצר והמלאכה מרובה. הן את שני יהודי טלז שביקשו לשמוע את פסקו של רבינו על עניין שבער להם, דחה למחרת, ואילו כאן בהבנה בסוגיא, שבודאי יש עוד תלמידי חכמים עצומים בהיכל הישיבה שיוכלו להתפלפל עמם בלימוד – עצר רבינו את הכל להתדיין איתם במשך זמן כה רב שהיה יקר עבורו מפז.

"למען האמת, אין לי באמת פנאי", אמר ראש הישיבה בחיוך, "אבל ראית אי פעם שיכור שיוותר על כוס שיכר שיציעו לו בחינם?".

בהירות ולמדנות

אל בית המדרש הזה, נכנס בסערה הבחור החשוב (רבי) שלום בן ציון פלמן נינו של רבי אברהם אחי הגר"א. הוא הגיע לכאן, כי חפץ לטעום מהלימוד הזה, שחלק ניכר ממנו היה מאוד שונה ממה שהורגל עד כה.

לפני מספר ימים, הוא הגיע להיפרד מרבו אהובו מרן הגר"ח מבריסק. "דע לך שרבי אליעזר טעלז'ער", אמר לו רבי חיים, "הוא גדול הדור באהבת התורה". באופן נדיר, הוא כתב לרבי בן ציון סמיכה ונתן לו את ברכת הדרך.

בני ישיבות שהלכו לתומם ברחובה של עיר בדרך לישיבה או אליה, היו מעורבים על ידי חיילי הצאר שהיו מעבירים אותם למפקדים האחראיים על גיוס לצבא

טלז, הייתה עבורו התחנה השלישית. כבר בהיותו בחור צעיר ממש, נשלח על ידי אביו לוואלז'ין, בימים ההם, עת כיהן מרן הגר"ח סולובייצ'יק, (חתנו של ראש הישיבה רבי רפאל שפירא) כ'משנה לראש הישיבה'.

בנצ'ל וילנער', הוא כונה בידי בני הישיבה, כלומר הוילנאי. הוא דבק ברבו רבי חיים והלך עמו גם עת נסגרה ישיבת וולאז'ין ומרן הגר"ח המשיך לבריסק. כעת, אחרי ימי וולאז'ין ובריסק מלאי הפלפול, הוא ביקש להמשיך באחד מהיכלי הישיבות. עולמה של טעלז הייתה לו למשאלת לב. עולם ההבנה. הנקודה שסביבה סבב הלימוד, היה להבין היטב את הכל עד בהירות מוחלטת. אכן, קצות החושן, היה אחד מספרי היסוד שמוקדשים להם זמן מיוחד ללמדם ויש שאמרו כי לימוד הקצות כשיטה הוא אחד הדברים שלקח רבי אליעזר מרבי ישראל סלנטר. אך עדיין, לפלפולים המוכרים בחלק מבתי המדרש הישיבתיים, לא היה מקום של ממש. הן גם בוולאז'ין עצמה, היו בין גדוליה כאלו שסברו כי צורת הלימוד של ר' חיים אינה מתאימה.

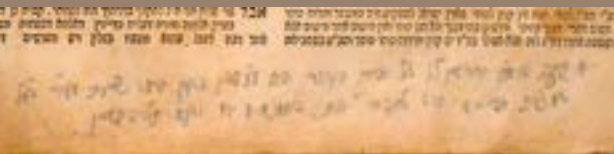
בהגיעו לטלז, רבי בן ציון גילה כי לא רק שאין הדרכים מתנגשות זו בזו, אלא שדווקא במקום הבהירות הטעלזאית, זהו המקום המתאים ביותר להניח עליו את תורת רבו רבי חיים. הבחורים המעמיקים שסבבו אותו, נפעמו מהדרך שבה דיבר בלימוד. ההשוואה בין הנידונים בכל סוגיא, הקו המחבר בין הקושיות, הם נמשכו אחרי צורת הלימוד הזו, וכמו רובד חדש של תורה האיר בבית המדרש הטעלזאי הבעור. הוא היה שותה בצמא את דברי ראשי הישיבה, כותב את השיעורים והשיחות במחברות מלאות כתב יד יפהפה, מילים ברורות ומרווחות, והכל בהיר וברור, כיאה לתלמיד

עיצומו של הזמן יישובו של הגר"ח שלא הודפס מעולם

עשה שהזמן גרמא חיוב המצווה הוא לקיימו בזמן מסוים, שהתורה אמרה שכשיבוא זמן זה עליך לקיים מצוה זו, אבל מצות ספירת העומר, התורה לא אמרה שכשיגיע זמן שבין פסח לעצרת יש לספור את הימים, אלא התורה אמרה לספור את הימים שבין פסח לעצרת והוא ציווי לקיימה בכל השנה, ומעיקר דינא אפשר לספור ימים אלו גם בכל זמן מימות השנה. אלא שבכל השנה אין הכי תמצא לקיימה בפועל משום שכדי לספור יום מסוים, צריך שהיום יעמוד לפנינו, כדי שנוכל לספור אותו, דווקא כשהיום עומד לפנינו שייך לסופר, דבכך יש לפנינו את מעשה המצוה כדי לקיימה. אבל כשאין היום לפנינו, שוב לא שייך לסופר כיון שאין מעשה המצוה לפנינו כדי לספור, ועל כן בפועל לא שייך לספור ספירת העומר אלא בימים שבין פסח לעצרת, שאז הימים עומדים לפנינו ויכול בכל יום לספור את היום שעומד לפנינו, ובכך בפועל יכול לספורם, אך בעיקר מצוותו הוא כל השנה אלא שכל השנה אין הכי תמצא לקיימו בפועל דהוה כמי שאין לפניו תפילין כדי לקיימה ותו לא.

והדברים עמוקים ומאירים.

יישובו של "מו"ר" אותו רשם הגר"צ על גיליון חידושי הרשב"א

תורה באף

תמונה נדירה הרואה אור כאן לראשונה של הגאון המובהק רבי שלום בן ציון פלמן אב"ד זאגור ותלמידו המובהק של מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל

בנו ר' שמואל שקיבל מאביו את תורתו של מרן הגר"ח, הביא עמו את הכתבים בחזרה לישיבה בטעלז. ושוב, היה הקול קול רבי בן ציון, והלב לבו של בנו שמצפצץ בבית המדרש הטלזאי את תורת הגר"ח. "בכל ערב, הייתה קבוצה ששמעו ממנו כארבעים דקות מתורתו של ר' חיים", סיפר ידיד נפשו הגאון רבי זבולון גרז (אב"ד רחובות) מקורות הימים ההם בישיבה. "מיד לאחר מכן, הרצה את אותם דברים לקבוצה שניה ולאחריה שלישית. היינו מסתופפים כשלושים בחורים סביב ר' שמואל, שורות שורות, שומעים ומתווכחים ומדברים בלימוד, כך קבוצה אחר קבוצה".

שנים לאחר מכן, נשמעו דברי התורה מבנו של ר' שמואל, הגאון רבי שלום בן ציון פלמן זצ"ל רב קהילת 'נחלת משה' בבני ברק ובעמח"ס 'שלמי תודה'.

דור הולך ודור בא. ותורה מחזרת אחר אכסנייה שלה.

תודתנו נתונה ל"מכון מורשת קהילת זאגור לדורותיה" שנעזרנו רבות מהחומר שברשותם

בישיבת וואלוז'ין אמרו על ר' חיים שהוא מחדש עצום כל כך עד שהוא מסוגל "לחצוץ שיערה לשתיים", אבל ר' חיים אמר לנו לא פעם ולא פעמים שאין זה מתפקידנו לחדש חידושים

קברו של מרן הגר"א גורדון זצ"ל בלודז'ן

ישיבת וואלז'ין

ישיבת טלז.

כשביקשוהו להבין את דרכו של רבי חיים בלימוד, אמר כי "ר' חיים לא היה מחדש כלל, ר' חיים רק גילה את האמת, את המציאות האמיתית כמות שהיא"

הוא הסביר כי: "כאשר עומד בפני אדם חפץ מסוים, במבט של עין רגילה נראה החפץ לגוש אחד ומקשה אחת, והוא תוהה ומקשה סתירה. מצד אחד מצינו שדינו של החפץ הוא כך, ומנגד מצינו שדינו של חפץ זה שונה, בא ר' חיים והעמיד זכויות מגדלת ומעתה בגדלותו של החפץ מתגלה המציאות האמיתית שאין זה גוש אחד כלל, מדובר בשני עצמים שונים לגמרי שצמודים הם כל כך אחד לשני עד שבעין רגילה נדמה שהכל עצם אחד, אבל המציאות האמיתית היא שהם שני עצמים שונים, וממילא הקושיות והסתירות מוסרות מאליהן".

לדבריו הרי שמרן הגר"ח לא "חידש" דבר, אלא גילה את המציאות האמיתית של מציאות הדברים ותו לא. להעמיד את הדברים כמות שהן בהגדרה מדויקת, להפריד את העניין ליסודותיו הראשונים על ידי ניתוח חודר באימל ההיגיון החד, ולהעמידו מתוך כך על טהרתו הברורה, על נקודת האמת.

"בישיבת וואלוז'ין אמרו על ר' חיים שהוא מחדש עצום כל כך עד שהוא מסוגל "לחצוץ שיערה לשתיים", אבל ר' חיים אמר לנו לא פעם ולא פעמים, שאין זה מתפקידנו לחדש חידושים", אמר הגרב"צ, "כח החידוש ניתן לראשונים, פעולתנו היא רק להבין את מה שכתוב, לגלות את המציאות האמיתית העומדת בפנינו. הוא אמנם היה אבי החקירות, אבל החקירות היו בכדי להראות שני צדדים בעצם הדבר, ובכך ממילא הסתירות מוסרות מאליהן, ובכך ממילא מתבררים במה נחלקו הרמב"ם והראב"ד".

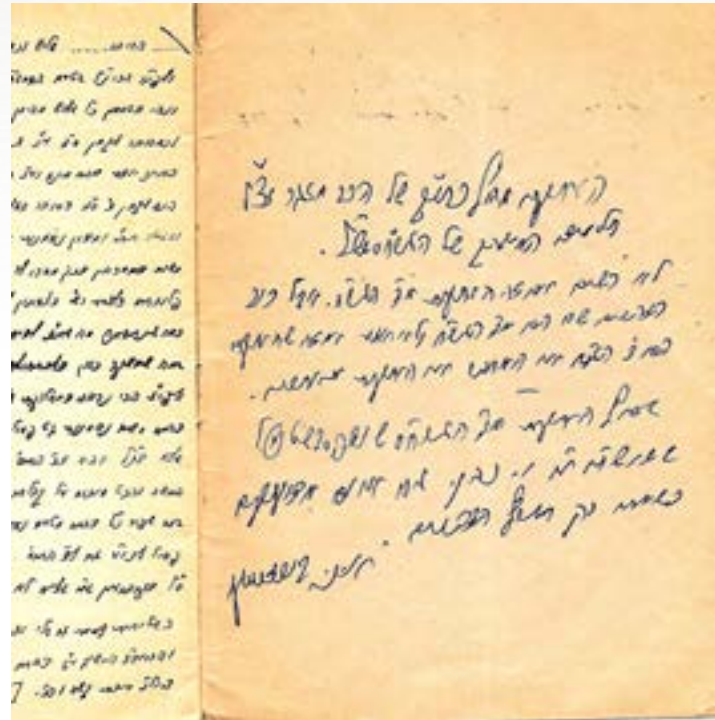
זמן קצר אחר הגיעו לטלז, אחד מהבחורים שהחלו ללמוד עמו בחברותא, היה הבחור החשוב (רבי) אלחנן וסרמן. חברותא שנמשכה מספר שנים. רבי אלחנן נדהם מאופן הלמדנות הלזה ודרך הלימוד משכה אותו כל כך עד שאמר כי אם מבקש ללמוד לאמיתה של תורה, הרי שילך לשאוב מהבאר בעצמו והלך לבקש תורה מפּי מרן הגר"ח מבריסק, שם היה גם הוא עצמו לתלמידו. לימים, יכניס מהערוותיו של החברותא בטלז ל'קובץ הערות' על ההבנות בסוגיות דיבמות.

כשביקש רבי בנצ'ל לתאר את בית המדרש בטלז של ימיו, שם התחושה הייתה שכל המהות היא 'תורה', וכי אין לך דבר מהנה ומענג יותר מלימודה, היה מספר כיצד דמותו של רבי אלחנן שהייתה תמירה ובולטת, נראתה למרחוק, מה שגם נתן את הרושם שהיה יותר מכפי גילו. וכשהייתה לו לרבי אלחנן חוסר בהירות בדברי הגמרא, הרי שידע כי לא הביישן למד. היה פשוט הולך דווקא לצעירי הצאן, הבחורים בשיעורים הנמוכים יותר, ומבקש לשמוע מהם את הבנתם, מתוך ידיעה כי בשיעורים אותם שמעו, עסקו יותר בפשט מאשר בעומק.

כעבור שנים, כשנעשה ראש ישיבה בעצמו, סיפר הגאון רבי בנציון, כי בלילות שבת קודש, היו שעות שבהן מתיקות התורה הייתה מגיעה לעולמות אחרים. בנוסף לכלל השיעורים שמסר ראש הישיבה, רבי אליעזר, היה שיעור אחד שאליו זכו להיכנס בחירי הישיבה בלבד. "השיעור של הרב",

קראו לו. בימות החורף, נמסר השיעור בשעות הקטנות של הלילה, לפנות בוקר. טובי בחורי הישיבה היו משכימים בשעה מוקדמת זו מלאת צינה ופוסעים חרישית לביתו של ראש הישיבה. בתוך שעה קלה, היו הקולות הרמים נשמעים בביתו של רבי אליעזר. הכל שוכחים את הזמן המקום והשעה ומשתלהבים בריתחא דאורייתא. מעל כולם עולה קולו של רבי אליעזר מלא בחדווה נושא ונותן עמם.

"הדברים של ראש הישיבה", אמר רבי בן ציון לתלמידיו, "היו ממש שעשועים, ובשיעור של הרב, העונג היה משהו רוחני ממשי, עונג שבת לנפש". בדברים אלו השפיע על צעירי הצאן להבין את הנופת והאושר הטמונים בשבת קודש כאשר הוגים בה בתורה.

מחברת גדושה בחידושי תורה ממרן הגר"ח שהעתיק הגאון רבי אפרים ברוזיאנסקי זצ"ל ראש ישיבת קול תורה מכתבי ידו של הגרב"צ, ובראשיתו כתב בזה"ל: "העתקתי מגוף כתב ידו של הרב מזגור זצ"ל תלמידו המובהק של הגר"ח זצ"ל, רוב הדברים שם הם מד' הגר"ח"

כתבי שיעורי מרן הגר"ח רבינוביץ זצ"ל

כתבי שיעור הפתיחה ממרן הגר"ל בלוצ' זצ"ל

המחברת שנשמרה

תכריך שיעורי מרן הגר"ל בלוצ' זצ"ל ומרן הגר"ח מטעלז זצ"ל שנמסרו לבני הישיבה בקיץ תרפ"ד על מסכת כתובות.

השיעורים נרשמו על ידי בנו של רבי בן ציון, הגר"ר שמואל פלמן זצ"ל שלמד גם הוא בישיבת טעלז. לפי הרשום במחברת שיעוריו של הגר"ח נמסרו לפני תלמידי שיעור ג', ואילו 'שיעור התחלה' של הגר"ל נמסר 'לכל בני הישיבה' השיעור נסוב על סוגיית אונס בגיטין.

השיעורים נכתבו ע"י תלמיד הישיבה רבי שמואל זצ"ל בהיותו בגיל י"ט, והיו שמורים בחביבות רבה בגנזיו של בנו הגאון רבי בן ציון זצ"ל. ומתפרסמים כאן לראשונה באדיבות בני המשפחה.

העיירה זאגר יטון כיום

היה נידון בישיבה האם על פי הלכה מותר לשחק בשבת ב..שח-מט. יש שטענו כי זה בין היתר איסור בורר ויש שהביאו להיתר את הרמ"א

לתקווה. "בזווא יתאספו שרידי בחורי הישיבות וינסו להקים מחדש ישיבות", כתב אחרי החורבן הסופר הישיבתי רבי דוד זריצקי זצ"ל, כביכול מתוככי גרונז של בן ישיבה ששרד בימים ההם, "אבל יהיו אלו רק השמות הישנים....לא יהיו עוד שמחות ישיבתיות אמיתיות, עם ההתנצחויות - - לא יהיו עוד שעות שחרית מנומנות כאשר השחר מחליק בעד החלונות הגדולים אל הישיבה". והנה, ענני האפר התפזרו, ועולם הישיבות קם וגם ניצב. לא רק בשמות ולאוז זיכרון. השמחות שבו, ההתנצחויות, עמל התורה, השקידה והאור הגדול. ואולי עדיין קמים אומות העולם ומבקשים להשמיד את היהודי, ואולי גם מבית יש מי שסבור שכח יש בידו לנעול את דלתות בית השם.

אולם הביטוי היטב אל היכלי הישיבה הקדושה עטרת שלמה, הביטוי אל שעות שחרית מנומנות כאשר השחר מחליק בעד החלונות הגדולים אל הישיבה וראו כי יבש חציו, נבל ציון, עולמות נחרבים ונבנים - ודבר אלו קיונו יקום לעולם!.

עליה, לא דיברו חז"ל באדם הממית את העולם הזה וחמדותיו, אלא בממית את "עצמו", כיצד?, על ידי שמכניס את עצמו ושוקע כליל בעולמה של תורה, ממילא מתנתק הוא לחלוטין מהעולם הארצי, ולא נותרה בו שום זיקה אליו. תקופה קצרה לאחר מכן, הגם שנותר מבוקש על ידי הקוזאקים הפראיים ולא יכול היה לשוב לביתו, הרי שהחיפושים התכופים שכנו. רבי בן ציון יצא מעליית הגג ורץ אל בית המדרש, אל ישיבת טלז מכירתו. באלול ההוא, היה יושב ולומד עם הרב מפוניבז' במשך שעות ארוכות. בשלהי החודש, מביטים היו בשערן וננערים ממקומם שכן עת הסליחות קרבה. ולשעה קלה, עצרו רגע מלימודם ויראת השם האירה פניהם שכן זמני תשובה ממלאים את בית המדרש.

עם ההבנה שעולם התורה המפואר של אירופה ובמרכזו ישיבת טלז, היו ואינם, השבר היה בלתי ניתן לתפיסה. לעיתים הנפש לא מצאה מקום

כדרכם הרשעה, עם כניסתם לעיירה חיפשו הקוזאקים את רב המקום כדי להתעלל בו. בחסות מספר יהודים, הספיק רבי בן ציון להימלט מהעיירה ועשה את דרכו לטלז הממוקמת מעט יותר 'פנימה'. בטלז, הסתתר במשך מספר שבועות בעליית גג בבית הממוקם לא רחוק מבית חמיו. אחד מבני הישיבה שניצל את ההזדמנות כדי לטעום מתורתו, היה יוסל קוהל'ר, כלומר מרן הרב מפוניבז'.

"הייתה לי תקופה שבה היו לי פגישות "חשאיות" עם רבי בן ציון, מחכמי ליטא המובהקים, שישב על כסא הרבנות בק"ק זאגר- יטון", סיפר לימים הגר"ש כהנמן, "מידי יום ביומו עליתי אליו אל המסתור, באין רואה, כדי לעסוק יחדיו שעות שלמות בחידושי תורה". אף הוא ציין בהתפעלות רבה: "רבי בנציון בהיחבאו לא היה נראה מוטד כלל מן הסכנה האורבת לו, שום דבר בעולם לא עניין אותו מלבד החידושים והפולפולים".

הוסיף הרב מפוניבז' ואמר: אמרו חז"ל, שהתורה לא תימצא אלא באדם הממית עצמו

ומקשים והוא נלחם במלחמתה של תורה, משיב להם ועונה ומתרחץ ושמחה התורה כנתינתה בקולות ובברקים. "אני שמח שזכיתי למסור שיעור לפני אריות כאלה", אמר לאחר מכן למרן ראש הישיבה, רבי אליעזר, כשהוא מזכיר במיוחד את רבי בנציון וילנער ורבי שלמה רבינוביץ. (ממלא מקום אביו רבי מאיר בעל 'המאיר לעולם', ברבנות שאט).

הביט הגדול סביב ואמר בהנאה מרובה: "האגם שטלז שוכנת לחופיו והשדות בטלז, כולם מפיצים ריח של 'קצות'".

אין שמירה בתורה

טלז, שהייתה כור מחצבתם של גאוני התורה, היוותה להם גם מקום מפלט בעת צרה.

בשנת תרס"ה (1905) נכנסו הקוזאקים, אנשי 'תנועת המהפכה' לעיירה זאגר, הסמוכה לגבול ובה כיהן הגר"צ פלמן ברבנות. הם החלו לבצע פרעות בתושבים, הרסו מספר בתים ופצעו מאות מיהודי הקהילה. לאחר מכן, ביקשו לשדוד את כספם בתואנה כי זהו "קנס" בסך אלפי רובלים. רבים מהיהודים עונו למוות בידי החיילים האכזריים וחלקם הוגלו לסיביר.

בנו הגר"ר שמואל פלמן זצ"ל (שלישי משמאל) עם אחיו (שני מימין) וחבריו בהיכל ישיבת טעלז סמוך לארון הקודש

הערות 79

דמוסר להקריב בפינו למזבח וא"כ יקריבו גם בשטח שלא יבא פיקוי וא"כ נמלא שיתכנו של האיסור במקום שלא יהיה הסיכור של פיקוי:
(ח) והג"ר בנציון זל פלמן הנאכיד דזגר שרי ב"ס נרגא בתיכון הס דמית גם האיסור ס"ס ח"ה שחכשילין לדרום והוא לאו דלפני סוד ג"כ לריך לשיט דחש מפני פיקוי ובלחמך כן נראה כדכריו דאס יאנסוסו להשיט כוס יין למזר וסמיר רולס לשתותו בתיכר שלא במקום אונס כלל ג"כ דאיו ליהות מותר לטכור ולא ליתרג דנסי דישאר האיסור של המזר דלנכז דידים ליכא פיקוי מינו סמוקט לו לא סכר אלא אלאו דלפיש וסוס דחש מפני פיקוי וא"כ *

'הגר' בנציון ז"ל פלמן הגאב"ד דזגר שדי ביה נרגא' - מרן הגרא"ו זצ"ל מביא בספרו הקובץ הערות ביבמות

'סדר טהרות' בערבות סיביר

עדות נדירה | ההתלבטות המצמררת בטרישיק, הברחה האחרונה מליטא, הפצצת הגרמנים על תחנת הרכבת, השופר בלב הקולחוז הרוסי, ונס החנוכה ברכבת לבוכרה | בפרק השני של עדותו המופלאה והמרתקת, שב הגאון רבי נתן צבי ברוך זצ"ל לרגעי האימה בפרוץ המלחמה, ומגולל את מסע ההימלטות המופלא של תלמידי טעלז שנותרו לפליטה | העדות המיוחדת מתפרסמת בשנת הפ' לעקידת ישיבת טעלז, באדיבות 'גנוך קידוש השם' | ויכרון חי, מטלטל ומפעים

קבר האחים לישיבת טעלז

הרב י. קלמן

בהיותו בגיל ארבע עשרה פרצה המלחמה הנוראה. הלהבות חרכו את שמי אירופה שבערה. האש לא פסחה על הישיבה שנעקדה, העיירה שנשרפה, והמשפחה שנכחדה. אירופה כולה הפכה לכבשן אש, גיא ציה וצלמוות.

העלם הצעיר, רך הימים, מצא את עצמו נמלט על נפשו עם קבוצת הבחורים, שהיו לניצוליה הבוחרים של הישיבה בטעלז. גחלים לוחשות שנותרו מאש התורה שבערה בטעלז. מטעלז לטרישיק, מליטא לרוסיה, ומהקולחוז והכפור הסיבירי לבוכרה, נמלטו על נפשם.

בחלקה השני של השיחה הנדירה, מגולל הג"ר נתן צבי ברוך זצ"ל מרבני הישיבה בטעלז קליבלנד, את נס הצלתו מחורבנה של טעלז וליטא, והוא שב לרגעים הדרמטיים של הברחה שהצילה שישה בחורים טעלז'אים, אל ההתלבטויות והקשיים במעמקי רוסיה, ואל הדביקות העילאית בקביעות לימוד 'משניות טהרות' עליה לא וויתרו אף לא ליום אחד. בעדותו המרגשת הוא מספר מכלי ראשון – על ניסים גלויים ופלאיים להם זכו בהימלטותם.

עדות אותנטית מרגשת זו נמסרה על ידי הג"ר נתן צבי זצ"ל בערוב ימיו 'לגנזך קידוש השם' ומפורסמת כאן באדיבותם. השתדלנו להביא את דבריו כלשונו, ולשמר את תיאורו המרתק, הספוג

הוד אהבת קדומים וגבורת נפש בשמירת תורה ומצוות, מפעים ומטלטל כאחד.

הזעקה שהדהדה

"בעודי לומד ב'מכינה' בטעלז, בערך, בחודש סיוון (ת"ש), כבשו הרוסים את ליטא, ובין היתר הם הגיעו לטעלז".

"בהתחלה הם לא הגיעו במטרה 'לכבוש', אלא רק 'להשגич' מהגרמנים. אבל למעשה הם הפכו את ליטא לחלק מרוסיה. ובמהלך הזמן הזה, הם לקחו לנו את בניין הישיבה בטעלז, הפקיעו אותו בשביל החיילים".

"הגאון רבי אליהו מאיר זצ"ל – שהיה אז ר"מ בישיבה – הוציא את ספרי התורה מארון הקודש בהיכל הישיבה בעת שפינו את היכל הישיבה, הוא הזכיר את זה שכבר בזמן מלחמת העולם הראשונה הוא הוציא את ספרי התורה מהישיבה, ועכשיו הוא מוציא עוד פעם את ספר התורה מארון הקודש, אז הוא צעק לרבש"ע מול ארון הקודש: "זו הפעם השניה שמתרוקנת הישיבה, אני בטוח שאם ירצה ה' טעלז'ע ישיבה תשוב עוד פעם למקומה כמו שהיא חזרה בפעם הקודמת, ואני בטוח שהיא תיבנה עוד פעם ותשגשג". הוא אמר את זה בבכי וכך הוא הוציא את ספרי התורה, זה עשה רעש גדול אז. "הישיבה בטעלז אמנם לא זכתה לחזור למקומה,

אבל הוא – ר' אליהו מאיר – זכה אחר כך להקים את טעלז באמריקה. (רבי אליהו מאיר עוזב מיד אחרי הכיבוש הרוסי את טעלז ונסע לאמריקה כפי שסיפרתי כבר)".

הישיבה מתפצלת

"הרוסים אמנם לקחו לנו את הבניין של הישיבה, אבל הם לא עשו 'איסור' ללמוד תורה. עדין היה לנו מותר ללמוד. אבל לא היה מקום בטעלז לכל הבחורים".

"בהמשך הזמן, הישיבה התפצלה לכמה מקומות. חלק נשארו בעיירה בטעלז באיזה בית מדרש שם שהיה במקום הישיבה, וחלק הלכו לעיירות באזור".

"הבחורים התחלקו לארבע קבוצות, והישיבה התפזרה בעיירות האזור. היתה קבוצה אחת בטרישיק – שם אני הייתי, היתה עוד קבוצה שהלכה לפופליאן, והיו עוד שתי קבוצות בעיירות באזור, חוץ מהבחורים שנשארו בעיירה בטעלז.

אנחנו – יחד עם עוד מהבחורים – הלכנו לעיירה טרישיק, היינו שם כחמישים תלמידים. הגאון רבי זלמן הגיע אלינו לטרישיק, וגם הראש ישיבה שלנו – של המכינה – הגאון רבי ישראל אורדמן הי"ד הגיע להיות איתנו בטרישיק. ר' ישראל היה חתנו של המשגיח הגאון ר' זלמן, אשתו של ר' ישראל אורדמן היתה אחות אשתו של הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, שניהם היו חתני רבי זלמן. ר' ישראל

היה איתנו בטרישיק ומסר לנו שיעורים שם.

הפעם האחרונה שראיתי את ההורים שלי

"קודם לכן, עוד לפני תחילת המלחמה בליטא עם גרמניה, כשהגעתי בסוף החורף הביתה לטברג מהישיבה, זה כבר היה אחרי הבר מצוה שלי – שהתקיימה בישיבה, אמא אמרה שאני כל כך צעיר אז עדיף שאני שאר בבית. היא לא רצתה שאני יחזור לישיבה, אבא העדיף שאני יחזור".

"אבל אמא רצתה שאשאר – אמא זה אמא – ולא רצתה שאני ילך לישיבה במצב המתוח הזה אז נשארתי בבית. היא אמרה: הוא קטן הוא צריך להישאר אצלינו, כאן יותר בטוח בעבורו".

"הליטאים היו 'תמימים' הם חשבו שבבית יהיה יותר בטוח. ובתחילת הקיץ, אחי הגדול הלך לישיבה ואני נשארתי בבית עם אבא ואמא".

"בסוף חודש אייר, קרוב לחג השבועות, פתאום אחי הגיע אלינו הביתה לטברג, בלי שום הכנה, והוא אומר לי: 'נטע הירש בוא איתי לישיבה'. הוא הגיע במיוחד לקחת אותי לישיבה, אבא שמח שהוא הגיע, כי אבא מראש העדיף שאני אלך לישיבה". "לבוא מטעלז לטברג, היה צריך רישיון מיוחד להגיע לשם, כי בטברג היה מבצר רוסי. והוא טרח

והגיע במיוחד בשביל זה. אחי היה בחור חשוב, הוא כבר היה גדול, בן 24, וכשהוא הגיע לקחת אותי אבא שמח ואמר שאין שאלה ואני צריך לחזור לישיבה, ואמא הסכימה".

"הם הכינו לנו צידה לדרך, וליוו אותנו, נסענו על סוסים. זה היה הפעם האחרונה שאני ראיתי את ההורים שלי".

הפלישה הגרמנית והברחה

"זה היה בערך בסוף אייר (תש"א), קרוב לשבועות, הגעתי לטרישיק. הראש ישיבה של המכינה ר' ישראל אורדמן היה בטרישיק, הוא עשה לי שוב בחינה, הסתדרתי עם חברות, ושבתי ללמוד בישיבה בטרישיק".

"בתחילת חודש תמוז הגרמנים פלשו לרוסיה והגיעו אלינו לליטא, העיר שלי טברג הייתה מהראשונות שנכבשו, היא כבר הייתה בלהבות, ההורים שלי ברחו לשאוויל, ואנחנו היינו יותר לכיוון צפון".

"המלחמה פרצה ביום ראשון בבוקר, הגרמנים

הגאון רבי נתן צבי ברוך זצ"ל

פרצו לליטא, הלכנו מיד להתקשר להורים, היה בטעלז טלפון אחד שאיתו היה אפשר להתקשר – הוא היה נמצא בבית הדואר, הגענו לשם וכבר הקשר היה מנותק, לא ידענו איפה ההורים".

"הרב אורדמן כבר לא היה בטרישיק, הוא שב לפני זה לטעלז. הגרמנים כבר היו קרובים לאזור שלנו, הם ממש היו באיזור של טרישיק, עוד יום-יומיים והם בטרישיק, מיד התחלנו לברוח. היינו

'הסיוכה בביצו'בה'

אחד מששת הניצולים, מקבוצת התלמידים שברחו לרוסיה ובאוזבקיסטן במשך השנים, היה מרן הגאון רבי אייזיק אוזבנד זצ"ל חתנו של מרן הגרא"י בלוך הי"ד ולימים ראש הישיבה דטעלז בקליבלנד.

בין כתביו הוא מעלה שאלות הלכתיות מרתקות שהתעוררו להם בגלות רוסיה, וכך הוא כותב במאמר שהודפס בקובץ 'שומרי הגחלת':

הוא מעלה שאלה מרתקת בענייני סוכה מקרשי הממשלה הרוסית, אותה הקימו ביער:

"בשנת תש"ב חגגנו חג הסוכות בביצ'ובה, כשתי מאות מילין מנהר וויטקא, ששם עבדנו בחבורת בני ישיבת טלז עבודות יער. בפרוס חג הסוכות הלכנו לבקש רשות להשתמש בקרשים של היער. קיבלנו רשות אך בכדי שיתאימו הקרשים לסוכה הוצרכנו

לקצרים, וע"ז כמוכן לא היה לנו הנתינת רשות, האם יצאנו מצות סוכה או היה בזה משום סוכה גזולה"

שאלה הלכתית נוספת שהתעוררה לו במזרח רוסיה, נוגעת לענין 'כלאי בהמה בקומביין':

בחלק המזרחי של רוסיא עובדים גם בשוורים והרבה פעמים כשצריכים להעביר את ה"קומביין" (מכונה גדולה לקצירה ודישה) ממקום למקום קושרים לפניה סוסים ואחריהם שוורים וגם בני אדם דוחפים בידיהם ומשתמשים במקלות לזרז הסוסים והשוורים, השאלה מה הדין מבחינת "לא תחרוש בשור וחמור".

♦♦♦

כי מים רבים, אש המלחמה הבוערת, והכפור הסיבירי, לא יוכלו לכבות את האהבה.

לקחת לנו את הנשמה, את הרוח, הם קומוניסטים, על פי דין אין לנו ללכת לרוסיה, צריך לחזור ליפול בידי הגרמנים מלהיות בידי הרוסים..."

"היינו מאוד תמימים. כל הסביבה כבר הייתה בלהבות, פולין כבר נכבשה, אבל לא ידענו מזה. לא ידענו שהכל נכבש".

"32 מהבחורים שהיו איתנו, חזרו לטרישיק, הם הלכו איתו. לא נשאר מהם אחד".

"ראש החבורה שלנו במכינה, היה רבי חיים שטיין, הוא חלק על ר' שלום, הוא טען שזה פיקוח נפש וצריך להמשיך לרוסיה. נפרדנו, היינו 16 בחורים, שהלכו איתו, עם ר' חיים" (יצויין כי משישה עשר תלמידים אלו נותרו בחיים עד סוף המלחמה שישה בלבד, בשל הרעב ומחלות שונות בתלאות הדרכים והגלגולים. י.ק.).

"מכל השלושים ושתיים בחורים לא נשאר אפילו אחד! – גם הבחורים בטעלז לא ניצלו".

ברכבת המי'שא

תמונה נדירה. הגרא"י והגר"ז בלוך הי"ד מוקפים בתלמידיהם

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א בתפילה על קבר האחים ביער ריין הסמוך לטעלז

אמא רצתה שאישאר - אמא זה אמא - ולא רצתה שאני ילך ליישיבה במצב המתוח הזה אז נשארתי בבית

אנו נוסעים ושומעים את הפצצות על התחנה. היה לנו ניסי ניסים".

"אחרי שהרכבת יצאה מלטביה לרוסיה, שמענו שנסגר כעת גם הגבול שבין לטביה לרוסיה. זה היה ניסים".

"עברנו את זה בשלום, והגענו לרוסיה, לקחו אותנו לרוסיה. נסענו שבוע ברכבת והרכבת הגיעה לתוככי רוסיה. בסיביר".

"ברחנו כמעט ללא כלום, עם בגדי קיץ לגופינו, ספרים לא היה לנו רק 'משניות טהרות'. בתחנת הרכבת קיבלנו מים חמים, לחם וקצת ירקות. היה לנו 'כדי מחייתו', אבל הפריע לנו הלכלוך שם".

"נגזר עלינו משמים להינצל אז ניצלנו בניסי ניסים. מי שנגזר עליו להינצל ניצל".

בניין ישיבת טעלז בליטא

תלמידים לומדים עם המלמד בסמרקנד בוכרה, לפני כמאה שנה

לבישול, עבורנו".

"התמזל מזלינו, שהתושבים הכפריים בקולחוז לא הכירו יהודים, זה היה כפר כל כך נידח שהם מעולם לא ראו יהודים, ולא ידעו מה זה...".

"הם נתנו לנו בקתות לגור, בתים קטנים, ביער. אמרנו להם שנעבוד ביום ראשון במקום שבת, והם הסכימו, ובשבת היינו נחים, לא עבדנו. הם לא ידעו מה זה שבת".

זמירות שבת במנגינת ה'המנון הרוסי'

"היה לנו חבורה טובה. התפללנו כל יום, למדנו 'משניות טהרות' (עם ביאור הגר"א) – שזה מה שהיה לנו, לא היה לנו עוד ספרים מלבד משניות טהרות וסידור אחד, כל הזמן, רבי חיים שטיין היה בקיא גדול בטהרות".

"תפילות התפללנו בעל פה, לפני הימים הנוראים רשמו שם את תפילות הימים הנוראים מהזיכרון, אחי הגדול היה ה'בעל תפילה' שם".

"נזהרנו אפילו בחלב–ישראל, היה מחלבה שם שהביאה את החלב, והיתה תורנות, כל יום בחור אחד הלך לראות את החליבה ומזה שתינו חלב".

"בשבת היה לנו מנוחה טובה. היינו שרים זמירות שבת בניגונים של רוסיה... היה אחד שידע את כל השירים שלהם, שרנו, למשל, 'צור משלו אכלנו' במנגינת ההמנון הרשמי הרוסי. וכן את כל שירי השבת במנגינות רוסיות. עשינו את זה כדי שהם יחשבו שאנחנו 'פטריוטים רוסיים'. שיחשבו שאנחנו רוסים טובים. וכך קנינו את האימון שלהם".

תרנגול הזזו בעמק רוסיה

"האוכל לא היה בעיה שם, לחם הם נתנו לנו, וגם גריסים. מזה היינו מכינים דייסה. היה הרבה עצים

בשורה משמחת!

בסייעתא דשמיא לאור הביקוש הרב שמחים אנו לבשר לקהל משפחות עמלי התורה על פתיחת

מכירה חודשית קבועה ומוזלת!

המכירות מתקיימות במתכונת חודשית בפריסה בכל רחבי הארץ וכוללות מגוון רחב של מוצרים במחירים שווים לכל נפש

נשמח לעמוד לשירותכם: בברכה, תומכי תורה.

רוצים שהמכירה תגיע גם לשכונה שלכם?

את הפרטים על המכירה באיזור מגורכם ניתן לשמוע

במערכת הטלפונית: 073-8881871 ולקבל בדוא"ל: tomchei@tomcheitora.org.il ביורורים נוספים, בשירות הלקוחות במספר: 073-888-1870 (מענה אנושי שלוחה 9)

אנו מזמינים אתכם להצטרף למפעל החסד ולהקים תחנת חלוקה מקומית עבור תושבי השכונה. מנהל התחנה יהיה שותף בהפעלת המיזם, כאשר כלל ההזמנות והתשלומים יתבצעו מראש ובאופן מסודר באמצעות המערכת הטלפונית ואתר ההזמנות, בעוד שכל המערך הלוגיסטי והאספקה יטופלו על ידינו. תחנות החלוקה החדשות יפתחו בהדרגה במהלך התקופה הקרובה. הביאו את הבשורה לשכונה שלכם - והיו שותפים בהקמת תחנה פעילה וקבועה לטובת התושבים. להגשת מועמדות לניהול תחנה, שלחו מייל: t0738881871@gmail.com

מנהלי התחנות יתוגמלו בהתאם לגודל התחנה ולהיקף פעילותה

ראש הישיבה דקליבלנד מרן הגר"ח שטיין זצ"ל עם הגאונים רבי נחום זאב דסלר זצ"ל ורבי נתן צבי ברון זצ"ל

מרן הגאון רבי אייזיק אוזבנד זצ"ל

מה שאנחנו צריכים ונשלם לו, אחרי שבוע הוא הביא לנו קרן, אבל זה היה קרן של פרה... הוא עשה לפי הצורך.

"אז עשינו לו ציור מחדש, ציור של איל קטן, והסברנו לו שצריך קטן יותר, ואחרי זה הוא באמת הביא לנו קרן של איל."

"אחרי שהיה לנו שופר, עכשיו זה היה חכמה גדולה לדעת איך להכין את השופר... צריך להוציא מה שיש בפנים."

"חיממנו ברזל באש, וככה הצלחנו לעשות חור בקרן, לא הצלחנו להוציא לגמרי את מה שיש בו, אבל לעשות בו חור כן הצלחנו."

"מה שיצא ממנו היה אמנם 'קולות משונים' אבל כשרים... כך היה לנו שופר בראש השנה."

גורל הגר"א הכריע: עוזבים את רוסיה

"היינו בקולחוז מבערך אב, ועד כסלו. אחר כך התחיל החורף, התחיל להיות קר, חשבנו שאי אפשר להישאר זה סכנה, להיות ביער, לא היה לנו מספיק בגדים, והיה מאוד קר."

"הרב שטיין עשה גורל הגר"א, ויצא הפסוק, שצריך לעבור את הירדן. היה ליד שם נהר, הבנו מזה שאנחנו צריכים ליסוע משם."

"ברחנו בלילה בחשאי, הלכנו לעיירה אחרת - אינני זוכר את שמה, שם היתה רכבת. ונסענו לכיוון אוזבקיסטן (שהייתה חלק מברית המועצות), רצינו להגיע לבוכרה."

"יכולנו לברוח כי היינו במקום נידח, בתוך יערות גדולים, ידענו את הדרך משם. והצלחנו לעבור לעיירה שהיה שם את הרכבת. כנראה שאפילו משטרה לא היתה באיזור שם, היה איזור נידח של יערות עם כפר כאן כפר שם, המשטרה לא הייתה שם כל כך מצויה..."

נס חנוכה ברכבת

"היה לנו סיפור מעניין מאוד בדרך. נסענו שבועיים לבוכרה, בתחנה קיבלנו מים-חמים ולחם,

בשפע כמובן, ולקחנו סיר גדול ובישלנו בעצים דייסה. היה גם ירקות."

"בשר כמובן לא אכלנו אז. היה פעם אחת שאכלנו תרנגול 'הודו'."

"וכך היה המעשה: בשנה האחרונה של הישיבה בטעלז, הראש ישיבה רבי אברהם יצחק בלז, אמר ללמוד מסכת 'חולין' בישיבה בטעלז, בגלל המצב הוא רצה שהבחורים יידעו הלכות שחיטה. איך לשחוט."

"ובאמת אחד מאיתנו בחבורה, היה הרב קרנו - והוא ידע לשחוט, פעם אחת היה לנו 'תרנגול הודו', והוא שחט אותו, ובישלנו את זה ואכלנו."

'שופר' בקולחוז

"מה שהיה לנו עם השופר, היה מיוחד מאוד." "עוד לא דיברנו רוסית טוב והגיע אלול וצריך שופר לראש השנה. לא יכלנו להגיד לגוי שם, מה שאנחנו רוצים שישג לנו. אז אחד הבחורים צייר לגוי ציור, של קרני ראש של בהמה. אמרנו לו שזה

אנו רואים
אזורים
של הגרמנים
זורקים
פצצות
על תחנת
הרכבת,
שהייתה
תחנה רוסית -
שעזבונו
זה עתה

"סיפורו של דף הגמרא"

פרק ראשון בסדרה

אזתיזת פורחזת

כי לא תשכח: מסע מיוחד בעקבות שריפות התלמוד בפריז, ברומא ובקמניץ | הויכוח הדרמטי בפריז, התענית שנקבעה על פי שאלת חלום, אנשי הכת שמסרו את הש"ס לביוזון, המזימה שהולידה את הדפסת הש"ס, והשריפה שמנעה את ההדפסה בוונציה | רדיפות ושריפות התלמוד - פרק ראשון בסדרה

הרב אהרון זוננפלד

צילום עתיק מכיכר קמפוז די פירי ברומא
בו התרחשה שריפת התלמוד

רמב"ם מדפוס בראדון (הספריה הלאומית)

יום בשבוע – בערש"ק פרשת חוקת, וכפי שכתב במג"א (ס' תק"פ) בשם ספר התניא "ביום הששי פרשת חקת נהגו יחידים להתענות שבאותו היום נשרפו כ' קרונות מלאים ספרים בצרפת. ולא קבעו אותו בימי החודש מפני שמתוך שאלת חלום נודע להם שיום הפרשה גורם גזירת התורה "זאת חקת התורה" מתרגמין "דא גזירת אורייתא".

בבואנו לסקור את קורות הימים של דפי הגמרא ואת המהדורות הרבות שהודפסו לאורך השנים, תחילה עלינו להפנות את מבטינו אל עבר הרדיפות והגזירות באותם ימים, לידע ולהבין את גודל הנס בעצם קיום הדפסות של התלמוד באותן תקופות סוערות ובעירות.

השלכות רבות היו לשריפות ולגזירות והן אלו ששירתו את מפת הדרכים של נודדי ההדפסות השונות. כך למשל תנופת ההדפסה בוונציה נעצרה לגמרי עם הנפת איסור ללימוד התלמוד ושריפת הספרים. גם בסבינוטה, השריפה שהגיעה לשם – רוקנה כליל את המהדורה שהודפסה בעיר. ומאידך השריפות הן אלו שהולידו את ההדפסה במקומות המרוחקים מהגזירה – בלובלין ובקושטא.

שריפת התלמוד בפריז

העלילה הנוראה

לפני למעלה משבע מאות וחמישים שנה. בתקופתם של בעלי התוס', נגזרה גזירה נוראה על יהודי צרפת, שלא הייתה כמותה מעולם.

מאז ומתמיד היה ה"תלמוד" אבן יסוד של עם ישראל, את חשיבותו המיוחדת ידעו גם צוררי היהודים בכל הדורות. לא לחינם כשבחרו להתנכל ליהודים היתה עיקר התנכלותם ל"תלמוד", ואכן שריפות הספרים וגזירות הצנזורה התמקדו בעיקר בתלמוד.

מאז שרבו ההתנכלויות ל"תלמוד" מיעטו המדפיסים להשתמש בשמו המקורי "תלמוד" וכינוהו "גמרא" או ש"ס. תוצאות הגזירות השתרשו עד היום ועיקר השימוש בבית המדרש הוא בשמות אלו, והשם "תלמוד בבלי" מופיע על הכריכה בלבד.

אולם הרדיפות והגזירות על התלמוד לא היו מימות קדם. בשנים שאחרי חתימת התלמוד לא התנכלו לו הנוצרים כלל, ולא היה מי שערער עליו. עד אשר יצא הקצף על ידי משומדים מעם ישראל, שבאו ב'עלילות דברים' על התלמוד, וביקשו להרע לעם ישראל, ולהסית את הנוצרים, בטענה כי כתובים בתלמוד דברים נגד הנצרות ומשיחה.

בטיעון זה השתמש רבי יחיאל מפריז מבעלי התוספות, להוכיח כי אין ממש בטענות על התלמוד, בדבריו אמר: "וכי עד היום לא היו כמרים ואנשי דת כאלה, והם לא פצו פה על התלמוד, ואין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם זה ט"ו מאות שנה".

שאל שרופה באש

בימים אלו, ימי חודש תמוז, בו שרף אפוסטמוס את התורה, נקבעה גם תענית צדיקים על שריפת התלמוד בצרפת. ועל אף שהשריפה הגדולה התרחשה ביום ט' בתמוז, לא נקבע יום התענית בתאריך זה אלא נקבע על פי

בעקבות דף הגמרא

מאחורי דף הגמרא המתנגן במתיקות בבית המדרש עומד מסע ארוך המשתרע על פני יותר מאלף שנים, מזמן חתימת התלמוד ועד ימינו אנו. המילים הקדושות נשתמרו בחרדת קודש בכתבי יד והועברו מדור לדור, ועם לידת הדפוס הודפסו במהדורות שונות ברחבי תבל.

'צורת הדף' המוכרת לנו לא נוצרה באחת. היא התגבשה במשך דורות רבים, כאשר מדפיסים, מגיהים וחכמי הדורות הוסיפו ביאורים, מראי מקומות וצינונים – עד אשר התקבצו כולם למהדורה מפוארת ומאירת עיניים.

בתולדות הדפסת התלמוד שזורים פרקי גבורה ומסירות נפש. שריפות, גזירות וצנזורה שאיימו שוב ושוב על קיומו, אך גדולי הדורות נאבקו לשמר את הגחלת, להעביר את המסורת מרב לתלמיד ולהרבות את ההדפסות, למען יעמדו ימים רבים. בסדרה זו אנו יוצאים למסע בעקבות גלגוליו של דף הגמרא: מהתלאות, השריפות וגזירות הצנזורה, דרך בתי הדפוס הגדולים של אירופה, ועד ההחלטות והשיקולים שעמדו מאחורי עיצובו של הדף בצורתו. כך שכשניגש אל לימוד הגמרא הקדושה נדע ונחוש כי אנו מצטרפים כחוליה נוספת בשרשרת הדורות.

איור עתיק מויכוח טורטובה

מציבתו של מהר"ם פאדווה זצ"ל

משומד בשם 'ניקולס דונין', ביקש להמיט אסון על לומדי התורה. ופעל בכל כוחו לאסור את לימוד הגמרא הקדושה.

המשומד הלז היה בצעירותו תלמידו של רבי יחיאל מפריז מבעלי התוספות, אך יצא לתרבות רעה, והוחרם ע"י רבותינו בעלי התוס' בנוכחות כל יהודי פריז.

דונין תאב נקמה ביקש לנקום בבני עמו. הוא ישב וכתב שלושים וחמש האשמות נגד התלמוד, בהן ביקש להוכיח כי היהדות רודפת את הנצרות ומתירה את דמם של הגויים.

תיאור חריף כתב עליו רבי יחיאל מפריז – "כי מצפון בא קרץ, יקום עלינו שרץ, ממנו יצא הפורץ גדר והקורץ... בלעגי שפה ובחרפת אדם בא להתגולל עלינו ולהבאיש ריח נופת צופים, דברי חכמה צרופים..."

עם סיום הכתיבה, דונין פונה אל האפיפיור, עם רשימת הטענות. כשקיבל האפיפיור את כתב ההרשעה, מורה האפיפיור על איסור של כל ספרי הלימוד היהודיים, על מנת לבדוק האם יש אמת בדבריו של המשומד.

מלך צרפת לואי התשיעי הסכים לקבל את הוראתו של האפיפיור. אך הוא התנה את הסכמתו, בכך שתינתן ליהודים האפשרות להגן על עמדתם ולהשיב לטענות.

הוויכוח הנקב

ארבעה מגדולי הדור, מבעלי התוספות, נקראו לבוא אל בית המלוכה. רבי יחיאל מפריז, רבי יהודה

ממלון, רבי משה מקוצי – בעל הסמ"ג, ורבי שמואל מטיירי. סיבת ההזמנה לא נמסרה להם. הם הוכרחו לעמוד לוויכוח ולענות על טענותיו של המשומד דונין. הם הוחזקו בבתים נפרדים למען לא יוכלו להיוועץ ביניהם איך ליישב את הטענות שיוצגו לפניהם.

הוויכוח נקבע ליום ב' פרשת בלק בשנת ה' אלפים ב', בויכוח נכחו הגמונים ואנשי כמורה רבים יחד עם מלך צרפת לואי ואימו המלכה.

עם תחילת הדיון הקדים וביקש רבי יחיאל מהמלכה שלא להתייחס כלל לטענות של דונין. כשהוא אומר, כי כל גדולי הנוצרים בכל הדורות לא התנכלו אל התלמוד, ובמשך שנים רבות לא קמו עליו עוררין.

בתחילת הוויכוח הציג דונין מקורות רבים שאסף מכל מרחבי הש"ס שבהם מצינו חירופים לאותו האיש. רבי יחיאל שהיה ראש המדברים תירץ על כך כי אין הכוונה כלל למשיחים של נוצרים, כי אם לאדם אחר הקרוי גם כן ישו שחי שנים רבות קודם לכן, ואשר היה מומר.

כתשובה לפליאת המלך לואי על צירוף המקרים ששני האישים קרויים באותו השם, השיב רבי יחיאל "לא כל ה'לואיס הנולדים בצרפת הם מלכי צרפת". גם רבי יהודה ממלון שנשאל בנפרד את השאלות הללו ענה תשובה זהה לזו של רבי יחיאל, כי אין הכוונה בתלמוד למשיחים של נוצרים. ויצאו דבריהם מכוונים אף שכל אחד לא שמע את דברי חברו.

טענה נוספת אותה טען המומר דונין, הייתה, שיש בתלמוד דינים רבים שנאמרו כנגד גויים, כדוגמת "טוב שבגויים הרוג", ו"עם הדומה לחמור".

וגם רויכלין זכור לטוב

לא תמיד הצליחו המזימות.

אחת ההלשנות, דווקא התהפכה לטובה כאשר הביאה לבירור האמת והובילה להסכמת האפיפיור להדפסת הש"ס המפורסם של דפוס וונציה.

היה זה בהלשנה של המשומד המפורסם פפרקורן וחבר מרעיו בשנת רע"א.

יוהן פפרקורן היה יהודי קל דעת שהמיר את דתו כדי להינצל מעונש כשנתפס בגניבה. הוא חיפש להילחם בתלמוד, אך עקב היותו

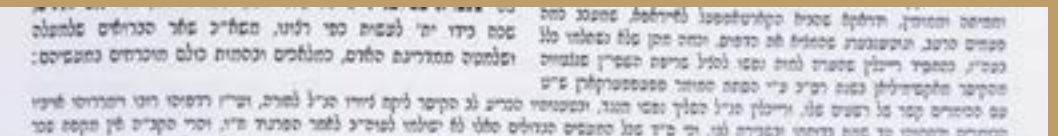

יוהנס רויכלין

בור שבקושי ידע קרוא וכתוב – ניסחו חבריו הכמרים ספרים אחדים בשמו, בהם כתבו חירופים כנגד אמונת היהודים וכנגד התלמוד. המזימה של פפרקורן הובילה להחרמת ספרים רבים, אך השתדלויות מרובות מצד עסקני הקהילה הועילו והמלך הקים ועדה כדי לבחון את הטענות.

שליח ההשגחה היה מלומד נוצרי בשם יוהנס רויכלין, אשר למד מפי ר' יעקב לואנץ, רופאו האישי של הקיסר פרידריך השלישי וכן מפי רבי עובדיה ספורנו בעל הפירוש על התורה.

רויכלין ישב בועדה שהקים המלך, והבין את גודל העוולה. הוא בחר להילחם למען

"החסידי רייכלין שהערה למות נפשו להציל שריפת השטיין שנצטווה מהקיסר" התפארת ישראל באבות מציין את פועלו של רויכלין.

על כך השיב רבי יחיאל כי הכוונה על המצרים אך לא על כל הגויים.

על אף שהוויכוח הסתיים בניצחון של בעלי התוס', תוצאות הוויכוח לא השפיעו על גזר הדין. וכעבור שנתיים נגזרה שריפה על התלמוד בכל ערי צרפת.

אותיות פורחות באוויר

פריז. ערב שבת פרשת חוקת, שנת ה' אלפים, ד'. אל הכיכר המרכזית בפריז הובאו כ"ד קרונות מלאים בכרכי תלמוד וספרי קודש. אספסוף רב התקבץ ובא מכל רחבי העיר, לקראת הטקס המזעזע העומד להתקיים.

למעלה משנים עשר אלף ספרים הוכנסו לתוך המדורה הבוערת. הגולילן עולין באש ואותיות פורחות באוויר.

יהודי העיר שבורים ורצוצים, עמדו סביב, מביטים בעיניים כלות, רואים כבלע את הקודש ואין לאל ידם לעשות.

יהדות צרפת ותורתה אבלה וחפויה.

הספרים שהושלכו אל האש היו כולם כתבי יד. בתקופה זו, שנים רבות בטרם באה לעולם המצאת הדפוס היה ערכו של כל ספר וגויל רב עד למאוד. כל ספר וספר הועתק במסירות ובעמל אות אחר אות. ועם הפיכתם לאפר עלו כקרבן השמימה מאות אלפי שעות של כתיבה.

קינתו המפורסמת של המהר"ם מרטנבורג אשר היה מגדולי תלמידיו של רבי יחיאל, חוברה על האבל והשכול בשריפת התלמוד. "שְׁאֵלִי שְׂרוּפָה בְּאֵשׁ לְשָׁלוֹם אֲבִלְךָ, הַמֵּתָאוּיִם שָׂכְנוּ בְּחֶצֶר זִבְלֶיךָ... וְאֲנִי כְּשֹׁכֵל וְגִלְמוּד נִשְׁאַרְתִּי לְבַד מֵהֶם כְּתֹרֶן בְּרֹאשׁ הַר מִגְדֹּלְךָ". קינה זו נהגו לאמרה ביום תשעה באב.

גם לאחר השריפה לא פסקו הרדיפות אחר התלמוד. מצבם של היהודים הלך והחמיר. בעקבות כך עזב רבי יחיאל את פריז ועלה עם תלמידיו לארץ ישראל. הם השתכנו בעכו, שם שהו בעלי התוס' שעלו לארץ ישראל כמה שנים קודם לכן. בעכו

"הוא שבר הדלת נתק מזסרות, וינם החוצה ברחובות קאמניטין, בכל המקום שנעשה שריפת הספרי קדש. ועשה קידוש השם גדול"

פתח רבי יחיאל מחדש את ישיבתו "בית המדרש דפריז" וקול התורה נשמע ברמה וללא הפרעה.

שריפת התלמוד ברומא

שלוש מאות ועשר שנים חלפו מהשריפה בפריז, ושוב ניתכה גזירה קשה על לימוד התלמוד והדפסתו. היה זה שנים מעטות לאחר שהודפס ה"תלמוד" בשלמותו על ידי הנוצרי דניאל בומברג בוונציה שבאיטליה. כאשר החלו להתפשט כרכי התלמוד המודפסים בבתי היהודים, שוב קמו עלינו מומרים אשר נשכרו על ידי גויים לדבר סרה בתלמוד, וגרמו לשריפת ספרי קודש רבים. ומעשה שהיה כך היה.

תקופת חתימת התלמוד

תקופת רבנן סבוראי

תחילת תקופת הגאונים

תחילת תקופת הראשונים

שריפת התלמוד בפריז

ויכוח הרמב"ן בברצלונה

הדפסת התלמוד הראשונה

הדפסת הש"ס השלם וונציה

שריפה הספרים ברומא ובונציה

הדפסת הש"ס בלובלין

שריפת הספרים בקמניץ

הדפסת ש"ס וילנא

תחרות שהובילה לאסון

שני בתי דפוס מרכזיים היו בעיר וונציה באיטליה. דפוסו של נוצרי בשם יושטיניאן ודפוסו של נוצרי בשם ברגדין. בבתי דפוס אלו הודפסו ספרי יהדות רבים ביניהם התלמוד שלפנינו והרבה מספרי הראשונים. אך כדרכו של עולם תחרות קשה התפתחה בין שני בעלי הדפוסים מי יכבוש את לב הרוכשים היהודים.

התחרות הגיעה לשיאה כשברגדין הדפיס את ספר משנה תורה לרמב"ם בהוצאה מהודרת עם חיבורו של המהר"ם פאדווה שטרח ועמל להוצאת המהדורה.

כשראה יושטיניאן את ההדפסה החדשה של ספר הרמב"ם, צרה עינו בהצלחת הדפוס המתחרה. הוא החליט להעתיק את הספר תוך שימוש בפירושו של

דברי הימים

ש"ס דפוס ונציה

מהר"ם פאדווה. כדי להעפיל על מתחרהו ולמשוך את הקונים אליו, הדפיס יושטיניאן מהדורה מאירת עיניים בתוספת מראי מקומות. והוא אף הוזיל את מחירו של הספר בזהוב פחות מהמחיר המבוקש על ההוצאה של מהר"ם פאדווה.

פעולות אלו העמידו בסיכון את השקעתו האדירה של המהר"ם במהדורה שהדפיס ברגדן. בלית ברירה פנה המהר"ם פאדווה לרמ"א בקראקוב בבקשה שיפסוק את הדין.

הרמ"א כתב תשובה ארוכה (סימן י') בה הוא מנמק בד' טעמים מדוע יש לקנות דווקא את המהדורה של מהר"ם פאדווה, והוא אף מחרים את מי שיקנה את המהדורה המועתקת של יושטיניאן.

המחלוקת בין שני בתי הדפוס לא הסתיימה במריבה כספית. והיא נגררה למסכת של הלשנות שגרמו לנזק עצום לדורות רבים.

שריפת הכפרים המודרניים

בעלי הדפוסים פנו כל אחד בנפרד אל האפיפיור, בטענה כי המתחרה מדפיס ספרים שבהם כתובים דברי נאצה על הנצרות. הם הביאו יהודים מומרים אשר העידו כי אכן יש בתלמוד דברים הנוגדים לנצרות.

הגזירה לא איחרה לבוא, בב' אלול שנת שי"ג יצאה ההוראה מאת האפיפיור יוליוס השלישי – לאסוף את כל הספרים ברומא על מנת לשורפם. הנוצרים בעיר רומא יצאו לקיים את הצו, הם הסתובבו בבתי היהודים ואספו את ספרי התלמוד יחד עם ספרי קודש נוספים, גם מבתי נוצרים מלומדים נאספו כרכי התלמוד.

התאריך שנקבע לביצוע הגזירה היה ראש השנה של שנת שי"ד, בעיצומו של היום הקדוש, הובאו אל הכיכר המרכזית של רומא "קאמפו די פיורז" ספרי הקודש. המקום שהפך סמל לגזרות על היהודים.

רק חמישה ימים קודם לכן הועלה על המוקד בכיכר זו – גר הצדק קורוליניזי מולטנצינו אשר היה מראשי הכנסייה שעזב את דתם וזכה להתגייר, ובגזירת האפיפיור הוצא להורג במקום זה.

ביום ב' של ראש השנה שי"ד נשרפו בכיכר המרכזית אלפי כרכי התלמוד. בנוסף נשרפו ספרי לימוד רבים ביניהם תלמוד ירושלמי, משניות, ועין יעקב.

איור 'שריפת הספרים', המובא בספר השימוש ל'עב"ץ

התרחבות הגזירה

הגזירה לא נעצרה ברומא, היא התפשטה כאש בשדה קוצים לבולוניה, סבינטה, ולמחוזות נוספים.

גם לוונציה העיר אשר ממנה יצאו ההלשנות הגיעה הגזירה. אלפים רבים של ספרים הועלו באש. מרכז הדפוס העולמי בו הדפיסו את ספרי הקודש – הפך שומם.

סכנה גדולה הייתה בהחזקת ספרי קודש. רק מתי מעט העזו להחזיק בביתם ספרים בהיחבא. גם בעל הדפוס יושטיניאן הבריח לאחוזתו ספרים אחדים, וכך הם השתמרו לדורות הבאים.

החסר הגדול בספרים הורגש בהיכלות לומדי התורה, רבים ממחברי הספרים בתקופה זו מציינים שאין ספרים תחת ידם. השיממון נמשך עד אשר ברבות הזמן הצליחו שתדלנים לקבל היתר להדפיס את התלמוד. אך ההיתר ניתן בכפוף לצנזורה ושיבושי לשון בהוראתם של כמרים נוצרים.

אלא, שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר. בעקבות דעיכת הדפוס בוונציה, יצאו לפועל, זמן לא רב לאחר מכן, יוזמות חדשות של

"המחלוקת בין שני בתי הדפוס לא הסתיימה במריבה

כספית. והיא נגררה למסכת של הלשנות שגרמו לנזק עצום לדורות רבים"

לוח הברזל הקבוע בכיכר בקמפו די פיורי ברומא עד היום, במקום בו התרחשה שריפת התלמוד

הדפסת התלמוד במדינות בהם טרם פגעה רוע הגזירה. בין הדפוסים אנו מוצאים את דפוס לובלין אשר הודפס בשנת שי"ט, וכן את הדפוסים בסלוניקי, ובקושטא, שהחלו להדפיס כעבור כמה שנים בעקבות השריפה.

שריפת הש"ס בקמניץ

מאתים שנים עברו, אך העלילות על דף הגמרא לא חלפו מן העולם.

הייתה זו תקופה קשה וסוערת בתולדות עמינו. הקהילות בפולין טרם התאוששו מעלילותיו של משיח השקר שבתי צבי ימ"ש, וכבר קמו להם ממשיכי דרכו כת ה'פראנקיסיטם' בראשות יעקב פראנק שר".

הפרנקיסיטים ניסו בתחילה להסתיר את דעותיהם הפסולות, אך לאחר שנחשף קלונם ברבים והופץ כנגדם חרם על ידי רבני הקהילות, גילו הם את פרצופם האמיתי כמתנגדי התלמוד.

הם מצאו אוזן קשבת אצל הבישוף של קמניץ ההגמון דמבובסקי, שהורה לקיים ויכוח בין רבני קהילות היהודים לבין ראשי הכת. הרבנים ניסו להתחמק אך ללא הצלחה, והוויכוח התקיים בעל כורחם.

ביום ג' בחשוון תקי"ח נגזרה הגזירה. ההגמון כתב פסק דין נגד התלמוד בו הוא מורה לאסוף את כל הספרים מבתי היהודים, מבתי הכנסת ובתי המסחר.

מעמד ההשפלה

ההגמון לא השתהה ובאופן מידי ציווה להביא את כרכי התלמוד בכדי לערוך טקס משפיל אל מול ההמון המשולהב.

אנשי כת הפרנקיסיטים מסרו סט שלם של תלמוד הכולל שנים עשר כרכים, ויהודי המחוז הוכרחו לשלם לאנשי הכת את מחיר הגמרות על סך מאה ועשרים זהובים.

הכרכים נמסרו לתליין שנתנם לתוך שק, אותו קשר אל זנבו של סוס, רח"ל. הוא הוביל את הסוס ברחבי העיר כשכרכי הגמרא הקדושה נשרכים על האדמה בביזיון.

בהגיעו אל כיכר העיר נעצר התליין. על גבי עמוד גבוה נעמד הכרוז אשר הקריא את הפסק

בקול רם, לאזני תושבי העיר הגויים ולאזני רבני העיר שהוכרחו להיות נוכחים בעת ביצוע מעשה הגזירה הנוראה.

מדורה גדולה הוצתה במרכז הכיכר, התליין הרשע נטל מן השק כרך גמרא, פתחו לעיני כל הקהל והשליכו אל האש. כך חזר המחזה הנורא עם כל ספר וספר.

עם עלייתו של ההגמון דמבובסקי לכהן בתפקיד הארכיגמון הראשי של לבוב. גבר החשש כי הגזירה תתרחב לכל ערי פולין.

בני הקהילה נערכו למערכה בדורון תפילה ומלחמה, אך ישועות ה' הגיעה באופן ניסי ושממי, בצורה שאיש לא פילל.

הנם הפלא

על הנס שאירע, ישנם כמה גרסאות שנשמרו, אך נביא את לשונו של היעב"ץ בספרו מגילת ספר שמתאר את הפלא שאירע:

אָז יִפְּלֵא ל. וורהפטיג

י' תמוז, ה' אלפים, ד'.

יום למחרת שריפת התלמוד. פריז.

שמעון מהלך ברחובות הצרים והדוממים. בחולצה קמוטה, קומה שחוחה, ועיניים אשר חושך עצוב בהן. ריח שרוף עדיין מרחף מעל. כי אין מאום. אין לנו שיור. אין אף מגילה בודדת. רק דמעות שקפאו באמצע דרך.

כי על מה יבכה כשחרב עליו עולמו. ולא נותר אף גוויל מתורת חייו. אחרי שכל מחברותיו צפופות הכתב העמוסות בחידושיו, יחד עם תשובותיו ושאלותיו – הפכו לאפר דק מן הדק.

והיום – רק שאלה אחת נותרה בידו. עצובה ותוהה. דומעת. "התפללנו, אבא. אך מעת שנעלנו שערי תפילה, משחרב הבית – יכולה תפילה שלא להתקבל. אבל שערי דמעות לא ננעלו! אוה הן דמעותיי? על מה הן לא פעלו? על מה?"

ואבא ענה לו. הסביר בדרך משל.

ישנו כד, בו נאגרות הדמעות, דמעה לדמעה. אין הן שבות ריקן, אלא מתקבצות בכד. מפלס הכד הולך וגובה, מתקדם אל שפתו של הכד. אין אנו יודעים את גודלו של הכד, גם לא את כמות הדמע אשר התאספה בו.

אך כל דמעה ממלאת את תפקידה. בנאמנות. וכשיום אחד תימלא הסאה כבר לא יצטרכו לבכות עוד. ופינו ימלא אך בשחוק, בשיר ובהלל.

...

ז' אב, ה' אלפים, רנ"ב.

יום גרוש ספרד.

קהל רב גודש את החוף, צועד את צעדיו האחרונים על האדמה הזו. אדמה שהייתה להם בית בגולה.

גלים קטנים מלככים את דפנות האוניות הכבדות. וכבש אדיר ממדים עומד דומם. עד הוא למסע חיים שנגדע. לא עוד חיי לימוד מפכים. לא עוד קהילה אוהבת ועוטפת. לא עוד בית.

רק שקים מהוהים אשר תכולתם מזכירה את מה שהיה להם פעם,

"אחר מעשה השריפה עשה הבישוף משהת גדול לכל שריו וכמריו. וכשישב הבישוף לשתות לשמוח עמהם, הושלך מכיסאו לארץ, ונקש ראשו בארץ. והגלחים מהרו והביאו מים שלהם וזרקו עליו, ורצו להקימו מן הארץ. ויאמרו אליו מה זה הגיע עדיך, שאתה עושה מעשים משונים כאלה. ויען אותם, וכי אינכם רואים הספרים כאן עומדים. אתם חושבים שנשרפו. לא כן, אבל הספרים ההם הם עושים לו הייסורים, ומכים אותו מוסר אכזרי.

כשהקימוהו מן הקרקע, פנה וחבט ראשו בכותל עד זוב דמו. ויאמר אליהם: לא יעשה אדם רעה ליהודים, שכל שהתחיל עמהם להרע להם סופו רע ומר. ולקחווהו הכומרים ויסגירוהו בחדרו. אך הוא שבר הדלת נתק מוסרות, וינס החוצה ברחובות קאמניץ, בכל המקום שנעשה שריפת הספרי קדש. ועשה קידוש השם גדול, כי צעק מרה שלא להרע ליהודים, כי עם קדוש הוא. ככה שמעו ערלים ונימולים להבדיל. במצב הזה היה הבישוף שלשה ימים רצופים. סוף דבר במקום ששרף הספרים שם

נפל שדוד, ונפגר ביום השלישי למעשה השרפה באותו מקום ממש".

...

צוררי הדורות סברו לכלות את התלמוד על ידי שריפת הנייר והדיו, אך הם לא השכילו להבין כי את הגמרא, מקור חיותינו, אי אפשר לשרוף באש. ועל אף שגזרו ואסרו על לימוד התורה – מילות הגמרא המשיכו להילחש מרב לתלמיד ומאב לבן, במסירות נפש. גם השריפות וההגבלות על הדפוסים לא עצרו את התפשטות התלמוד, והש"ס הודפס פעם אחר פעם במקומות שונים. כשדפי התלמוד שבידינו מכריזים בגאון את הבטחת התורה, כי לא תשכח מפי זרעו.

בפרקים הבאים בסדרה נתמקד בס"ד בהשתלשלות הדפסת דף הגמרא, מי היו המדפיסים שהשאירו חותם לדורות, ואלו מכשולות וקשיים עמדו להם בדרכם. נעסוק גם בהשפעת גזירת הצנזורה על הנוסח המודפס. ואיך התהווה צורת הדף לאורך הדורות עד שקיבל את צורתו הנוכחית.

ואשר נלקח, ולא עוד.

והיו גם דמעות. וכבר לא היה בהן תמהיל של תפילה ותקווה. רק עֶצֶב שחור. ושאלה כאובה. כי לא ננעלו שערים של דמעות. אז מה הועילו הדמעות. מה.

והיה מי שסיפר על הכד, והיה מי שלא מחה דמעות וגם לא מחה בהן. רק הוסיף עוד משלו, לתוך הכד הגדול.

...

י"ט בניסן ה' אלפים, תש"ה.

יום למחרת שחרור מחנה בוכנוואלד .

דממת מוות עוטפת את העולם הקר. אך עולם כמנהגו נוהג, דשא ופרחים, שמיים תכולים ושמש זוהרת. כמו לא היה דבר.

איה הוא העשן הסמיך, איה ריחו המחניק. האומנם השמש מחייכת בדיקו כפי שעשתה זאת אתמול?

בין האודים המוצלים שבמחנה יש אחדים המפגינים חיוכי דרור. אלו שהגיעו לכאן זה לא מכבר, ויש תקווה קלה, אולי מתעתעת, לפגוש את החיים שהיו, אי אז בימים שלפני מכת החושך הזו.

יש מעטים עם מבט מזוגג, אלו שתם כוח סבלם.

אבל הרוב, לא חיוך וגם כמעט לא דמע. הזוועה לא תמה עם תרועות חצוצרות החופש. כי אין סיכוי. ואין להם תקווה עוד.

למה זה ישמחו, ואיך יוכלו עוד לבכות. נדירות הן הדמעות עד מאוד. אבל כל דמעה היא תמצית. כי לעיתים קפואות הדמעות, לעיתים גלידים של קרח מלוח מאוד, צונחות אל הכד. אבל גם הן, כמו קודמותיהן, מגביהות את המפלס הרטיב.

...

והיו עוד דורות שהיו וחלפו, והדמעות – בעינן הן עומדות. לא תמו שנים של בכייה לדורות. עוד לא, ויעידו דמעות טריות, בנות ימינו, שזולגות ומחלחלות אל הכד הכבד.

אבל יום יבוא ומישהו ידמע את הדמעה האחרונה. וזהו. וכבר ימלא שחוק פיו של כל העם הזה. גם של שמעון נטול הגמרא. גם של הגולים נטולי הבית וגם שלנו. אולי אתה תבכה את הדמעה הזו. אולי אני. אבל מישהו ידמע אותה בסוף. בטוח.

אל מקום טהור

שריד חי לעבודת הקורבנות? | תעלומת תלי האפר שהרעיש את ירושלים, והסערה ההלכתית שבאה בעקבותיה | האם קיים חשש איסור הנאה בשכונות 'מאה שערים' ו'בית ישראל'? | יצאנו למסע היסטורי ותורני על זיהוי מקום 'שפך הדשן', מהפולמוס שהתעורר בין חכמי ירושלים ועד ממצאי המעבדה בגרמניה | יריעה מרתקת ומלאת תגליות לימי בין המצרים

אליעזר רוזנפלד

תמונות: ארכיון הרב גולדהבר שליט"א, ספריית הקונגרס בווינגטון, תוכן אחד, ויקיפדיה

ציור עתיק של מקום המקדש והר הזיתים

נסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש

באשר לאפר שהונח על רצפת העזרה בתרומת הדשן, מבואר במדרש כי הוא היה נבלע ברצפה באורח נס, יחד עם דישון הגחלים מהמזבח הפנימי ושיירי השמן והפתילות מבזיכי המנורה, וכן יחד עם "מוראת העוף", וזהו אחד הניסים שהיו במקדש בדרך קבע.

לעומת זאת – הדשן אשר הוצא אל מחוץ לעיר נותר שם באותו המקום, ולא זו בלבד: לדעת הרמב"ם מגוף המצווה הוא שהאפר ישתמר שם ולא יאבד, ועל כן צריך שהמקום יהיה מוגן מרוחות או מזרמי מים העלולים לפזר את האפר. וכפי שכותב היעב"ץ בסידורו: "יראה שהמקום היה עמוק מאוד וסגור בהרים, בעניין שאין הרוח שולט

כשהיה התפוח עולה על גדותיו היו הכהנים מפנים את האפר אל מחוץ לעיר, למקום אשר מכונה בתוספתא ובירושלמי "בית הדשן הגדול" (כך לשיטת רוב הראשונים, אמנם נראה כי דעת הרמב"ם שהיו מפנים את הדשן בכל יום).

מלאכת פינוי הדשן אל מחוץ לעיר גם היא מצווה מן התורה (שם, ד): "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור", וחשיבות רבה נודעת למקום שפיכת הדשן; זהו המקום בו שורפים את ה"פרים הנשרפים" ואת ה"שעירים הנשרפים", כגון "פר העלם דבר", וכפי שכתוב בפרשת צו (ויקרא ד, יב): "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור – אל שפך הדשן; ושרף אותו על עצים באש, על שפך הדשן ישרף". אתר זה, אשר שכן מחוץ לחומות העיר המקודשת – מחוץ למחנה – צריך להיות מקום מוגדר וידוע, וכפי שמצינו בתורת כהנים שעל המקום להיות "מתוקן להם לכך" – ולא ניתן להשליך את הדשן סתם כך מחוץ למחנה.

הנוגעות לעניין זה, החל מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים, עד לידע ההיסטורי והמחקרי הכביר האצור בזכרוננו.

לעבוד את עבודת אהל מועד

כידוע, מדי יום ביומו קוימה במקדש מצוות תרומת הדשן, שהייתה כמובא במשנה "חביבה ביותר" על הכהנים. הכהן שזכה בפיס היה עולה על המזבח, נוטל במחתת כסף מעט מן האפר שנתאכל היטב ממעמקי האש (בשיעור מלא קומץ אחד) ומניח על רצפת העזרה בסמיכות למזבח – כפי שנאמר בתורה (ויקרא ו, ג): "ולבש הכהן מדו בד... והרים את הדשן... ושמו אצל המזבח". לאחר מכן היו עולים שאר הכהנים ומפנים וגורפים את שאר האפר אל מרכז המזבח לערמה עגולה – הלא היא ה"תפוח".

של מלאכת הקודש, עבודת הקרבנות, תמצית דמו ותכליתו של בית המקדש.

מחוץ לחומות העיר העתיקה, בסמיכות לשכונת "בתי אונגרין" נצבו במשך שנים תילי אפר אדירים, שהגדול שבהם התנשא לגובה של 12 מטרים (!) – כגובה בניין בן ארבע קומות. בקרב יהודי ירושלים שגורה הייתה המסורת, כי מצבורי אפר זה, הם לא אחרים מאשר אפרם של הקרבנות אשר הועלו לרצון בבית המקדש.

לרגל ימי בין המצרים, בהם מתאבלים אנו על החורבן ומתרפקים על זכרה של עבודת הקרבנות שחסרנו, מציגים אנו בפני קוראי "והודעתם" יריעה מרתקת על הפולמוס ההיסטורי אודות זיהויו של מקום שפך הדשן. לצורך הכנת הכתבה שוחחנו עם החוקר התורני הנודע הרה"ג רבי יחיאל גולדהבר שליט"א, תלמיד חכם ואיש ירושלים, אשר חקר את הנושא במשך שנים רבות, ופרס בפנינו יריעה נרחבת – בבקאות עצומה בכל השיטות

בית המקדש – למשמרת עולמים. עוד נשוב אליו בהמשך היריעה.

מכלל דבעי דרישה

במשך קרוב לאלפיים שנה כספו היהודים והשתוקקו אל עיר הקודש, רצו את אבניה וחוננו את עפרה. בליבם של הכיסופים עמד הקיר ממנו לא זזה שכנה מעולם – הכותל המערבי, בהיותו שריד לבית הגדול והקדוש שניצב שם. פסגת השאיפה של יהודי כל הדורות הייתה להגיע אל הכותל המערבי, בכדי לגעת ולחוש ולו במעט את התקופה שבה עמד על מכונו הבית ששם ה' נקרא עליו.

לא רבים בימינו יודעים – אך ייתכן, ובמשך מאות בשנים היה קיים בירושלים שריד מרגש נוסף לאותם ימי הוד, אך לא מדובר בשרידי אבנים שעברו את החורבן והתלאות – כי אם בשייריה

לפני למעלה ממאה ועשרים שנה, בשנת תרס"א, נראה מחזה מוזר בירושלים שמחוץ לחומות. מצפון לשער שכס, על אם הדרך לגבי סמואל – ציון קבר שמואל הנביא, נצפה יהודי גליל העמידה, בעודו רוכן מעל תלולית אדירה של אפר אדום ושמנוני. בידיים רועדות הוא חפן מן האפר ומילא בצנצנות. ניכר היה כי רוחו נסערת. הרוח שנשבה במעלה ההר זרתה מעט מן האפר אל האוויר, אל מעלה ההר עליו נראו בתי האבן החדשים של שכונת "בתי אונגרין".

היהודי הנכבד, שענה לשם ר' יעקב שכביץ, לא היה תושב ירושלים. הוא הגיע לאחר דרך ארוכה מביתו שבגדרה הרחוקה. הוא לא בא על מנת לפקוד את הכותל המערבי או לבקר את מכריו, הוא בא בעטייה של שליחות היסטורית. במעשהו זה – כך הוא חש – הוא פועל בשליחות עם ישראל כולו. אל תוך צנצנות אלו הוא הכניס את כל ימי הזהרה של העם היהודי – את השריד החי האחרון של

שם ולא דרך לעבור אדם ובהמה".

מטבע הדברים – לאחר שנים רבות של עבודת קרבנות אמורה הייתה להצטבר כמות אדירה של דשן, ובהינתן ופסח עליה החורבן והתלאות שעברו על עיר הקודש במהלך הדורות, הרי שעליהם להישאר במקומם כמזכרת מרגשת לימים בהם בית המקדש עמד על מכונו.

היכן היה ממוקם אותו אתר? – נחלקו התנאים (זבחים ק, יומא סח): חכמים סבורים כי המקום הוא לצפונה של העיר ירושלים, וביאר רש"י שזאת בדומה לשחיטת ושריפת החטאת שהיא בצפון – שכן ראוי שיהיה מקום שפך הדשן, ואילו רבי

– "שהייתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן שווה" (יומא פ"ז מ"ז).

תלי האפר מצפון לעיר

עד לפני מעט יותר ממאה שנים, צפונית לחומת העיר העתיקה, היו שלושה מצבורי אפר שמנוני ופריך בצבע אדמדם, שהיו ידועים במקום זה במשך מאות בשנים. גם בדורנו אנו יודעים זקני ירושלים להצביע על מיקומם המדויק של התלים: אחד ב"בית האו"ם" מול שער מנדלבאום המפורסם (היכן שכיום שוכנים מוסדות "חוט של חסד"), השני – ברחוב

החוקרים הנוצרים שטענו בתוקף כי מדובר בשרידי בית הדשן, לא פעלו ממניעים טהורים. הייתה להם מוטיבציה רבה להוכיח כי אכן מדובר בדשן, וזאת משום שקביעת מיקום בית הדשן השליכה על טענות בדבר קביעת מיקומם של ה"מקומות הקדושים" לנוצרים.

רפפורט בשכונת בית ישראל (ע"פ עדויות – במקום בו עמד היקב שע"י משפחת שור), והשלישי בליבה של שכונת "מאה שערים" בצומת הרחובות מאה שערים ובהר"ן, על יד בית הכנסת "בוקרשט".

לאורך השנים סיפרו יהודי ירושלים בהתרגשות

כי אזור זה הוא אינו אלא מקום "בית הדשן", ותלי האפר האדירים שבו הינם לא פחות ולא יותר מאשר דשן הקרבנות. לעומת זאת – בקרב ערביי העיר היה רווח הכינוי "תלול אל-מס'אבין" – "תילי המסבנות", וטענתם בפייהם כי מדובר בשאריות ובפסולת של תעשיית הסבון שגשגה בעיר במשך שנים רבות, בה היו מפיקים סבון מעצי זית וחומרים נוספים, ומשום כך שאריות אפר אלו התאפיינו בשמנוניות.

מסורת יהודי ירושלים

הראשון שמעיד על דבר מסורת זו הוא רבי אשתורי הפרחי, שעלה לארץ־הקודש לפני למעלה משבע־מאות שנה, בשנת ע"ג. רבי אשתורי תר את הארץ לאורכה ולרוחבה במשך שבע שנים, ואת כל אשר חקר וליבן העלה בספרו הידוע "כפתור ופרח" – המשמש עד לימינו מקור עיקרי לכל סוגיא ועניין שנדרש בה ידע גיאוגרפי, החל מקביעת גבולות הארץ ועד לזיהוי מקומות שונים המופיעים במקורות.

וכך הוא כותב (פ"ד ד"ה מסכת יומא ס"פ שני שעירי): "וכן מקובל בית הדשן לצפון ירושלים כמרוצת סוס, והוא תל קטן ונמוך הרבה... חוץ לשלוש מחנות". מלבד רבי אשתורי, ישנן עדויות קדומות נוספות, בעיקר מתיעודיהם של עולי רגל נוצריים. וכך כותב נוסע נוצרי בן זמנו של רבי אשתורי כמשיח לפי תומו: "ממערב צדקיהו כמרחק מרוצת סוס, ישנו שם הר של אפר, שמקורו מאפר הקרבנות מעל המזבח, שלפי החוק היו צריכים להניחו מחוץ לעיר במקום טהור". ככל הנראה הסתמך נזיר נוצרי זה על מסורת היהודים, שכן הוא כותב כי לא היה מוצא את ידיו ואת רגליו בארץ מבלעדי היהודים

"המטיבים ביותר לדעת את כל המקומות העתיקים. באשר הם בקיאים טוב בתורתם ובזיהוי מקומות שלמדו אותם מפי אבותיהם וחכמיהם".

התגייסותם של החוקרים למשימה

במהלך המאה ה־19 למניינם, ובפרט החל משנות התק"צ ואילך, הייתה תופעה רחבה של חוקרים נכרים רבים שהגיעו מאירופה לחקור את ארץ הקודש, ובפרט את ירושלים אשר שבתה את ליבם. החוקרים הללו הקדישו עמל רב בחקירת תילי האפר במטרה להוכיח כי אכן מדובר ב"בית הדשן", וזאת מסיבה שהיא זרה לחלוטין: כיוון שהדשן הוצא אל מחוץ לעיר כדרישת ההלכה, היה לקביעת מיקום בית הדשן משמעות רבה לידיעת גבולות העיר בימי הבית, ולדבר זה הייתה משמעות רבה עבורם לקביעת מקום קבורתו של אותו האיש ימ"ש.

החוקרים הסתפקו תחילה בין המסורת היהודית לבין גרסתם של הערבים. הם ציינו מחד כי גודלם והיקפם האדיר של התלים הינו חריג מאד לפסולת של מפעלי סבון, אך מאידך ציינו כי בערים נוספות בארץ היו קיימים תלים דומים, אמנם קטנים בהרבה, אך גם הם הכילו אפר מיוחד ושומני.

היותו של האפר שמנוני – בשונה מאפר רגיל – דווקא תמכה באפשרות כי מדובר באפר שמקורו אורגני – מן החי. היו שכתבו (כרבי שלמה פפנהיים ועוד) כי המונח "דשן" בלשון הקודש, משמעותו היא דבר שומני, וכפי שמצינו בספר דברים (לא,ב) "ואכל ושבוע ודשן", וזאת כיוון שהאפר מקורו היה מבשר הבהמות וחלביהן.

הנה אנו מגלים זכר לעבודת בית המקדש!

התפנית במחקר הגיעה עם בואו לירושלים של הקונסול הבריטי ג'יימס פיין בשנת תר"ו. הקונסול היה ידוע כנוצרי נלהב במיוחד, אך למרות זאת פעל רבות למען היהודים ועזר להם בדרכים שונות לאורך כל שנות כהונתו, ואף לבסוף הקריב את משרתו בשל כך. וכך כתב הוא במכתב שפרסם בשבועון לונדוני מדעי בשנת תרי"ג:

"על אודות מקום 'שפך הדשן' – יש כמה ערימות נכבדות של אפר אפור–כחול שלעולם אין דשא או עשבים שוטים צומחים עליו. אחת מהן גבהה אולי 40 רגל (12 מטר, א.ר.); אלה הם עצמים מופלאים כשלעצמם... לפי אמונת העם (ערביי העיר, א.ר.) הוא מפסולת נתן ובורית מימי קדם. אבל כמה מחוקרי האנגלים התרים כעת את הארץ, אמרו שלא רחוק הדבר שהמה משפך הדשן. ולברר העניין ביקשו את ד"ר רוט ממינכן שייקח עמו דגימות לשם בדיקה בגרמניה. וזאת עשה: לקח שני קמצי–דשן ומסרם למעבדה המפורסמת של הכימאי ד"ר יוסטוס פון ליביג במינכן (הכימאי המפורסם ביותר בעולם באותה עת, א.ר.) ועתה מסר תוצאות הבדיקה: נקבע ללא פקפוק "שהם משפך הדשן שנשפך ע"י הכוהנים". ד"ר רוט מוסיף ואומר: "עד כה היה ספק אם אמנם שתי גבעות האפר, סמוך לשער שכם, נערמו

איור עתיק ממעבדתו של הכימאי יוסטוס פון ליביג, שם נבדקו הדגימות מתל הדשן

בית האו"ם בכביש 1 (שד' בר לב) בירושלים, שנבנה על תלי האפר

העיתונות היהודית יצאה בתרועת ניצחון ופרסמה על מסורת היהודים שניצחה את טענות הערבים. כבר לאחר חודשיים נעתקו הידיעות במלואם בעיתונון של הרש"ר הירש זצוק"ל שיצא לאור בברלין, כשעל הידיעה הוסיף הרב הירש שהתקיימה דעתם של חכמים הסוברים שמקום בית הדשן היה בצפונה של העיר

תחריט עתיק של הר הזיתים וגיא בן הינום

האם שפך הדשן היה בהר הזיתים?

דעת האר"י ז"ל על מקום שפך הדשן

מיקום בית הדשן לצפון העיר תואם את דעת חכמים במסכת זבחים (ק). אמנם יש לציין, כי היו שכתבו בשם האר"י הקדוש זי"ע שאמר על בית החיים שבהר הזיתים שהוא מקום שפך הדשן – וזהו כשיטת התנא רבי אליעזר הסובר כי המקום היה במזרח. כמו כן נטען, כי כשחפרו במקום מצאו אפר רב.

החוקר הבריטי ג'יימס ט. ברקלי – הידוע בשל אחד משערי הר הבית שגילה – מצא בנחל קדרון, במורדות הר הזיתים, תלי אפר שייחס לאפר הקורבנות. הוא הוסיף שמיקום זה מתאים למבואר בהלכה שהמקום יהיה בעמק המוגן מפני רוחות עזות, עוד הביא ראיה מעניינת מהתוספתא (מנחות פ"ה ה"א, מנחות פה:) בה מופיע שהעומר היה בא מ"בקעת בית מקלה של נחל קדרון" – ופירש "בית מקלה" ע"ש האפר – כמו "אפר מקלה". מלבדו היו עוד חוקרים נכרים שתיארו מצבורי אפר בגיא בן הינום במורד הר הזיתים.

ואולם המסורת הירושלמית הוותיקה גרסה בתקיפות: מקום שפך הדשן הוא לצפון העיר, כדעת חכמים – והיא זאת שבה דנו רוב החוקרים.

השש מעילה בשכונות ירושלים, האמנם?

הנציב העליון הרבט סמואל מקבל את פני הראשון לציון רבי ניסים יהודה דנון

ישנה שאלה עצומה שמתעוררת לה – אם אכן האמינו בוני השכונות כי מדובר בשיירי הדשן מבית המקדש – כיצד אפשרו להשתמש בזו ויותר מזה: האם הדבר מותר הלכתית, או שמא יש בזה משום מעילה?

מבואר בדברי הראשונים כי איסור מעילה לא שייך בדשן משעה שהוצא אל מחוץ לעיר, וזאת כיוון שנגעשתה מצוותו והדשן בא על מכונו כאמור בתורה. דבר זה הינו מוסכם לכו"ע. אך האם עדיין הדשן אסור בהנאה? דעת רוב הראשונים, רש"י, הראב"ד והתוספות (יומא נט:.) שכשם שאין בו מעילה כך הוא גם מותר בהנאה. דא עקא שהרמב"ם חולק וסבור כי הדשן אסור בהנאה לעולם, וזאת כיוון שעדיין חל עליו הדין שנאמר בתורה "ושמו".

...

וכאן אנו שבים אל סיפורו של ר' יעקב שכביץ. הוא נולד בעיר פוניב'ז שבליטא ולמד בישיבת וולוז'ין המעטירה, ונודע כתלמיד־חכם מופלג בלמדנותו ובבקיאותו. בשנת תרנ"ג עלה ארצה וקבע את מושבו במושב הצעירה גדרה, בה פעל רבות למען היישוב היהודי בארה"ק.

בשנת תרס"א הגיעה לאוזניו שמועה כי שלטונות העיר העות'מאניים גזרו לפנות את תלי האפר. ר' יעקב לא שקט על שמרו – וחיש מיהר לעלות לירושלים על מנת להציל מעט מן האפר להותירו למשמרת לדורות עולם. במהלך השנים, הוא שיגר מן האפר שאסף לאישים שונים

בעולם היהודי – כשי ומתנה, בין השאר לברון רוטשילד.

קתנה מיוחדת לנציב הבריטי

בשנת תרפ"ה כבר לא נותר מאום ממצבורי האפר, ושכביץ שמר מכל משמר על האוצר שתחת ידיו. זאת הייתה תקופת שלטון המנדט, וכנציב העליון מטעם הבריטים כיהן הלורד הרבט סמואל הנודע, שהיה יהודי חם. באותה שנה חגג הנציב "חתונת הכסף" והרב שכביץ, שהיה אז זקן מופלג – בשנות השמונים לחייו, איווה להעניק לו שי לרגל כך – צנצנת מדשן הקורבנות. לשם כך ביקש ר' יעקב למסור לראי"ה קוק זצ"ל את הצנצנת על מנת שיעבירה לנציב הבריטי.

אל המתנה צרף ר' יעקב שיר נלבב:

שריד קדש בכוס: מתל הדשן אספנוהו!

והוא שארית "שפך הדשן" של מזבחנו –

ענות קדושינו, וזכרון קדושת היכלנו!

הדשן, שבא עליו הסכם מדעי

שאפר בעלי חיים הריהו ודאי.

הראי"ה קוק הסתייג עמוקות מן העניין. הוא השיב לשכביץ שככהן הרי הוא חושש לדעת יחיד – דעת הראב"ד האוסר להוציא מיד "גזבר" ומחייב על כך משום מעילה בקדשי מזבח. בשל כך הותיר הראי"ה קוק את הצנצנת תחת ידו.

מלבד עדויות אלו, ישנם עוד אינספור תיעודים רבים ושונים על מציאת עצמות בעלי חיים בתוככי האפר, עדויות של יהודים בני היישוב הישן כמו של נוסעים נכרים.

הדעות נחלקות בין המדענים

בדיקה מדעית נוספת שנערכה בשנת תרי"ז

תמונה משנת תרנ"ח, עם הכיתוב: Ash heaps from the Temple sacrifices - ערימות אפר מקורבנות המקדש. [ספריית הקונגרס באשלינגטון]

באוניברסיטת ניו-קאסל שבאנגליה, שללה אף היא את הרעיון כי מדובר בשאריות סבון. מאידך, חוקרים אחרים שבו והעלו את הטענה כי תלים דומים נמצאו בערים נוספות בארץ ישראל – בחברון, בעזה, ברמלה, בלוד ושכם, בה לבדה נמצאו שבע גבעות כאלו. הימצאותן של גבעות דומות בערים אחרות, ערערה את הקרקע מתחת להנחה כי מדובר בשיירי הדשן. כמו כן העלו החוקרים טענה נגדית נוספת: הדגימות שנבדקו נמצאו מכילות כמות מועטת של חומצה צורנית – דבר שאינו עשוי להימצא בשרידים מן החי – ואם מדובר בדשן הקורבנות מבית המקדש – כיצד הגיע לשם ממצא כימי זה?

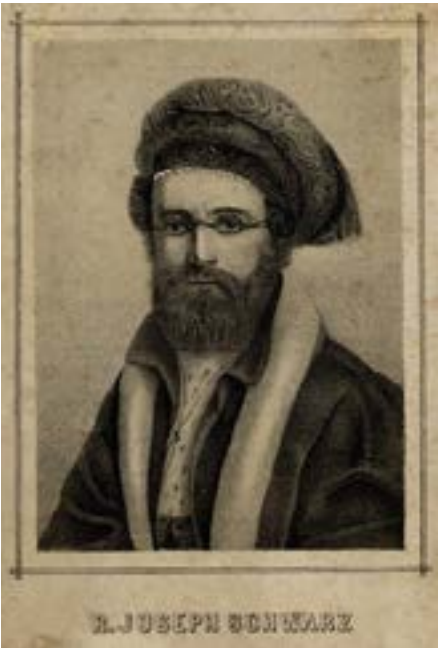
הדעות נותרו חלוקות בקרב החוקרים. אבל זאת יש להדגיש – החוקרים הנוצרים שטענו בתוקף כי מדובר בשרידי בית הדשן, לא פעלו ממניעים טהורים. הייתה להם מוטיבציה רבה להוכיח כי אכן מדובר בדשן, וזאת משום שקביעת מיקום בית הדשן השליכה על טענתם בדבר קביעת מיקומם של ה"מקומות הקדושים" לנוצרים. ישנו תיאור משנת תרכ"ד מאת סופר הולנדי שעסק בנושא, המציין כיצד המסיונרים האנגלים בירושלים מתבצרים בעמדתם בתקיפות.

הפולמוס בין יהודי ירושלים

הפולמוס המדעי חלחל גם בקרב חכמי ירושלים. רבי יהוסף שוורץ, שהיה מראשי היישוב היהודי האשכנזי בירושלים, הידוע בשל ספרו "תבואות הארץ" – אשר חקר את ארץ ישראל לאורכה ולרחבה, פרסם בשנת תר"ך ביקורת חריפה ביותר נגד אלו המייחסים את מצבורי האפר כשאריות דשן המזבח. בשפה נחרצת הוא מבטל את ממצאי הבדיקה וקובע כי הם "לא מעלים ולא מורידים". רבי יהוסף משווה את הבדיקה המדעית לבדיקת עצמות הכומר שנהרג בדמשק, ושבקבות "הריגתו" פרצה 'עלילת דמשק' המפורסמת, שכידוע ב"בדיקה"

כתב יד חידושי תורתו של רבי יעקב אריה סלאנט שטרם נדפס, בו מובאים הכרעותיו בהלכה שקיבל עליהן הסכמה מאת רבי שמואל סלאנט.

רבי יהוסף שוורץ זצ"ל

ההיא הוכחה אשמת היהודים... מסקנתו היא חד־משמעית: "ולפי חקירתי וידיעתי – דברים אלה דברי חלומות הן, ותל הנזכר אינו מזמן בית קדשינו, הס מלהזכיר". עוד הוסיף כי ניכר שהתל הוא "אינו מימים כבירים, כי אם בערך ששים או שבעים שנה" והאריך בראיות מדבריות חז"ל.

בייחוד חשש ר' יהוסף מחילול השם. הוא נרתע מן המחשבה "שזכו חכמי העמים לגלות דבר אשר לא זכו חכמי ישראל יושבי עה"ק מיום גלות הארץ".

את דבריו הארוכים הוא מסיים בתוכחה נוקבת נגד מפיצי השמועה. הוא קוצף על העיתונות היהודית שחגגה את הידיעה המרעישת על דבר ממצאי הבדיקה: "וכבר ראיתי בכמה עלים כותבי העיתים אשר מבני ישראל ומעדת ישורון המה, שהעתיקו דברי החכמים והחוקרים ההמה, והודיעו ברבים דבר היקר הזה שזכו חכמי העמים לגלות – דבר אשר לא זכו חכמי ישראל יושבי עיר הקודש

התגלית בבזר שבחצר ביהכז"ס 'החורבה'

בהערת אגב – אפר הדשן לא היה האפר היחיד שנמצא בירושלים באותם הימים. בשנת תרכ"ו, במכתבו אל אחיו ר' חיים מתאר ר' יהוסף שווארץ את ההתלהבות שאחזה בבוני בית הכנסת שבחצר ה'חורבה' עם גילוי של ממצא מדהים: "לפני ימים אחדים חפרו יושבי ירושלים בחצר החורבה ומצאו בבזר עמוק לרגלי יסוד החומה, פכים קטנים רבים... **חכמים רבים וחוקרי קדמוניות החליטו כי בפכים ההם היה אפר הפרה האדומה** (1)..." הוא מוסיף עוד "כי התאמת אצלם אשר יסוד הבנין הוא מימי קדומים – מימי הבית השני...".

להשערה זו על המצאות "**אפר פרה האדומה**" בחצר החורבה, לא נותרו איזכורים נוספים בספרי תולדות העיתים, והיחיד שמספר לנו על כך הוא רבי יהוסף.

בית הכנסת 'החורבה' המשוחרר בעיר העתיקה

מיום גלות הארץ... ולא הביאו תחילה לדעת אם אמת או שקר הוא, וכבר סמכו ידיהם עליו להודיע ברבים....". ניכר מתוך דבריו של רבי יהוסף שהסתייגותו מדברי החוקרים נובעת מכיוון שהיו להם מניעים זרים כאמור, ועיקר טענתו היא שלא ייתכן כי חכמי הגויים יגלו דבר כה נשגב עבור היהודים, מבלי שליהודים תהיה ידיעה נאמנה אודות כך.

אך הנה – תיכף עם פרסום דבריו, אחד מחשובי חכמי ירושלים – רבי יעקב אריה סלאנט – מגדולי תלמידי החכמים בעיר, שחיבר ספרים רבים במקצועות התורה, פרסם תגובה לדברי הרב שווארץ, בה הוא טורח להפריך את כל דבריו, ולקיים את דבר המסורת על "בית הדשן" – אותה חיזקה ואימצה תוצאת הבדיקה המדעית.

לאן נעלם האפר?

בנבואת ירמיהו על אחרית הימים נאמר (לא, לח-מ): "הנה ימים באים... ונבנתה העיר לה'... וכל העמק הפגרים והדשן... קדש לה' לא ינתש ולא ייהרס עוד לעולם".

פסוק זה נבחר לעטר את שעריו של פנקס תקנות שכונת מאה שערים, שנכתב בתרל"ד – בידיעה ברורה שהשכונה קמה על אדמת "שפך הדשן" או בסמוך לו. בוני השכונה, שהיו ממיטב בניה של ירושלים עיר הקודש, האמינו שתילי האפר הם אכן מקום בית הדשן הגדול.

אך כאן מתבררת לה נקודה מרתקת: לבניית בתי השכונה, כמו לבניית שאר השכונות באזור, בתי אוגריין ובית ישראל – השתמשו הבנאים באפר לגיבול המלט!

כבר בשנת תר"ך כתב הקונסול הפרוסי שמזה כעשרים שנה שמו יושבי ירושלים את עינם על האפר הזה ומצאוהו חזק וטוב לכסות בו את גגות בתיהם, והם משתמשים בו לחמר, מחמת שהוא מתקשה כטיח לעמוד בפני מי-הגשמים.

אחד מן המפורסמים שבחוקרי ירושלים – האדריכל המיסיונר "קונרד שיק", שהיה האדריכל שתכנן את שכונת מאה-שערים, וידוע גם בשל דגם בית-המקדש השני שבנה,

כתב בשנת תר"ס בצער לקהל המדענים שוחררי ירושלים שחומר הדשן הולך ונעלם בעקבות שנלקח לצורך בניית בתים.

גם המדפיס הירושלמי הוותיק, ר' יהודא אהרן וייס, מעיד (בשנת תש"ט) שההר היה ואיננו, בעקבות הבנייה המאסיבית של השכונות החדשות באזור: "דשן זה מילא בימים ההם את מקום המלט של היום". העושים במלאכת הבנייה חמדו את הדשן הסמיך והעשיר במינרלים, ערבוהו עם סיד, וטחו בו את האבנים.

הרב חיים הירשנזון, יליד צפת בשנת תרי"ז, שלימים כיהן כרב בניו ג'רזי שבארה"ב. כתב בשנת תר"ץ בכאב: "וצער לשמוע אשר שמעתי בימים אלה שהסירו את הר הדשן הזה ובנו שם בניינים. ובנין כזה אשר עושה להשכיח זכרונות קדומים – סתירה היא, ובונה ירושלים ה'".

וכל העמק הפגרים והדשן קודש לה'

הרב גולדהבר מוסיף אנקדוטה: מנהג היה בקרב ילדי ירושלים ובשעות אחר הצהריים מדי ראש חודש בהם לא התקיימו לימודים ב"חיידר", היו הילדים יוצאים לשחק בקרבת תלי הדשן. אחד הילדים הללו היה העניך – נכדו של האדמו"ר רבי אברהם מטשכנוב. באחד הימים מצא הילד קרן של איל שהיה נקוב מכל צידיו מחמת יושנו, ושיערו שהקרן הזה הוא מ'קרבן עולה', ואביו – שהיה מתלמידיו של בעל ה"אבני נזר" – שלח את הקרן במתנה למשפחתו אשר בגולה, והדבר עורר רעש גדול בפולין.

הויכוח – מסיים הרה"ג רבי יחיאל – מעולם לא הוכרע באופן ודאי. איש לא יודע אם אכן הגבעות העלומות הן שיירי עבודת הקורבנות, מן הצנצנות שאגר הרב שכביץ לא נותר בצוק העיתים כל זכר. אך זאת אפשר לומר בוודאות: הבתים והשכונות שנבנו במקום זה, בהן התגוררו דורי דורות של יקירי קרתא דירושלים, וקול התורה שנשמע על פני כל העמק – עולים להרצון לפני שיוכן מרומים, עד ביאת משיח צדקנו וחיידוש עבודת הקרבנות על כל פרטיה ודקדוקיה.

חדשן עצם

חיבורי חכמי ורבני הישיבה הקד' שליט"א
שנתחברו בין כותלי הישיבה הקד'

בצל הכסף - ריבית

אור נגה בבי מדרשא עם הופעתו של הספר הנפלא "בצל הכסף" על עניני ריבית, אשר נכתב, נתחבר ונתלבן בין כותלי כולל הישיבה הקד' במודיעין עילית, בעמל רב ובדיבוק חברים בני חבר תלמידי חכמים מופלגים – חכמי כולל הישיבה הקד' בעיין רב, ונכתב בשפה ברורה ובבהירות מיוחדת ע"י אחד מחשובי חכמי ורבני כולל הישיבה הקד' הג"ר מאיר פלק שליט"א, מרבני בית הוראה לעניני ריבית בעיר. החיבור כולל ביאורי הסוגיות בפרק איזהו נשך, ומסתעף לק"ח פרקים בכל הענינים והסוגיות החמורות שבעניני ריבית.

זכה דורנו וכבר נתחברו ספרים רבים בסוגיא חמורה זו, אך החידוש הייחודי לספר זה הינו בכך שהוא עורך בפני המעיין את הסוגיא ממסד ועד טפחות, מביאורי הסוגיות, וסיכומי השיטות, ועד לנידונים הלכתיים מצויים. ובכך נודעה חשיבות מיוחדת- שכן רבים הניגשים ללמוד סוגיות אלו חשים חוסר בהירות ובלבול, ומטרת הספר לפשט ולהנגיש את הדברים בבהירות ובשפה ברורה. הספר נו"נ בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא על פי דברי הפוסקים, כשבין השיטים שזורות דוגמאות מעשיות יומיומיות ונדונים הלכתיים שהזמן גרמא – מהוויות רבה ור' יוסף בשמעתתא דפסיקה ועד לשימוש בכרטיס אשראי, לקיחת משכנתא מהבנק, והלוואת מוצרים בין שכנים.

הספר זכה להסכמתם המאירה והחמה של מרנן ורבנן ראשי הישיבות וגדולי הפוסקים שליט"א, הגאון הגדול ראש ישיבת חברון רבי דוד כהן שליט"א כתב בהסכמתו לספר: "העמיד הדברים היטב בסדר ברור להפליא עם כל היקף הענין... ובודאי יהיה הספר לתועלת ולברכה לכל העוסקים בעניני ריבית". והגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א ציין כי יש בספר "חכמה גדולה שיש עמה מלאכה שכלל בחיבור אחד את כל הנושאים הקשורים להלכות ריבית, הן ביאורי הסוגיות בעיין והן הלכות למעשה". הגאון רבי שבת צבי רוזנבלט שליט"א כתב כי "העמיד וברר בטוב טעם ודעת עניני ריבית העמוקים... בסברא ישרה ובסדר נכון". בנוסף מעוטרת הספר בהסכמותיהם של הגאון רבי חי"ל ליוש שליט"א, הגאון רבי ישראל גואלמן שליט"א, והגאון רבי פנחס וינד שליט"א שליט"א.

יהי רצון שיזכה הגאון המחבר שליט"א להוסיף להגביר חיילים בתורתו ובהרצאתה ולהאיר עיני הלומדים בחיבוריו.

ניתן להשיג אצל הגאון המחבר שליט"א במס' 0527147335 או ברשת החנויות "יפה נוף"

קנין אברהם - גיל ס'

יומא טבא לרבנן עם הופעתו בסייעתא דשמיא של הקונטרס הייחודי והנפלא "קנין אברהם", מפרי עמלו ויגיעתו של בן החבורה בוגר הישיבה הקד' הרה"ג רבי ישראל מאיר שפיצר שליט"א, מחשובי לומדי כולל הישיבה הקד' במודיעין עילית. הקונטרס עוסק באופן נרחב בעניני גיל שישים בהלכה ובאגדה, בהיקף ובהרחבות רבות. בקונטרס דן הגאון המחבר שליט"א בכמה מהענינים דלהלן המוזכרים בש"ס בעניני גיל ס': בדברי רב

יוסף שערך יומא טבא לרבנן כמבואר בגמ' במסכת מועד קטן (כח). ומן הסוגיא הג"ל נסובות והולכות בחריפות ובקיאות יריעות נרחבות בעניני כרת ומיתה בידי שמים – מיתות שהם עד גיל חמישים ושישים המובאים בגמ' שם ובירושלמי – וכן במיתתו של שמואל הרמתי בגיל חמישים ושתיים. עוד עוסק המחבר שליט"א, בגיל שישים דערכין ומתי המדבר. הקונטרס עוסק אף

בשיטת האריז"ל בחובת קימה בפני בן שישים, וכן בעניני ברכת שהחיינו ביום מלאות השישים. גם בחלקי האגדה הרחיב המחבר שליט"א מהמובא בחז"ל ובספרי רבותינו.

את הקונטרס הוציא לרגל מלאות לאביו הגאון שליט"א שישים שנים עמו"ש בלעה"ר, ואישר חיליה דהגאון המחבר שליט"א שיזכה להאיר את עיני המעינים בתורתו בעוד ספרים וקונטרסים כיוצא בזה.

ניתן להשיג את הקונטרס אצל המחבר שליט"א: 0583279210 | T0527660806@GMAIL.COM

שיח הוצאה - שבת

בחדוותא דשמעתתא התקבל בקרב הלומדים קונטרס "שיח הוצאה" הכולל בתוכו חבורות וחיידושים, מערכות ופלפולים בסוגית "הוצאה" שבמסכת שבת על כל חלקיה, שנתלבנו בני עמודי דכולל הישיבה הקד' בבני ברק בדיבוק חברים.

הקונטרס יוצא לאור עולם על ידי הרה"ג ר' אליעזר כהן שליט"א, מן היושבים ראשונה בקרב חכמי ורבני הכולל שע"י הישיבה הקדושה בבני ברק, אשר עמל ויגע להעמיד את הדברים על מכונם ותיקונם בסדר ישר ובבהירות נפלאה ומאירת עינים בביור וליבון

שיטות הראשונים והאחרונים, כשהוא מרחיב ומקיף את הסוגיא החמורה משורש ראשית הסוגיא ועד גמרה, על אדני העיין, בישרות בחריפות ובהיקף רב, ובהעמדת צורתא דשמעתתא.

אחת היא התפילה שיזכה המחבר שליט"א להוסיף ולהגביר חיילים בתורה הקדושה ולהאיר את עיני הלומדים בתורתו, ולחבר עוד הרבה חיבורים נפלאים לאמיתיה של תורה.

ניתן להשיג את הקונטרס בכולל בבני ברק

מראי מקומות - ד' מינים וציצית

שמחה רבה בהופעת ב' קונטרסי מראי מקומות בעניני סוגיות ארבעה מינים וציצית, שיצאו לאור ע"פ המראי מקומות הנכתבים תמידים כסדרן ע"י הג"ר יהודה שלמה שטראוס שליט"א מחשובי ח"ר חבורת הגאון רבי אליעזר ברוורמן שליט"א בכולל הישיבה הקדושה במודיעין עילית. קונטרסי המראי מקומות יוצאים לאור בסגנונו של קונטרס מראי המקומות על סוגיית מזוזה שיצא לפני כמה שנים ונתקבל בשמחה בקרב הלומדים בעולם התורה בישיבות ובכוללים שקילסו ושיבחו

עד מאוד את הקונטרס שהאיר באור חדש על עומק הסוגיות בחלקים אלו שאינם נלמדים כ"כ בעיין בישיבות ובכוללים. הקונטרסים מסדרים ומעמידים לפני המעיין את מראי המקומות הנחוצים לכל הרוצה לרדת לעומקה של סוגיא ולמצות את העניינים לכלליהם ולפרטיהם בסוגיות אלו, בדרכו ובהכוונתו של ראש החבורה הגאון רבי אליעזר שליט"א, אשר שיעוריו נודעו ויצאו בשמם לתלפיות בעומק עיונו ובישרות תלמודו, פום ממלל רברבן בדקדוקי הסברא בתכלית היגיעה. ובס"ד פקיע שמה של החבורה הנכבדה אשר בה היושבים ראשונה במלכות מקרב חכמי ורבני הכולל שליט"א.

כן ניתן להשיג את הקונטרסים הקודמים של מראי המקומות שיצאו בעניני "חלה" ו"מזוזה" בעיין הסוגיות, ברך ה' חילם ופועל ידם תרצה. ניתן להשיג בכתובת: s0556746339@gmail.com וכן בכולל הישיבה הקד' במודיעין עילית.

יפה שעה אחת

רגע בעולמנו של בני ישיבות

הרב אהרן זוננפלד

שבת של מי

1

קבלת שבת. בית המדרש מלא מפה לפה, השירה עולה בעוצמה. לכה דודי במוגינה הקבועה. נחום חוצה את בית המדרש מהכניסה ועד למקומו בקרבת המזרח. הוא רחוש ומסורק, גם העניבה מסודרת 'פיקס'. נחום יודע שהאיחור שלו מוצדק. הוא נובע מכבוד שבת, לקח לו הרבה זמן להתארגן. תוך כדי הצעידה הוא כבר משתלב במוגינה, "התעוררי התעוררי".

התפילה המרוממת מסתיימת, נחום פונה לאחל ברכת "גוט שבת" לכל המי ומי. הוא לוחץ ידיים לעלטער של הקיבוץ - תוך כדי טפיחה קלילה, מאחל בקריצה גם ל"מוצלח" של הוועד. הוא מסיים את סדרת האיחולים, ופונה לכיוון התור המשתרך לאמירת גוט שבת לצוות הישיבה. בדרך, בעומדו בתור, נחום רואה את פנחס עם פנים נפולות, הוא ניגש אליו וזורק לו מחמאה שמיישרת לפנחס את הגב. התור ארוך, כך שנחום מספיק גם לתפוס שיחה קצרה בסוגיה הפוליטית שמסעירה את רוחו.

נחום פונה לראש ישיבה באיחול "גוט שבת", ומקבל ממנו בתגובה חיוך של חיבה, רואים בעיניים של הראש ישיבה שהוא זוכר את השאלה האדירה שנחום שאל השבוע. גם מהמשגיח הוא מקבל מבט אוהד. נחום אמנם מרגיש על גג העולם, אבל כשהוא רואה את הבחור שישב בצד וניצל את הזמן הזה והספיק ללמוד שני דפי גמרא, הוא מרגיש צביטה חזקה בלב.

2

סעודת שבת. ברוך יושב סביב השולחן ושר מלא גרנו. הוא מסתכל סביב. מתבונן. מבחין באותם בחורים שטרחו בערב שבת והכינו דגים לעצמם, יושבים ומענגים את השבת. הוא רואה גם את אלו שיושבים עם ערימת פיצוחים ומתוכנחים בלהט. בתוך ליבו הוא בז להם. איך הם הופכים את הקודש לחול, ומפספסים את המתנה ששמה שבת. בעוד הוא מנסה ומתאמץ למצוא את הדבר שיגרום לו להרגיש את השבת. השירה סביב השולחן עולה מאיליה, "מנוחה ושמחה" של ויז'ניץ. ברוך חש התרוממות של ממש, טפח מעל הקרקע, הרגשה אמינית של "שבת".

מדברי רבותינו

"מובא בשם החזו"א זצוק"ל שיש סברות עמוקות בתורה שאי אפשר כמעט להבינם בימות החול, ורק בשבת קודש יכולים להבינם מכוח קדושת השבת".

(הקדמת הספר 'רבי שמעון ותרתי')

1.

האם ירושלים מוזכרת בתורה?

העיר ירושלים אינה מוזכרת בחמישה חומשי תורה כלל. היא מופיעה בשמה רק בנ"ך. בטעם הדבר הביא הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פמ"ה) שלש סיבות, כי אלו ידעו העמים שבזמן התורה את מקומה היו נלחמים כנגדה, וכן העם היושב בעיר היה משחית אותה, וכדי שלא ילחמו השבטים לירש את החלק של ירושלים.

2.

באלו בגדים הלכו הלויים והישראלים במקדש?

החת"ס (עה"ת פ' כי תשא) מבאר ש'בגדי השרד' היו בגדים נאים ומכובדים ללוויים המשרתים במקדש, וכן לישראלים שבאו להקריב קרבנותיהם, דאין מהראוי שיאבו בבגדי חול שלהם ופעמים עשויים טלאי על טלאי.

3.

למה שימש במקדש כלי הזמר ששמו 'מגריפה'?

מובא בגמ' ערכין (י) 'אמר שמואל מגריפה היתה במקדש, עשרה נקבים היו בה, כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר'. וכתב הראב"ד (תמיד פ"ג מ"ח) שנקראת מגריפה לפי שמחברת כמה מיני זמר יחד, כמו מגריפה שגורפת את הדשן יחד. ומה שכתוב שזרקו את המגריפה, כוונתם שבכל פעם היו משמיעים חלק מקולות המגריפה, וכשנכנסו בין האולם ולמזבח היו משמיעים את כל הקולות כאחד, ו'נזרקה' כדוגמת 'נזרקה מפי חבורה' שכולם אמרו כאחד.

4.

מה הייתה סגולת מי הגיחון?

באבות דרבי נתן (פלי"ה אות ה') מונה עשרה ניסים שנעשו במקדש, ואחד מהם שלא נותר מבשר הקודש מעולם, וכשהיו הכהנים מרבים לאכול, היו יורדים ושותים מממי הגיחון והיה מועיל לעיכול הבשר.

5.

לאיזה כיוון צריך להתפלל כשנמצאים בכותל?

המנהג הוא להתפלל אל הכותל. אמנם, לפי המקובל שמקום קה"ק הוא באבן שבתוך המסגד שבהר הבית שנמצא הרבה משמאל לכותל, לכאורה יש לצדד מעט לשמאל. והטעם שלא נהגו כן, אפשר כדי שלא ייראה שמשותחוים למסגד (ספר 'משוש כל הארץ' להגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל).

6.

איזה הלכה על קדושת ביהמ"ק נתגלתה לראשונים ברוח הקודש?

כתב הראב"ד (בית הבחירה פ"ו) שקדושת הבית קידשה לשעתה ולא לעתיד לבא, לפי שעתידה להתקדש קידוש אחר עולמי. וסיים, כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו.

7.

יחודיותם של אבני הכותל המערבי.

רבי עובדיה מברטנורא כתב בירושלים בשנת רמ"ח אגרת לאביו 'וכותל המערבי אבניו הן אבנים גדולות מאד ועבות, לא ראיתי כגודל האבנים ההן בשום

מדור חדש!

תא שמע

שאלות ותשובות

הרב מנחם אנגל

8.

למה משמש המקום שמעל החלק המקורה ברחבת הכותל המערבי?

מעל הקשת [המכונה גם קשת וילסון] שמאהילה על החלק המקורה שברחבת הכותל, נמצא בנין ה'מחכמה' בית המשפט המוסלמי, הייתה מסורת שבמקום זה היה בית דינו של שלמה המלך, וכן בית מדרש בימי חזקיהו. השערה מקובלת היא שלמקום זה התכוון הרמב"ם באגרתו שבהיותו בירושלים התפלל ב'בית הגדול והקדוש' (בתיים ומסודות יהודיים ברובע המוסלמי, לר' זכריה שבתי).

9.

האם היו רעידות אדמה בירושלים?

על אף שהיו רעידות אדמה בירושלים, לא היו נזקים בנפש, וכך מציין הר' מיוחס באגרת משנת ה'תק"כ שברעש שהיה בשנה זו נהרגו בצפת קט"ב בני אדם, אבל בירושלים לא ניזוקו, ואין גזרים תענית ציבור על הרעש בירושלים לפי שאין ניזוקים בה בני אדם (פרי האדמה ח"ד).

10.

היכן התפללו אחר החורבן?

בדורות הסמוכים לחורבן היה בית הכנסת בחלק הצפוני של הר הבית, בחלק שהרחיב הורדוס ומחוץ לגבול המקודש של ת"ק על ת"ק אמה (אבן שתייה לר' מיכאל בראוור).

תרתי משמע

ירושלים. בבראשית רבה (פ"ו) מובא שאברהם קרא לעיר 'יראה' ושם קרא לעיר 'שלם', וה' צירף את שני השמות לשם אחד 'ירושלים'. וכתבו תוס' (תענית ט"ז) שלכן יש להקפיד לכתוב 'ירושלם' ללא י'.

אחד מי יודע?

לשיטות הראשונים שהיו ארבע כנפות ל"מעיל", יש לעיין מדוע לא נתייבב בציצית?

עיין מנח"ח (מצוה צט סק"ד), בית יצחק (או"ח סי' ה' סק"ח), שו"ת דובב מישרים (ח"ב סט"ז), כלי חמדה (פרשת שלח סק"ה).

זמני תשובה ממושכים, את עתות גאלה, כבר ממששים, ואנחנו רק רוצים, להגיע מוכנים. זו לא רק משאלה, זו שאלה, שצריכה תשובה, השיבנו ונשובה.

אתה נותן יד, אם ישוב תקבלו מיד, זאת יודע כל אדם.

רוצה לשוב מאהבה להתקרב, להשתקק לדעת ערך לכל מצוה ומן החטא להתרחק. אך רבו הן הלכות תשובה ודיעה, קבלה, חרטה ועזיבה. והוא, בלבד רק מחשבה, איפה נמצאת ההתחלה היכן עולה המסלה להשתנות באמת, לא רק לבקש מחילה.

האחד אומר לקבל קבלה האחר טוען, לא לדבר בתפלה אולי ב'סדר' תענית דבור וגם ללמד מה מתר ואסור אחרי שיקה מהמשגיח מבין שאין ענין להכריח ואז המחשבה הגיע תורה שיש להתחזק בקבל בתורה

והאמת? היא לאמתה שהתשובה - כל כך פשוטה. הכל נכון, כשנבין את ההגיון.

משל לאב, שבנו הקט, את ידו ענב. 'שוב אלי, מיד צעק אליו, והוא בשלו, מרחיק ולא שב. רואה רק את עצמו, את הגב. קורא לו וזועק, נקדעו מיתריי, לא התאוש, ממרחק עקב. והנה לבסוף, אחר זמן רב, התפנה הבן, על עקבותיו סב. צופה אביו מרחוק, בשקט, בשלום, הנה בנו שבה אהב, לעברו צועד, לבין זרועותיו.

הביט לו אדם מהצד, ולעצמו חשב, הלא תכף כשנשטט הילד לדרך ויכשעוד יהיה סביבותיו זעק האב לעברו. ואחר כך, כשבקשי נראה, אך לעברו קרב, שמח אביו בלבד, בשקט, ננוח ומישב.

כבו להולך, קבלו את השב. כי לא משנה המרחק רק דבר אחד, להיכן מכונות רגליו.

יושב אבינו במרום וממתין יודע בריותיו ובהם מאמין שניבנו את הסוד השמון שמה שנדרש. זה לשונות כוונ. קבלה, מלה טובה או שתיקה, לכלם השכינה מחכה לקרבה, להשתקקות, לזקה. כי כל דבר קטן, מראה אמונה חזקה.

סוב לק, על מקומך סוב. הראה את פניו, בן אהוב. למרות הנקרות שחצית, הדרך שהרחקת, אינה עזוב. יושב במרום מצפה בך ליונק, מפציר ואינו מרפה, בשוקך חושק.

היכל הכולל

לאורך בהתמדה הגדולה ובעיון התורה ובשקיעות הלימוד שנועד הכולל בה. לימים התבטא ראש הכולל הגר"ד אטלן שליט"א, 'מאז שנפתח הכולל, רוח הישיבות החלה לנשוב לאופקים'.

מיותר לציין את החיזוק הרב שתרמה פתיחת הכולל לצביון הקהילה החרדית באופקים, לחיזוקה ושגשוגה, כשהשפעת הכולל עמוקה ועצומה על הקהילה כולה ועל צביונה. יצוין, כי לפני מספר שנים עברה הישיבה לצעירים בדרום שע"י הישיבה הקד', מהעיר נתיבות לעיר אופקים, וניתן לומר כי השפעת היכל התורה שע"י הישיבה הקד' באופקים, שינתה את פני וצביון הקהילות בדרום כולו.

קול התורה נשמע בארצנו

במהלך השנים הלך הכולל והתרחב בס"ד והתמלא בבני עליה

הגאון רבי דוב סלמון זצ"ל בשיעור בכולל

מרן הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל בשיחה בהיכל הכולל

סיום מסכת נזיר בכולל

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי בנימין סורוצקין שליט"א בשיעור בכולל

ראש ישיבת מיר רבי נתן צבי זצ"ל פנה לראש הישיבה הגרש"ב שליט"א והודה לו על פתיחת הכולל, וכן ביקשו שיעמיד בראשות הכולל את חתנו היחיד של הגר"ח, הגאון ר' דוב סלמון זצ"ל, וכן את תלמידו הגאון ר' דניאל אטלן שליט"א, לעילוי נשמתו ולהמשיך דרכו.

חודש וחצי לאחר מכן. ראש חודש אייר תשס"ה. נפתח הכולל הראשון באופקים. הכולל ששינה את אופקים מעיירת ספר למקום תורה חשוב ביותר.

הכולל נפתח בתחילת זמן קיץ תשס"ה, בביהמ"ד 'בית גבריאל', כשבראשותו עמדו הגאון ר' דוב סלמון זצ"ל ויבלחט"א הגאון ר' דניאל אטלן שליט"א. הכולל נפתח עם כעשרים אברכים בני עלייה, ובמהרה גדל הביקוש והתעצם, כששמעו של הכולל עובר מפה

הרוצה להחכים

תשס"ה-תשפ"ו: עשרים ואחת שנים להקמת כולל הישיבה הקד' באופקים, שבים אנו ליזמי הקמתו ולפריחתו של מרכז התורה בדרום הארץ, שהאיר לכל הדרום כולו | ההקמה בבית הגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל, בקשתו של הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, 'אומן קונה בשבח כלי' שנמסר בכלות הכוחות, וגם: האברכים שהגיעו מהמרכז לאופקים אחרי הטבח בשמחת תורה תשפ"ד | הכולל ששינה את אופקים

תשס"ה

הבשורה העצומה של הקמת כוללי ישיבת עטרת שלמה בכל רחבי הארץ, בהיקף עצום שלא זכור כדוגמתו, הפליאה והדהימה את היהדות החרדית כולה.

אחרי בית שמש, ירושלים, מודיעין עילית, ביתר, בני ברק ועוד ועוד, עלו רבני העיר 'אופקים' לרחוב חזון איש 5 בבני ברק לרבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל זצ"ל והביעו את משאלתם שיבקש מתלמידו חביבו רה"י הגרש"ב שליט"א לפתוח כולל גם בעיר אופקים. סיבת הבקשה הגיעה בעקבות הגעתם של אברכים בני תורה תלמידי חכמים להתגורר בעיר, ומתוך רצון להגביר את רוח בני התורה והישיבות בקהילה החרדית בעיר.

פטירת הגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל

עלייתם של רבני העיר למעונו של מרן רה"י הגרא"ל זצ"ל הייתה בתחילת חודש אדר תשס"ה והתקיימה בשליחותו ועל דעתו של הגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל ר"י אופקים. לאחר

שנבחנו הדברים, הביע ראש הישיבה שליט"א את הסכמתו לפתיחת הכולל, והגיע לאחר כמה ימים לאופקים שבדרום, כשהוא עולה עם המרא דאתרא הגר"י פינקס שליט"א לבית הגאון הגדול רבי חיים קמיל זצ"ל.

'רבי חיים מאוד מאוד נהנה מהפגישה, הוא היה שרוי בשמחה עצומה מהקמת הכולל ובקורת רוח מיוחדת מאוד מגודל השעה' תיארו בפנינו בני ביתו של הגר"ח זצ"ל שנכחו במעמד, הוא אף ביקש לקרוא לחתנו הגאון ר' דוב סלמון זצ"ל שיבוא לראות את הפלא, של מי שמצליח להרבות תורה באופן כה עצום.

פחות משבועיים אחר כך - בפורים דמוקפין תשס"ה, נפטר הגאון רבי חיים זצ"ל באופן פתאומי. הקהילה הוכתה בהלם. החברותא ומי שהחשיב את עצמו לתלמידו - הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצ"ל ר"י מיר, רצה לפתוח כולל של ישיבת מיר באופקים לע"נ, אולם כאשר שמע שרבי חיים ביקש כבר מראש הישיבה הגרש"ב שליט"א, חזר מיד ואמר: זהו רצונו של רבי חיים! וכך צריך לעשות!.

מעמד סיום בכולל

שליט"א המסור לאברכי כוללי הישיבה בכל הארץ, דאג להקמת גנים זמניים בבתי המשפחות עם מרחב מוגן, כשהוא דואג באופן אישי לכך, על מנת שהאברכים יוכלו לשקוד על תלמודם ולהמשיך והתייגע בעמל התורה.

היכל הכולל בתקופת הקורונה

התקבצו אברכי הכולל ששהו באזור המרכז לפתיחת כולל זמני בבני ברק באותן התקופות, כשבכל פעם הכולל שכן במקום אחר, באחד מסבבי הלחימה אף הצטרף הכולל כקבוצה בתוך כולל הישיבה הקד' בבני ברק, לצד זאת בהיכל הכולל באופקים דאג ראש הכולל הגר"ד אטלן שליט"א בכל כוחו שימשיכו הסדרים כרגיל למרות המצב.

לאחר הטבח הנורא בשמחת תורה, שפגע בין היתר גם בעיר אופקים, שררה בכל העיר אימה ופחד עצום מלצאת מהבתים, באותו הזמן משפחות רבות עזבו את העיר ושהו אצל קרובי משפחתם באזורים שונים ברחבי הארץ. בר"ח חשוון, זמן חורף נפתח בכולל כרגיל, ורבים מהאברכים הגיעו מבני ברק ומודיעין עילית שם שהו משפחותיהם לאופקים על מנת להמשיך בלימוד ביתר שאת וביתר עוז למרות הקושי והמלחמה.

אברכי הכולל עימם שוחחנו, ביקשו לציין כי במהלך תקופת המלחמה, מוסדות החינוך היו סגורים בעיר ששהתה באיזור הלחימה, למשך תקופה ארוכה מאוד, מה שהקשה על לימוד האברכים שילדיהם שהו בבית ללא מסגרת, הגאון ר' אריאל ברונר

הגר"י פינקוס שליט"א נושא דברים במעמד סיום מסכת חולין בכולל

זצ"ל בכולל וביקש מרבינו רה"י הגרש"ב שליט"א להשתתף בה ולחזק את הכולל בכל שנה – ברך הגאון ר' דוב זצ"ל ברכת 'שהחיינו' בשם ומלכות על כך שזוכה ומצליח ללמוד תורה, למרות מחלתו.

למרות המחלה הקשה והטיפולים לא ויתר על מסירת השיעורים בכולל, והגיע לכולל במסירות עצומה למסור את השיעורים במסירות כל הכוחות פשוטו כמשמעו. גם בימים שבהם לא היה בכוחותיו לרדת לכולל, ביקש למסור את השיעור לאברכי הכולל בביתו, ולמרות היותו חלוש וכאוב התגבר כארי להרבעת התורה.

זכור כהיום לאברכי הכולל, השיעור האחרון שמסר בכולל, בכלות כוחותיו ממש, בסוגיית 'אומן קונה בשבח כל', וראו הכל קיום בחוש של דברי חז"ל, אדם כי ימות באוהל, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה.

והכל ראו כי האומן קנאו בשבח הכלי, שנצרף ונזדכך, ועלה זך ונקי השמימה.

שלמדתי באף

פרק מיוחד בקורות ימי הכולל, נכתב בתקופות המלחמות וזמני המתיחות הביטחונית בדרום הארץ, המלווים את הכולל כמעט מיום הקמתו.

לצערנו הרב במהלך השנים התגברו האיומים לכל הארץ, אך בשנותיו הראשונות של הכולל היו סבבי הטילים מעזה דבר חדש שלא הוכר, והאימה הבהלה והפחד שררו בקרב תושבי הדרום. בסבבי הלחימה בשנים הראשונות היו נמלטות משפחות רבות מהעיר למרכז עד שנרגע המצב.

למרות המצב, השתדלה הישיבה הקד' שסדרי הכולל ימשיכו כרגיל. בעקבות כך שמשפחות רבות נסעו לשהות במרכז הארץ,

מובהקים, כאשר כיום נמנים על שורותיו למעלה ממאה ועשר אברכים בלעה"ר תלמידי חכמים מובהקים השקועים באוהלה של תורה בכל כוחם. בהמשך השנים, בשל ההתרחבות העצומה בכולל, עבר הכולל לביהמ"ד 'היכל דוב'. כמו כן עם ריבוי האברכים הגדול בס"ד מונה בהמשך השנים הגאון רבי יעקב פריימן שליט"א לכהן כראש הכולל אחה"צ, כשלצד ראשי הכולל שליט"א, ניצב הג"ר מנחם פליישמן שליט"א המעמיד את בית ה' בתבונה ורוב תושיה.

כבר מייסוד הכולל ייסד ראש הכולל שליט"א סדרי 'רצופות' ומסירת 'חבורות', כמו כן ראשי הכולל שליט"א נותנים דגש מיוחד לכתיבת חבורות וחידו"ת בכל סוגיא וסוגיא, כדוגמא ניתן לציין, כי על מסכת 'נדה' יצאו לאור למעלה מארבעים קונטרסים של חידו"ת שנכתבו והודפסו ע"י בני החבורה המופלגים.

עם פרוץ נגיף ה'קורונה' בשנת תש"פ, בהוראת רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א נפתח הכולל במתנ"ס ובחצר המתנ"ס על מנת שילמדו במקום מרווח ובכפוף להנחיות, כאשר כולל הישיבה היה הכולל הראשון להפתח בעיר, כשקול התורה לא מפסיק מלהישמע בו.

בתוככי הכולל נוסדה קרן תורה וחסד 'חסדי חיים' על מנת לסייע לאברכי הכולל בעיתות שמחה ובעיתות צורך או מצוקה, ואכן זכתה הקרן לפעול גדולות ונצורות לסייע בעד משפחות האברכים בס"ד. תורה שיש עימה גמילות חסדים.

שהחיינו - על דברי תורה

פרק מרטיט בקורות ימות הכולל, הייתה תקופת מחלתו של ראש הכולל הגאון רבי דוב סלמון זצ"ל שנחלה בדמי ימיו במחלה הנוראה וממנה לא קם, ונלקח השמימה בי"ז מנחם אב תשס"ט.

במסיבת חנוכה לאברכי הכולל באותה השנה – אותה ייסד הגר"ד

תורה לא עובד ככה!

הוא סיים את השיחה ואמר: "אם תקבל יותר מאלף אברכים אני לא אתרום, כי עטרת שלמה לא תעמוד בכמות כה גדולה".

ראש הישיבה שליט"א עולה לבית בחזון איש 5 כששאלתו בפיו, מה עושים כעת. מרן הגראי"ל הרהר ממושכות ואז אמר: **"במסחר הוא מבין, מצד מסחר הוא צודק! וודאי במסחר מי שפוחה בבת אחת נידון לפשיטת רגל"**. וכאן המשיך מרן זצ"ל בנחרצות: **"אבל תורה זה לא מסחר! תורה לא עובד ככה! תשמע לי, תמשיך, ועם הגבירים יסתדר בעז"ה"**.

ונדמה, כי הסיפור הזה הוא סוד הסייעתא דשמיא של הישיבה הקדושה.

במאמר המוסגר ראוי להביא כאן סיפור מרתק מאותה התקופה, אותו שמענו מהג"ר דוד פרידמן שליט"א ממעמדי כוללי הישיבה הקד'. בשל ההיענות של ראש הישיבה שליט"א וחפצו העז להמשיך בריבוי הקמת התורה, ולאור הוראתו של מרן הגראי"ל זצ"ל לפתוח עוד ועוד מקומות תורה, המשיכה הישיבה בהקמת היכלי תורה נוספים. באותה העת צלצל אחד מנדיבי עולם התורה החשובים והידועים שעמד לימין הישיבה בסיוע גדול, לראש הישיבה הגרש"ב שליט"א.

בשיחה, הוא אומר לראש הישיבה: **"ר' שלום בער אל תקבל עוד אברכים, אל תגדיל יותר מאלף, עטרת שלמה תפשוט רגל"**.

הכולל במשכנו הישן

הישיבה לצעירים באופקים

דברי הימים תעודת זהות

ראשי הכולל:

הגאון רבי
דניאל אטלן
שליט"א

הגאון רבי
יעקב פריימן
שליט"א

ראש החבורה:

הגר"ר
מנחם פליישמן
שליט"א

מניין האברכים בהקמת הכולל:

20

מניין האברכים כיום בלעה"ר:

110

היכל הכולל בעת הקמתו:

בית המדרש בית גבריאל

היכל הכולל כיום:

בית המדרש היכל דוב

אברהם רוזן | צילומים: מנדי רוט, אדי ביסמוט, שמוליק קורלנסקי, אלעזר פינשטיין

קריית הישיבה | שמחת הרגל

כמדי מועד במועדו, התקבצו ועלו בני הישיבה הק' ובוגריה בימי חול המועד להקביל את פני רבותינו ראשי הישיבה שליט"א, רבינו הגר"ח פיינשטיין שליט"א, רבינו הגר"ח מ'אוזבנד שליט"א, רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א ומורנו המשגיח הגה"צ רבי יוסף דיווס שליט"א, שקיימו במעונותיהם מעמדי שמחת חג ופלפולא דאורייתא בענייני המועד, מתוך שירה וזמרה, בהרחבת הלב ורוממות הדעת.

במעונו של רבינו רה"י הגרש"ב סורוצקין שליט"א

במעונו של רבינו רה"י הגר"ח מ'אוזבנד שליט"א

במעונו של רבינו רה"י הגר"ח פיינשטיין שליט"א

בני ברק | רוב ניסים הפלאת בלילה

כמידי בין הזמנים התקיימה בעיר בני ברק ישיבת בין הזמנים' המרכזית לבני הישיבה נ"י, בה המשיכו בני הישיבה הק' את רציפות הלימוד וההתמדה אל תוך ימי חג הפסח. ישיבת בין הזמנים התקיימה בהיכל הישיבה לצעירים ברחוב חגי בעיר. רגע מיוחד נרשם כאשר בני החבורה התקבצו לבילוי שביעי של פסח לאמירת 'שירת הים' ולתפילה בוקעת רקיעים לישועת הכלל והפרט, המעמד התקיים בראשותו של רבינו ראש הישיבה הגר"ח פיינשטיין שליט"א, אשר העתיר בצקון לחשו לישועת ישראל, ובפרט לישועתם של בני הישיבה הק' המצפים לזיווגם, כן נשא שיעור מיוחד בעניני גאולת מצרים קודם התפילה. במעמד המיוחד השתתפו רבים מבוגרי הישיבה ותלמידיה, והמונים מתושבי העיר שוחרי התורה והיראה.

בני ברק | צאי לך בעקבי הצאן

במהלך ימי בין הזמנים שלאחר חודש ניסן, התקיימה ביישוב 'מצפה ירחו' 'שבת גבוש' מיוחדת לבני הישיבה לצעירים בבני ברק שע"י הישיבה הקד' - ישיבת 'עטרת יוסף', בראשות ראשי הישיבה ורבינו שליט"א, במהלכה צברו בני הישיבה המופלאים נ"י כוחות לקראת תחילת זמן הקיץ בסימן תוספת חיזוק והתמדה, והתעלו והתרוממו ב'שבת נועם הנשמות' בצל רבותיהם. 'שבת הגבוש' לתלמידי הישיבה תוכננה להתקיים עם סיום זמן חורף, ונדחתה לאחר הפסח בעקבות פריצת המלחמה.

שיאו של הקעמפ היה 'רב שיח' מיוחד שהתקיים במשך שעה ארוכה בענייני דרכי העליה בתורה וביראת ה' טהורה, וכן בעניני השעה והשקפה, בהשתתפות רבינו ראש הישיבה הגאון ר' שלום בער סורוצקין שליט"א, יחד עם ראש הישיבה הגאון רבי עוזיאל שרייבר שליט"א והמשגיח הגאון רבי מרדכי פיש שליט"א, אשר חידדו באזני התלמידים דברי הזכרה והנהגה לאור ניסיונות הזמן.

ה'רב שיח' לתלמידי הישיבה

היכלי התורה שע"י הישיבה הקד' | כעבד ישאף צל

זמן קיץ נפתח בעוז וברמה בכלל היכלי התורה שע"י הישיבה הקד' בכל רחבי הארץ, על ידי למעלה מרבעת תלמידי הישיבה הקד', חכמיה ורבניה ותלמידי בית רבן שע"י הישיבה הקד'. וכנגד המנסים להצר את לומדי התורה מבית ומבחוץ נשמע קולה של תורה מהיכלה בתעצומות ובדביקות.

בישיבה הקדושה בקריית הישיבה המשיכו בלימוד מסכת בבא בתרא בפרק 'יש נוחלין', גם בישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד' המשיכו בלימוד מסכת בבא בתרא, ובכוללי הישיבה הקד' המשיכו בלימוד מסכת שבת.

קריית הישיבה | הרחיבי מקום אוהלך

כהמשך להצלחה הגדולה של חבורת 'כולל י"ב שעות' לבוגרי הישיבה הקד' השוכנת כבוד בקריית הישיבה בראשל"צ בה שוקדים בתורה בשקיעות ללא מפריעים וברציפות מבוקר ועד ערב, התרחבו ספסלי בית המדרש בתחילת זמן קיץ בעשרות אברכים בני עליה מבוגרי הישיבה הקד' שהצטרפו לשורות הכולל.

עם התרחבותו, עבר הכולל להיכל 'בית שמאי' הגדול בקריית הישיבה, ובחודש אב צפויים להיערך בו שיפוצים נרחבים על מנת שיוכל להיות משכן קבע לכולל י"ב שעות, בהדר וברחבות כיאה לכבודה של תורה.

עם תחילת זמן הקיץ החלו עבודות שיפוצים והרחבה בבית המדרש 'בית הלל', כאשר לבינתיים העתיקה החבורה את משכנה אל היכל 'בית שמאי' הסמוך, כאשר עם סיום העבודות בעז"ה בר"ח אלול תשוב החבורה אל מקומה הראשון, בעוז והדר וברווחות - כיאה לכבודה של תורה.

כולל י"ב שעות" בלימודם בהיכל בית המדרש "בית שמאי"

בני ברק | שתולים בבית ה'

עם פתיחת זמן קיץ ברוממות ובשקידה, ובתוספת עמל ויגיעה לקראת יום מתן תורתנו, זכו חכמי ורבני הכולל שע"י הישיבה הק' בבני ברק, לשיחת חיזוק מיוחדת מפי רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א, שנשא דברי חיזוק במעלת עסק התורה בעיונה ובהתמדתה ועורר בדרכי ההכנה לקראת קבלת התורה.

רבינו רה"י הגר"ח פיינשטיין שליט"א בדברי חיזוק בהיכל הכולל בבני ברק

קריית הישיבה | יוחכם עוד

שמחה רבה בקריית הישיבה הק' עם הופעת הגיליון 'חידודא דשמעתתא' - אכסניה של כבוד לפלפולה של תורה, המאגד בתוכו עיונים פנינים, הערות וחידושים על הסוגיות הנלמדות בהיכל הישיבה, שיו"ל ע"י תלמידי שיעור א' נ"י לע"נ הטהורה של אמה של מלכות, הרבנית הצדקנית מרת לאה פייגא סורוצקין ע"ה.

הגיליון משמש כבמה תורנית לריבוי והדהוד קול התורה פלפולה ועמקותה בדיבוק חברים כשמו 'חידודא דשמעתתא' - במשא ומתן של הלכה בין התלמידים העונים זה לזה ומחדדים זה לזה בהלכה. הגיליון יו"ל בעידודם ובברכתם של רבותינו ראשי הישיבה שליט"א שאף עיטרו בראשו בכל גיליון הערות קצרות וקושיות על הסוגיות - להגדיל תורה ולהאדיר.

קרית הישיבה | וצדקתו לבני בנים

שמחה מרובה נרשמה בהיכל הישיבה הק' בקרית הישיבה בהיכנס נכדיו התאומים של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א בבריתו של אברהם אבינו, בנים לבנו הרה"ג ר' יעקב שליט"א, חתן הג"ר חיים סולוויצ'יק שליט"א. המעמד התקיים בהיכל הישיבה הקד' מיד לאחר תפילת שחרית, בהשתתפות בני הישיבה הקד' ורבניה שליט"א.

בסנדקאות כובדו הסבא רבא רבינו ראש הישיבה הגאון רבי בנימין סורוצקין שליט"א, והסבא רבא מרן הגאון רבי יצחק סולוויצ'יק שליט"א. בעמידה לברכות כובדו רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א ורבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א ובברכות כובדו הסבים, רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א והג"ר חיים שליט"א. כשהציבור כולו מעתיר ברגש ומברך את הרכים הנימולים שיזכו לגדול בדרך אבותיהם הרוממה לתפארת כל בית ישראל.

הסבא רבא מרן הגאון רבי יצחק סאלוויצ'יק שליט"א בתפילה ליד ארון הקודש לאחר הברית

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א ב'קוואטר'

רבינו רה"י הגר"מ שליט"א בברכות בברית הבן השני נ"י, נראה עוד הסבא הגר"ח סאלוויצ'יק שליט"א

הסבא רבא רבינו רה"י הגר"ב סורוצקין שליט"א בסנדקאות בברית הבן הראשון נ"י, רבינו רה"י הגר"ח פינשטיין שליט"א בברכות

בני ברק | שם עולם אתן לו

בשמחה רבה התקבל בקרב עמלי התורה הגיליון החדש "יצחק ירנן" שהחל לצאת לאור בכולל הישיבה הקד' בבני ברק עם תחילת זמן קיץ, בו מעלים אברכי החבורה בכולל את חידושיהם על הסוגיא ע"ג הכתב להרבות דעת ולהוסיף לקח ופלפול, ונושאים ונותנים בתורת חבריהם. הגיליון יוצא לאור לע"נ בן החבורה הבלתי נשכח הרה"ג ר' יצחק מנדלסון זצ"ל שנלב"ע לדאבון לב בחורף האחרון, והוא יוצא במתכונת דו שבועית, על הסוגיא הנלמדת. כמו כן, מעמד שבע ברכות מיוחד ומרגש התקיים ע"י ידידיו ורעיו של הרה"ג ר' יצחק זצ"ל לרגל השמחה הרבה עם נישואי ביתו תחי' בשעטו"מ לבן החבורה הבה"ח משה לנגלב נ"י מבחירי הישיבה הק', בבחינת 'תורה מחזרת על אכסנייה שלה'. המעמד התקיים ע"י ידידיו ורעיו בני החבורה בכולל ובראשות רבותינו ראשי הכולל שליט"א, כשידידיו ורעיו למלחמתה של תורה של אבי הכלה זצ"ל מאחלים לחתן והכלה שיזכו לשפע כט"ס.

מעמד השבע ברכות שנערך ע"י בני החבורה שליט"א, נושא דברים ראש הכולל הגאון רבי שמעון שרייבר שליט"א

גיליון "יצחק ירנן" שיוצא לאור לזכר ועילוי נשמת הרה"ג ר' יצחק מנדלסון זצ"ל

תואר כל מה נתעלה קבלת התורה בהיכלי הישיבה הקד'

לקראת יום חג מתן תורתנו, הוסיפו רבני ובני הישיבה הק' בכל אתר ואתר עמל לעמלם ויגיעה ליגיעתם, כדי להיטהר ולהתקדש בקדושת הימים ועל מנת להגיע ראויים למתן תורה. לצד תוספת ההקפדה על רציפות הלימוד והחיזוק העצום בקול התורה שנשמע מסוף העולם ועד קצהו, נשמעו בהיכלי התורה דברי חיזוק והתעוררות, וההר עשן וקול השופר הולך וחזק, משה ידבר והאלוקים יענהו בקול.

ישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד' | טוב לי תורת פיך

גם בהיכלי הישיבות הקדושות לצעירים שע"י הישיבה הקד' בכל רחבי הארץ שמעו התלמידים שיחות חיזוק והכנה לקראת חג השבועות מפי רבותיהם ראשי הישיבות והמשגיחים שליט"א ומפי גדולי התורה.

בישיבה לצעירים בביתר שמעו התלמידים שיחת חיזוק מפי הגאון רבי אברהם יצחק קוק שליט"א ר"י מאור התלמוד, בישיבה לצעירים בבני ברק שמעו התלמידים כמידי שנה בשנה בערב קבלת התורה את שיחתו המרוממת של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א, בישיבה לצעירים באלעד נשא שיחת חיזוק לתלמידים הגאון רבי ברוך מרדכי אטינגר שליט"א ר"י כנסת יחזקאל, וכן בשאר הישיבות לצעירים שמעו התלמידים נ"י שיחות חיזוק ממרביצי התורה והיראה.

הגאון רב"מ אטינגר שליט"א בשיחה בישיבה לצעירים באלעד

רבינו רה"י הגר"מ אוזבנד שליט"א בשיחה בישיבה לצעירים בב"ב

הגאון הגדול ראי" קוק שליט"א בשיחה בישיבה לצעירים בביתר

התלמידים בהדלקה בת"ת מערב ב"ב

רבינו ראש הישיבה שליט"א במעמד ההדלקה בת"ת מרכז ב"ב

כוללי הישיבה הקד' | הכנה לקבלת התורה

בכוללי הישיבה הקד' נישאו בפני חכמי ורבני הכולל משאות הכנה לקבלת התורה מפי ראשי הכוללים שליט"א, וגדולי מרביצי התורה ראשי הישיבות שליט"א, שחזקו את עמלי התורה לתוספת יגיעה שקידה בשקיעות ודביקות בתורה ונותנה, ובמעלת היום הגדול ד'אי לאו ההוא יומא כמה יוסף איכא בשוקא'.

בכולל הישיבה הקד' במודיעין עלית נשא שיחה הגאון רבי ראובן הכסטר שליט"א, בכולל הישיבה הקד' בבני ברק נשא שיחה מיוחדת הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ר"י חברון, כן נשאו עוד שיחות הכנה בימי הספירה בכולל בב"ב הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א רב שכונת נאות יוסף, והגאון רבי נפתלי קופשיץ שליט"א מר"י בית מדרש עליון, שרוממו את האברכים בדברי חיזוק ורוממות הימים.

בכולל הישיבה הקד' באופקים זכו האברכים לשמוע משא הכנה לקבלת התורה מפי הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א ר"י תפרח, בכולל הישיבה הקד' באחיסמך זכו האברכים לשמוע משא הכנה מפי הגאון רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א לרפ"ש ר"נתיב הדעת, בכולל הישיבה הקד' בביתר עלית זכו האברכים לשמוע שיחת חיזוק מפי הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א מרבני העיר, בכולל הישיבה הקד' בנווה יעקב זכו האברכים לשמוע משא הכנה מפי הגאון רבי ישראל לנדא שליט"א ר"י היכל יצחק.

הגאון רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א לרפ"ש
בשיחה בכולל באחיסמך

הגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א
בשיחה בכולל בבני ברק

הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א
בשיחה בכולל באופקים

הגאון רבי ישראל לנדא שליט"א
בשיחה בכולל בנווה יעקב

הגאון רבי ראובן הכסטר שליט"א
בשיחה בכולל במודיעין עלית

הגאון רבי אברהם שרגא שטיגליץ שליט"א
בשיחה בכולל בביתר

כוללי הישיבה הקד' | לכבוד יום טוב

חכמי ורבני כוללי הישיבה הקד' שליט"א השותפים בהעמדת הבית קיבלו בערב חג השבועות שי מיוחד לכבוד יום טוב מהישיבה הקד' - מפה יוקרתית לכבוד יו"ט, בהערכה והוקרה רבה.

השי המפואר לכבוד יו"ט שחולק לאברכי כוללי הישיבה הקד'

תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' | בלב אחד

גם בכלל תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' זכו התלמידים נ"י לשמוע דברי חיזוק והכנה לקבלת התורה מפי הרבנים שליט"א, ראה סיקור נרחב מהמעמדים בכלל תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' בגיליון 'והודעתם לבניך'.

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א בשיחה
לתלמידי ת"ת מרכז ב"ב

המשגיח הגאון רבי מרדכי פיש שליט"א
בשיחה לתלמידי ת"ת מודיעין עלית

צבי ואיתרעי בן ומסר לו אורייתא יום מתן תורה בישיבה הקד'

יום ולילה לא ישובות

גם לאחר סעודת יו"ט - שנערכה ברוב הדר ובעונג יום טוב, ובקיום מהוזר של 'חציו לכם' בהשקעתו העצומה של מנהל המטבח הרה"ח ר' נפתלי מסלו הי"ו - ולמרות היותם ערים בכל הלילה, גדשו מאות בני הישיבה את היכל בית המדרש כשקול התורה נשמע בו מכניסת היום ועד סופו, אשרי עין ראתה זאת. עם תחילת הסדר בצהרי היום היכל הישיבה היה מלא מפה לפה ולא נותר בו מקום, כשבני הישיבה מנצלים את כל זמנם לעסק התורה.

בשנה זו שחג השבועות התקיים ביום שישי זכו בני הישיבה לתרי יומא של התמדה ביגיעה ורציפות, בהתעלות ורוממות הרוח. בין הערביים של חג השבועות ובהיכנס שבת קודש, נשא רבינו ראש הישיבה הגאון רבי בנימין שליט"א שיעור מיוחד בעניני קבלת התורה וכבודה של תורה.

לאחר תפילת מנחה התקיימה סעודה שלישית בחדר האוכל, בשילוב מעמד נעילת החג, המעמד התקיים בראשות רבותינו ראשי הישיבה הגאון רבי בנימין שליט"א, הגאון רבי חיים מרדכי שליט"א, הגאון רבי שלום בער שליט"א ומוריני המשגיח הגה"צ רבי יוסף דיוס שליט"א, מוריני הגאון רבי דוד כהנוביץ שליט"א ומוריני הגאון רבי אליעזר שמחה לוי שליט"א שנשא את משא נעילת החג כמידי שנה.

מעמד "נעילת מתן תורה" בחדר האוכל שע"י הישיבה הקד' במוצאי שבת
נושא דברים מוריני הגה"צ רבי יוסף דיוס שליט"א

זמן קצר לפני כניסת יום מתן תורה, היכל הישיבה מלא מפה לפה

שלושת ימי ההגבלה

שלושת ימי ההגבלה, אווירת התעלות והתרוממות רבה שוררת בין שבילי קריית הישיבה. הכל נושאין עיניהם ליום הגדול, נרגשים ומתכוננים לקבלת התורה, זה מתחזק בלימוד בתענית דיבור וזה מתחזק ברציפות, זה מוסיף בעיונה של תורה וזה מגביר חיילים בשינונה, ולב כולם שווה בהכנה לקבלת התורה.

מחזה מיוחד נראה באחד מימי ההכנה לקבלת התורה, עת הגיעו להיכל הישיבה הקד' מאות בני נוער מתחזקים לחזות בנועם ה', כשהם לומדים בצוותא עם בני החבורה בלימוד 'חברותא' לטעום ולהטעים ממתקנות ועריבות טוב התורה.

והן כי כבר הורגלו בני הישיבה ב'עלייה לרגל' להיכלה של רבים החפצים לראות את היכל ה' הגדול מילדי תלמודי תורה ועד זקנים בשער, עדין המחזה היה מרגש מאוד, למראה המיוחד של מאות צעירים המשתוקקים לטעום מטעם התורה ונכספים לאביהם שבשמים. לאחר הביקור ציינו פעילי הקירוב המלווים את הצעירים, כי הביקור רשם בהם חותם עז וכביר בליבותיהם וחשק עצום לבחור בחיים ולהדבק בעץ החיים.

סדר קבלת התורה

ערב יום מתן תורה. קריית הישיבה כולה לבשה חג, המחזה מרנין עין ושובה לב. היכל הישיבה

אחיסמך | לעשות נחת רוח

מעמד רב רושם התקיים בישיבה לצעירים "עטרת שלמה" באחיסמך, בסיום ו' פעמים ש"ס משניות, ביום השלושים למרת בילא הינדא לוי ע"ה אימו של בן החבורה הבחור המופלג נתן צבי לוי נ"י, שנלב"ע לאחר יסורים מרים בתחילת הזמן. בנוסף על כך קיבלו בני החבורה ע"ע לסיים ב' פעמים את הש"ס בבלי לע"נ עד סיום השנה בעז"ה.

המעמד המרגש התקיים בהשתתפותו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א ובהשתתפות ראשי הישיבה המשגיח ורבינו שליט"א, כשלבקשת רבינו רה"י שליט"א להשתתף באופן אישי במעמד נדחה המעמד עד לשובו מעבר לים. את המשא המרכזי נשא רבינו רה"י שליט"א שדיבר ברגש רב על בני העליה הנושאים בעול עם חברים, וכן האריך בשבח המנוחה הצדקנית ע"ה ועל הנחת רוח בבנה המופלג נ"י ואחיו נ"י. כן נשאו דברים ראשי הישיבה שליט"א ובני המשפחה שהודו לתלמידים מקרב לב.

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א נושא דברים במעמד הסיום

בני החבורה במעמד

בית שמש | כן ירבה

בסייעתא דשמיא מרובה מתקדמת במהירות שיא בניית בניין התלמוד תורה ברמת בית שמש ג' בו יהיו עשרות רבות של כיתות במבנה קבע הדור ורחב ידיים. המבנה החדש יתן בעז"ה את המענה הטוב להצלחת התלמידים היקרים נ"י, וכן את האפשרות להמשיך ולקבל לספסי הבית רבן את המשפחות הרבות מחשובי תלמידי החכמים באזור המבקשים לחנך את בניהם בת"ת שנודע בהצלחתו הרבה, כאשר נכון לעכשיו צר המקום מהכיל כפשוטו.

בימים אלו הושלמו יציקות שתי הקומות הראשונות בס"ד, בהנהלת הישיבה מודים משבחים ומעלים על נס את פועלו העצום של ראש העיר הרב שמואל גרינברג שליט"א הדואג בכל כוחו להצלחת הישיבה הקד' ותלמידיה נ"י ומסייע במסירות להקמת בניין זה, ולשאר היכלי התורה שע"י הישיבה הקד' בעיר.

ממעוף הציפור. יציקת הקומות הראשונות בבניין הגדול

תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' | על משכנות הרועים

תלמידי תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד' נ"י בכל רחבי הארץ זכו במהלך החודשים האחרונים לעלות למעונם של מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א, לשמוע דברי אלוקים חיים מפי מוסרי התורה בדורנו, ולהתברך מפה קדשם של גדולי וצדיקי הדור.

תלמידי כיתות ה' בת"ת בית שמש רמה ג' וא' זכו לעלות למעונם של מרנן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א להיבחן על פרק המפקיד.

לרגל 'תחילת לימוד גמרא' עלו תלמידי כיתות ד' בת"ת מודיעין עילית זכו לעלות למעונם של מרנן הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א ומרנן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א ושמעו כיצד מקבלים 'טוב מתיקות התורה'. תלמידי כיתות ג' בת"ת מרכז בני ברק המתחילים גם הם בלימוד הגמרא, זכו לעלות למעונם של מרנן הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א ולהתברך לזכות בהתמדה ובמתיקות התורה, גם תלמידי כיתה ב' בת"ת חריש עלו למעונם של מרנן הגרמ"ה שליט"א, והתברכו לרגל תחילת לימוד המשנה. מראות וסיקור נרחב ממבצנים וברכות במעונותיהם של רבותינו מרנן ורבנן גדולי ישראל מרביצי התורה וראשי הישיבה שליט"א, לצד מעמדי לימוד וחיזוק בין כותלי תלמודי התורה, מופיעים בגיליון 'הודעתם לבניך'.

מרנן הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א מברך את תלמידי ת"ת מרכז ב"ב לתחילת לימוד גמרא

מרנן הגאון רבי ברוך דוב פוברסקי שליט"א במבחן לתלמידי כיתות ה' בת"ת רמת בית שמש א' וג'

מרנן הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א מברך את ילדי ת"ת מודיעין עילית לתחילת לימוד גמרא

ביתר עילית | צריכות כוונה

שיעור מיוחד התקיים בכולל הישיבה בביתר עילית לאחר סיום לימוד סוגיית 'דבר שאינו מתכוון' בעומק העיון, מפי הגאון ר' אליהו מאיר בייפוס שליט"א מרבני מכון הלכתא, שמסר שיעור מיוחד אליבא דהלכתא בדברים המצויים ובשאלות המתחדשות בימינו התלויות בסוגיא רחבה זו.

הגרא"מ בייפוס שליט"א בשיעור בכולל

ישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד' | 'מברכין אלול'

לקראת תחילת השנה הבאה התכנסו בסיום זמן קיץ במעונם של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א בקרית הישיבה התכנסו מרנן ורבנן הגאונים ראשי הישיבות לצעירים שע"י ישיבתנו הקד' שליט"א, בכינוס דנו בענינים שונים העומדים על הפרק ובעניני השנה הבאה לטובה.

במעמד השתתפו ה'משמר הנכנס' בהנהלת הישיבה הרב אלחנן שרביאני שליט"א שפתח את המעמד בדברי ברכה, והרב מיכאל סטפנסקי שליט"א.

ראשי הישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד' שליט"א באסיפה במעונם של רבינו רה"י שליט"א

אלעד | הכנה לישיבה גדולה

לקראת עלייתם לישיבה גדולה של בני שיעור ג', התקיים בישיבה לצעירים באלעד מעמד "ריתחא דאורייתא" לבני השיעור, במשא ומתן של הלכה על ידי בני החבורה נ"י שפלפלו בסוגיות והשיבו לקושיות ועיונים. מעמד ה'ריתחא' התקיים על ידי הגאון רבי מנחם כהן שליט"א, וראש הישיבה הגאון רבי אברהם מרמרוש שליט"א.

מעמד ה'ריתחא' לבני ש"ג בישיבה לצעירים באלעד

הגר"י קליין שליט"א נושא דברים

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א באמירת הקדיש לאחר סיום הש"ס

תלמידי הישיבה רוקדים לכבוד של תורה עם רבינו רה"י הגר"ב שליט"א

אופקים | קובץ על יד ירבה

שמחה רבה בכולל הישיבה הקד' באופקים, עם הוצאת הגיליון "שמעתתא עמיקתא" מתורגם של בני החבורה חכמי ורבני הכולל שליט"א אשר יוצא לאור בעז"ה על כל סוגיא, כשחז"ר הכולל מעלים על הכתב את חידושיהם בסוגיות הנלמדות. הגיליון הראשון יצא לאור על סוגיית 'מלאכה שאינה צריכה לגופה'.

הגיליון נערך בצורה הדורה ונאה ומאירת עינים, ונחלק לשלל מדורים על כל חלקי הסוגיא. מדור "דברי הרב" מתורגם ראש הכולל שליט"א, מדור "לאסוקי שמעתתא" בהעמדת עיון הסוגיות ע"י חז"ר הכולל, מדור "אליבא דהלכתא" בחלקי העמדת הסוגיא אליבא דהלכתא, מדור "מבי מדרשא" הערות חידושים ועיונים על הסוגיות, ומדור "לעיונא" - קושיות והערות שנשארו בצ"ע ומוצעים בפני הלומדים.

אחת היא הברכה לכבוד חכמי ורבני הכולל שליט"א שיזכו להוסיף ולהגדיל תורה ולהאדירה, בעמקתה בעיונה ובהבנתה, להוסיף לקח ופפול, ולגלות נפלאות מתורתך.

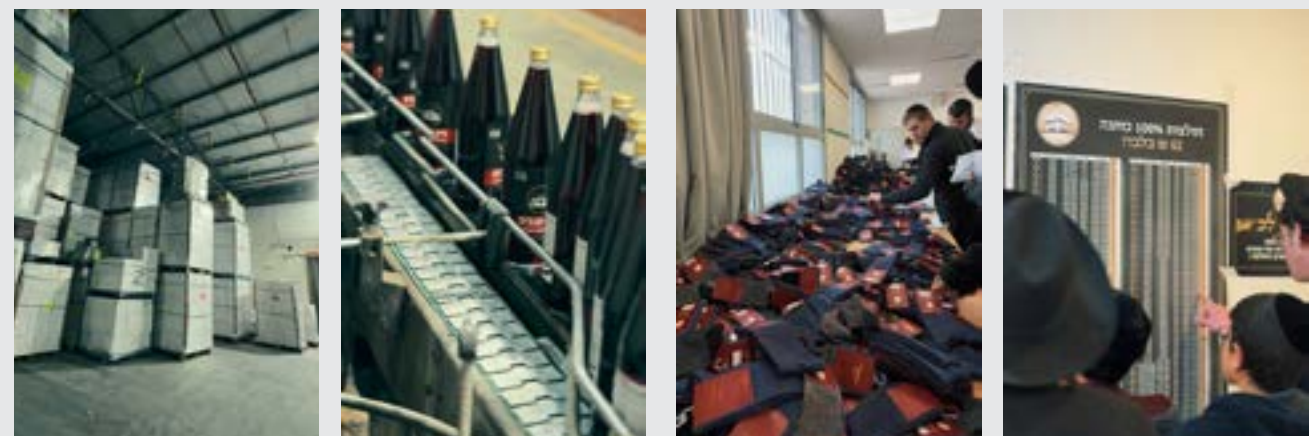
קובץ "שמעתתא עמיקתא" היו"ל בכולל שע"י הישיבה באופקים

תומכי תורה | התרחבות למכירות חודשיות

בארגון "תומכי תורה" הודיעו בשמחה רבה לקהל הרחב, כי לאור הביקוש הרב, ולאחר הצלחת מכירת פסח, בסייעתא דשמיא במהלך הקיץ הושקו מכירות שכונתיות קבועות בכל רחבי הארץ. ואכן המהלך התחיל לאחר שבועות ונחל הצלחה מרובה.

המכירות החודשיות מהוות נדבך נוסף במימוש מטרות הגדולה של הארגון לסייע בעד משפחות עמלי התורה ולהוזיל ככל האפשר למחיר העלות את מוצרי היסוד, במחירים השווים לכל נפש ממש, על מנת לרומם קרן משפחות עמלי התורה בכל השנה כולה.

המכירות השכונתיות הרחיבו וחיידשו את שירותי המכירות של הארגון למחלקות רבות נוספות, כמו פירות וירקות, מוצרי אפייה ויסוד, מוצרי בית, טקסטיל, צעצועים, ניקיון, ועוד ועוד. המכירות מתקיימות בכל שבוע בעיר אחרת, ובפריסה של מוקדים רבים בשכונות.

פס ייצור יין ומיץ ענבים ביקב תירוש, פסח תשפ"ו

מכירות הביגוד, פסח תשפ"ו

בני ברק | מעתיקתא לחדתא

מעמד נרגש ומיוחד התקיים לבני ישיבת "עטרת יוסף", הישיבה לצעירים בבני ברק, מעמד סיומי מסכתות ומבחנים בסדר ה'עתיקתא' על מסכתות בבא קמא, קידושין, ומכות, שנלמדו על ידי בני החבורה נ"י בשנה האחרונה.

סדרי ה'עתיקתא' שנוסדו בישיבה הקד', מתקיימים בכל יום, ובהם משגנים וחוזרים את המסכת הנלמדת בזמן הקודם, ומידי חודש נערכים לתלמידים מבחנים על הנלמד, ואכן בס"ד כלל תלמידי הישיבה זכו לסיים את לימוד המסכתות ולהיבחן בכל חודש.

מעמד הסיום המיוחד נערך ברוב הדר לכבוד התורה ועמלה ע"י בני החבורה היקרים, המעמד התקיים באולמי 'אחוזת ווגשל' בראשות ראשי ורבני הישיבה שליט"א ובהשתתפות רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א שנטא את המשא המרכזי במעלה העצומה של קניית התלמוד בחזרה, שהיא מעיקר מצוות תלמוד תורה עצמה. כמו כן ציין כי סדר ה'עתיקתא' ראשית ייסודו בישיבה לצעירים בבני ברק ביסודו של רה"י הגר"ע שרייבר שליט"א, שייסדו כהמשך לסדר ה'כללית' ואכן בס"ד נחל הצלחה גדולה מאוד בכל היכלי הישיבות שע"י הישיבה הקד', שעל ידי זה זוכים התלמידים לרכוש את עמלם ותלמודם בבהירות ובידיעה.

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א במשא המרכזי

התלמידים במעמד

הישיבה הקד' ומוסדותיה | שלח לך אנשים

באגרת מיוחדת ששלח מנכ"ל הישיבה הרב יהודה סרברניק שליט"א בערב שבת קודש פרשת שלח, הוא הודיע לרבני ועובדי הישיבה הקד', על פרישתו מניהול הישיבה ומוסדותיה. באגרתו הוא מבקש להביע את הערכתו הגדולה על פועלם וכותב: "לפני כ- 12 שנה נקראתי על ידי ראש הישיבה שליט"א לעמוד ולשרת את עמלי התורה במסגרת ניהול הישיבה והמוסדות, שליחות זו עמדה מול עיני כל העת כשותפות עם עמלי התורה מוסרי התורה ומלמדי תשב"ר, תקופה זו הייתה מלווה באתגרים מורכבים, בהכרעות לא קלות, ובסדר יום אינטנסיבי לכולנו, ובד בבד עם הרבה סייעתא דשמיא וכח רצון של כל העוסקים במלאכת הקודש איש על דגלו! במשך כל התקופה הכרתי והוקרתי את עבודתכם המסורה, זו שנראית לעין וזו שלעיתים אין נראית לעין אך נראית ללב המתבונן".

בהמשך המכתב מביע ר' יהודה שליט"א את תודתו העמוקה על חלקו להיות בין עמודי בית המדרש, וביקש לאחל הצלחה מרובה ל'משמר הנכנס' הרב מיכאל סטפנסקי שליט"א והרב אלחנן שרבאני שליט"א בבואם אל הקודש, למלאכה קדושה זו.

רבני הישיבה וצוות ההנהלה והעובדים בכלל מוסדות הישיבה, מבקשים אף הם להודות מעומקא דליבא ומתוך הכרת הטוב מרובה על י"ב שנות הנהגה וניהול ביד רמה וניווט בימים סוערים, בהעמדת הישיבה וביסוס יסודותיה הקדושים, ובהתעצמות ופריחת הישיבה הקדושה בעשור האחרון הנזקפת רבות עד מאוד לר' יהודה שליט"א הן בחלקים הגלויים והן בחלקים הנסתרים. ברח' ה' חילו ופועל ידיו ירצה, ויזכה להצלחה גדולה ולשפע ברכת ה' בכל מעשיו ואך טוב וחסד ירדפוחו כל הימים.

מנכ"ל הישיבה הרב יהודה סרברניק שליט"א נושא דברים במבנית ההיסטורית 'מצילים את עולם התורה'

קרית הישיבה | אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבים עליכם

מעמד מיוחד ונרגש, של סיום לימוד הש"ס נערך ע"י בן החבורה הבה"ח אליהו קיצים נ"י שלמדו בעמל ויגיעה, וזכה אף להיבחן על חלקים גדולים בש"ס, המעמד התקיים בהשתתפות בני החבורה נ"י שבאו לשוב ולשמוח בשמחת התורה.

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א נשא דברים נרגשים במעמד וביך את המסיים שיזכה להמשיך ולגדול בתורה ויראה וימלא ה' כל משאלות ליבו, וכן עמד על המעלה העצומה בשמחת גמרה של תורה, בלימוד כל הש"ס בשקיעות ובעמקות בהתמדה גדולה ואהבת תורה, שזה מחייב כל אחד ואחד להוסיף עוד ועוד שקידה ועמל.

חיפוי הבניין

הבנייה בשלבי סיום בימים אלו

ראשית הבנייה

בני ברק | הרחיבי מקום אוהליך

היערכות מרובה גם בתלמוד תורה מרכז בני ברק שע"י הישיבה הקד' לקראת זמן אלול הבעל"ט בו ייכנסו בעז"ה לבניין התלמוד תורה החדש והגדול ברחוב הלוחמים בעיר. כזכור, בשנים האחרונות נבנה בניין נוסף לתלמוד תורה שע"י הישיבה, בניין הדור ורב ממדים בו ישכנו כיתות רבות, בגבעת רח' הלוחמים בעיר, על השלמת הבנייה עמלים צוותות פועלים שעובדים סביב השעון על מנת לסיים את בנייתו בשלמותה עד תחילת זמן אלול בעז"ה.

תלמוד תורה מרכז ב"ב עומד בראשות הרה"ג ר' יונה עמנואל שליט"א ושמו ושמו יצא למרחוק בטוב חינוכו המופלא לתורה ויראה בדרך המסורה, ורבים רבים מתדפקים על דלתותיו, כשהמקום צר מהכיל את הביקוש העצום. בימים אלו נערכים לקראת השלמת בניית בניין התלמוד תורה ברחוב הלוחמים בעיר שם ילמדו חלק מהכיתות, וחלק מהכיתות ילמדו בבנין הת"ת ברחוב מיימון. יצוין, כי גם התלמוד תורה בשכונת איילת השחר מתחם-הסופרים בעיר ב"ב, יעבור בעז"ה בתחילת זמן אלול למשכנו החדש הגדול והמרווח לאור הגידול המבורך בכיתות הת"ת, ולמען הצלחת התלמידים נ"י.

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בריקוד עם התלמידים

תלמידי שיעור ב' בריקוד לכבוד התורה

קרית הישיבה | אשרי אביו שלימדו תורה

מעמד סיום 'תלמוד בבלי' התקיים בחדר האוכל בישיבה הקד' בהתרגשות רבה במוצ"ש פרשת חוקת, הש"ס נלמד בעמל ויגיעה על ידי בני שיעור ב' לע"נ הרה"ג ר' נתנאל בלויגרונד זצ"ל אביו של בן החבורה המופלג הבה"ח אליעזר נ"י, ליום היאצייט. המעמד התקיים בהשתתפות רבותינו ראשי הישיבה ורבניה שליט"א ובני המשפחה, נשאו דברים מורינו הגאון רבי דוד כהנוביץ שליט"א והגאון רבי אריאל ברונר שליט"א מרבני הישיבה, כשבני החבורה מסבים ושמחים לכבודה של תורה בעת גומרה.

הגר"א ברונר שליט"א נושא דברים

מורנו הגר"ד כהנוביץ שליט"א נושא דברים. נראה הגר"צ פוברסקי שליט"א

קרית הישיבה | ימא טבא לרבנו

בביתו של מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א התקיים מעמד נרגש של 'סיום הש"ס' שנלמד ע"י תלמיד הישיבה בחזון המופלג יחיאל יוסף פולק נ"י מתלמידי הישיבה הקד' שלמדה במשך שנים בעמל בשקידה וביגיעה רבה, כשמרן המשגיח שליט"א נושא דברים נרגשים במעלת וחשיבות הסיום ומביע את התפעלותו הרבה, והעריף עליו רוב ברכות, כן בירך את אביו הגאון ר' טוביה פולק שליט"א והסבא שליט"א שיזכו לרוות רוב נחת מכל יוצ"ח. כן נשא דברי הדרן הבה"ח יחיאל יוסף נ"י, במעמד המיוחד השתתפו גם רבינו ראש הישיבה הגרש"ב סורוצקין שליט"א, מורינו הגר"מ יוזל שליט"א, בני המשפחה שיחי', וחבריו תלמידי הישיבה. בהמשך רקדו ושרו במשך זמן רב עם מרן שליט"א לכבוד גמרה של תורה. בסיום המעמד העניק מרן המשגיח שליט"א את ספרו קצות החושן עם ביאור 'ישועות דן' ובאופן נדיר כתב הקדשה ארוכה למסיים נ"י, ולאחר מכן זכו בני החבורה להתברך מפי מרן שליט"א.

לאחר מכן התאספו בני המשפחה ובני החבורה נ"י למעמד הסיום, לשמוח ולשוש בשמחתה של תורה ועמליה נושאי כתר, במעמד נשאו דברים מורינו הגר"י וינברגר שליט"א, הגר"י מישקובסקי שליט"א ר"י 'אמרי משה', ועוד. ולאחר מכן נמשכו הריקודים זמן רב לכבוד שמחת התורה.

מרן המשגיח שליט"א בהקדשה נדירה על ספרו

בני החבורה נ"י בריקוד לאחר המעמד

מרן המשגיח שליט"א נושא דברים במעמד

הבה"ח יחיאל יוסף פולק נ"י במעמד הסיום

ראשית הבנייה

הבניין לקראת שלבי הסיום, בימים אלו

עטרת תפארת ביד ה' הצלחה היסטורית לפרוייקט 'קרית תפארת'

חיבה יתירה נודעת: חודשים ספורים טרם התנכלות הרשויות הדרקונית והמרושעת בביטול זכאות 'מחיר למשתכן' לעמלי התורה, התגלתה לעין כל השגחת הקב"ה לבחירי עבדיו בהקדמת רפואה למכה וסייעתא דשמיא לאפשרות לרכישת דירה במרכז הארץ בהנחה של קרוב למליון ש"ח ממחיר הדירות באיזור, ובמחיר מוזל יותר מהנחת מחיר למשתכן | בתוך זמן קצר נחתמו חוזים ללמעלה מ-450 דירות ליקריית תפארת' שיוקם במרכז הארץ | בימים אלו הושלם תהליך רכישת הקרקע, לצד הגשת בקשת ההיתרים | כל הפרטים

האחרונים.

הרב א. שפירא
צילום: מימושים, דניאל נפוסי

היענות נדירה וביקוש שיא

הצלחה עצומה וחסרת תקדים לפרוייקט 'תפארת', הקריה התורנית עבור משפחות בוגרי הישיבה הקד' שיחיו שתקום בלב מרכז הארץ בשנים הקרובות בעז"ה, עם חתימת חוזים לרכישת דירות, ללמעלה מ-450 משפחות המסולאות בזו שרכשו דירות בפרוייקט ויקבעו בו את מגוריהם בשכונה שתהיה מקום תורה עצום ומלא יראת ה'. כבר בתוך ימים ספורים מתחילת ימי מכירות הדירות לפרוייקט 'תפארת' – שהתקיימו ללא שיווק כמקובל בפרויקטים אחרים – ניתן היה לומר כי הפרוייקט האדיר וחסר התקדים זכה להצלחה עצומה ומפתיעה, כשכל העוסקים במלאכה זוקפים זאת לסייעתא דשמיא המיוחדת השמורה והגנוזה לעמלי התורה והישיבה הקד'.

בשלושה גלי רישום נחתמו החוזים, של מאות המשפחות בזו אחר זו, כשבשלב הראשון נרשמו מאות משפחות מבוגרי הישיבה הקד', ולאחמ"כ משפחות הורי תלמידי הישיבה, אברכיה ורבניה, ולאחר מכן בני קהילת 'פרושים' בארה"ק. כשכל אלו מבטאים את הצלחתה של קרית 'תפארת', המבשרת את עתידה של שכונה תורנית וקריה נאמנה, שלא נראתה כמוה בציבור החרדי בעשורים

המעיק והמפריע לשקיעות בתורה, לצד הרצון גם לסייע באפשרות של מגורי קבע ברווח.

מטרת הקמת הקריה הוגדרה בבירור – למעט את הטרדות והדאגות המאפיינים את משפחות בני התורה הצעירות, במחירי הדירה שהאמירו למעלה ראש. וכך החל הרעיון להעמיד מקום תורה איכותי עבור משפחות בוגרי הישיבה, ברוחה ובאופיה של הישיבה, מבלי להתפשר על סטנדרטים של איכות או על מרכזיותו של המיקום.

שותפות היסטורית: דיור במחיר עלות ללא מטרות רווח

למים הנדיר – שכמותו לא נראה – שהוקם כולו למתן דיור במחיר עלות וללא רווח, התגייסה חברת היזמות והבנייה המובילה 'מימושים' בנדיבות לב עוצמה וברצון לסייע לעמלי התורה, של מנהליה הר' יחיאל פוטש הי"ו והר' ראובן שולמן הי"ו. לצד זאת, התקבלה תוספת סבסוד מנדיבי הישיבה מארה"ב הי"ו, הרוכשים את קומות הפנטהאוז על מנת לסייע בהוזלת הדירות לבני התורה.

לצד ההובלה של חברת היזמות המובילה בשוק הדיור, נמצא הפרוייקט בליווי משפטי ופיננסי מן השורה הראשונה עם מעטפת כלכלית ותכנונית, שהציבה את רף הפרוייקט בשיא מכל הבחינות, כמובן לצד המיקום המבוקש במרכז הארץ, במרחק נסיעה קצר מכל המרכזים החרדיים.

גורמים בכירים בעולם הנדל"ן עמם שוחחנו מתארים את ההצלחה הגדולה של הקמת הקריה כ'רעידת אדמה' של ממש, וכפתח והקלה משמעותית למצוקת הדיור החרפה, כשמפה לאוזן נלחשות השמועות על ההתפתחות התורנית שתשיע על עתיד האזור כולו לטובה בעז"ה.

קריה נאמנה: שילוב קהילות איכותיות והזלה של מאות אלפי שקלים

כאמור, בפתחת הרישום נרשמו מאות מבוגרי הישיבה הקד', בני העליה שינקו מבאר מים החיים של הישיבה הקד' ועתה נפלה בחלקם זכות הראשונים. בס"ד בתוך זמן קצר ביותר מאות משפחות של בוגרי הישיבה חתמו חוזים לרכישת דירה בפרוייקט, מה שמבסס את ההצלחה הגדולה של הקריה החדשה, שנוסדת עם גרעין איכותי מובהק של בני עליה מופלגים בתו"ש. כמו"כ נרכשו דירות רבות ע"י הורי תלמידי הישיבה הקד', וכן ע"י רבניה ואברכיה.

לאחר מכן, נפתח הרישום לבני משפחות קהילת 'פרושים' כשבראשות קהילה והפרוייקט עומד הרה"ח ר' אברהם סלונים שליט"א. המהלך הותווה מתחילת הדרך ע"י ראשי הישיבה שליט"א על מנת להוסיף בגיוון וצביון המקום. עם הקמת הקריה התקיימו תהליכי מו"מ עם מספר קהילות חסידיות שששו על הבשורה, קהילת 'פרושים' נבחרה כמתאימה ביותר, ואכן עשרות רבות מבני הקהילה רכשו דירות, כשבז"ה תוקם בקריה

כנס היסוד של קהילת 'פרושים' בקרית תפארת, בחדרו של רבינו רה"ל שליט"א בקרית הישיבה, נושא דברים הרה"ח ר' אברהם סלונים שליט"א.

כנס היסוד בקרית הישיבה

מתוך שלב א' בפרוייקט המונה 780 דירות, כאשר כ-80 דירות הן דירות הפנטהאוז שנמכרו לנדיבי הישיבה מארה"ב על מנת להוזיל את העלות לכלל הרוכשים.

בהמשך, בשלב ב' צפוי הפרוייקט לגדול בעז"ה ל-1,200 דירות, כשבכך מגיע הפרוייקט להיקף משפחות היכולות לעמוד כיישוב של ממש בפני עצמו – לשם המחשה, סדר הגודל כיום של מועצת טלז-סטון הוא כ-1,200 דירות, לצד אפשרויות עתידיות נוספות באזור. יש להוסיף כי לפי התכנון הכניסה הראשית לשכונה תהיה מהכביש הראשי, כביש 431, ללא צורך להיכנס מהעיר רמלה.

צעדים מעשיים בשטח: הושלמה רכישת הקרקע והוגשו ההיתרים

בימים אלו הושלם בס"ד תהליך מכירת השטח והעברתו לידי חברת היזמות שבונה את הפרוייקט. בנוסף, הושלמו הגשות בקשות ההיתרים לוועדה והכנת התוכניות ע"י משרד האדריכלות, כשבהנהלת הפרוייקט ממתנים בציפייה רבה לאישורים ולתחילת עבודות הפיתוח.

לפי ההערכה העדכנית הכניסה לדירה תהיה בעז"ה בפחות מארבע שנים מהיום בעז"ה, מתוך תפילה ותקווה לזכות להמשך הסייעתא דשמיא המיוחדת שליוותה את פרויקט זה מראשיתו ממש ותמשיך הלאה, בכוח סגולתה של תורה למען עמליה.

קרית תפארת, באופק צומת רמלה דרום.

שטח הקריה

הוא לא בוכה 80.
זה מה שמרגיע לו עכשיו.

בית שווארץ,
בעלת ניסיון בשירות מדי-
השנה שמממדת את התפתחות
המוטורית באמצעות גירי
הרפלקסים הטבעיים.
בשילוב אוטואופתיה -
המאזנת ומשחררת את הנויר,
מקלה על כאב ומחזירה את
התנועה והתפקוד התקין.

אוסטאופתיה

11 שנות ניסיון במדק
אזון כללי | חוסר ריגון | בעיות שינה | ריכוז | בעיות אכילה | טריטוריה | ציור תמונות
מדיק | תרגילי שריר | תרגילי שריר | תרגילי שריר | תרגילי שריר | תרגילי שריר | תרגילי שריר

בית שווארץ
אוסטאופתיה-מדק
052-762-5193

הנה א

החזרי מס שבח

מכרת נדל"ן ב-7 השנים האחרונות?
מכרת דירת מגורים/ משרד/ דירה שירשת?
עשו לך פינוי בינוי בדירה/ תמ"א 38?

שילמת מס שבח?
או היזם (במקרה של פינוי בינוי / תמ"א 38) שילם עבורך את המס?

תמיד טמון החזר! (כמעט)

אז... למה אתה מחכה??

מהעסקאות שאתה צריך להיות **מספיק חכם**
כדי להבין שיצא לך **זול יותר**
כשתיקח את איש המקצוע **המומחה יותר**

בחירת היט מקצועי ומומחה

בת שבע שטרן
רואת חשבון - מיסים & חשבונאות

Bat7taxes@gmail.com
02-5448033 054-8408087
הרב יעקב מוצפי 37, ביתר עילית

בת שבע שטרן, רו"ח
מטפלת בהחזרי מס שבח / החזרי מס לשכירים
ניהול חברות / עצמאיים דוחות שנתיים / הצהרות הון
054-8408087 | 02-5448033 | מוצפי 37, ביתר עילית

דפי תרגול בקריאה
מורה להוראה מתקנת? מלמדת קריאה? ילדך מתקשה
בקריאה? מאות דפים מקצועיים וברורים לתרגול בקריאה-
דיוק ושטף.
P0533182403@gmail.com | 053-318-2403

יוכבד רוזנפלד.
מקפידה אירועים, תוכניות שירה והרקדות.
רוצה לרכז קהל ללא עיכובים?
שלחי מייל ל: y0533194376@gmail.com
כדי להפוך כל תחילת תוכנית לחוויה.

חוי גודמן הפקות צילום ווידאו
צוות צילום וידאו מקצועי מנוסה וברמה גבוהה
למזכרת מושלמת מהאירוע שלכם
מחירים משתלמים לבאים דרך עטרת שלמה ם
Chaviabrams@gmail.com 053315-0957

הודיה סימון
הפקות וידאו לעסקים, הפקת קורסים דיגיטליים, סרטוני תוכן,
פודקאסטים וסרטוני תדמית
וידאו מדויק שמוציא אתכם מהמסך ישר לרגש של הלקוח.
0527656724H@GMAIL.COM | 0527656724

מחרוזות
כבי פישמן - השכרת מחרוזת שעריו בתזונה - למסיבות ו
ערבי הורים ו הפועות במה
להאזנה למחרוזת:
cf0583280055@gmail.com | 0583280055/046441307

כבי פישמן
אדרת - השכרת תלבושות במה
לפרטים וקבלת הקטלוג
122aderet@gmail.com | 0583280055

דינמיקס - המערכת עובדת בשבילך.
בניית אוטומציות לעסקים, דפי נחיתה ואתרים, חיבור
והתממשקות בין מערכות, טפסים ותהליכים לחיסכון בזמן
וייעול העבודה.
צביה גרינברג | 0556700562 | tzshsteinberg@gmail.com

י. סימון
הפקות דפוס מכל הסוגים, ספרים, רולאפים, הזמנות,
שמשוניות, חולצות...
להוריד את כאבי הראש ולצאת עם עבודה מקצועית
ואיכותית במחירים טובים!
Ysbleed@gmail.com | 0585224978

יראת גיברלטר הפקה מעלה הדים
סרטי תדמית ושיווק, מצגות תוכן להפקות.
לתיאום פגישת אפיון ללא עלות:
studio@yirat.co.il | 02-6243359

בואי להגשים את הקיר שלך
הלבשת קירות בצבע וטקסטורה, לבתים עסקים ומוסדות,
הקיר שיספר את מה שחלמת...
רבקה זילברמן | 0556759654
R0556759654@GMAIL.COM

מחפשים חופשה עם אווירה?
דירה להשכרה לשבתות בעיר העתיקה,
קרובה לכותל, נעימה, מטופחת ומרווחת, מתאימה לזוג +
w6786198@gmail.com | 0556786198

כותבת עבודות b.a.
כותבת עבודות b.a. מנוסה, מקצועית וזריזה.
כותבת גם במתמטיקה
חיה לב | 0534187169 | c4187169@gmail.com

חיבוקים מה שנצרך לגיל הרך
טיפול טבעי בפעוטות ובהתפתחות הילד
א. אלקובי, צפת. 0548505007

רגעים מיוחדים מצלמים עם מקצוענים
צוות וידאו מקצועי ומנוסה, יחד עם
צוות צילום מקצועי, יתנועע עבורכם
את רגעי השמחה ברגשות,
מקצועיות ובאיכות ללא פשרות
והפוך אותם למזכרת יקרה לכל החיים.

חוי גודמן
הפקת צילום ווידאו
053.315.0957
CHAVIABRAMS@GMAIL.COM

להכילה הצעה
מוחממת עבורכם
פנו אלינו >>>

אמנוע השעמו יקרה בעיצוב.
עונות השעמו לילדים וילדות, בין 5 ל-12 שנים, בקטלוג.

אמנוע השעמו יקרה בעיצוב.
עונות השעמו לילדים וילדות, בין 5 ל-12 שנים, בקטלוג.

053-3841077

הליפ או סרט
כמו שאת חלמת
למייל: 0548432223
y0548432223@gmail.com

לסיר הגנה
לשנה דרך
מועדון זן

קיץ נושא פירות

מספר חקירה: 058-321-6563
 est6563@gmail.com

אסתי פוגל, אמנית ביילופי פירות
 מחזיקה אתכם לכבוד, לדרשים ולהנות ממגשי פירות
 וקרייזים, אססטים מזמינים, ברמה אחת מעלו
 כל המצרים בכשרות מאדירה

אסתי פוגל
 אומנות בפירות

תמיד חלמת לערוך קליפים ומצגות ברמה גבוהה?
 זה הזמן להפוך את היצירות שלך---

למיומנות אמיתית!

מג'יקס - קורס דיגיטלי מקיף
 ללימוד תוכנת סרמייר - Adobe Premiere Pro

שבוע! 10% הנחה לך

שימוע! 10% הנחה לך

מלצות
 מתלמידות
 מרובות

חוכן
 מקצועי
 קליט וברור

אונקי
 שגשאר
 איתך לתמיד

משימות
 ותרגול
 מעשי

ליני אישי
 עד להצלחה
 בס"ד

**שרים
אותך.**

יוכבד רוזנפלד, בעלת אולפן מקצועי וציוד מתקדם, מזמינה
 אותך להנות מהפקה ברמה אחרת, עם יחס אישי, לו"ז מהיר
 ותוצר מדויק לחלומות שלך.

מגיע לך להנות מחוויה שתשאיר איתך תמיד.

יוכבד רוזנפלד 0533194376
 מיל: 0533194376@gmail.co
 רבי ברכיה 10, רמה ד', בית שמש

הקלטות שירה קריינות מיקסים עיבוד ועריכה

לא גולשים לכאבי ראש

עם בליד הפקות
 עם עבודה איכותית, מקצועית ומדויקת
 שתשאיר אתכם רגועים ומרוצים.

מוצרים לדוגמא:
 ספרים שמשניות חוברות מודעות
 מדבקות פולדרים חולצות חלצות

יחידה סימון
 YSBLEED@GMAIL.COM | 058.522.4978

BLEED
 בליד הפקות דפוס מקצועיות

יראת

העסק שלך
**מדבר
 בעד
 עצמו**

וידאו טוב הוא לא הצגה,
 הוא דיאלוג עם קשר עין,
 המסר קורא, הקהל מגיב
 ותמסר - מכה הדים.
 יראת גיברלטר

וידאו תדמיתי
 הדובר הראשון שלך בדיגיטל
 עובד בשבילך 24/6

מותג שאנשים זוכרים
 מניע לפעולה
 הערך שלך ברור ללקוח

תן לעסק להעלות הדים
 עם וידאו מדבר לקהל שלך

לתאום פגישת אפיון ללא עלות:
 studio@yirat.co.il • 02-6243359

הפקת וידאו לעסק שלך

ב"אומאמי" הפקות וידאו יוצרים מגוון
 סרטונים לעסקים, נוגעים ומרגשים
 שמורכבים מהמתכון הטבעי ביותר -
 האופי שלכם.

ניהול תהליך לרועע וביטחון
 צילום ועריכה בתכנון רצף חכם
 בימוי אנושי אופי שובר מסך

קורסים דיגיטליים, סרטוני תדמית
 פודקאסטים וסרטוני תוכן לעסקים
 הודיה סימון. 0527656724
 0527656724H@GMAIL.COM

UMAMI
 וידאו בטעם מושלם

חמורתי, הגיע הזמן לחזור לכוחות

חשקמת בגורת השיטה
 רמהכנית - היפורטיב

הקישור הוא
 את לא
 מוחרתו
 גבאי כהית
 אסופה
 יותר חמדי---

בנוס אימון אישי
 מיקום מרכזי נגיש
 התקשרי עכשיו: 052.763.6987

מאמנה שכל אישה יכולה לחזור לאנרגיות שלה
 עם עבודה נכונה ומדויקת, להיות חזקה מפניו
 כח 100%

בואי להגשים את הקיר שלך

קיר שמדבר
 קיר שמחדש
 קיר שממתג
 קיר שמרחיב

הלבשת קירות
 בצבע זטקסטורה
 למוסדות ובתים פרטיים

רבקה זילברמן 0556759654
 r0556759654@gmail.com

הזאת הברכה

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
לידידינו בני החבורה שליט"א

קרית הישיבה

רבינו ראש הישיבה הגאון
רבי שלום בער סורוצקין שליט"א לאירוסיה הבת תחי'
והולדת הנכדים נ"י

הגאון ר' משה אהרון פרידמן שליט"א לנישואי הבן	מורינו הגאון רבי ישעיה גינזבורג שליט"א לנישואי הבת והולדת הבן
הגאון ר' משה עלזאס שליט"א לאירוסיה הבת	הגאון ר' שלמה שרייבר שליט"א לנישואי הבת
הגאון ר' שאול אמור שליט"א להולדת הבן	

הרב יהודה סרברניק שליט"א לנישואי הבת	הרב מיכאל סטפנסקי שליט"א להולדת הבן	הרב חיים ברקאי שליט"א לנישואי הבן	הרה"ג ר' חיים יונה רימר שליט"א לנישואי הבן
--	---	---	---

לידידינו בוגרי ובני החבורה שליט"א - קרית הישיבה

הבה"ח שמעון מנחם רבינוביץ
הבה"ח ישראל איסר אברמוביץ

לרגל השמחה השרויה

כמעונם בהולדת הבנים

הגאון ר' יצחק רחין שליט"א
הגאון ר' שאול אמור שליט"א
הרב יוסף דיין
הרב יהודה לב
הרב אברהם חסן
הרב דוד עמקיה
הרב זאב שר
הרב דוד קרביץ
הרב אברהם ויספיש
הרב שמעון מנחם כהן
הרב משה ישראל
הרב ידידיה פיקל
הרב יעקב שטרנפלד
הרב אפרים מנת
הרב דוד סלמון
הרב יהושע קנפלמכר
הרב שלמה בן חמו
הרב יהושע גלסנר
הרב זלמן סטפנסקי
הרב שמעון נחומי
הרב אלעזר גלוסקנס
הרב חנוך ויס
הרב אברהם גלוסקנס
הרב שלמה ויזל

לרגל השמחה השרויה

כמעונם בהולדת הבנות

הרב דב ספטנר
הרב שמואל אברהמס
הרב מרדכי ליפא הופמן
הרב מאיר דיקמן
הרב בנימין גרנג'ווד

לאירוסיהם ולנישואיהם

מחזור ג'

הבה"ח פנחס אליהו סיני

מחזור ד'

הבה"ח יצחק לוי-כהן

מחזור ה'

הבה"ח יהודה לייב פוקס

מחזור ו'

הבה"ח אברהם ישעיה בלומנטל
הבה"ח שלמה זלמן זילבר
הבה"ח אלחנן יוסף זאבי
הבה"ח רועי דיין
הבה"ח יעקב ישורון סיימון
הבה"ח אורי שרגא מרגליות
הבה"ח אהרן חסון
הבה"ח חיים אליהו זלמן זקס
הבה"ח יחיאל פוטולסקי
הבה"ח בנימין טאלער
הבה"ח צבי כהן

מחזור ז'

הבה"ח משה לנגלב
הבה"ח אברהם אבא יודי
הבה"ח אלחנן שמעון ויזמן
הבה"ח יעקב חיינסקי
הבה"ח אברהם ישעיהו רוקח
הבה"ח יצחק מלכה
הבה"ח אריאל שמאי

מחזור ח'

הבה"ח רפאל ברוך טמסטת
הבה"ח בן ציון אטון

ישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד'

ישיבה לצעירים עטרת

יוסף - בני ברק

לרגל הכנס בנם לעול תו"מ

הגאון ר' אברהם ישעי' קרייסמן שליט"א
המשגיח הגאון ר' שמואל גינצבורג שליט"א

ישיבה לצעירים עטרת

שלמה אריה ירושלים

הגאון ר' יצחק רחין שליט"א להולדת הבן
הגאון ר' אברהם נח כהן שליט"א להולדת הנכד
המשגיח הגאון ר' מאיר קרביץ
שליט"א להולדת הנכדה

ישיבה לצעירים עטרת

שלמה אחיסמך

הגאון ר' ישראל ברמץ שליט"א להולדת הנכד

לרגל הכנס בנם לעול תו"מ

הגאון ר' יעקב ישראל יהל שליט"א
הרה"ג ר' יוסף גרוס שליט"א

להולדת הנכדים

ראש הישיבה הגאון ר' זאב יעקובזון שליט"א
הגאון ר' נתנאל סלמון שליט"א

לנישואי הבנות

הגאון ר' משה פרידמן שליט"א
הרה"ג ר' בצלאל אלפר שליט"א

ישיבה לצעירים עטרת שלמה אלעד

ראש הישיבה הגאון ר' אברהם
מרמרוש שליט"א להולדת הנכד
הרה"ג ר' יהודה פרידמן שליט"א לנישואי הבן

לרגל הכנס בנם לעול תו"מ

הגאון ר' ישראל אריה ליברמן שליט"א
הגאון ר' ישראל מאיר יונגר שליט"א
הרה"ג ר' יעקב לוי שליט"א

להולדת הנכדות

הגאון ר' יהודה צ'סרק שליט"א
הרה"ג ר' אהרן יוסף וינגרטן שליט"א
הרב יוסף גובי להולדת הבת

ישיבה לצעירים אור

אליעזר - בית שמש

ראש הישיבה הגאון ר' אברהם ישעי'
פלס שליט"א לאירוסיה הנכדה
הגאון ר' משה שמעון לוי
שליט"א לאירוסיה הבת

ישיבה לצעירים תורת

ישראל - אופקים

ראש הישיבה הגאון ר' אברהם דב סגל
שליט"א לרגל הכנס בנו לעול תו"מ
הרה"ג ר' מרדכי צבי שוורץ
שליט"א להולדת הבן
הרה"ג ר' שלמה לוי שליט"א
לרגל הכנס נכדו לעול תו"מ

להולדת הנכדים

הגאון ר' אליהו פינקוס שליט"א
הגאון ר' ישראל הרשטיק שליט"א

ישיבה לצעירים עטרת יוסף

שלום מודיעין עילית

המשגיח הגאון ר' אברהם ישעיהו
דומב שליט"א לנישואי הבן

כולל י"ב שעות בקרית הישיבה

להולדת הבנים

הרב יוסף דיין
הרב יהודה לב

להולדת הבנות

הרב דב ספטנר

כולל שע"י הישיבה - אופקים

להולדת הנכדות

הגאון ר' דניאל אטלן שליט"א
הגאון ר' יעקב פריימן שליט"א

להולדת הבנים

הרב דוד אשכנזי
הרב חיים עוזר שטיינר
הרב פנחס רוט
הרב משה סדן
הרב שלמה ויזל
הרב אשר קאופמן
הרב שמעון אגסי

להולדת הבנות

הרב אברהם צויבל
הרב שמעון שמעוני
הרב נתנאל מוצרי
הרב שמואל ברמץ
הרב שמואל אברהמס

כוללים שע"י הישיבה הקד'

כולל שע"י הישיבה - אחיסמך

הגאון ר' ח.ז. קרלנשטיין
שליט"א להולדת הנכדים

להולדת הבנים

הרב אברהם שולזינגר
הרב דוד קרביץ
הרב שמעון פיילעט
הרב שמואל פראנק
הרב אליהו יצחקי
הרב שלמה זלמן שינברגר
הרב שמואל ברוכאי

להולדת הבנות

הרב יעקב קונאק
הרב משה קליין
הרב דוד עמנאל
הרב שמואל פרידמן
הרב אליהו דומניץ
הרב יהושע זריצקי
הרב שמואל זלזניק
הרב יהודה גולדמן

לרגל הכנס בנם לעול תו"מ

הרב מרדכי זינגר
הרב רפאל גולדמן

כולל שע"י הישיבה - בני ברק

לאירוסיהם

ראש הכולל הגאון ר' שלמה אשלג שליט"א
ראש החבורה הרה"ג ר' מרדכי
לבקוביץ שליט"א

הרב שרגא חלופסקי

לנישואי הכנים

הרב מאיר ועקנין

ראש החבורה הגאון ר' יחזקאל קפלן שליט"א

להולדת הכנים

הרב חיים דב זלושינסקי

הרב אהרן לוי

הרב דניאל דיקנוף

הרב יוסף חיים מיראי

הרב דוד שפירא

הרב איתי אחזן

הרב תומר ינקו

הרב חיים שפירא

הרב שאל אמור

הרב אברהם ויספיש

הרב שמעון מנחם כהן

הרב משה ישראל

הרב ידידיה פיקל

הרב יעקב שטרנפלד

הרב אפרים מנת

הרב יעקב אינדיק

הרב דוד סלמון

הרב יצחק זאב רזנטל

הרב יוסף ואנונו

הרב יהושע קנפלאמר

הרב מאיר אולשונו

הרב אהרן רזנטל

הרב נפתלי סולברג

הרב יוסף רותן

הרב נחום גנוט

הרב דוד שוורץ

להולדת הכנות

הרב אלעזר סגל

הרב יוסף שלמה גינויאר

הרב ישראל מאיר אש

הרב אלעזר גדליהו

הרב שלמה שטיינהרט

הרב יחזקאל אונגר

הרב איתמר לוי

הרב צבי ביילין

הרב מאיר דיקמן

הרב יהושע הכט

הרב ישראל קליין

לרגל הכנס כנס לעול תו"מ

הרב יהודה שימל

הרב יצחק זאב רזנטל

הרב יחזקאל פטום

הרב מרדכי אלון

כולל שע"י הישיבה - מודיעין עילית

ראש הכולל הגאון ר' ישעיהו הלברשטט שליט"א לרגל הכנס בנו לעול תו"מ ראש החבורה הג"ר שמשון פריינד שליט"א לאירועי הבת

להולדת הכנים

הרב שלמה בן חמו

הרב יונה גוגניהם

הרב יעקב בן שושן

הרב אברהם פלדמן

הרב משה שאול סירוטה

הרב אהרון זכריש

הרב אליהו צוברי

הרב יצחק זיו

הרב אליעזר לשינסקי

הרב שבתאי צויבל

הרב צבי אריה זייבלד

הרב שלמה שבתאי

הרב אברהם חיים ברנשטיין

הרב יהושע גלסנר

הרב זלמן סטפנסקי

הרב יעקב יצחק ברמן

הרב יוסף נירשי

הרב חיים שמואל סבא

הרב אליהו ניסים

הרב בן ציון אבחסל

הרב שמעון נחומי

הרב מיכאל שפירא

הרב דוד דלל

הרב יעקב דובדבני

הרב צבי כהן

הרב שמעון ירחי

הרב ישראל יצחק לאער

הרב אלחנן דיקשטין

הרב יעקב חנן

הרב אברהם הוניגסברג

הרב פנחס קנפלאמר

הרב אלעזר מגורי

הרב שלמה אורלנסקי

הרב אלעזר גלוסקנוס

הרב חנוך ויס

הרב אלעזר מובשוביץ

להולדת הכנות

הרב אריה שפירא

הרב חיים יוסף הירשברג

הרב נפתלי פ"ת

הרב משה פרינדלר

הרב מרדכי ביגל

הרב יוסף צרום

הרב שרגא לפקוביץ

הרב צבי קר

הרב אלחנן רצבורג

הרב צבי הרשטיק

הרב שלמה נח וייס

הרב מנדל יוחף

הרב יהונתן דייטש

הרב יצחק רזנבלט

הרב צבי שטרנפלד

הרב לוי יצחק פריינד

הרב אברהם חיים שפילר

הרב מנחם קולר

הרב חיים צבי שפירא

הרב יהונתן שיינר

הרב יצחק אברמס

הרב יוסף קפטייב

הרב אלחנן גרוס

הרב יונה פרדמן

הרב צבי רובנשטיין

הרב אליהו רייזנר

הרב אברהם נווה

הרב דוד שפירא

הרב אברהם נווה

הרב צבי אריאלי

להולדת הנכדים

הרב ישראל אליעזר ליבוביץ

הרב מרדכי אבלס

הרב אברהם כהן

הרב בנימין ביקסר

הרב שלמה זלמן חשין

הרב ישראל שכטר

הרב אליהו ליבוביץ

הרב ישראל מאיר שרייבר

הרב שרגא קצבורג

הרב יהושע וויס

להולדת הנכדות

הרב מנחם שיינברגר

גאון ר' יחיאל פלק

הרב גדליה גלניסקי

הרב בנימין הרשוביץ

הרב מרדכי אבלס

הרב ישראל נוסבוים

הרב יחזאל פנט

הרב אליהו וינברג

הרב דוד חליקו

הרב רפאל שטיינהרט

הרב שמעון שפירא

הרב מאיר צור

הרב חיים מקוביצקי

לנישואי הכנים

ראש הכולל הגאון ר' יחיאל פלק שליט"א

הרב יעקב לשינסקי

הרב מרדכי שפירא

הרב שמואל רייכמן

הרב שמעון גולדברג

הרב אייל אביעזר

לנישואי הכנות

הרב שלמה זלמן חשין

הרב יוסף מנת

הרב בנימין זאב טאובה

הרב עזריאל יונס

הרב משה אהרון פרקש

הרב נחמיה אריה פריד

הרב חיים אלנברג להולדת התאומים

כולל שע"י הישיבה - עגערט ירושלים

להולדת הכנות

הרב נחום אהרון הכהן גרינברג

הרב בנימין יעקב ברקאי

הרב מאיר ליברמן

הרב משה גרינברג

הרב אברהם גלוסקנוס להולדת הבן

הרב מנחם יוסף מילצקי לרגל

הכנס בנו לעול תו"מ

כולל שע"י הישיבה - עיון הדף ירושלים

להולדת הכנות

הרב חיים כהן

הרב בנימין גרנג'ווד

הרב משה ביטנסקי

הרב אלעזר פרידמן להולדת הבן

כולל שע"י הישיבה - רמת בית שמש ד'

תלמוד תורה שע"י הישיבה - בית שמש רמה א'

הרב נפתלי יעקבוביץ לאירועי

הבן ולהולדת הנכדים

הרב יואל וייס להולדת הבן והנכד

הרב חיים שלום ברגר לנישואי הבן

הרב אברהם כהן לנישואי הבת

הרב מרדכי כהן לרגל הכנס בנו לעול תו"מ

תלמוד תורה שע"י הישיבה - בית שמש רמה ד'

להולדת הכנות

משפחת שטרן

הרב יוסף מאיר פרקוביץ

להולדת הנכדים

הרב יונה סנה

הרה"ג ר' מאיר קורלנסקי

הרב בן ציון ארנפלד

הרה"ג ר' חיים יונה רימר לנישואי הבן

הרב דוד אריה פריד לנישואי הבת

הרב חגי ליכטנשטיין לרגל

הכנס בנו לעול תו"מ

משפחת גליס להולדת הבן

תלמוד תורה שע"י הישיבה - מודיעין עילית

הרב משה אייזיק בוקשפן להולדת הבן

לנישואי הבנים

להולדת הכנים

הרב מנחם זיאת

הרב יעקב ישראל לוי

הרב יהודה ברוך להולדת הבת

כולל שע"י הישיבה - ירוחם

הרב אהרן שלום נעימי לרגל

הכנס בנו לעול תו"מ

הרב רון מלכה להולדת הבת

ראש הכולל הגאון ר' אריאל בן

שלום שליט"א להולדת הנכד

כולל שע"י הישיבה - חריש

להולדת הכנים

הרב דוד פינקל

הרב אסף מועלם

הרב דוד ירמיהו בוכמן

להולדת הכנות

הרב יאיר לוי

הרב אהרון כהן

כולל שע"י הישיבה - בית מאיר

ראש הכולל הגאון ר' שלום

קרלינסקי שליט"א להולדת הבן

תלמודי תורה שע"י הישיבה

הרב יעקב ליבוביץ לאירועי הבת

הרב שמשון אפלגרד להולדת הבת

תלמוד תורה שע"י הישיבה - טלז סטון

לנישואי הכנים

הרב יחיאל קליין

הרה"ג ר' עמונאל רלבג

הרה"ג ר' שמעון אורלנסקי

להולדת הכנות

הרב משה אדלר

משפחת גפנר

הרב פישל רכשטר

הרב יחיאל אקשטיין

להולדת הכנים

משפחת מנדלסון

הרב אלעזר פוקס

להולדת הנכדות

הרה"ג ר' משה כהן

הרה"ג ר' אריה וינוגרד

הרה"ג ר' שמעון אורלנסקי

הרה"ג ר' אריה וינוגרד לרגל

הכנס בנו לעול תו"מ

תלמוד תורה שע"י הישיבה - חריש

הרה"ג ר' דוד פינקל להולדת הבן

הרב משה דוד גוטליב להולדת הבת

בוגרי, אברכי והורי התלמידים בישיבת עטרת שלמה, במידה ולא קיבלתם

את הגיליון הזה לתובת הדואר, נא עדכנו אותנו בכתובת המייל: gilyon@

asi.org.il, או השאירו הודעה קולית בטלפון: 03-9279259 נא לפרט: שם

פרטי ושם משפחה, שייכות לישיבה (בוגר, הורה, אברך), כתובת מדויקת

ומספר טלפון ליצירת קשר לביור // בוגרי הישיבה שונאו מתבקשים

לעדכן כתובת נוכחית (גם זמנית) כדי שהגיליון יגיע גם אליכם. נא לפרט

בהודעה גם את כתובת ההורים כדי שהגיליון ימשיך להשלח גם אליהם.

ברכת מזל טוב

בשמחה ובחיבה יתירה מתכבדים אנו
לברך בברכת מזל טוב מעומק לב
לכבוד ידידינו הדגול האי גברא רבה
אוהב תורה ומצוותיה בכל ליבו ונפשו
איש אשר נתן ה' בליבו חכמת לב דעת ותבונה
לבנות את בית ה' ולכוננו מזה רבות בשנים
מסור בכל כוחו וכשרונותיו הברוכים למלאכת הקודש
ורוח ה' ותורתו מפעמת בו להגדיל תורה ולהאדירה
ולשאת בעול אלפי עמלי התורה בני הישיבה הקד'
מתוך דאגה לכל אחד ואחד מבאי הבית במאור פנים
ומסירות לכל אחד ואחד מהעוסקים במלאכת הקודש

הרב יהודה סרברניק שליט"א

מעמיד הישיבה הקד' זה רבות בשנים
ועומד לימין מורינו רה"י שליט"א בבניית הישיבה הקד' ומוסדותיה על תילם

לעת הישמע קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
בנישואי הבת תחי' עב"ג החתן היקר אברהם גרינוולד שיחי'
יהי רצון לפני אדון כל שיזכו להקים בית נאמן בישראל
ויראו מהם דורות ישרים מבורכים ובניין עדי עד

וממקור הברכות יזכה הרב ר' יהודה שליט"א ומשפ' שיחי'
לראות מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה
בהרחבת הדעת, בבריאות איתנה
בעושר ואושר ובשמחה תמידית
ואך טוב וחסד ירדפכם כל הימים
ויזכה להמשיך במעשיו הגדולים להגדיל תורה ולהאדירה
וימלא ה' כל משאלות ליבכם לטובה

המברכים בכל לב בידידות ובהוקרה עמוקה
חכמי ורבני ובני הישיבה הקד'

ענכי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקכס

כמו יהודי מאמין ונאמן. הוא אמר 'נעשה ונשמע' ושב לכור מחצבתו.

בימים הבאים, בחדשי שמים מרובים, הצלחתי לברוח מטעלז, מהמעטים שזכו לשרוד. זה סיפור בפני עצמו איך נדדתי ביערות, איך הגעתי בנתיבי בריחה מפותלים לעיר נמל, ואיך הפלגתי במשך חודשים ארוכים על פני הימים עד שהגעתי לחוף מבטחים. אולי אספר על כך בהזדמנות אחרת.

במשך כמה שבועות הנאצים עוד התעללו באנשי טעלז ושיכנו אותם בתנאים נוראיים בכפר סמוך. ובכל הזמן הזה, כשהוא מורעב, סובל וחלש, לא פסק ראש הישיבה ממשנתו. הוא המשיך ללמוד וללמד ואפילו להעלות על הכתב את חידושי. ביומו האחרון הוא ביקש מבתי שתקריא לו מתוך הרמב"ם את הלכות קידוש השם. עכשיו, הוא הרגיש, זו הלכה למעשה...

על סופה המר של הקהילה שמעתי רק חודשים לאחר מכן, כשהגעתי לארצות הברית. רק מעטים שרדו, כולם, כולל ראש הישיבה והתלמידים נעקדו על קידוש השם. בזכות אנשים טובים הגעתי לקליבלנד, ושם ראיתי כי לא ייטוש ה' עמו. אחיו של ראש הישיבה שזכה להימלט בעוד מועד, הקים מחדש את ישיבת טעלז, שלימים אף זכיתי להימנות על תלמידיה.

אבל זה עוד לא סוף הסיפור. בימים אלו לומדים מנכדיי ביישיבת 'עטרת שלמה' בראשון לציון, וגם בתלמודי תורה של עטרת שלמה בכמה מקומות בארץ, הם זוכים לשוב ללמוד תורה בממשיכתה של ישיבת טעלז המעטירה. כי תורה מחזרת שוב ושוב על אכסנייה שלה.

* תיאור חי המתבסס על מאורעות כ' תמוז בטעלז

"אחי ואחיותי היקרים, בני קהילת טעלז", הוא פתח ואמר, וכל העיניים היו תלויות בו. "איננו יודעים מה ילד יום, עלינו להתכונן למסור את נפשנו על קידוש השם".

ראש הישיבה המשיך בדבריו, ואט אט גם צרחותיהם של הנאצים פסקו. הם הביטו במחזה המופלא, ואפילו ליבם הגס והמרושע יכול היה להבחין שמהו מיוחד ומרומם מתרחש מולם. ראש הישיבה אמר עם כל הציבור את הוידוי, מילה במילה, ועורר את כולם לשוב בתשובה שלמה אל השם.

ואז, באורח פלא, הפחד הנורא נעלם. חשתי את כף ידו של אבא רועדת על כתפי, אבל זו לא היתה חרדה, אלא התרגשות עצומה. ראש הישיבה הזכיר לנו שאנחנו בעולם חולף, בפרוודור המוביל אל הטרקלין, ושאלו רגעים רבי הוד שאנו חולקים עם דורות של יהודים שמסרו את נפשם על קדושת השם.

כשראש הישיבה סיים את דבריו, היינו אנשים אחרים. הנאצים עם כלי הנשק שלהם לא הפחידו אותנו. היינו מעליהם, הרגשנו נעלים וקרובים לקדוש ברוך הוא. אפשר היה לחוש את הקדושה ואת הטהרה האופפות אותנו.

לפנות ערב הנאצים הובילו אותנו אל שפת האגם הסמוך לעיירה. הבכי גבר והדמעות זלגו כמים. כולם היו בטוחים שאלו רגעייהם האחרונים, ואז נשמע לפתע קולו הרם של ראש הישיבה: "רבותי, עכשיו ערב שבת קודש, עוד מעט נקבל את פני שבת המלכה. זו אולי השבת האחרונה שלנו בעולם הזה, הבה נקבל אותה מתוך שמחה ורוממות".

והוא החל בתפילת מנחה, כשכל הקהל מצטרף אליו. זה היה מחזה מפעים שלא אשכח אותו לעולם. כולם כולם, כאיש אחד בלב אחד, עמדו והתפללו בבכיות נרגשות. בעיני רוחי זה נדמה ממש כמו מעמד הר סיני.

ואז ראיתי אותו. את יואל 'המדפיס', מי שהיה מגיע לחצר בית הכנסת כדי להפריע לאחרים. עכשיו הוא התפלל עם כולנו, עיניו עצומות וידי פרושות למרום בכוונה עצומה.

יואל 'המדפיס' זכה לשוב בתשובה שלמה לפני מותו. הוא זכה למות על קידוש השם

החיילים הרוסים נמלטו ולמחרת בבוקר אכן נכנסו הגרמנים לעיירה.

אני חייב להגיד לכם שהם באמת נראו מפחידים מאוד. הם רכבו על אופנועים שחורים וצעקו פקודות לכל עבר. כולנו התחבאנו בחדר הפנימי, אבא ממלמל כל הזמן פרקי תהילים ואמא בוכה. האווירה היתה דומה לערב יום כיפור.

לפתע נשמעו מבחוץ צרחות והדלת נפרצה בבעיטה. חיילים גרמניים פקדו עלינו לצאת מיד ולהתרכז ברחבת השוק. זו הרחבה שתמיד היו בה דוכנים של ירקות טריים ופירות יער, דגים שהובאו מהנהר ופעם אפילו איזה גוי הביא דוב מאולף שרקד לצלילי מוסיקה, והוא לקח כמה פרוטות מכל מי שרצה לראות אותו. עכשיו כל הרחבה היתה מלאה ביהודים מפוחדים. נשים בוכות, ילדים מייללים ואפילו גבריאל הנפח, האיש הכי חזק בעיירה, נראה מסכן ואומלל, ורעד בכל גופו. החרדה אחזה בכולנו. מה הנאצים הרשעים מתכננים לעשות לנו?

פתאום גברו עוד יותר קולות הבכי והיללות. הבטתי לראות מה קרה, וראיתי כמה חיילים נאצים מובילים את ראש הישיבה ואת משפחתו לעבר הרחבה. הרשעים הללו צעקו פקודות בפנים מעוותות משנאה, אבל פניו של הרב היו שלוות ורגועות, כאילו הדבר לא נוגע לו. הם העמידו את ראש הישיבה עם שאר הרבנים בשורה הראשונה.

תאמינו לי, גם השכנים הליטאים שלנו רשעים, אבל אצל הנאצים ראיתי שהם פשוט נהנים להציק ליהודים. הם הביאו אפילו צלם שינציח את המחזה: יהודים מושפלים ומבוזים. עומדים כמו עדר חיות מפוחד. בעיניהם הטמאות זו היתה הצגה, ממש כמו אותו דוב מאולף שהגוי הליטאי הביא פעם לרחבת השוק.

עמדנו שם זמן רב, השמש כבר עמדה לשקוע, ואז, לפתע, הושלך הס בקהל. כל היהודים הביטו בהשתאות בראש הישיבה שהסתובב בגבו למפקדים הנאצים, והביט לעבר כל היהודים.

"הם יהרגו אותנו", מלמל אבא בפחד, ואכן הנאצים צעקו לעבר ראש הישיבה שישתובב מיד בחזרה, אבל הוא לא שת ליבו אליהם, ונשא את קולו.

הראשונה עוד קראו לה 'המלחמה הגדולה' כי איש לא שיער שתתרגש עלינו מלחמת עולם נוספת).

ואכן, שנה לפני כן הסובייטים פלשו לליטא וסיפחו אותה לברית המועצות. הדבר הראשון שהם עשו היה להתנכל ליהודים. הם סגרו את כל הישיבות, כולל כמובן את הישיבה שלנו בטעלז. התלמידים המשיכו ללמוד במסירות נפש, מחולקים לכמה סניפים, ורבי אברהם יצחק דאג להם למרות התנאים הקשים.

אבל אז, כשהגרמנים התקדמו לתוך ליטא והצבא הרוסי נסוג לכיוון רוסיה, השאלה הגדולה היתה מה לעשות. יואל 'המדפיס', צעיר שכונה כך בגלל שעבד בבית דפוס ששם היו מדפיסים גם ספרים חיצוניים של המשכילים, טען שאסור להישאר בטעלז, אלא להצטרף לצבא הרוסי הנסוג. "חס וחלילה", זעק לעברו קלמן הסנדלר. "מי שהולך לרוסיה גוזר על עצמו ועל זרעו כליה רוחנית. ברוסיה אסור ללמוד תורה, אסור להתפלל, אסור לשמור שבת. מה באת לכאן? להשמיע את הדעות העקומות שלך?" הוא הטיח ביואל המדפיס.

"יהודי בא לבית הכנסת", היתמם יואל. "אסור לי?"

"אז תיכנס להגיד תהילים עם כולם", השיב לו קלמן. "אל תעמוד פה בחוץ ותמשיך להפיץ את הרעל שלך".

מיום ליום הלכו הגרמנים והתקדמו, וכבר יכולנו לשמוע את הדי ההפגזות ולראות את תמורות העשן. באחד הימים כל

שקט כי ראש הישיבה מוסר שיעור כללי, ובלילה יכולנו לשמוע את קולם של המתמידים שישבו ולמדו בנעימה מתוקה. אני יכול עד היום, ממרחק של עשרות שנים, לראות בעיני רוחי את דמותו ההדורה של רבי אברהם יצחק, עם זקנו השחור והכיפה הגבוהה על ראשו, כשהוא צועד לעבר הישיבה, לפעמים לבד ולפעמים כשתלמידים מלווים אותו ומדברים בלימוד.

אבל אני רוצה לספר לכם סיפור עצוב, וכך גם תבינו איך אחרי גלגולים רבים על פני חצי עולם זכיתי שוב להתגורר ליד ישיבת טעלז.

הכול התחיל בשנת תש"א (או 1941 למניינם). הקיץ הגיע והעיירה כולה היתה שרויה בפחד נורא. המבוגרים נראו מודאגים והרבו להתווכח ביניהם. "הגרמנים יכולים להרוג את כולם", צעק יואל 'המדפיס' בשיחה בין מנחה למעריב, "אני מכיר אותם".

"שקט", השתיק אותו משהו ורמז שהילדים שומעים, אבל מפנינו לא היו סודות. ידענו בדיוק את המצב. כבר חודשים ארוכים שבמקום 'שוטרים וגנבים' היינו משחקים 'רוסים וגרמנים'.

תבינו, עד שנה לפני כן ליטא היתה עדיין מדינה עצמאית. הבעיה שהיא כמו ילד חלש שיושב בכיתה בין שני בריונים, והוא סופג את המכות משני הצדדים. ליטא נמצאת בדיוק בין רוסיה לבין גרמניה, וכך היא הפכה לשדה הקרב בין שתי המעצמות. כך זה היה גם במלחמת העולם

קבלת השבת האחרונה

קוראים לי מוט'ל. נולדתי בטעלז וגדלתי בה עד גיל 11. מאז נדדתי בעולם, הייתי בארצות הברית וכיום זכיתי לעלות לארץ ישראל, וכל מקום שאני הולך - טעלז הולכת איתי.

טעלז של ימי ילדתי היתה אחת הערים החשובות ביותר בליטא; זאת אומרת אם אתה יהודי. בעיני הגויים אולי טעלז היתה רק עיירה קטנה, לא כמו, למשל, וילנא הבירה שבה גרים מאות אלפי אנשים וכל מוסדות השלטון נמצאים בה. אבל אצלנו היתה ישיבת טעלז המפוארת, שהיתה אחד ממרכזי התורה החשובים ביותר באירופה.

כשאנשים היו שומעים איפה גרתי, העיניים שלהם היו נוצצות. הבית שלנו היה בדיוק מול הישיבה, סמוך לביתו של הרב וראש הישיבה הנערץ, רבי אברהם יצחק בלוך. קול התורה מבית המדרש היה רעש הרקע הקבוע שליווה אותנו יומם ולילה. יכולנו לדעת מתי מתחיל ה'סדר' ומתי משתרר

• המוכיח את חברו, לא ידבר אליו קשות עד שיכלימונו, שנאמר: "ולא תשא עליו חטא". כך אמרו חכמים: "יכול, אתה מוכיחו ופניו משתנות? תל: "ולא תשא עליו חטא", מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל, וכל שכן ברבים. וכן אמרו חכמים: "המלכין פני חברו ברבים, אין לו חלק לעולם הבא", לפיכך צריך אדם להזהר שלא לבוש ברבים בין קטן ובין גדול. ולא יקרא לו בשם שהוא מתבייש בו, ולא יספר לפניו, דבר שהוא מתבייש בו.

שקט השתרר בפתח. רבי יחיאל לא הפר את הדמיה. לאחר כמה דקות, מוֹשֶׁלָה הצביע.

"כן מוֹשֶׁלָה, מה אתה רוצה לומר?"

"אני מכרח להודות כי עד היום לא ידעתי שישנם כל כך הרבה הלכות מפרטות ב'הלכות מריבה'. לתמי חשבתי שישנם הלכות בדיני תפלין, מזוזה, ספה, לולב, אתרוג וכן שאר המצוות.

איך לדבר עם חבר, איך להתנחם עם חבר, חשבתי שזה ענין נימוסי ותו לא. מי שרוצה הוא מנמס, מי שאינו רוצה, הוא לא מנמס.

וזה איננו כך!

יוצא לפי דבר הרבי, כי התנהגותנו בהפסקות או התנהגותנו בפית עם האחים והאחיות, פשוט מוסיפה לנו מדי יום ביומו "חבילי מצות" לאין ספר.

נדמה לי שאנו צריכים להתייחס אל מצוות שבין אדם לחברו כמו אל מצוות מעשיות אחרות. נרצה להיות מן המחמירים, מן המהדרין, ואף מן המהדרין שבמהדרין.

בכדי להיות מחמיר, צריך לדעת את ההלכות. עלינו ללמוד הלכות אלו, לעין בספרי מוסר, לראות מה הם מעצבים. אני מציע שנקבע בכל יום מספר דקות לדון בנושא זה. להעלות בפני תלמידי הפתה מקרים שקרו, איך נהגנו ובעקב איך היינו צריכים לנהוג.

רב תלמידי הפתה, הנהגו בראשם בהתלהבות, לאות הסכמה.

"פה דרשת, מוֹשֶׁלָה. מבטחני שתגדל גדול בישראל!"

הדרך הטובה ומתעצלים ללכת בה, והיא כבדה עליהם מאוד, לפי חליים.

וכן ישעיהו הנביא אומר על אנשים הללו: "הוי! האומרים לרע טוב, ולטוב רע, שמים חשך לאור, ואור לחשך, שמים מר למתוק, ומתוק למר" (ישעי' ה, כ).

ועליהם נאמר (משלי ב, יג): "העזבים ארחות ישר ללכת בדרכי חשך".

וכיצד ומה היא תקנת חולי הנפש? ילכו אצל החכמים, שהם רופאי הנפשות, וירפאו חליים בדעות שמלמדים אותם, עד שיחזירונו לדרך הטובה.

עד כאן לשונו הזהב של בעל "ארחות צדיקים".

הבה ואקריא לכם גם כמה הלכות מהרמב"ם בהלכות דעות:

• "דרך בריאתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים כדי שילמד ממעשיהם".

• "מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם, כדי ללמוד ממעשיהם, כמו שנאמר 'ובו תדבק'. וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה? אלא כך אמרו חכמים בפרוש מצוה זו: הדבק בחכמים ותלמידיהם".

• "מצוה על כל אדם לאהב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר: 'ואהבת לרעך כמוך', לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממונו עצמו. והמתפחד בקלון חברו, אין לו חלק לעולם הבא".

• "כל השונא אחד מישראל בלבד, עובר בלא מעשה, שנאמר: 'לא תשנא את אחיך בלבד'".

• "כשיחטא איש לאיש לא ישטמו וישתק, כמו שנאמר ברשעים: 'ולא דבר אבשלום את אמנון', אלא מצוה עליו להודיעו ולומר למה עשית לי כך וכך ולמה חטאת לי בדבר פלוני, שנאמר: 'הוכח תוכיח את עמיתך'. ואם חזר ובקש ממנו למחל לו, צריך למחל ולא יהיה המוחל אכזרי".

• "הרואה חברו שחטא או שהלך בדרך לא טובה, מצוה להחזירו למוטב ולהודיעו שהוא חוטא על עצמו במעשיו הרעים, שנאמר: 'הוכח תוכיח את עמיתך'. המוכיח את חברו צריך להוכיחו בינו לבין עצמו, וידבר אליו בנחת ובלשון רפה, ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא".

דומיה השתררה בפתח. כל התלמידים כאלו התעוררו מאיזה חלום מתוק. כאלו חזרו מנפש רחוקה ולא מציאותית.

"רבי! אי אפשר כך להתנהג בכל יום, בכל רגע! אולי רק ביום כפור או חס ושלום אם קורה איזה אסון או לאחר בקור בבית חולים. איך אפשר לומר לו, הרי הוא זרק עלי את הפדור! אם אומר לו כלם יחשבו שאני חלש ולא יודע להחזיר!", אמר בהתלהבות שלומי.

"אני לא מבין! אם מישוה מתחיל אתי, אני צריך לשבת בחבוק ידים ולדבר אליו כאלו היה צדיק הגדול ביותר עלי אדמות?", התפלל משה'לה.

"אם לא אחזיר לו היום ולא אלמד אותו לקח, מחר יעשה אותו דבר ומחרתם יעשה עוד יותר גרוע, הלא נאמר 'היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לה...', אסור לומר לו על פי הלכה", התנגן קולו של יפתח, ספק ברצינות ספק בצחוק.

"ילדים חביבים אסביר לכם בע"ה את הענין בטוב טעם ודעת. אתם יודעים שכל אחד מאתנו נולד עם מדות טובות ועם מדות רעות. במדות הטובות עלינו להשתמש ולפתח אותם עוד ועוד, ואלו את מדות הרעות עלינו לתקנם.

אדם הנולד קמצון, כעסן, גאותן, עצלן, קנאי, לא יוכל להגיד בעמדו לפני ב"ד של מעלה: "כך נולדתי, לא היה לי מה לעשות".

הבה ואקריא לכם מההקדמה לספר "ארחות צדיקים". אתם ודאי יודעים שהספר נכתב לפני כחמש מאות שנה. מחברו שהיה תלמיד חכם גדול ובעל יראת שמים עצומה, כפי שרואים מתוך ספרו, היה גם עניו מאוד ולכן לא כתב את שמו. ואכן אין אנו יודעים מי הוא מחברו אלא משערים שהיה אחד מגדולי אחרוני ה"ראשונים".

הוא כותב בהקדמתו כך:

"וכמו שהפאב והצער והיסורים הם חלי הגוף, כן מדות הרעות, הן חלי הנפש. וכמו שחולי הגוף מרגישים טעם מר בדבר מתוק, וטעם מתוק בדבר מר, ויש מן החולים שמתאווים למאכל שאינו בריא לו, ושונא המאכל הבריא לו, הכל לפי רב החלי - כך בני אדם שנפשותיהם חולות, מתאווים ואוהבים הדעות הרעות ושונאים

"הלכות מריבה"

"בקר טוב, תלמידים!", נשמע קולו הנעים של רבי יחיאל. מאז ומעולם הוא נוהג לברך את תלמידיו בכניסתו לכתה, בקול רם ובמאור פנים. מעולם לא התחרט על כך, להפך, היה אוהב להסתפל על פניהם באותה שעה. היו כאלה שהחזירו לו מיד חייו מהנה, היו כאלה מפתעים מעט, היתכן שמישהו מחיך אליהם בחם? והיו כאלה שמבע פניהם נשאר אטום, קשה להם להעלות חיוך. מי יודע איך יצאו מהבית? מי יודע איך הלכו לישון?

"בואו נתחיל להתפלל, לאחריה נשוחח על נושא חשוב מאוד. אני בטוח שתהנו ואולי גם תשנו את דעתכם באי אלה מסכמות."

התלמידים החלו בתפלתם, בקול רם ובכנינה. למרות שסקרנים היו לדעת מה ידבר בס, אך מבטו הרך והמלטף של רבי יחיאל הסיר כל דאגה מלבם.

"ובכן תלמידים, בואו נדמין לעצמנו וכוח רגיל שיש בהפסקה בין שני חברים. לצורך הענין נדמין לכאן שני תלמידים.

מי חושב שידע את מלאכת הוכחה על בריה, שיצביע!

מוֹשֶׁלָה בוא, יענקלה, גם אתה. נאמר שמוֹשֶׁלָה לקח את הפדור של יענקלה ומיד התחיל וכוח. בבקשה, תארו לנו אותו!"

"תביא את פדור חזרה!"

"לא רוצה, הפדור לא שלך!"

"נכון, אבל ראובן נתן לי אותו להפסקה זו."

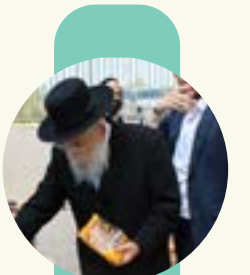
"אז מה, למה זרקת אותו על ראשי?"

"קדם, זה היה בלי כוונה, שנית מגיע לה, תמיד אתה מפריע לנו לשחק".

"מצחקיק מי שמדבר, אתה הרי אלוף ההרצאות. תמיד אתה מרביץ לכלם".

"שקרו! בלפן! שוֹיֶצֶר! אני אגיד אותך לרבי, תמיד אתה מפריע לנו לשחק ועכשיו אתה לוקח לי את הפדור".

"די! מספיק!" מהר ר' יחיאל לסים את הוכחה לפני שיחל להתלהט כמו במציאות.

מאמר לתלמידים מאת:

הרה"ג ר' יצחק לבל שליט"א

מנהל התלמוד תורה שע"י הישיבה הקד' בחריש

צאי לך... ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים

(שיר השירים א' ח')

וראי את גדיתיך

בהדלקה

ריקודי קודש

ריקודי קודש

ריקודי קודש

המנהל בהדלקה

אש קודש

ריקודי קודש

לכבוד התנא

אש קודש

המפקח הרב קורלנסקי שליט"א בהדלקה

בהדלקה

ריקודי קודש

ריקודי קודש

ת"ת בית שמש רמה א'

ת"ת בית שמש רמה ג'

ת"ת בית שמש רמה ד'

מגיד המשרים הר"ר ג' ישראל מאיר שושן שליט"א בשיתח רוממות לפני ההדלקה

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, מורנו ראש הישיבה שליט"א בשירה במעמד

היא מאירת עינינו

תלמידי הנגנים בהדלקה על גג תלמוד התורה

חלק מההורים במעמד

תלמידי כיתה ח' בשירה

תלמידי הנגנים בהדלקה על גג הת"ת

תלמידי כיתה ח' רכשו את זכות ההדלקה

לכו חזו מפעולות מורנו ראש הישיבה שליט"א בכניסה למעמד

ת"ת מרכז בני ברק

ריקודי הקודש

ריקודי קודש ברחובה של עיר

לכל ישראל האיר

ישמחו כל העם

מורנו ראש הישיבה שליט"א נושא דברים

והדליקו, מורנו ראש הישיבה שליט"א בהדלקה

מקהלת הת"ת מנעימה את המעמד

ריקודי הקודש

ת"ת מתחם הסופרים וצפון בני ברק

התלמידים והוריהם

מורנו ראש הישיבה שליט"א עם הגר"י וזל שליט"א רב השכונה והמנהל הרב זילברצוויג שליט"א

מעמד ההדלקה

ת"ת רמת בית שמש ג'

התכנסות בביהמ"ד "חילל אברהם" נשא דברים הגאון ר' מאיר יונגרייס שליט"א משגיח בישיבת אור לשר"ם

ת"ת קרית יערים מלז סטון

כיתות ד-ח' נוסא דברים הגאון ר' משה מנדלסון שליט"א

כיתות ד-ח' נוסא דברים הגאון רבי שלמה מילר שליט"א

כיתות א-ג' נוסא דברים המגיד הרב קלמן רוזנברג שליט"א

ת"ת מרכז בני ברק

שיחת חיזוק לקראת תורה בבנין התלמוד תורה, נוסא דברים לתלמידים חתנא דבי נשיאה הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א

שיחות חיזוק לקראת קבלת התורה

כיתות ד-ו נוסא דברים הגה"צ ר' אליעזר יוטקובסקי שליט"א

כיתות א-ג' נוסא דברים המחנך הרב ישראל איצקוביץ שליט"א

כיתות ח' נוסא דברים המשגיח הגאון רבי מרדכי פיש שליט"א

תלמידי ת"ת מערב בני ברק

כיתות ד' נוסא דברים הגה"צ ר' יעקב יצחק זאבי שליט"א

כיתות ח' נוסא דברים המשגיח הגאון רבי מרדכי פיש שליט"א

ויענו
העם
יחדיו....
נעשה
ונשמע

תלמידי תלמודי
התורה שע"י הישיבה
נ"י התאספו למעמדות
חיזוק והכנה לקראת
קבלת התורה וחג
השבועות

אנכי ד'
לא יהיה
לא תשון
זכור את
כבודי

לא תרצה
לא תגזף
לא תנגב
לא תענה
לא תחמד

ת"ת מודיעין עילית

לכבוד התנא

לכבוד התנא

המפקח הרב כהנא בהדלקה

אבוקת האור

בדברי התעוררות והכנה

ת"ת קרית יערים מלז סטון

קול שמחה בהרי יהודה

מעמד ההדלקה

מאירים את העולם

בי הלולא דרשב"י

תלמוד תורה חריש

תלמוד תורה רמת שלמה

המנהל הרב יצחק לבל שליט"א בדברי הכנה לתלמידים

הריקודים במעמד

ת"ת מרכז בני ברק

תחילת לימוד גמרא במעונו של מרן הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

ת"ת מרכז בני ברק

תלמידי כיתה ג' נבחרים על משניות מגילה אצל הפוסק הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

ת"ת מרכז בני ברק

תלמידי כיתה ח' במבחן על פרק האומר אצל הגאון הגדול רבי שרגא שטינמן שליט"א

ת"ת מערב בני ברק

תלמידי כיתה ב' אצל מורינו ראש הישיבה הגר"ח פיינשטיין במבחן על מסכת ברכות

תלמידי כיתה ב' אצל מורינו ראש הישיבה הגר"ח פיינשטיין במבחן על מסכת ברכות

תלמידי כיתות ב' במעמד תחילת לימוד המשנה

בכותל המערבי

ת"ת קרית יערים טלז סטון

בבית הכנסת החורבה

תחילת לימוד משנה

המעמד הנדיר בבית הגאון הגדול רבי אביגדור נבנאל שליט"א נושא דברים לתלמידים

תלמוד תורה רמת בית שמש א' התכנסות בהיכל כולל הישיבה הקד' בעיר - היכל 'ארץ הצבי' | נשא דברי חיזוק הרה"ג ר' צמח צדוק שליט"א

תלמוד תורה מודיעין עילית

שיחות חיזוק לקראת קבלת התורה באולמי אוביליון

שמינת דברי חיזוק מהמרא דאתרא הגאון רבי שלמה פון שליט"א והמשגיח הגאון רבי מרדכי פיש שליט"א

רמת בית שמש א' וג'

התלמידים במבחן אצל הגר"ש שליט"א

במבחן אצל הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א

במבחן אצל הגאון רבי חיים פריץ ברמן שליט"א

ת"ת חריש

תלמידי כיתה א' במבחן אצל רבינו ראש הישיבה שליט"א על תלמודם בחומש בראשית

בקריית הישיבה

בקריית הישיבה

תלמידי כיתות ה' במבחן על פרק המקפיד במעונם של מרנו ורבנו שליט"א

בציוני גדולי יזע"א

במעונו של מרן הגר"ד פוקרסקי שליט"א התלמידים בשירי אהבת תורה

בציון מרן בעל האבי עזרי זצוק"ל

בציון מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

בציון מרן החזון איש זצוק"ל

תלמידי התח"ס שכבר קנו כרי מרתם בלימוד הקריאה, התחילו בשעה טובה ומוצלחת להתפלל מתוך הסידור.

התח"ס ציינו יום זה, כל אחד בדרך הייחודית שלו, בכרי להחשיב יום גדול זה בקרב התלמידים.

”ואני תכילתי...עת רצון”

ת”ת בית שמש

בכותל המערבי ואצל המשגיח הגה”צ רבי בנימין פינקל שליט”א

ת”ת רמת בית שמש ג’

בכותל המערבי

אצל המשגיח הגה”צ רבי בנימין פינקל שליט”א

מקבלים את הסידור ומתברכים

בתפילה בכותל המערבי

ת”ת מודיעין עילית

בתפילה בכותל המערבי

תלמוד תורה חריש

בהיכל הישיבה ובברכה מרבנו ראש הישיבה הגרש”ב שליט”א

תלמוד תורה קרית יערים טעלו סטון

בכותל המערבי

בכותל המערבי

אצל המרא דאתרא הגאון רבי אריה שולמן שליט”א

בכותל המערבי

אצל המרא דאתרא הגאון רבי אריה שולמן שליט”א

ת”ת מרכז בני ברק

המנהל הרב זילברצוויג שליט”א נושא דברים

המרא דאתרא הגרמ”א פינקוס שליט”א נושא דברים

תלמוד תורה
רמת בית שמש א'

מבחן על פרק המניח

לתלמידי כיתה ו' בבית גאב"ד יסודות
הגאון ר' יעקב חיים קליין שליט"א

תלמוד תורה חריש

תלמוד תורה בית שמש

תלמידי כיתה ח' במבחן על הפרקים הראשונים במסכת סוכה אצל הגאון ר' יוסף חיים לעווין שליט"א

תלמוד תורה קרית יערים טלז סטון

חוק ואמץ לבך, שיחת חיווך מאת הגאון רבי גדליה הונינסברג שליט"א רב קהילת שונה הלכות

— למרות המלחמה,
הכנה והמחשת ליל הסדר
לתלמידים היקרים —

השנה התקיימה ההמחשה בבתי התלמידים עקב-המלחמה

תלמוד תורה מרכז בני ברק

בקבלת סידור
וברכה מראש
השיבה

תלמידי כיתה ח' בקבלת סידור
ממורינו ראש השיבה הגר"ח
פיינשטיין שליט"א עם הקדשה
אישית לכל תלמיד. בסיום
מבצע חיווך בתפילה

כי הם חיינו

מעמד נרגש של "התחלת לימוד
גמרא" לתלמידי כיתות ד' בת"ת
מודיעין עילית התקיים במעונם של
מרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א,
התלמידים עלו למעונם של מרן
הגרמ"צ ברגמן שליט"א שבורכם
באופן אישי, ולאחר מכן עלו למעונו
של מרן הגרב"ד פוברסקי שליט"א
שהדריכם כיצד ללמוד במתיקות
התורה, לאתמ"כ שרר התלמידים
שיירי אהבת תורה, וזכו לברכת מרן
שליט"א.

המנהל הרמ"ג ר' יוסף יצחק
גלוקנר שליט"א
נושא דברים לתלמידים

הגאון רבי אברהם ישעיה אדלר שליט"א ראש המולד בב"ב נושא דברים בפני התלמידים

תלמוד תורה קרית יערים טלז סטון

כיתה א' לא מוותרים ולומדים במרחב המוגן

גם צעירי התלמידים
שוקדים על תלמודם
בימי המלחמה במרחב מוגן

תלמידי ת"ת טלז סטון בלימוד בבתיים בימי המלחמה

כיתה ב' לא מוותרים ולומדים במרחב המוגן

כנס לחיווך עבודת המידות | ת"ת מודיעין עילית

המנהל שליט"א נושא דברים לתלמידים

שלום וגברכה. אני נמצא כעת בליקווה. אשמח לפגוש אותך שמעתי עליך המלצות חמות, ואולי תרצה להיות שותף בהחזקת התורה?

איפה אנחנו?

הגענו לארצות הברית.

מצין. נתראה מחר!

ועד אז - נלמד, כדי שתהיה סיפּתא דשמיא.

אני עסוק מאוד, אבל בעזרת השם נפגש מחר בארבע.

בואו נסע אליו ונצליח לפגוש אותו.

למחרת.

עבר יום שלם, והוא עדין לא עזבן מה הכתבת שלו.

כנראה נשאב לעסקיו הרבים.

הוא באמת לא עונה... אבל יש פתגם: אל תנסה - תצליח.

הנה, מצאנו! השם שלו כתוב על השער.

אבל איך נדע לאיזו כתבת להגיע?

השם יעזר.

אין טעות בעולם

ציור: מירי וינרב

מה אתה סופר שם?

אני מחשב כמה מוסדות יש ל"עטרת שלמה". מדהים לחשב מה צמח משיבת טעלה אחרי שהגאון רבי אליעזר גורדון הבטיח שהיא עוד תשוב ותתעצם.

שלום נכדים אהובים! כמה טוב שבאתם! קחו עוגיות קונקר שיצאו עכשיו מהתנור - טריות וגריאות.

סבא, טוב שאתה שומר את העלונים של "עטרת שלמה". זה ממש מעניין.

ברוך השם, קול התורה בעז.

מאיפה מגיע כל הכסף לכל המוסדות האלו?

זו לא השאלה... הכסף נקבע משמים. השאלה היא מי יזכה להיות שותף בהחזקת התורה.

ישיבה גדולה, ישיבות קטנות, כוללים וגם חידרים.

לאן נוסעים הפעם?

לארצות הברית. ראש הישיבה נמצא שם כעת ופועל למען לומדי התורה.

תהנה!

ואל תשכחו לספר איך הייה!

אתם יודעים כמה חסד השם יש בתהליך? כמה ספורים מוגשים על הדרכים שבהן הקדוש ברוך הוא שולח את הכסף?

קדימה, עלו לטלפנועית! נצטרף לראש הישיבה ותראו מקרוב את הסיפּתא דשמיא.

חדש!

המהפכה של
הגמ"ח המרכזי:

כלנו
כאחד

תוכנית אחת שמכסה את חתונות כל הילדים

לראשונה

הסכום גדל לכל חתונה מקבלים סכום גבוה יותר	ללא מגבלת ילדים כל ילד קיים או עתידי מכוסה בתוכנית*	מענק כספי עד 24,000 ₪ עד 6,000 לכל ילד	מימון לכל ילד עד 400,000 ₪ עד 100,000 לכל חתונה	סכום קבוע תשלום חודשי שאינו משתנה לאורך כל התוכנית
--	--	---	--	---

מעשרות לכתחילה התרומות שלכם מחתנות ילדים של אחרים

